Vladimir Afanasievici Obrucev

PLUTONIA

Vladimir Afanasievici Obrucev

PLUTONIA

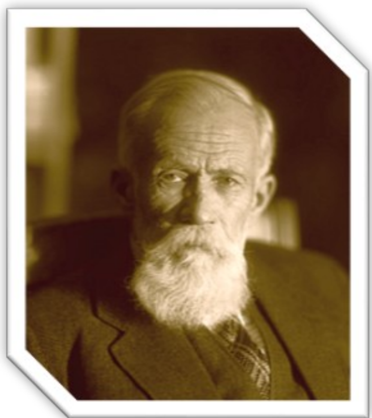
Traducere: T. Cosma şi M. Reich

Desenele după originalul sovietic

Владимир Афанасьевич бручев

Плутония
1924

Editura Tineretului, 1956

DIN PARTEA EDITURII SOVIETICE

Editura de Stat pentru Literatură Geografică şi-a propus să publice cele trei romane ale academicianului Vladimir Afanasievici Obrucev, şi anume: „Plutonia”, „Ţara lui Sannikov” şi „Prin pădurile Asiei Centrale (însemnările unui căutător de comori)”.

Operele ştiinţifice ale academicianului V. A. Obrucev, Erou al Muncii Socialiste, preşedinte de onoare al Societăţii de Geografie a U.R.S.S., geolog şi geograf sovietic de seamă, au intrat în fondul de aur al ştiinţei sovietice. Pe lângă aceasta, academicianul V. A. Obrucev este autorul iubit de tineretul sovietic al unor romane ştiinţifico-fantastice, care fac să încolţească în inimile tinerilor dragostea pentru geografie, dorul călătoriilor şi interesul faţă de trecutul geologic al Pământului.

Cărţile „Plutonia” şi „Ţara lui Sannikov”, apărute în 1924 şi 1926, au fost reeditate de atunci în câteva rânduri. V. A. Obrucev a terminat romanul „Prin pădurile Asiei Centrale (însemnările unui căutător de comori)” în anul 1950.

În „Plutonia”, autorul înfăţişează cititorului în mod sugestiv şi captivant tablouri din trecutul geologic îndepărtat al planetei noastre.

În „Ţara lui Sannikov”, V. A. Obrucev foloseşte ca material pentru romanul său ipoteza existenţei unui teritoriu misterios semnalat de numeroşi exploratori ruşi ai regiunilor polare, ipoteză care însă nu a putut fi pe deplin confirmata.

Romanul „Prin pădurile Asiei Centrale (însemnările unui căutător de comori)” se bucură de o deosebită preţuire în rândurile geografilor şi ale numeroşilor cititori pasionaţi de geografie. În acest roman, autorul foloseşte bogatele materiale pe care le-a adunat în timpul vestitelor sale expediţii în Asia Centrală, precum şi materialele expediţiilor întreprinse de alţi exploratori ruşi de seamă. Prin faţa cititorului se perindă imagini vii ale naturii din Asia Centrală, ale legendarului lac Lobnor, ale misteriosului oraş mort Hara-hoto, ale fantasticului „Oraş eolian'', a cărui descoperire se datoreşte academicianului V. A. Obrucev, precum şi ale multor altor localităţi din Asia Centrală.

CUVÂNT ÎNAINTE

Pământul nostru există de milioane şi milioane de ani, în decursul cărora viaţa de pe suprafaţa lui a suferit mari schimbări.

Aglomerările de substanţe proteice, formate în apa caldă a primelor mări, devenind încetul cu încetul tot mai complexe, s-au transformat într-o sumedenie de diferite organisme vegetale şi animale, care, trecând prin nenumărate generaţii, au ajuns în starea de astăzi.

Ne putem da seama de aceste transformări ale formelor vieţii organice studiind rămăşiţele lor păstrate în straiele scoarţei Pământului sub formă de fosile; aceste rămăşiţe ne îngăduie să ne facem o idee destul de cuprinzătoare despre plantele şi animalele care au populat Pământul în timpurile de demult, în cursul aşa-numitelor perioade geologice. De la apariţia vieţii organice s-au succedat unsprezece asemenea perioade. Şi cu cât o perioadă este mai îndepărtată de timpurile noastre, cu atât este mai mare deosebirea dintre formele vieţii organice din acea perioadă şi formele actuale.

Studierea formelor acestei vieţi trecute, a particularităţilor lor, a condiţiilor de existenţă şi a cauzelor care au determinat transformările, dispariţia

unora dintre ele sau dezvoltarea şi desăvârşirea altora, constituie obiectul unei ramuri a ştiinţei numită paleontologie. Ea este studiată în anumite şcoli superioare. Dar pentru oricine este interesant să cunoască măcar în linii generale formele şt condiţiile vieţii de demult. Tocmai acest lucru ne-am propus să facem în cartea de faţă, căreia i-am dat forma unui roman ştiinţifico-fantastic. Aş fi putut arăta cum găsim pe unele bucăţi de roci urmele diferitelor plante şi cum după câteva frunze ne putem face o idee despre un copac întreg sau un arbust; cum desprindem cu băgare de seamă din roci diferite cochilii, corali şi resturi ale altor nevertebrate marine, cum le curăţim şi cum stabilim denumirea lor; cum dezgropăm cu infinite precauţii oasele unor animale vertebrate, din care alcătuim schelete întregi, după care ne putem da seama de înfăţişarea acestor vieţuitoare. Dar asemenea descrieri ar fi fost prea lungi şi plictisitoare; *ele nu ar fi folosit decât elevilor sau studenţilor - viitori paleontologi - fără a fi putut oferi cititorilor o idee clară despre formele vechi ale vieţii. De aceea, am hotărât să expun aceste lucruri sub forma unui roman. Dar cum să-l introduc pe cititor în această lume a unor vieţuitoare de mult dispărute, în mediul în care trăiau ele?*

Nu cunosc decât două romane în care să se fi făcut o asemenea încercare. Unul este cartea lui Jules Verne „O călătorie spre centrul Pământului”, în care se istoriseşte cum câţiva oameni de ştiinţă coboară în craterul unui vulcan din Islanda şi găsesc goluri

subterane populate de fiinţe misterioase şi de animale astăzi dispărute, descrise foarte vag. Aceşti savanţi ajung din nou la suprafaţa Pământului prin craterul unui alt vulcan, pe o plută purtată de apa clocotită şi, în cele din urmă, chiar de lavă topită. Toate acestea sunt greu de crezut. Craterele vulcanilor nu au forma unui tub deschis care se cufundă la o mare adâncime. Ele sunt pline cu lave solidificate. Şi apoi, nu poţi pluti pe apă clocotită, şi cu atât mai puţin pe lavă topită. Greşelile de ordin geologic din acest roman m-au îndemnat în 1915 să scriu „Plutonia”. Până atunci nu scrisesem niciodată pentru tineret şi nici nu intenţionam s-o fac.

Al doilea e un roman al lui Conan Doyle. Aici, un grup de exploratori descoperă în America de Sud un platou înalt, foarte greu accesibil, izolat de restul ţinutului şi populat de oameni primitivi, de maimuţe mari antropoide şi de unele animale dispărute din alte regiuni ale globului nostru. Reuşind să ajungă pe platou, exploratorii trec prin diferite peripeţii. Dar şi în acest roman există multe lucruri cărora cu greu le poţi da crezare. Din el cititorul ia cunoştinţă doar de o lume apropiată celei din zilele noastre. Romanul m-a impresionat atât de puţin, încât i-am uitat până şi titlul, cu toate că l-am citit de două ori şi nu prea de mult, în orice caz mai de curând decât romanul lui Jules Verne.

Un bun roman ştiinţifico-fantastic trebuie să fie verosimil, trebuie să-l convingă pe cititor că în anumite împrejurări toate peripeţiile descrise s-ar fi putut întâmpla în realitate, că în ele nu există nimic nefiresc,

miraculos. Dacă în roman sunt tot felul de miracole, el nu mai e un roman, ci un basm pentru copii, cărora le poţi înşira câte în lună şi-n stele.

Chiar de la primele ediţii ale romanului „Plutonia” m-am încredinţat că el îndeplineşte condiţia verosimilităţii. Am primit de la cititori multe scrisori, în care unii mă întrebau cu toată seriozitatea de ce nu se întreprind noi expediţii în Plutonia, care să studieze lumea subpământească. Alţii se ofereau să facă parte din viitoarele expediţii; alţii, în sfârşit, se interesau de soarta eroilor din acest roman. De aceea, ultima ediţie a “Plutoniei” este însoţită de o postfaţă, în care autorul explică cititorilor că pentru a le face cunoscute animalele şi plantele care au existat în diferite perioade geologice, într-o asemenea formă ca şi cum ele ar exista şi astăzi undeva în străfundurile Pământului, el a fost nevoit să accepte ca adevărată o ipoteză formulată la începutul secolului trecut şi discutată cu toată seriozitatea de oamenii de ştiinţă din acea vreme. Această ipoteză este expusă amănunţit în penultimul capitol („O discuţie ştiinţifică”), în care organizatorul expediţiei apără această ipoteză. De fapt, însă, ştiinţa a respins-o de mult.

Autorul nădăjduieşte că, asemenea ediţiilor anterioare, şi această ediţie a „Plutoniei” va îndemna pe tinerii cititori să studieze mai temeinic geologia şi să se ocupe de această ştiinţă interesantă, care ne explică constituţia şi structura planetei noastre, ne arată ce plante şi animale au populat-o în vremurile de

demult şi cum s-au transformat şi s-au succedat ele, până ce dintre animale s-a ivit o fiinţă înzestrată cu raţiune, omul, care a devenit stăpânul Pământului.

O PROPUNERE NEAŞTEPTATĂ

Profesorul Kaştanov, celebru prin călătoriile sale pe Novaia Zemlia şi Spitzberg, precum şi prin explorarea regiunilor polare ale Uralului, titularul catedrei de geologie de la universitate, abia se întorsese de la laboratorul său. Semestrul de toamnă se încheiase, prelegerile şi examenele luaseră sfârşit şi profesorul se gândea cu plăcere la cele trei săptămâni ale vacanţei de iarnă; nu ca să trândăvească - o, nu! Destul de tânăr, plin de vigoare şi înzestrat cu o sănătate de fier, el plănuia să se odihnească vreo două-trei zile, iar apoi, cu mintea limpede, să înceapă să lucreze la un studiu ştiinţific despre legătura dintre Ural şi Novaia Zemlia.

Aşezându-se pentru câteva clipe la birou, până la servirea mesei, Kaştanov cercetă corespondenţa primită în cursul zilei, răsfoi câteva broşuri ştiinţifice trimise de diferiţi autori, parcurse catalogul noilor lucrări ştiinţifice scoase de o editură germană. În cele din urmă, atenţia îi fu atrasă de un plic mare, galben. Adresa era scrisă citeţ, dar foarte mărunt.

Profesorul cunoştea bine scrisul corespondenţilor săi obişnuiţi, şi această scrisoare, primită de la un

necunoscut, îi stârni curiozitatea.

Desfăcu plicul şi citi cu uimire cele ce urmează:

„Munku-Sardâk, 1/12-1913

Mult stimate Piotr Ivanovici,

Cunoscând bogata d-voastră experienţă în explorarea regiunilor polare, precum şi interesul pe care îl nutriţi pentru geologia Arcticii, vă propun să luaţi parte la o mare expediţie, pe care am de gând s-o trimit la primăvara viitoare, pentru un an sau doi, spre a explora regiunile necunoscute încă ale Oceanului Îngheţat de Nord. Dacă în principiu sunteţi de acord, vă rog să aveţi amabilitatea să veniţi la 2 ianuarie 1914, ora 12, la Moscova, la hotelul „Metropol”, pentru a discuta personal această chestiune. În afară de mine veţi găsi în ziua şi la ora indicată pe ceilalţi membri probabili ai expediţiei. Dacă refuzaţi categoric, vă rog să mă înştiinţaţi la aceeaşi adresă. În orice caz, cheltuielile de deplasare vă vor fi restituite.

Al dumneavoastră devotat, Nikolai Innokentievici Truhanov

Lăsând în jos mâna cu care ţinea scrisoarea, profesorul rămase pe gânduri.

„Truhanov? Parcă am mai auzit de acest nume, dar unde şi când? Mi se pare că în legătură cu problemele de geofizică [*Geofizica - ştiinţa care studiază structura fizică a globului pământesc, proprietăţile sale magnetice şi electrice, gravitaţia, radioactivitatea, temperatura din adâncul Pământului şi starea fizică a subsolului. (Nota red. ruse)]* şi astronomie. Trebuie să mă informez. Foarte interesant. Trăieşte undeva la

graniţa Mongoliei şi echipează o expediţie care va pleca în Oceanul Îngheţat de Nord!”

Kaştanov ridică receptorul telefonului şi chemă pe unul din colegii săi, profesor de astronomie, care îi dădu următoarele informaţii: după ce a terminat universitatea, Truhanov s-a consacrat geofizicii şi astronomiei. Nu de mult a construit un observator pe vârful muntelui Munku-Sardâk din lanţul munţilor Saian, la graniţa Mongoliei, ca să profite de aerul pur şi limpede al Siberiei de răsărit din cursul iernilor lungi, cu multe zile şi nopţi senine. Dar ce legătură aveau toate acestea cu regiunile polare? Oricum, atmosfera deasupra Oceanului Îngheţat de Nord este mai puţin prielnică pentru observaţii astronomice, decât aceea de deasupra muntelui Munku-Sardâk...

Astronomul nu putu răspunde la această întrebare şi lui Kaştanov nu-i rămânea decât să aştepte ziua de 2 ianuarie, când curiozitatea avea să-i fie satisfăcută. Hotărî, fireşte, să plece la Moscova.

CONSFĂTUIREA DE LA MOSCOVA

În ziua de 2 ianuarie 1914, la amiază, profesorul Kaştanov sosi cu automobilul la hotelul „Metropol” şi bătu la uşa camerei 133, pe care i-o indicase portarul. Uşa se deschise larg şi profesorul intră într-o cameră mare, luminoasă, unde se aflau câţiva bărbaţi. Unul dintre ei veni în întâmpinarea lui Kaştanov şi,

întinzându-i mâna, exclamă:

— Sunteţi punctual ca un ceasornic, Piotr Ivanovici, deşi afară e un adevărat viscol siberian! Semn bun pentru cele ce avem de gând să întreprindem. Mă bucur mult că aţi venit şi că am cinstea să vă primesc la mine! Mă numesc Truhanov. Îngăduiţi-mi să vă prezint persoanele de faţă.

Rând pe rând se ridicară şi se prezentară lui Kaştanov:

— Semion Semionovici Papocikin, zoolog, profesor-agregat.

— Ivan Andreevici Borovoi, meteorolog la Observatorul fizic central.

— Mihail Ignatievici Gromeko, botanist şi medic.

În mijlocul camerei, pe o masă rotundă, era întinsă o hartă mare a Arcticii, pe care erau trasate clar, cu diferite culori, itinerariile expediţiilor din ultimii cincizeci de ani. La nord de peninsula Taimâr era indicat teritoriul descoperit de Vilkiţki, în vara anului 1913 [*Astăzi el se numeşte Severnaia Zemlia. (Nota red. ruse)*].

După ce toţi se aşezară în jurul mesei, Truhanov luă cuvântul.

— Dacă examinăm această hartă, constatăm că regiunea Arcticii, cuprinsă între Siberia, nordul Europei, Groenlanda şi America de Nord, este brăzdată pe un perimetru de cinci şesimi din toată suprafaţa ei de drumurile a numeroase expediţii. Dar uimitoarea descoperire făcută recent de Vilkiţki a arătat că şi în această regiune ştiinţa mal poate obţine mari izbânzi.

E necesar numai să ne îndreptăm eforturile spre un ţel precis, folosind experienţa tuturor predecesorilor noştri.

În prezent, expediţiile lui Sedov, Brusilov şi Rusanov, care explorează Marea de Kara sau Marea Barentz, continuă opera glorioaselor expediţii întreprinse de Proncişcev, Laptev, Dejnev, Behring în secolele XVII-XVIII şi cercetările făcute de Wrangel şi Middendorf în prima jumătate a secolului al XIX-lea, în regiunile extremităţii nordice a Siberiei. În aceleaşi regiuni a ajuns şi Vilkiţki, care, fireşte, îşi va continua explorările. Eu nu am de gând să-i fac concurenţă.

— Planurile mele, - urmă Truhanov după o scurtă pauză, - au în vedere o altă parte a Arcticii. Priviţi această vastă pată albă aflată la nord de peninsula Ciukotka şi de Alaska. Ea nu e brăzdată de nicio linie colorată. Prinsă între gheţuri, „Jeannette”, care a avut o soartă atât de tragică, a trecut la sud de această pată. Ultimele expediţii ale lui Sverdrup şi Amundsen au acţionat mai spre est, printre insulele arhipelagului Americii de Nord.

În perimetrul acestei pete există probabil un teritoriu necunoscut încă, sau o insulă uriaşă, nu mai mică decât jumătate din Groenlanda. Sau poate că aici se află un întreg arhipelag. Priviţi la extremitatea estică a acestei pete. Aici este indicat un teritoriu, a cărui existenţă este problematică şi pe care l-a văzut de departe Brooker. La extremitatea sudică se află Ţara lui Keenan. Nansen crede că în această regiune a Oceanului Îngheţat de Nord nu există o porţiune întinsă

de uscat; Pearl, dimpotrivă, este convins că privind de pe capul Thomas Hobbard, el a zărit la nord-vest coasta unui vast continent.

Harris, de la Serviciul de măsurători geodezice şi litorale al S.U.A., este convins de existenţa acestui continent, pe baza studierii fluxurilor şi refluxurilor pe ţărmurile nordice ale Alaskăi. Potrivit afirmaţiilor sale, desfăşurarea mareelor în Marea Beaufort dovedeşte că fluxul nu vine din Oceanul Pacific, prin strâmtoarea Behring, care este îngustă şi puţin adâncă, ci din Oceanul Atlantic, prin spaţiul adânc dintre Norvegia şi Groenlanda. Între continentul a cărui existenţă o presupunem şi ţărmurile Alaskăi şi Siberiei, mareele sunt tot mai slabe. Dacă nu ar exista acest continent, fluxul ar veni din Marea Groenlandei pe la Polul Nord, direct spre ţărmurile Alaskăi şi ale Ciukotkăi, fără a zăbovi şi fără a slăbi. Existenţa continentului mai este dovedită şi de faptul că în Marea Beaufort, deschisă la vest, vânturile dinspre vest intensifică fluxul, iar cele dinspre est îl slăbesc, şi diferenţa de înălţime a valurilor atinge doi metri. Acest fenomen este cu putinţă numai într-un loc unde marea este îngustă, între două continente. Presupusul continent este despărţit numai printr-o strâmtoare îngustă de insulele arhipelagului nord-american. Dacă această strâmtoare ar fi largă, fluxul venit dinspre Oceanul Atlantic ar putea atinge ţărmurile insulei Banks, unde s-ar întâlni cu fluxul care ocoleşte acest continent dinspre vest şi sud, şi cele două fluxuri s-ar anihila reciproc. Dar observaţiile făcute de Mac Clure lângă ţărmul apusean

al insulei Banks au arătat că aici domină încă fluxul ce vine dinspre vest, din Marea Beaufort.

Aşadar, - conchise Truhanov, - este aproape sigur că în această parte a Arcticii există un continent sau un grup compact de insule mari, şi nouă nu ne rămâne decât să le descoperim şi să le declarăm ca aparţinând Rusiei. Am aflat că guvernul canadian pregăteşte o expediţie, care are misiunea de a pătrunde în vara acestui an dinspre est în regiunea petei albe. N-avem timp de pierdut, noi trebuie să pătrundem în aceeaşi regiune dinspre sud şi sud-vest, din direcţia strâmtorii Behring, căci altfel ultima regiune neexplorată a Arcticii va fi studiată şi acaparată în întregime de englezi. Iată de ce am hotărât să organizez şi să trimit acolo o expediţie, la care vă invit să luaţi parte.

Iar acum, îngăduiţi-mi să vă împărtăşesc planurile mele pentru viitorul apropiat. Încă din toamnă am pus să se construiască un vas de tipul lui „Fram” dar mai perfecţionat, pe temeiul experienţei dobândite în ultimele călătorii. Zilele acestea vasul va fi lansat şi căpitanul se va duce acolo ca să se îngrijească de echiparea lui. Potrivit contractului, vasul trebuie să fie complet gata la sfârşitul lunii aprilie, iar în jurul lui l mai va sosi la Vladivostok, ca să-i ia pe bord pe membrii expediţiei. La începutul lunii mai ridicăm ancora şi o luăm de-a dreptul spre Kamciatka. La Petropavlovsk îmbarcăm câinii de tracţiune, însoţiţi de unul sau de doi kamciadali iscusiţi în conducerea acestor animale. Dacă nu reuşim să luăm câini din Kamciatka, găsim pe peninsula Ciukotka, sau în

strâmtoarea Behring, unde vom fi nevoiţi să acostăm ca să îmbarcăm „iukola” [*Aşa se numeşte în regiunile nordice ale Siberiei peştele uscat, în special cel din familia somnului, din care localnicii îşi fac rezerve de iarnă pentru hrana lor şi a câinilor. (Nota red. ruse).*] pentru câini şi echipament polar pentru oameni.

După ce ieşim din strâmtoarea Behring, ne îndreptăm nu spre nord-vest, cum a făcut „Jeannette”, ci spre nord-est, direct spre pământul căutat. În scurtă vreme vom întâlni, desigur, gheţuri şi vom căuta să răzbim printre ele cât mai departe, dar e foarte probabil că vasul nostru nu va putea ajunge până la ţărmul acestui pământ. De aceea o să debarcăm o expediţie cu sănii, care va trebui să răzbească cât mai departe spre nord. Ea îşi va lua provizii pe un an de zile, pentru eventualitatea că ar trebui să ierneze, neputându-se întoarce până la toamnă, sau pentru cazul când vasul, care va naviga de-a lungul extremităţii sudice a pământului sau a gheţurilor compacte, nu va putea lua pe bord expediţia înainte de începerea nopţii polare. La extremitatea acestui pământ, vasul va lăsa din loc în loc depozite cu provizii, pentru ca expediţia să-şi poată reîmprospăta rezervele şi în anul următor, dacă s-ar întâmpla vreo catastrofă. Dar dacă până la sfârşitul verii viitoare vasul nu va intra într-un port de unde să poată comunica telegrafic cu Europa, atunci în primăvara anului următor va fi trimisă o expediţie de salvare în căutarea vasului şi a grupului plecat cu săniile.

După cum vedeţi, – încheie Truhanov, - deşi

expediţia nu-şi propune să atingă Polul Nord dintr-o direcţie nouă, ci numai să exploreze un continent ipotetic, aflat după toate probabilităţile la nord de strâmtoarea Behring, totuşi misiunea ei nu-i de loc uşoară. În cel mai bun caz ne vom întoarce în patrie anul acesta către sfârşitul toamnei, poate fără să fi zărit măcar pământul căutat; cred însă că mai curând vom fi nevoiţi să iernăm pe vas, în mijlocul gheţurilor, sau pe continent, şi că ne vom întoarce peste vreun an sau doi. În cazul cel mai rău putem pieri, aşa că fiecare dintre noi trebuie să ţină seama de această posibilitate şi să-şi aranjeze treburile în consecinţă.

După o scurtă pauză, care dădu fiecăruia dintre cei prezenţi răgazul necesar pentru a se hotărî într-un fel sau altul, Truhanov adăugă:

— Şi acum, după ce am expus planul meu, dacă cineva dintre dumneavoastră găseşte că nu poate lua parte la expediţie, l-aş ruga totuşi să nu destăinuie nimănui proiectele noastre până la începutul lui mai, pentru ca străinii să nu ne-o ia înainte.

— Dacă nu mă înşel, Nikolai Innokentievici, - interveni Kaştanov, - când aţi vorbit despre expediţia cu săniile, aţi spus: „O s-o debarcăm pe ţărm sau pe gheaţă”. Dumneavoastră nu intenţionaţi să participaţi la explorarea continentului necunoscut?

— Din păcate nu, Piotr Ivanovici. Vă voi însoţi pe vas, dar voi rămâne pe el, deoarece abia pot merge. Mi s-a amputat un picior mai jos de genunchi şi port o proteză; mi-am rupt piciorul atât de rău pe când străbăteam sălbaticii munţi Saian, încât am rămas

invalid şi nu-s bun decât pentru o viaţă sedentară.

— Atunci cine va pleca cu săniile?

— Toţi cei de faţă, în afară de mine şi de căpitanul vasului, precum şi unul sau doi kamciadali sau ciukci, adică cinci-şase oameni în total. Studierea celor trei regiuni ale naturii va fi asigurată, iar meteorologul se va ocupa în afară de fenomenele atmosferice şi de determinarea longitudinilor şi latitudinilor. Nu-i aşa, Ivan Andreevici?

— Da, desigur, am destulă experienţă în acest domeniu, răspunse Borovoi.

— Nu stărui să vă decideţi pe loc dacă veţi lua parte sau nu la expediţia noastră, urmă Truhanov. Fiecare să se gândească liniştit, de unul singur, la propunerea mea.

— Când trebuie să dăm răspunsul definitiv? întrebă Papocikin.

— Peste o săptămână, la aceeaşi oră. Îmi pare rău, dar nu pot să vă dau mai mult timp de gândire, deoarece dacă vreunul dintre dumneavoastră va refuza să plece, voi fi nevoit să caut un alt specialist în domeniul respectiv. Şi apoi, la sfârşitul lui ianuarie, trebuie să mă întorc în Siberia, ca să aranjez totul la observatorul meu, pe care îl părăsesc pentru multă vreme.

După o săptămână, la ora fixată, la hotel, în camera lui Truhanov se aflau aceleaşi persoane, în afară de căpitan, care plecase să ia vasul în primire. Niciunul dintre savanţi nu refuză să participe la expediţie, care era prea ademenitoare, deşi presupunea înfruntarea

multor dificultăţi şi primejdii. Încântat, Truhanov spuse că socoteşte această dorinţă unanimă şi această hotărâre fermă a membrilor expediţiei drept o chezăşie a succesului. Examinară din nou planul şi fiecare făcu anumite observaţii legate de specialitatea sa, cu privire la echipament şi la aparatura ştiinţifică.

A doua zi se răspândiră cu toţii în diferite direcţii, ca să se pregătească în vederea expediţiei şi să-şi aranjeze treburile personale.

LA DRUM

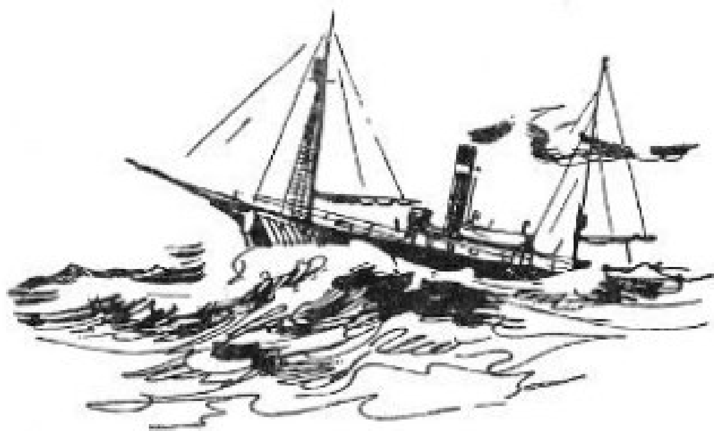
În ziua de 20 aprilie plecară împreună din Moscova, cu transiberianul, profesorul Kaştanov, zoologul Papocikin, meteorologul Borovoi şi doctorul Gromeko. Veniseră aici, potrivit înţelegerii, din diferite colţuri ale Rusiei. Zece zile mai târziu coborau în gara Vladivostok.

La hotelul ce le-a fost indicat dinainte, călătorii noştri îl găsiră pe Truhanov, sosit aici cu o săptămână mai devreme, pentru a face diferite cumpărături şi a lua în primire lucrurile comandate. A doua zi, la 1 mai, cei cinci ieşiră în întâmpinarea vasului „Steaua Polară”, care acostase în port. De pe puntea de comandă le zâmbea căpitanul cu chipu-i ars de soare şi de vânt.

Timp de trei zile în şir, vasul a încărcat cărbuni, lubrefianţi, alimente, aparatură ştiinţifică şi bagajul membrilor expediţiei. A treia zi se îmbarcară cu toţii. În

dimineaţa zilei de 4 mai, totul era gata, terminaseră formalităţile vamale, iar echipajul şi pasagerii se aflau acum la locurile lor.

Spintecând uşor valurile golfului Cornul de Aur, „Steaua Polară” ocoli la amiază Oslinâe Uşî şi, lăsând în urmă insula Russki, se îndreptă spre răsărit. De pe puntea de comandă, cei cinci membri ai expediţiei urmăreau cu privirile oraşul care, aşezat pe colnice în formă de amfiteatru, se pierdea în zare, dincolo de golful înveşmântat în verdeaţă; în sinea sa fiecare se întreba fără să vrea: „Voi mai revedea oare vreodată acest ţărm, îmi voi mai revedea patria?” *Şi* o uşoară melancolie puse stăpânire pe toţi. Dar vântul rece al mării şi legănarea ce începu după ieşirea vasului din golf spulberară curând aceste gânduri triste.

Deodată răsună gongul care îi chema la masă, şi după ce aruncară o ultimă privire spre fâşia întunecată a ţărmului rămas în urmă, coborâră în salonul ofiţerilor.

După dejun se înapoiară cu toţii pe punte, pentru a privi masivul sumbru al insulei Askold - ultimul petic de pământ până în Kamciatka. Lăsând în urmă această insulă, „Steaua Polară” coti spre est. Vântul încetase şi vasul brăzda uşor apele albastre ale Mării Japoniei, care se întindea departe spre sud şi est. Numai către nord, la o depărtare de vreo 15-20 km, apăru linia întunecată a litoralului ussurian. Spre asfinţitul soarelui, când trecură de capul Pavoroinâi, dispăru cu repeziciune şi această linie.

Vasul coti brusc spre nord-est.

— Spre ce port ne îndreptăm?

— Spre niciun port, dacă nu ne va sta împotrivă vreo furtună năprasnică. Barometrul însă ne arată timp frumos şi nu ne putem aştepta la nicio furtună până la insulele Curile.

— Dar acolo?

— Acolo o să ne dea probabil de furcă Marea Ohotsk cu apele ei reci. În această parte a Oceanului Pacific, vasele care se îndreaptă spre Kamciatka au aproape întotdeauna multe de înfruntat. Aici te poţi aştepta oricând la furtuni, ceaţă, ploaie sau zăpadă, mai ales primăvara şi toamna. Pentru noi, însă, trecerea în această regiune va însemna un fel de pregătire pentru condiţiile polare.

Întrucât marea era liniştită, în noaptea aceea toţi dormiră bine şi se odihniră după agitaţia şi grijile prilejuite de pregătirile pentru drum. A doua zi însă, prevestirile lui Truhanov se adeveriră. Barometrul coborî brusc; dinspre nord-vest prinse a sufla un vânt

ce te pătrundea până la oase, cerul se acoperi cu nori plumburii şi începu o ploaie măruntă, de toamnă. Când ajunseră în dreptul capului Terpenie, „Steaua Polară” o coti aproape de-a dreptul spre est şi intră în apele Mării Ohotsk, depărtându-se tot mai mult de Sahalin. Începu un ruliu puternic şi călătorii petrecură o noapte foarte agitată.

A doua zi nicio schimbare. Aci ploua, aci ningea. Talazuri sumbre, cu crestele înspumate, se izbeau de babord, stropind toată puntea. Oamenii erau nevoiţi să rămână în salon, unde-şi omorau timpul stând la taifas. Papocikin şi Borovoi, înspăimântaţi de răul de mare, nu apărură nici la micul dejun, şi nici la prânz, iar căpitanul nu-şi părăsea postul din cabina de comandă decât pentru scurtă vreme. Din fericire, furtuna nu era chiar atât de puternică, iar peste noapte slăbi. Dimineaţa, în faţa lor se profila masa întunecată a insulei Paramuşir, cea mai mare insulă din nordul Curilelor, în vreme ce în dreapta se zăreau insulele mai mici Makanruşi şi Onekotan, cu vulcanul Toorusir, din care se înălţa o coloană groasă de fum. Vântul se potolise şi fumul se ridica acum drept în sus. În straturile superioare ale atmosferei el lua forma unui nor cenuşiu, care abia se desluşea pe cerul plumburiu. La câteva mile spre sud se înălţa din apă, ca un stâlp gigantic, stânca Avossi, asemenea unui deget uriaş şi negru, care ameninţa vasul. Fâşia albă a talazurilor înspumate ce se izbeau de stâncă despărţea lămurit stânca de faţa mării, care din pricina luminii cenuşii părea de un verde-măsliniu.

— Ce mohorâte sunt insulele astea! exclamă Papocikin, care ieşi pe punte când află că se zăreşte pământ. Pretutindeni - stânci negre şi roşiatice, sau tufe târâtoare.

— Şi mereu ceaţă; vara plouă, iarna viscoleşte, adăugă Truhanov. Şi totuşi aici trăiesc oameni.

— Toate insulele Curile sunt de origină vulcanică, îi lămuri Kaştanov. Aici sunt douăzeci şi trei de vulcani, dintre care şaisprezece sunt mai mult sau mai puţin în permanentă acţiune. Acest lanţ, care uneşte Kamciatka cu Japonia, se întinde pe marginea vestică a unei uriaşe surpături a fundului mării, în depresiunea Tuskarora, cu o adâncime care atinge nouă mii cinci sute de metri. De obicei (liniile fracturilor mari ale scoarţei Pământului) sunt marcate de vulcani, iar cutremurele dese dovedesc că în scoarţa Pământului mişcările continuă şi echilibrul este tulburat.

ŢARA COLINELOR FUMEGÂNDE

După-amiază, datorită vântului prielnic, „Steaua Polară” putu întinde toate pânzele şi porni cu viteză îndoită în direcţia Kamciatkăi, care se şi profila în zare. Curând după ce ajunseră în dreptul capului Lopatka, prin faţa călătorilor începu să se perinde un şir de coline-vulcani. Unele erau conice, altele turtite, unite între ele prin coame netede, nu prea înalte. Zăpada ce acoperea conurile zvelte ale colinelor şi crestele dintre

ele strălucea de albeaţă pe fondul plumburiu al cerului. Era o noapte cu lună şi vasul se strecură cu uşurinţă prin porţile înguste ale golfului Avaci. După ce coborî pânzele, „Steaua Polară” trecu încet printre stâncile înalte de la intrare şi ajunse într-un golf larg, pe ţărmurile căruia nicio luminiţă nu trăda prezenţa omului. Era trecut de miezul nopţii şi micul oraş Petropavlovsk dormea dus. Apele liniştite ale golfului străluceau ca argintul în lumina puternică a lunei, iar la nord se înălţa în depărtare conul zvelt al vulcanului Avaci, ca o nălucă albă pe fundalul sumbru al firmamentului. În aer se simţea un îngheţ uşor. Kamciatka părea cufundată încă în somnul iernii.

O oră mai târziu, vasul aruncă ancora la o sută de paşi de ţărm, lângă orăşelul adormit. Huruitul lanţurilor stârni câinii şi liniştea nopţii fu tulburată de lătrături şi urlete. Dar niciunul dintre localnici nu se sinchisi de acest tărăboi. Concertul se repetă de câteva ori. Se vedea însă că era ceva obişnuit.

Dimineaţa, navigatorii fură treziţi de zarva de pe punte. Vasul încărca cărbuni, apă potabilă şi provizii. Se urcară în grabă pe punte. Deasupra munţilor strălucea soarele şi oraşul prinsese viaţă.

După o călătorie pe mare atât de lungă, toţi doreau să simtă pământul sub picioare; de aceea mâncară în grabă şi coborâră pe ţărm, folosind o barcă ce se ducea după provizii. Fură întâmpinaţi de toată populaţia orăşelului Petropavlovsk, care se adunase cu mic, cu mare, pe mal. Localnicii erau dornici să privească vasul şi pasagerii, să afle ultimele noutăţi din

îndepărtata lor patrie, să vadă dacă le-au sosit mărfurile de care aveau nevoie.

În spatele mulţimii, pe o costişă lină, erau risipite într-o neorânduială pitorească căsuţele orăşenilor, printre care răsăreau câteva clădiri mai arătoase şi mai solide: şcoala, spitalul, edificiul cel nou al consiliului gubernial şi câteva depozite de mărfuri.

Ceea ce uimi pe călători fu lipsa străzilor. Căsuţele erau aşezate după cum li se năzărise constructorilor sau proprietarilor: unele cu faţa spre golf, altele cu flancul, iar altele oblic. Flecare casă era înconjurată de hambare, magazii, grajduri pentru vite sau şoproane pentru uscat peşte. Ici, colo vedeai nămeţi şi pete de zăpadă murdară, ce se topea şi de sub care curgeau spre mare pârâiaşe de apă tulbure. Trecătorii erau nevoiţi să sară peste ele, căci de trotuare sau podeţe nici vorbă nu putea fi.

Pe toţi îi miră faptul că aproape în nicio curte nu se vedeau păsări sau animale mici. Explicaţia era una singură: aici, câinii de ham, de care nu te puteai lipsi în Kamciatka, mâncau toate animalele mici, în special la sfârşitul iernii, când se isprăveau rezervele de iukola şi câinii erau ţinuţi mai mult flămânzi. În preajma fiecărei case vedeai câini frumoşi cu blană bogată de diferite nuanţe. Unii se lăfăiau la soare în atitudini foarte pitoreşti, alţii scormoneau prin gunoaie, alţii, în sfârşit, se încăierau sau se hârjoneau. Călătorii priveau cu interes aceste animale, dintre care unele aveau să ia parte la expediţia „Stelei Polare”, trăgând săniile prin zăpezile şi gheţurile pământului aceluia necunoscut.

Întrucât se terminase cu drumurile de iarnă şi în întreaga Kamciatka dezgheţul era în toi, câinii se bucurau de o odihnă bine meritată, dar ţineau post, după cum dovedeau pântecele lor supte şi căutătura lor de animale flămânde.

Deşi nevoiţi să meargă în zig-zag printre case şi acareturi, călătorii străbătură tot oraşul în mai puţin de o jumătate de ceas şi ieşiră în afara lui, unde botanistul nădăjduia să culeagă ceva plante de primăvară. Dar fu înşelat în aşteptările sale, căci totul era acoperit cu un strat gros de omăt şi numai pe un povârniş mai abrupt, unde zăpada se topise, găsi frunze tinere de anemone [*Anemone - erbacee care înfloresc de timpuriu ca ghioceii, oiţele etc. (Nota red. ruse*)]. În Kamciatka, datorită ninsorilor abundente din timpul iernii şi influenţei Mării Ohotsk, cu apele ei reci, primăvara începe târziu, iar pământul rămâne acoperit cu zăpadă până la sfârşitul lui mai. În schimb, toamna se prelungeşte până către mijlocul său sfârşitul lui noiembrie.

Din partea de sus a oraşului se deschidea o privelişte minunată. De aici se vedea întregul golf Avaci, înconjurat de un brâu de munţi, care pe alocuri coborau în pantă abruptă spre faţa netedă a apei sub formă de stânci mohorâte, iar ici-colo, se prelungeau în povârnişuri line, brăzdate de albiile pârâiaşelor descătuşate din încleştarea iernii.

Brâul de munţi nu se retrăgea de pe ţărmul golfului decât la vest, unde se zărea delta joasă a râuleţului Avaci. La vărsarea acestuia se desluşeau căsuţele

aşezării cu acelaşi nume - singura localitate, în afară de Petropavlovsk, de pe ţărmul acestui minunat bazin, cu un diametru de aproape 20 km. Aici ar fi putut încăpea flotele tuturor statelor mari şi mici. Bazinul era foarte bine apărat dinspre mare şi totuşi pustietatea lui te uimea. Pe oglinda apei sale nu se zărea nicio pânză, iar munţii împăduriţi dimprejur erau încă acoperiţi de zăpadă.

Coborând spre ţărm, călătorii noştri asistară la un spectacol interesant. Lângă apă stăteau legaţi doi câte doi treizeci de câini aleşi pentru expediţie. În jurul lor se adunaseră câţiva marinari şi o mulţime de curioşi. Câinii nu-şi găseau de loc astâmpăr; urlau, se încăierau şi încercau să fugă. Lângă ţărm se legăna pe apă o barcă mare, greoaie, în care urma să fie urcaţi câinii.

Un bărbat vânjos, gol până la brâu, kaiurul pesemne, adică conducătorul atelajelor de câini, apucă de ceafă două animale care se zbăteau să scape şi schelălăiau, le duse în barcă şi le aşeză la pupa.

Dar de îndată ce se întoarse cu spatele la ei, ca să aducă perechea următoare, isteţele animale, cărora pesemne nu le prea plăcea să călătorească pe mare, săriră pe mal şi se pierdură printre celelalte. Acest lucru se repetă de câteva ori, spre desfătarea spectatorilor. Nu ajutară nici loviturile şi nici strigătele – câinii nu voiau nici în ruptul capului să-şi părăsească patria. Kaiurul îşi ieşi din fire şi începu să-i înjure în limba rusă şi kamciadală. Cei din jur se prăpădeau de râs şi-i dădeau tot felul de sfaturi, iar câinii schelălăiau ca din gură de şarpe. Era un tărăboi de-ţi lua auzul.

În cele din urmă, kaiurul recurse la un procedeu de îmbarcare ingenios, deşi cam neplăcut pentru lăţoşii pasageri. El împinse barca la o distanţă de vreo cinci paşi de ţărm, dădu unuia din marinari să ţină parâma, după care începu să-i arunce pe câini în barcă perechi-perechi, cu toată împotrivirea lor. Zvârcolindu-se în aer, câinii cădeau pe fund, săreau în picioare, puneau labele din faţă pe marginea bărcii şi urlau deznădăjduiţi, dar nu se încumetau să sară în apă. După ce barca se umplu cu neastâmpăratele patrupede care săreau şi schelălăiau într-una, ea fu trasă cu prora spre mal. Marinarii şi kaiurul săriră repede în barcă şi apucară vâslele. Chiar de la primele lovituri de vâsle, haita amuţi ca prin farmec şi rămase aşa până ajunse la vas. Dar îndată ce barca se izbi de corpul „Stelei Polare”, tărăboiul reîncepu cu şi mai mare înverşunare. De pe mal se vedea cum câinii erau ridicaţi, perechi-perechi pe punte într-un coş coborât de pe bord cu o frânghie. Kaiurul îi ducea în locul îngrădit, anume pregătit pentru ei, unde o porţie bună de peşte uscat îi făcea să se împace repede cu soarta lor cea nouă.

A doua zi, zarva de pe punte, huruitul ancorei şi schelălăitul câinilor neliniştiţi îi făcură pe călători să se scoale cu noaptea în cap. Se grăbiră să se urce pe punte, ca să arunce o ultimă privire asupra orăşelului şi localnicilor, care se îngrămădiseră pe ţărm, pentru a asista la plecarea vasului. În uralele şi strigătele de „drum bun”, însoţite de fluturarea căciulilor şi a batistelor, şi de lătratul câinilor, „Steaua Polară” făcu o

cotitură lină şi se îndreptă cu toată viteza spre ieşirea din golf. Ţărmul se depărta repede, în vreme ce de după dealurile din apropierea oraşului începu să se ivească conul de un alb imaculat al vulcanului Avaci. Din vârful acestuia se înălţa o dâră subţire şi străvezie de fum.

— A prins să fumege vulcanul nostru! spuse o voce în spatele călătorilor, care stăteau la bord şi admirau minunata privelişte.

Toţi întoarseră capul. Cel ce vorbise era bărbatul vânjos, care în ajun aruncase câinii în barcă. Acum purta o cuhleancă, un fel de scurtă din piele de ren cu blana întoarsă în afară. Tăietura îngustă şi puţin oblică a ochilor lui căprui, pomeţii ieşiţi, faţa oacheşă, nasul turtit şi mustăcioara neagră şi rară vădeau obârşia sa mongolă. Omul se uita zâmbind la călători.

— E noul membru al expediţiei noastre - Ilia Stepanovici Igolkin. El se va îngriji de cei treizeci de câini ai noştri şi va mâna atelajul din frunte. Igolkin ne va învăţa să conducem aceste neastâmpărate dobitoace, spuse Truhanov, dând mâna kaiurului.

— Dar câinii noştri, sunt foarte potoliţi, domnule şef, zise kaiurul. Uite că au tăcut! Nimeni nu-şi părăseşte patria cu inima uşoară, aşa că era firesc să urle.

Când Igolkin se duse să vadă de câini, Truhanov le dădu colegilor săi noi amănunte despre acest membru al expediţiei. De baştină din regiunile transbaicalice, Igolkin se trăgea dintr-o familie de cazaci bureaţi, stabilită într-un sat de la graniţa Mongoliei. Luase parte la războiul cu Japonia, după care rămăsese la

Vladivostok. În Kamciatka venise cu o expediţie ştiinţifică şi îndrăgise această ţară a colinelor fumegânde, cu întinderile ei nesfârşite, cu apele bogate în peşte, cu vânătorile de urşi. A găsit aici o patrie nouă, s-a obişnuit repede cu traiul de pe aceste meleaguri şi a devenit un kaiur iscusit, cunoscut în întregul Petropavlovsk, şi totodată o neîntrecută călăuză pentru vânători. Igolkin se învoise să participe la expediţia lui Truhanov, ispitit de frumoasa sumă primită ca simbrie pe un an înainte şi care îi îngăduia să-şi dureze o casă şi să-şi cumpere vite şi unelte de trebuinţă.

O oră după ce ridicară ancora, „Steaua Polară” intra pe porţile golfului Avaci, care se întind pe mai bine de cinci kilometri. La dreapta intrării, în faţa stâncilor abrupte ale capului Babuşkin, răsărea din mare spinarea neagră a uriaşei stânci Babuşkin, înaltă de aproape o sută de metri şi cu un vârf turtit, deosebit de prielnic pentru cuibărirea păsărilor marine.

Sute de pescăruşi, cormorani şi alte păsări, speriate de zgomotul maşinilor, începură să zboare în jurul stâncii, umplând văzduhul cu ţipetele lor ascuţite.

Ocolind capul Dalnâi, pe care era instalat un far, „Steaua Polară” coti spre nord-est şi o luă de-a lungul ţărmului răsăritean al Kamciatkăi, de care se depărta treptat.

Timp de două zile, călătorii nu întâlniră nimic interesant. Pe lângă aceasta, dinspre nord-vest sufla un vânt rece, care aducea când ploaie, când măzăriche, când zăpadă. Marea era agitată şi cabinele

călduroase îi ispiteau pe călători mai mult decât puntea umedă.

În cele din urmă, vântul încetă, în schimb apărură gheţuri plutitoare şi se lăsă ceaţa. Două zile plutiră cu viteză redusă, ca să nu se izbească de vreun câmp de gheaţă. Apoi cerul se însenină. În dreapta se ivi ţărmul insulei stâncoase Sf. Laurenţiu, iar în stânga - capul Ciukotski. La vest de acesta, pe ţărmul golfului Providenţei, un golf adânc, se afla o factorie; aici era depozitat cărbunele destinat expediţiei şi pe care îl adusese un vas închiriat dinainte. „Steaua Polară” aruncă ancora şi începu să încarce cărbuni. După o săptămână întreagă petrecută pe mare, toţi se grăbiră să coboare pe ţărm. Dar stâncile de pe mal îi împiedicară să dea o raită pe insulă, iar zăpada acoperea încă povârnişurile, afară doar de o mică bătătură din jurul factoriei.

STRÂMTOAREA BEHRING

Două zile mai târziu, după ce termină de încărcat cărbunii, „Steaua Polară” ocoli capul Ciukotski şi intră în strâmtoarea Behring, căutând să navigheze mai aproape de continentul asiatic, unde colinele scunde se terminau pe litoral cu o pantă abruptă sau coborau lin spre văile largi ce se pierdeau în adâncurile acestui ţinut mohorât. Deşi era pe la sfârşitul lui mai, se vedeau până hăt departe întinderi uriaşe de zăpadă şi

numai pantele abrupte ale colinelor dinspre sud şi sud-vest erau complet deszăpezite. Acolo se zărea verdeaţa ierbii tinere sau a frunzuliţelor fragede de pe tufele scunde, târâtoare, ale sălciei polare şi ale mesteacănului.

Pe talazurile verzi din strâmtoare se învolburau adeseori scame de ceaţă, ascunzând depărtările. Mai tot timpul, norii plumburii, care pluteau foarte jos, acopereau cerul. Puntea vasului era când udă de ploaie, când acoperită de zăpadă. Uneori de după nori apărea soarele, care însă nu încălzea mai de loc. Sub razele soarelui, coasta neospitalieră a extremităţii nord-estice a Asiei se mai înviora parcă.

Când ceaţa care acoperea ici-colo valurile verzi cu vălătuci albi se risipea sau era împrăştiată de vânt, la răsărit se putea distinge linia albăstruie şi dreaptă a ţărmului Americii. Întâlneau tot mai des gheţuri plutitoare, dar nu în mase compacte, ci sub forma unor mici câmpuri de gheaţă sau a unor banchize de toată frumuseţea. Contururile capricioase ale banchizelor stârneau admiraţia oamenilor care nu mai plutiseră până atunci pe mările Nordului.

De obicei, înainte de a se ivi un câmp de gheaţă mai mare, se vedea o fâşie de ceaţă. În felul acesta, căpitanii puteau să abată la timp vasele într-o direcţie sau alta, pentru a nu se lovi de gheţuri. Dar aici primejdia încă nu e atât de mare ca în partea de nord a Oceanului Atlantic, unde se întâlnesc aisberguri periculoase pentru vase, deoarece, duşi spre sud de curent, aceşti munţi de gheaţă se topesc încetul cu

încetul la bază, ceea ce face ca partea aflată sub apă să capete un echilibru instabil şi muntele să se răstoarne la cea mai mică atingere.

Ţărmurile păreau pustii. Nu zăreai nicăieri o casă, un om sau altă vietate. De aceea, mare fu uimirea călătorilor noştri, adunaţi pe punte, când dintr-un mic golf, ivit pe neaşteptate de după un cap stâncos, îşi făcu apariţia o barcă cu un singur om, care vâslea de zor, cu intenţia de a ieşi în calea „Stelei Polare”. Când observă însă că vasul i-o ia înainte, omul începu să strige şi să facă semne cu o batistă.

Căpitanul ordonă să se micşoreze viteza şi strigă prin megafon omului să se apropie de vas. Când barca ajunse lângă vas, văzură că e un caiac ciukot. Crezând că e vorba de vreun ciukk care a oprit vasul ca să ceară băutură sau tutun, căpitanul vru să dea comanda: „Înainte, cu toată viteza!”, Între timp însă, vâslaşul, care venise aproape de tot, strigă:

— Pentru numele lui dumnezeu, luaţi-mă pe vas.

Opriră maşinile şi caiacul trase lângă bord; apoi coborâră scara. Străinul se caţără repede pe punte, îşi scoase căciula cu apărători pentru urechi şi, adresându-se membrilor expediţiei, rosti cu nestăpânită bucurie:

— Vă mulţumesc din tot sufletul, sunt salvat!

Era un om voinic, lat în spete, bronzat, cu ochii albaştri şi cu o barbă bălaie, zburlită. Pletele lui roşcate, netunse de mult pesemne, fluturau în bătaia vântului. Era îmbrăcat ca un ciukk şi ţinea în mâna stângă un sac de piele nu prea mare, dar după toate

aparenţele foarte greu.

Apropiindu-se de străin, Truhanov îi întinse mâna şi-i spuse:

— Ai fost cumva victima unui naufragiu?

Când străinul auzi că i se vorbeşte ruseşte, chipul i se lumină. Cuprinse dintr-o privire pe toţi membrii expediţiei, îşi puse sacul pe punte şi dădu mâna cu ei pe rând, vorbindu-le pe nerăsuflate, în ruseşte:

— Mă bucur din toată inima că sunteţi compatrioţi de-ai mei! Şi eu sunt rus, mă numesc Iakov Makşeev, din Ekaterinburg. Ce fericire! Am întâlnit un vas şi pe deasupra am mai nimerit şi la ruşi. Am descoperit nişte zăcăminte de aur pe ţărmul ciukot. Mi s-au terminat proviziile şi-am fost silit să le părăsesc. E a doua zi de când plutesc mereu spre sud, în nădejdea că voi da de pământ locuit. V-aş ruga să-mi daţi ceva de mâncare. De două zile n-am pus în gură decât scoici de mare.

Însoţit de ceilalţi călători, Truhanov îl conduse pe noul pasager în salon, unde i se servi o gustare rece şi ceai, pentru ca noul sosit să mai prindă puteri până ce va fi gata masa. Înfulecând de zor, Makşeev îşi povesti peripeţiile:

— Sunt inginer de mine. În ultimii ani am lucrat la minele de aur din Siberia şi din Extremul Orient. Sunt un om care nu pot sta mult timp locului. Îmi place să călătoresc, să cutreier meleaguri noi. Când am auzit anul trecut de la localnici cum că pe Ciukotka s-ar găsi aur, m-am hotărât să mă duc acolo. La drept vorbind, nu mă atrăgea atât aurul, cât mă mâna dorinţa de a cunoaşte acest ţinut îndepărtat, aproape neştiut.

Am plecat cu doi oameni de prin partea locului, care s-au oferit să mă însoţească, şi am debarcat cu bine pe ţărmul Ciukotkăi, unde am găsit, după scurtă vreme, bogate aluviuni aurifere şi am extras o mare cantitate de aur. Întrucât proviziile noastre erau pe sfârşite şi cum eu aveam de gând să mai rămân câtva timp prin partea locului, mi-am trimis însoţitorii în cea mai apropiată aşezare a ciukcilor, ca să aducă provizii, dar ei nu s-au mai întors, deşi a trecut mai bine de o lună de când au plecat.

După ce Makşeev îşi istorisi peripeţiile, Truhanov îl lămuri că „Steaua Polară” nu este un vas comercial şi că, întrucât ei se grăbesc spre nord, nu au cum să-l ducă în vreun port.

— Tot ce putem face este să te luăm cu noi până întâlnim un vas care să meargă în sens opus, încheie el.

— Dacă vasul dumneavoastră nu este un vas comercial, atunci ce destinaţie are şi încotro merge?

— Vasul duce o expediţie rusă care va explora regiunile polare. Cei de faţă sunt membrii expediţiei. Ne îndreptăm spre Marea Beaufort.

— N-am încotro, va trebui să vă însoţesc un timp, dacă nu vă va trece prin minte cumva să mă debarcaţi pe o insulă nelocuită unde să fac pe Robinson! glumi Makşeev. Dar v-am spus că nu am nimic decât ceea ce e pe mine: nici rufărie, nici haine mai ca lumea. Nimic în afară de acest metal vrednic de dispreţ, care îmi va îngădui să vă răsplătesc.

— Nici vorbă nu poate fi de aşa ceva, îl întrerupse

Truhanov. Am avut prilejul să ajutăm un compatriot aflat în impas şi asta ne umple inima de bucurie. Avem destulă îmbrăcăminte şi-apoi dumneata eşti cam de aceeaşi statură cu mine.

Lui Makşeev i se dădu o cabină separată, unde putu să se spele, să-şi schimbe hainele şi să-şi depoziteze aurul. Seara, el veni în salon schimbat la înfăţişare şi îi distră pe călători povestindu-şi păţaniile. Noul pasager făcu asupra tuturor o impresie excelentă. După ce se duse la culcare, Truhanov îi întrebă pe ceilalţi membri ai expediţiei:

— Ce-ar fi să-i propunem să ne însoţească? Pare să fie un om destoinic, viguros şi umblat. Are o fire plăcută, comunicativă, şi cred că ne-ar fi de folos în orice împrejurare.

— Şi apoi, e un om foarte instruit, deşi a dus o viaţă grea prin ţinuturile sălbatice, puţin populate, observă Kaştanov.

— Cunoaşte limba eschimoşilor, ceea ce ne poate prinde bine pe teritoriul a cărui existenţă o bănuim. Dacă e populat, atunci locuitorii săi nu pot fi decât eschimoşi, adăugă Gromeko.

— Mă gândesc să-i propun să participe la expediţie, cu încuviinţarea dumneavoastră, fireşte, - încheie Truhanov, - sau poate ar fi cazul să mai aştept câteva zile. Oricum, nu are cum să plece, iar noi vom avea răgazul să-l cunoaştem mai bine.

A doua zi dimineaţa, la rugămintea lui Makşeev, „Steaua Polară” se abătu din drum, îndreptându-se spre intrarea uriaşei băi Sf. Laurenţiu. Pe ţărmul de

nord al băii se găsea mina lui de aur. Omul voia să-şi ia de acolo modesta sa agoniseală şi pe lângă asta îi propuse lui Truhanov să demonteze şi să îmbarce căsuţa sa, care ar putea folosi expediţiei, dacă aceasta ar fi nevoită să ierneze pe pământul căutat. Căsuţa, prevăzută şi cu o cămară, era alcătuită din câteva părţi ce se îmbucau perfect, aşa încât putea fi demontată şi încărcată în câteva ore. „Steaua Polară” aruncă ancora şi întregul echipaj împreună cu pasagerii se apucară de lucru. Pe la amiază căsuţa era îmbrăcată şi vasul putu să-şi continue drumul spre nord.

ÎN CĂUTAREA PAMÂNTULUI NECUNOSCUT

Seara târziu, când soarele, care aici nu mai apunea, se rostogolea pe porţiunea nordică a orizontului, asemenea unui bulgăre roşu, „Steaua Polară” ieşi din strâmtoarea Behring şi intră în apele Oceanului Îngheţat de Nord.

La vest se zărea în depărtare extremitatea nord-estică a Asiei, capul Dejnev. Costişele abrupte ale acestuia erau acoperite cu nenumărate câmpuri de gheaţă, care păreau de purpură în lumina roşiatică a soarelui. Călătorii salutară pentru ultima oară ţărmul pustiu, neospitalier, care era totuşi o parte din pământul patriei.

La răsărit se desluşea prin ceaţa rară capul Prinţul de Walles, pe care vasul îl lăsă în urmă. În faţă, pe mare, aproape că nu se vedea gheaţă. De la un timp începuseră să domine vânturile sudice, care împreună cu curentul cald ce trece de-a lungul ţărmului american al golfului mânaseră o mare parte din gheţuri spre nord, împrejurare foarte prielnică pentru vas.

A doua zi dimineaţă, când călătorii se urcară pe punte, la apus nu se mai vedea pământ. La răsărit se contura ţărmul Alaskăi, cu capurile stâncoase Lisburn şi Speranţei, care mărgineau dinspre nord golful Kotzebue.

Vântul era prielnic. Cu toate pânzele sus, „Steaua Polară" gonea pe valuri asemenea unui pescăruş uriaş. Când şi când întâlneau câmpuri de gheaţă şi mici aisberguri, care, legănându-se uşor, pluteau încet spre nord-est, mânate de vânt.

După ce ţărmul Alaskăi dispăru la orizont, Makşeev, aflat pe bord împreună cu ceilalţi pasageri, exclamă:

— Rămâi cu bine, fost pământ rus, nestemată dăruită americanilor.

— De ce spui asta? se miră Borovoi. După câte îmi amintesc, guvernul nostru a vândut Statelor Unite acest ţinut mohorât.

— Da, e adevărat, l-a vândut cu şapte milioane de dolari. Dar ştiţi cât au scos până acum yankeii de acolo?

— Cam tot atâta, cred, sau poate îndoit.

— Vă înşelaţi amarnic! Numai aur au extras în valoare de două sute de milioane dolari. Însă în afară

de zăcămintele de aur, încă neepuizate, în Alaska se mai găseşte argint, cupru, cositor şi cărbune de piatră, care abia începe să fie exploatat. Şi apoi, unde mai pui, pădurile nesfârşite ce se întind de-a lungul Yukonului, sau blănurile! Americanii construiesc aici o cale ferată, iar pe Yukon plutesc vapoare.

— N-avem de ce să ne pară rău! zise Truhanov. La noi, Alaska ar fi rămas într-o stare tot atât de înapoiată ca şi Ciukotka, unde se găseşte şi aur, şi cărbune, şi blănuri preţioase... dar ce folos?

— Deocamdată, - obiectă Kaştanov, - autocraţia împiedică dezvoltarea liberă a Rusiei, în general. Dar cârmuirea se va schimba, şi se prea poate să începem şi noi să lucrăm pe scară mare. Atunci, Alaska ne-ar prinde tare bine. Dacă Alaska şi Ciukotka ar fi ale noastre, am fi stăpâni în partea de nord a Oceanului Pacific şi niciun american dornic de jaf n-ar cuteza să-şi vâre nasul aici; acum, însă, americanii se simt ca la ei acasă în Marea Behring şi în Oceanul Îngheţat.

— Ba chiar şi în Ciukotka! adăugă cu amărăciune Makşeev. Ei aduc ciukcilor diferite mărfuri şi pentru alcool iau în schimb blănuri de preţ, oase de morsă şi piei.

A doua zi dimineaţa nu se mai zărea nicăieri pământ şi „Steaua Polară” înainta cu viteză redusă. Oceanul părea nemărginit, deşi pretutindeni scânteiau întinderi de gheaţă. În faţa, la orizont, era ceaţă. Vântul se potolise. Din când în când ningea cu fulgi mari şi atunci vizibilitatea se micşora mult, iar vasul îşi reducea viteza. Temperatura aerului era de numai + 5°. Pe la

amiază se ivi pentru un timp soarele şi se putu determina astfel latitudinea. Călătorii se aflau la 70°3' latitudine. Datorită vântului prielnic şi faptului că marea era aproape liberă, „Steaua Polară” străbătuse în treizeci şi şase de ore o treime din distanţă de la ieşirea din strâmtoarea Behring şi până la ţărmul pământului căutat.

Şi în următoarele două zile condiţiile favorabile se menţinură. Vasul ajunse la 73°39' latitudine. Spre seara celei de-a patra zile de când navigau pe Marea Beaufort, sloiurile de gheaţă deveniră mai compacte şi vasul fu nevoit să se strecoare printre ele cu viteză redusă.

În tot acest timp nu întâlniră niciun vas. Pesemne că era încă prea devreme pentru vânătoarea de balene. Făcând această constatare, Truhanov îi spuse lui Makşeev:

— Precum vezi, Iakov Grigorievici, n-am întâlnit vânători de balene şi vrând nevrând vei fi nevoit să rămâi pe „Steaua Polară” în calitate de oaspete. Sau poate te-ar ispiti să iei parte la expediţie cu săniile, dacă vom găsi pământul căutat?

— Oricât de plăcut ar fi să rămân cu dumneavoastră, - răspunse Makşeev, - mi-ar fi nespus de greu să aştept şase luni sau poate un an pe vas, cu braţele încrucişate, în mijlocul gheţurilor. Aş lua parte cu dragă inimă la expediţie şî cred că aş putea fi de folos. Merg bine cu schiurile, ştiu să conduc atelajele cu câini şi m-aş ocupa de ele împreună cu Igolkin. Ştiu să gătesc, să fac ridicări topografice. L-aş putea ajuta eventual pe

profesorul Kaştanov la cercetările geologice. Ca inginer de mine, mă pricep întrucâtva şi la geologie.

— Atunci pot socoti aceasta problemă rezolvată şi mă bucur mult că expediţia va număra încă un om energic şi cu experienţă, apuse Truhanov.

Stabiliră repede în ce condiţii va lua parte Makşeev la expediţie, iar seara el îi arătă lui Kaştanov o colecţie de roci din Alaska şi din Ciukotka, strânsă în împrejurimile minei sale de aur.

Profesorul examină cu mult interes colecţia şi se încredinţă că Makşeev are o pregătire temeinică şi îi va fi de un real ajutor.

Noaptea fură nevoiţi să se oprească câteva ceasuri. Vântul încetase, iar ceaţa era deasă de s-o tai cu cuţitul. Totul părea cufundat într-o pâclă lăptoasă. „Steaua Polară” se opri în dreptul unui mare câmp de gheaţă şi dormiră liniştiţi cu toţii, în afară de marinarii de cart.

Dimineaţa începu să sufle un vânt uşor dinspre nord şi ceaţa se mai risipi, ridicându-se în vălătuci. Se pregătiră să continue drumul. Curând, vântul se înteţi, ceaţa se împrăştie treptat, mânată spre sud, iar câmpurile de gheaţă prinseră a fâşâi şi o porniră şi ele.

În faţă se ivi un coridor destul de larg, astfel că mecanicul putu mări presiunea şi „Steaua Polară” îşi continuă drumul spre nord - nord-est, dar foarte încet, ca să nu se lovească de gheţuri, iar la nevoie să se poată opri repede, sau să cotească uşor într-o direcţie sau alta.

Toată seara şi până la miezul nopţii înaintară când

mai încet, când mai repede. Apoi, soarele, care lumina de la amiază numai când şi când, dispăru în pâcla dinspre miază-noapte. Curând „Steaua Polară” fu învăluită de o ceaţă deasă. Această noapte fu mai puţin calmă decât cea dinainte: de la nord venea o boare uşoară, câmpurile de gheată se mişcau neîncetat, se îngrămădeau, pârâiau şi se sfărâmau. Vălătucii de ceaţă îi împiedicau să vadă pe unde s-o ia. Mai tot timpul vegheau cu ochii în patru, ca să nu se pomenească blocaţi de sloiuri.

Dimineaţa, vântul dinspre nord se înteţi şi ceaţa începu să se împrăştie, dar gheţurile erau într-o continuă mişcare, astfel că toată ziua veghează cu încordare. Căpitanul fu silit să facă uz de toată experienţa lui ca să înainteze încet, manevrând printre câmpurile de gheaţă, aici dând înapoi, aici cotind la stânga ori la dreapta. Înarmaţi cu prăjini lungi, marinarii stăteau lângă cele două borduri, ca să ferească vasul de gheţurile ce se strângeau în juru-i. Din fericire, marginile câmpurilor de gheaţă erau fărâmate, iar aisberguri nu întâlniră. Numai câteodată şirurile de sloiuri mici, îngrămădite pe alocuri pe aceste câmpuri, prezentau o primejdie mai serioasă.

Noaptea, toţi pasagerii fură nevoiţi să ia parte la lupta împotriva gheţurilor, ca să îngăduie marinarilor să se odihnească cu rândul. Ceaţa dispăruse cu totul. Dinspre nord sufla un vânt destul de puternic şi vasul înainta mereu. Dimineaţa văzură un cârd de păsări zburând spre miazănoapte şi doi urşi, care se plimbau pe un mare câmp de gheaţă, la vreun kilometru de

vas. Toate acestea însemnau că pământul este aproape.

Către amiază, când făcură măsurătorile, constatară că se află la 75°12'5” latitudine. Prin urmare, în ciuda gheţurilor, în trei zile „Steaua Polară” reuşise să înainteze spre nord cu 1°33”.

După ce căpitanul însemnă pe hartă drumul parcurs de vas, Truhanov spuse membrilor expediţiei, adunaţi în jurul mesei:

— Până acum am avut un noroc nemaiîntâlnit! În 1879, vasul „Jeannette”, care, ca şi „Steaua Polară”, a izbutit să iasă din strâmtoarea Behring, s-a zbătut toată vara între gheţuri, fără a putea atinge măcar 73° latitudine nordică, iar la începutul lunii septembrie a fost prins de sloiuri cam la nord-est de insula Wrangel. Noi însă am reuşit să trecem de 75° în patru zile şi jumătate, fără prea multă greutate.

— Acum putem ajunge şi pe jos până la pământ, dacă gheţurile ar face cu neputinţă navigaţia, spuse căpitanul. Cred că până acolo mai sunt cel mult optzeci sau o sută de kilometri.

ŢARA LUI FRIDTJOF NANSEN

În aceeaşi zi, seara târziu, în chip cu totul neobişnuit, la nord nu zăriră nici ceaţă, nici nori. Când soarele coborî aproape până la orizont, pe fundalul purpuriu al cerului se putea desluşi în depărtare o linie zimţată.

— Pământ, pământ fără îndoială! exclamă căpitanul, care scruta depărtările cu luneta. Câmpurile de gheaţă nu au acest contur şi apoi pe fondul alb se zăresc nenumărate pete negre.

— Şi e mai aproape decât credeam! După părerea mea, până acolo nu sunt mai mult de cincizeci-şaizeci de kilometri, remarcă Makşeev.

— Aşa dar, continentul polar există şi expediţia noastră nu e zadarnică, spuse cu vădită mulţumire Truhanov.

În noaptea aceea, de bucurie că au zărit pământul, călătorii noştri zăboviră mult până să se culce. Nefiind ceaţă, putură asista la un spectacol rar; în crucea nopţii, soarele care se rostogolise asemenea unui glob de foc, dincolo de coama îndepărtatului lanţ muntos, începu să se înalţe iarăşi.

Toată noaptea, şi a doua zi dimineaţa, „Steaua Polară” înaintă mereu, strecurându-se ca şi înainte prin coridoarele mai strâmte sau mai largi dintre gheţuri. La amiază, când măsurară latitudinea, constatară că în douăzeci şi patru de ore înaintaseră spre miazănoapte cu aproape 0,5°.

Spre seară, soarele care luminase încă de dimineaţă aproape fără întrerupere, fenomen puţin obişnuit la această latitudine, se mistui în nori. Curând, cerul se întunecă şi se stârni un viscol ca în toiul iernii, pulberea de zăpadă îi orbea. Totul se cufundă într-o pâclă lăptoasă. Vântul nu putea ridica talazuri pe această mare acoperită de sloiuri uriaşe, dar câmpurile de gheaţă începură să se pună în mişcare, izbindu-se

unele de altele. Pe marginile lor se formau banchize din blocurile de gheaţă îngrămădite claie peste grămadă, banchize înalte de patru până la şase metri. Vasul era în primejdie. Fură nevoiţi să stea pe loc mai tot timpul, cu maşinile sub presiune şi să dea la o parte gheţurile cu prăjinile. Aci înaintau câţiva metri, aci o luau înapoi. Erau pregătiţi pentru orice. Numai datorită construcţiei sale speciale, vasul rezistă la uriaşa presiune a gheţurilor.

În sfârşit, „Steaua Polară” reuşi să se adăpostească într-o adâncitură mai mare de la marginea răsăriteană a unui uriaş câmp de gheaţă. Aci petrecură în linişte restul nopţii.

Către amiază, viscolul se potoli, apăru soarele şi călătorii putură să determine latitudinea. Nu mică le fu surprinderea când constatară că vântul de la nord mânase vasul spre sud, împreună cu gheţurile. În acelaşi timp, însă, acest vânt sfărâmase şi dislocase câmpurile de gheaţă, astfel că în următoarele două zile, pe o vreme mohorâtă, dar liniştită, „Steaua Polară” înaintă cu destulă uşurinţă şi făcu fără îndoială o bună bucată de drum spre nord.

Sonda, care în Marea Beaufort arătase o adâncime de 500-700 stânjeni marini (1 m=0,5468 stânjeni), dădea acum de fund la o adâncime de 80 de stânjeni. Prin urmare, pământul era aproape. Se vede că aici începe platforma continentală submarină a acestui pământ polar. Cum însă vremea continua să fie mohorâtă, iar norii pluteau jos de tot şi burniţa într-una, pământul nu se vedea deloc.

Către seara aceleiaşi zile, adică la 2 iunie, sonda arătă o adâncime de numai 20 de stânjeni. În faţa călătorilor se profilau mormane compacte de gheaţă. Vasul înainta încet, cu băgare de seamă, ca să nu dea peste vreun banc de nisip, ceea ce lesne se putea întâmpla, deoarece pământul era aproape. Noaptea fură siliţi să rămână pe loc câteva ceasuri, căci o negură deasă cuprinse împrejurimile.

Dimineaţa, vântul ce se porni de la răsărit împrăştie ceaţa şi astfel putură să vadă că „Steaua Polară" se află în apropierea unui zid de gheaţă înalt de vreo douăzeci de metri. Zidul se întindea la răsărit şi la apus cât vedeai cu ochii.

— Pesemne că e un zid format din gheaţă continentală şi care împrejmuieşte acest pământ polar la fel ca şi zidul din jurul Polului Sud! spuse Truhanov membrilor expediţiei, care se îngrămădiseră pe punte.

Dat fiind că locul nu era prielnic pentru debarcarea expediţiei, vasul se îndreptă spre est, în nădejdea de a da de vreun golf sau de o spărtură în zid, care să îngăduie expediţiei să ajungă pe suprafaţa gheţei. Sonda arătă o adâncime de 16 stânjeni. Era de presupus că temelia zidului de gheaţa se află pe fundul mării.

Navigarea în apropierea zidului nu era lipsită de primejdii, deoarece - adeseori - din acest zid abrupt, uneori povârnit deasupra apei şi brăzdat de nenumărate crăpături, se desprindeau bucăţi uriaşe de gheaţă, care cădeau în apă cu un plescăit înăbuşit. Prin unele crăpături mai mari, transformate în albii adânci,

dar înguste, se rostogoleau pârâiaşe în cascade.

Navigau cu mare băgare de seamă. Nevoiţi să ocolească bancurile de nisip şi câmpurile de gheaţă, nu străbătură decât vreo patruzeci de kilometri în douăzeci şi patru de ore. Spre seară apăru în faţă un promontoriu lung, ca şi cum zidul şi-ar fi schimbat direcţia şi cotea spre sud. Dar când „Steaua Polară” se apropie de el, văzură că acest promontoriu nu era un munte de gheaţă, ci un cap stâncos de pământ.

La cină, în salon, navigatorii se sfătuiră cum să boteze pământul descoperit. Hotărâră să-i spună Ţara lui Fridtjof Nansen, în cinstea marelui explorator al mărilor şi regiunilor polare. Cu toată împotrivirea lui Truhanov, promontoriul fu botezat cu numele său, deoarece el era organizatorul expediţiei.

Chiar lângă promontoriu, zidul de gheaţă se retrăgea spre nord, formând un golf nu prea mare, dar destul de adânc, unde putea fi debarcată expediţia.

Toată noaptea pe vas se munci din răsputeri. Trebuiau să se grăbească, ca să profite de timpul prielnic. Vântul care sufla de la sud putea să îngrămădească lângă ţărm câmpuri de gheaţă şi astfel să închidă golful. Luară parte cu toţii la descărcarea bagajelor. La marginea promontoriului, zidul de gheaţă scădea în înălţime şi era format din blocuri izolate, printre care se putea croi uşor un drum spre suprafaţa gheţei. În vreme ce membrii expediţiei triau lucrurile descărcate şi le puneau în sănii, marinarii se urcară pe creasta capului Truhanov şi făcură acolo, în jurul unei prăjini, o piramidă de pietre, deasupra căreia înălţară

steagul Rusiei, în vreme ce tunurile de pe „Steaua Polară” traseră trei salve de salut.

Piramida avea să servească şi ca reper pentru vas, care trebuia să navigheze de-a lungul ţărmului, spre a-l carta şi studia, precum şi pentru expediţia care pornea în adâncul teritoriului, urmând să se întoarcă la acelaşi promontoriu, ca să se îmbarce pe vas. Sub pietrele piramidei puseră o ladă de zinc, bine sudată, cuprinzând un document în care se spunea că acest teritoriu a fost descoperit la 4/17 iunie 1914 de expediţia Truhanov, venită cu vasul „Steaua Polară”, şi că el a fost denumit Ţara lui Fridtjof Nansen. Documentul a fost semnat de toţi membrii expediţiei şi pecetluit cu sigiliul vasului.

A doua zi, seara, toţi membrii expediţiei se adunară pentru ultima dată în salonul ofiţerilor la o masă de adio; în timpul mesei fură rezolvate definitiv problemele privitoare la navigaţia vasului şi la măsurile pentru ajutorarea expediţiei în cazul când ea nu s-ar întoarce la termenul stabilit.

Marinarii de pe „Steaua Polară” urmau să facă lângă piramidă un depozit, unde să lase rezerve de alimente, combustibil şi îmbrăcăminte suficiente pentru câteva luni. În felul acesta, dacă dintr-un motiv oarecare expediţia nu ar găsi aici vasul, sa aibă toate cele necesare pentru iernat.

Hotărâră ca expediţia să meargă direct spre nord timp de şase până la opt săptămâni, iar apoi să se întoarcă spre sud, urmând pe cât posibil un alt drum, dar străduindu-se să ajungă din nou la capul Truhanov.

Ca să mai uşureze încărcătura şi spre a avea cele necesare la înapoiere, ea trebuia să lase cam la fiecare cincizeci de kilometri depozite de pro i zile, precum şi indicatoare pe p u eventualitatea că va fi căutată.

Dimineaţa, „Steaua Polară”, pavoaz , salută expediţia care pornea la drum e de cele două tunuri ale sale. Luându , Truhanov îi înmână lui Kaştanov un i spuse:

— Dacă în timpul călătoriei prin Ţar ă veţi afla la mare strâmtoare sau o nedumerire, dacă nu veţi putea înţeleg i în jur ori nu veţi şti cum s-o sc , deschideţi acest plic! S-ar putea ca c o să vă ajute să luaţi hotărârea cea m g însă să nu deschideţi plicul decât la mare nevoie. Dacă totul va decurge mai mult sau mai puţin bine, fireşte, indicaţiile mele nu vă vor fi de niciun folos, ba poate chiar vi se vor părea c meiate.

Exp nă pe z un ca r nii încă iră spre

PESTE MUNŢII RUSSKI

Timp de două zile, expediţia înaintă în adâncul Ţării lui Nansen, pe o câmpie înzăpezită care urca uşor spre nord, îngăduindu-le să meargă repede. Întâlneau rar crăpături în gheaţă şi acestea erau în cea mai mare parte astupate cu zăpadă. Era o vreme mohorâtă. Vântul de la sud, care bătea acum din spate, alunga pe cer nori groşi. Când şi când ninsoarea perdeluia depărtările. Încetul cu încetul, oamenii şi câinii se deprinseră cu drumeţia prin pustiurile de zăpadă. În frunte mergea Borovoi, care încerca cu un băţ zăpada, ca să descopere la timp crăpăturile, şi se uita mereu la busolă, ca să nu rătăcească drumul. Makşeev, Papocikin şi Igolkin mergeau fiecare lângă sania lui, conducând câinii.

Gromeko păşea ceva mai la o parte, dar destul de aproape ca să poată sări în ajutorul săniei care se înzăpezea. Coloana o încheia Kaştanov, care avea şi el o busolă în mână şi făcea ridicări topografice pe parcurs. În spatele ultimei sănii era fixat un odometru - o roată uşoară angrenată cu un contor, care indica distanţa parcursă; de aceea această sanie trebuia ferită de orice accident.

Călătorii erau îmbrăcaţi toţi la fel, în haine polare. Fiecare purta o cuhleancă ciukotă - un fel de cămaşă din piele de animal, cu blana înăuntru, prevăzută cu o

glugă. Pentru eventualitatea că i-ar fi răzbit frigul, aveau în sănii alte cămăşi, de rezervă, pe care le puteau îmbrăca peste cele de pe ei, dar de data asta cu blana în afară. Acum însă, fiind vară, le ajungea o singură cămaşă, dar şi pe aceasta trebuiau s-o schimbe, în caz de ploaie, cu o haină de lână tricotată, deoarece îmbrăcămintea din blană de ren se strică la umezeală. Drept pantaloni purtau nişte şalvari din piele de ren, tot cu blana înăuntru, iar în picioare aveau torbasuri, un fel de cizme moi, de blană. Dacă se făcea cald, puteau înlocui îmbrăcămintea de blană cu hainele de lână.

Toţi mergeau pe schiuri, cu beţele în mână. Câmpia era acoperită cu troiene de zăpadă, formate de furtunile din timpul iernii şi numai în parte atenuate de dezgheţ. Ele le îngreuiau mersul mai mult decât crăpăturile, care erau destul de rare. Makşeev îi distra pe toţi vorbind câinilor înhămaţi la sania sa, cărora le dăduse porecle ce li se potriveau de minune; câinele din fruntea atelajului, un dulău mare şi negru, fu botezat „Generalu”. Când poposeau pentru noapte, ridicau o „iurtă” simplă, cu un schelet uşor şi trainic de bambus; de-a lungul pereţilor aşezau roată sacii de dormit, în mijloc puneau o maşină de spirt pe care găteau mâncarea, iar pe o stinghie atârnau un felinar. Pe câini îi legau de sănii, în jurul iurtei. După două zile de drum, în care timp străbătuseră cincizeci şi cinci de kilometri de la locul de debarcare, construiră primul depozit de provizii, menit să le folosească la întoarcere. Pentru a putea recunoaşte locul, ridicară o

piramidă din blocuri de zăpadă. În vârf înălţară un steag roşu.

A treia zi, urcuşul deveni mai anevoios. Întâlneau acum mai multe crăpături, care îngreuiau simţitor mersul. Erau nevoiţi să înainteze cu mai multă băgare de seamă, încercând mereu zăpada, ca nu cumva să cadă în vreo crăpătură. Spre seară, numeroase semne le indicară o apropiată schimbare a reliefului.

La nord, vântul împrăştia norii. Printre vălătucii cenuşii de nori se zăreau când şi când munţi destul de înalţi, ce se întindeau până hăt departe la orizont. Pe fondul de un alb imaculat al acestor munţi se profilau nişte creste sumbre. Soarele, care nu mai asfinţea, părea că se rostogoleşte deasupra coamei acestui lanţ muntos. Lumina lui mată străbătea prin pâcla norilor, împurpurându-i. Câmpia înzăpezită se acoperi cu pete şi dungi trandafirii, albăstrii şi liliachii, împrăştiate cu dărnicie de lumina solară răsfrântă de tăriile cerului. Pustiul de omăt şi misteriosul lanţ muntos, ivit pentru prima oară în faţa privirilor uimite ale oamenilor, întregeau o privelişte de basm.

Trei zile în şir urcară lanţul muntos pe care îl denumiră „Russki”, împiedicaţi adesea de crăpăturile mari din gheaţă; înaintau printr-o vale transversală, mărginită în dreapta şi în stânga de coame stâncoase.

Torentul de gheaţă, adică gheţarul ce cobora pe valea povârnişului sudic al muntelui, era lat cam de un kilometru, fiind încadrat în ambele părţi de versanţi stâncoşi, sumbri şi destul de abrupţi, ce alternau cu pante mai line, acoperite cu un strat gros de zăpadă.

Cele dintâi erau presărate cu sfărâmături mai mari sau mai mici de bazalt [*Bazalt - rocă grea, vulcanică, de culoare neagră sau cenuşiu-închisă, compactă sau poroasă. Ea se revarsă din numeroşi vulcani din zilele noastre sub formă de lavă lichidă, care formează torente sau pânze. (Nota red. ruse).]*, iar ici, colo, în locuri ferite, formau un fel de poieniţe cu vegetaţie polară. În vreme ce mergeau, Kaştanov cerceta stâncile, iar Gromeko aduna plante. Papocikin nu se alese aproape cu nimic; timp de o zi întreagă el găsi numai câteva insecte, pe jumătate moarte în zăpadă, sau vii prin poiene.

Nori groşi acopereau cerul, plutind atât de jos, încât mai că atingeau creştetul exploratorilor, care înaintau ca printr-un coridor larg, dar foarte scund, cu pardoseala albă, crăpată, cu pereţii negri şi tavanul cenuşiu. Pretutindeni unde fundul văii cobora într-o pantă mai abruptă, suprafaţa mai mult sau mai puţin netedă a gheţii se transforma într-un fel de lavină îngheţată, cu nenumărate crăpături, iar adesea cu mormane de sloiuri peste care săniile treceau anevoie; oamenii şi câinii se trudeau din răsputeri. Şi nu reuşeau să facă mai mult de vreo zece kilometri pe zi. Vremea continua să fie urâtă. Vântul de la miazăzi mâna norii care pluteau jos de tot şi ascundeau privirilor culmile munţilor: povârnişurile lor negre încadrau suprafaţa accidentată a gheţarului, pe care săniile înaintau cu greu. Pe alocuri, călătorii erau nevoiţi să descarce săniile şi să care ei bagajele peste blocurile de gheaţă. În sfârşit, în seara celei de a treia

zile ajunseră la o trecătoare aflată la o înălţime de aproape o mie cinci sute de metri deasupra nivelului mării, având aspectul unei câmpii înzăpezite. Timpul se menţinea mohorât. Coama muntelui era cufundată cu totul în norii plumburii, ce goneau spre miazănoapte, şi expediţia înainta mereu printr-o ceaţă uşoară care ascundea împrejurimile. Nu se vedea nici până la o sută de paşi.

Acest lucru nu le prea fu pe plac călătorilor noştri, căci dacă ar fi fost senin, priveliştea de necuprins ce se înfăţişa în faţa ochilor de pe această culme le-ar fi îngăduit să schiţeze harta unei părţi însemnate a Ţării lui Nansen.

Amenajară în această trecătoare un alt depozit, unde lăsară şi colecţia adunată de geolog pe crestele versantului sudic. De la începutul călătoriei, zoologul nu se alesese decât cu pielea şi craniul unui bou moscat [*Boul moscat (Bos moschatus) - mamifer care întruneşte caracteristicile berbecului şi cele ale boului; are coarne scurte şi lăsate în jos de ambele părţi ale capului, părul lung şi des, iar copita lată, spre a putea alerga cu uşurinţă pe gheaţă şi pe zăpadă. Astăzi nu mai trăieşte decât în Groenlanda şi pe insulele Americii de Nord, dincolo de 60° latitudine nordică. (Nota red. ruse*).]; înainte de a intra în trecătoare, expediţia întâlni o mică cireada de aceste animale.

UN COBORÂŞ FĂRĂ SFÂRŞIT

Versantul nordic al lanţului muntos avea un aspect cu totul diferit; aici se întindea o imensă câmpie de zăpadă, care cobora în pantă lină spre nord. Câinii trăgeau uşor săniile la vale. Dar vremea se înrăutăţi; vântul ce sufla cu insistenţă dinspre sud aducea nori deşi, care pluteau foarte jos, ascunzând cu desăvârşire depărtările; adesea se stârnea câte o vijelie, şi numai datorită faptului că mergeau cu vântul în spate, iar temperatura nu cobora sub 10-15°, călătorii puteau înainta fără prea multă greutate. Întâlneau crăpături destul de des, dar toate erau înguste, aşa că le puteau trece cu uşurinţă. Din pricina viscolului înaintau însă cu băgare de seamă, căci adesea zăpada proaspătă ascundea cu totul aceste capcane. Către sfârşitul zilei, furtuna era atât de năprasnică, încât abia-abia izbutiră să ridice iurta.

A doua zi dimineaţa, iurta era acoperită până sus de zăpadă. Borovoi, care se sculase înaintea celorlalţi pentru a face observaţii meteorologice, deschise uşa şi intră cu capul într-un troian de zăpadă. Trebuiau deci să-şi croiască o ieşire. Când ieşiră afară, constatară că săniile şi câinii dispăruseră. În jurul cortului nu se vedeau decât nămeţi uriaşi. Dar era lesne de ghicit că lucrurile şi animalele fuseseră doar acoperite de zăpadă, deoarece în acest pustiu nu avea cine să fure lucrurile, iar câinii nu puteau fugi. Se apucară cu toţi să dea zăpada la o parte. Auzind glasurile oamenilor,

câinii începură să-şi facă singuri drum prin nămeţi, pentru a-şi primi mai curând raţia de dimineaţă. Era interesant să vezi cum ba ici, ba colo, zăpada începea să se ridice ca un muşuroi, din care ieşea în sfârşit capul lăţos - negru, alb sau bălţat - al unui câine, care schelălăia de bucurie.

Pe întinderile de necuprins, zăpada proaspătă se aşternuse într-un strat gros cam de vreo jumătate de metru, formând nămeţi numai acolo unde întâlnise obstacole: iurta, săniile şi câinii. Întrucât în timp ce ningea suflase un vânt puternic, zăpada era afânată. Schiorii nu se prea afundau în zăpadă, dar săniile şi câinii înaintau anevoie. Trebuiau să schimbe des ordinea săniilor, deoarece sania din fruntea convoiului, care făcea pârtie, avea sarcina cea mai grea, şi câinii care o trăgeau oboseau repede. Aceste schimbări le stânjeneau mult înaintarea. De aceea, deşi între timp vântul slăbise şi viscolul încetase, deşi panta pe care coborau era netedă, iar crăpăturile astupate complet de zăpadă, nu reuşiră să parcurgă în ziua aceea decât douăzeci şi doi de kilometri şi făcură popas la cincizeci şi cinci de kilometri de trecătoare. Aici făcură al treilea depozit.

Peste noapte, viscolul se porni cu aceeaşi furie şi dimineaţa fură nevoiţi din nou să dea zăpada la o parte, dar de astă dată nămeţii nu mai erau atât de înalţi. Acum stratul de zăpadă proaspătă aşternut pe câmpie atingea aproape un metru şi oamenii înaintau mai greu; după vreo cincisprezece kilometri obosiră cu toţii într-atâta, încât se opriră pentru înnoptat mai

devreme ca de obicei. Atât regiunea pe care o străbăteau, cât şi vremea erau de o uniformitate deprimantă.

Seara, viscolul încetă şi în răstimpuri, printre norii care, ca şi înainte, se târau aproape de nesfârşita întindere de zăpadă, se ivea soarele înălţat foarte puţin deasupra orizontului. Un tablou fantastic se înfăţişa privirilor lor fermecate; câmpia era de un alb imaculat; vălătuci şi scame de nori cenuşii lunecau cu iuţeală pe suprafaţa ei, schimbându-şi neîncetat contururile; trâmbe de zăpadă ca o pulbere de diamant se roteau în văzduh; iar pe alocuri, în această pâcla, lăptoasă, soarele, care aci apărea asemenea unui bulgăre de foc, aci dispărea ca după o perdea cenuşie, aşternea pe zăpadă reflexe trandafirii. După cină, exploratorii noştri admirară îndelung această privelişte, până ce oboseala îi răzbi, alungându-i în iurtă, unde se vârâră în sacii de dormit.

Coborau de trei zile în şir. Barometrele arătau că se află la nivelul mării şi totuşi câmpia continua să coboare spre miazănoapte.

Borovoi, care notase indicaţiile barometrului, le comunică tovarăşilor săi. La auzul lor, Makşeev exclamă:

— Ce o mai fi şi asta! Am coborât de pe coama munţilor Russki fără să întâlnim vreo lavină de gheaţă sau vreo crăpătură!

— Ceea ce mă uimeşte şi mai mult, - zise Kaştanov, - este faptul că aici ar trebui să fie ţărmul mării, şi prin urmare marginea uriaşului câmp de gheaţă ce coboară

pe versantul nordic al acestei coame şi care, după măsurătorile noastre,se întinde pe o distanţa de şaptezeci de kilometri. Judecând după cele ce ştim despre limita continentului Antarctic, aici ar trebui să fie un ţărm abrupt, un zid de gheaţă înalt de peste o sută de metri, iar la poalele sale - marea sau măcar întinderi acoperite de banchize, porţiuni îngheţate, şi, printre ele, ici-colo, aisberguri. Să nu uităm că gheţarul se mişcă mereu, presând gheaţa din mare!

Dar nici în ziua următoare nu interveni vreo schimbare. Ca şi în ajun, câmpia de zăpadă continua să coboare spre nord; vântul bătea mereu din spate, de parcă i-ar fi mânat dindărăt, pe exploratori. Norii păreau că ating faţa zăpezii. Când şi când ningea. Toţi se aşteptau ca din clipă în clipă coborâşul să se sfârşească. Se grăbeau, cu privirile aţintite înainte, trăgând mereu nădejdea că în curând vor ajunge la capătul povârnişului. Se înşelau însă în aşteptările lor. Orele treceau, lăsau în urmă kilometru după kilometru. În cele din urmă, frânţi de oboseală, poposiră pentru înnoptat.

După ce întinseră cortul, exploratorii se strânseră grămadă în jurul lui Borovoi, care instala barometrul cu mercur. Ardeau de nerăbdare să vadă ce arată barometrul, deoarece acele barometrelor aneroide de buzunar săriseră de mult peste diviziunile indicate pe cadran şi arătau anapoda presiunea aerului.

— După calcule aproximative, am coborât până acum cu patru sute de metri sub nivelul mării, - exclamă meteorologul, - afară numai dacă, în

momentul de faţă, în Ţara lui Nansen se găseşte regiunea unui anticiclon [*Ciclon - regiune unde aerul are o presiune scăzută. Anticiclon - regiune cu presiune ridicată. Deplasându-se pe suprafaţa Pământului, ciclonii sunt însoţiţi de vânturi puternice, de ploi sau de ninsori. Anticiclonii aduc, dimpotrivă, vreme frumoasă, stabilă. (Nota red. ruse)]* de o întindere neobişnuită. Barometrul indică opt sute de milimetri.

— După câte ştiu, - interveni Kaştanov, - nu există pe Pământ anticicloane cu o astfel de presiune. Pe lângă asta, de când ne aflăm în Ţara lui Nansen, vremea nu s-a schimbat de loc şi nu seamănă cu vremea obişnuită pentru anticiclon.

— Dar atunci, ce se întâmplă? întrebă Papocikin.

— Pesemne că uscatul nu s-a terminat încă şi în partea sa nordica se află o adâncitură, o depresiune foarte mare, de sute de metri, sub nivelul mării.

— Să fie oare cu putinţă? întrebă Gromeko.

— De ce nu? Pe Pământ există asemenea depresiuni, ca bunăoară acelea ale Văii Iordanului şi a Mării Moarte în Palestina, depresiunea Mării Caspice, depresiunea Liukcea din Asia Centrală, descoperită de exploratorii ruşi, şi, în sfârşit, fundul lacului Baikal din Siberia, care se găseşte la peste o mie de metri sub nivelul mării.

— Dar nici depresiunea Mării Moarte nu e mai puţin adâncă. Fundul ei coboară la 465 metri sub nivelul oceanului, adăugă Makşeev.

— În orice caz, descoperirea unei depresiuni atât de adânci pe continentul polar va constitui un rezultat extrem de interesant şi de important al expediţiei noastre, încheie Borovoi.

Spre uimirea tuturor, a doua zi coborâşul continuă în condiţiile unui relief identic, iar vremea rămase neschimbată.

— Coborâm într-o groapă fără fund, glumi Makşeev. S-ar părea că această depresiune nu e plată, ci are mai curând forma unei pâlnii. N-o fi cumva craterul unui vulcan stins?

— Se prea poate, dar atunci e de o mărime nemaiîntâlnită, remarcă Kaştanov. Sunt patru zile de când tot coborâm în această pâlnie. Se vede că acest crater are un diametru de vreo trei sute de kilometri sau chiar mai mult; numai în lună există vulcani de asemenea dimensiuni. Din păcate, în tot timpul

coborâşului nu am întâlnit nicio stâncă, nicio deschidere de rocă, care să ne dea vreo indicaţie asupra originii acestei depresiuni. De obicei, versanţii unui crater sunt formaţi din diferite lave şi tufuri vulcanice [*Lavă - masă topită ce curge din craterul unui vulcan sau dintr-o crăpătură a scoarţei pământului, pe suprafaţa acestuia. După ce se întăreşte, se transformă în roci de diferite constituţii. Tufroca e formată din cenuşa aruncată de vulcan în timpul erupţiei: această cenuşă este lavă pulverizată de explozia gazelor. Ea se depune în stare uscată pe coastele şi în împrejurimile vulcanului, sau ajunge în apa lacurilor şi iazurilor, unde se aglomerează şi prin cimentare se transformă într-o rocă dură. (Nota red. ruse)*].

— Pe versantul nordic al munţilor Russki şi pe coama lor am găsit bazalte şi lave bazaltice, le aminti Papocikin. Prin urmare, dispunem de unele date care ne indică natura vulcanică a acestei depresiuni.

— În Alaska există cratere de vulcani stinşi, pline până sus cu zăpadă şi gheaţă, adăugă Makşeev.

În seara acelei zile nu mai putură folosi nici barometrul cu mercur. Coloana de mercur urcă până în vârful tubului. Fură nevoiţi să despacheteze hipsotermometrul [*Hipsotermometrul se compune dintr-un vas pentru fierberea apei, având pe capac un tub lung, în care se introduce termometrul, pentru stabilirea punctului de fierbere a apei în vapori degajaţi. (Nota red. ruse)*] şi să determine presiunea aerului după temperatura de fierbere a apei. Presiunea

indicată corespundea unei adâncimi de opt sute patruzeci de metri sub nivelul oceanului..

Toţi observară că seara era mai întuneric ca de obicei. Se vede că razele soarelui nordic nu pătrundeau direct în această depresiune adâncă. Nedumerirea călătorilor spori când şi busola ieşi din uz; acul ei se învârtea, tremura, fără însă a se opri şi a arăta nordul. Erau nevoiţi să se orienteze după direcţia vântului şi a coborâşului, ca să înainteze spre nord ca şi până atunci. Kaştanov atribuia comportarea ciudată a busolei tot naturii vulcanice a depresiunii, fiindcă se ştie că masivele mari de bazalt influenţează acul magnetic.

Dar a doua zi, la câţiva kilometri de locul unde poposiseră peste noapte, exploratorii dădură de un obstacol neaşteptat; câmpia de zăpadă se sfârşi la poalele unui lanţ de stânci de gheaţă ce se întindea de-a curmezişul, de o parte şi de alta a drumului, cât vedeai cu ochii. Pe alocuri, stâncile se înălţau drept în sus, atingând zece-cincisprezece metri, iar în alte părţi, ele constau dintr-o îngrămădire haotică de gheaţă, mai mari sau mai mici. Chiar dacă nu ar fi avut săniile încărcate, călătorilor le-ar fi fost greu să se caţere pe aceste mormane. Trebuiră deci să se oprească, pentru a face o recunoaştere. Makşeev şi Borovoi se urcară pe mormanul cel mai înalt şi se încredinţară că în faţă se întindeau până hăt departe asemenea stânci şi grămezi de bolovani.

— Nu pare să fie un brâu de blocuri de gheaţă de mare, spuse Makşeev, când se întoarse la sănii.

Blocurile acestea de gheaţă nu se întind pe o distantă de câţiva kilometri fără întrerupere.

— Am ajuns, se vede, la fundul depresiunii, spuse Kaştanov, şi acest haos se datoreşte presiunii exercitate de uriaşul gheţar de pe versantul nordic al munţilor Russki, pe care am mers până acum.

— Aşadar, tot fundul depresiunii nu este altceva decât o îngrămădire haotică de blocuri de gheaţă, remarcă Borovoi. Pesemne că şi ceilalţi versanţi ai depresiunii sunt acoperiţi de gheţari, care coboară spre fundul ei.

— Datorită dimensiunilor ei uriaşe, depresiunea nu s-a umplut însă cu gheaţă, cum s-a întâmplat cu craterele vulcanilor din Alaska, adăugă Makşeev.

— Oricum, trebuie să traversăm neapărat fundul depresiunii, ca să ne continuăm călătoria spre nord, să-i stabilim dimensiunile şi să vedem cum arată versantul opus, spuse Kaştanov.

— Ar fi mai uşor să înaintăm de-a lungul poalelor acestor mormane haotice, ca să le ocolim şi să ajungem astfel la versantul opus, fu de părere Gromeko.

— Ce ne facem însă dacă această depresiune nu e un crater, ci o vale între două lanţuri muntoase? întrebă Papocikin. În cazul acesta s-ar putea să aibă o lungime de câteva sute de kilometri şi noi nu vom avea timpul necesar ca să străbatem Ţara lui Nansen.

— Dar pe unde s-o apucăm de-a lungul acestor stânci, ca să le ocolim? La dreapta sau la stânga? întrebă Borovoi.

— S-o luăm la stânga; poate găsim un loc pe unde să trecem dincolo, printre aceste mormane, fără prea multă greutate.

Luând această hotărâre, exploratorii porniră spre stânga, adică spre apus, judecând după vânt, deoarece acul busolei tot nu putea să stea pe loc pentru a le indica nordul. În stânga aveau câmpia de zăpadă cu o pantă abia vizibilă, iar în dreapta se ridicau mormanele şi stâncile de gheaţă. Ca şi până atunci, norii care pluteau jos de tot acopereau cerul, atingând chiar vârfurile gheţurilor mai înalte. Către amiază zăriră un loc pe unde li se păru că ar putea trece; aici mormanele nu erau atât de înalte, iar pe alocuri se zăreau intervale. Se opriră aici ca să facă al patrulea depozit, iar Borovoi şi Makşeev, luând cu ei doar strictul necesar, porniră să cerceteze brâul de gheată. Se întoarseră spre seară şi comunicară că brâul avea o lăţime de vreo zece kilometri, că putea fi străbătut, deşi cu oarecare greutate, şi că dincolo se zăreşte panta netedă a versantului opus.

Două zile se căzniră din răsputeri să străbată brâul de gheaţă; adesea erau nevoiţi să-şi croiască drum cu topoarele printre mormanele de sloiuri. Oamenii îi ajutau pe câini să treacă săniile, una după alta, peste aceste mormane. Noaptea făcură popas. - fără însă a mai ridica iurta - la adăpostul unui uriaş bloc de gheaţă ce se înălţa perpendicular. Câinii îşi găsiră culcuşul prin crăpăturile şi adânciturile dintre bolovani. După o zi de trudă, dormiră buştean, deşi vântul gemea şi urla în tot felul.

A doua zi trecură de cealaltă parte a brâului de gheaţă. După ce poposiră pentru noapte, Borovoi aprinse lampa de spirt a hipsotermometrului, încredinţat că acesta va arăta aceeaşi altitudine ca şî înainte de a trece de brâul de gheaţă, adică aproape nouă sute de metri sub nivelul mării. Dar când introduse termometrul în tubul dispozitivului de fierbere, mercurul se ridică până la +105°, iar apoi până la +110°, continuând să urce mereu.

— Opreşte-te! Opreşte-te! strigă Borovoi. Unde te sui, vrei să spargi sticla?

— Ce e? Ce s-a întâmplat? strigară toţi într-un glas.

Călătorii săriră în picioare şi se strânseră roată în jurul aparatului instalat pe o lădiţă.

— Nemaipomenit, nemaiauzit! exclamă Borovoi, cu glasul sugrumat de emoţie. În afurisita asta de groapă apa fierbe la +120°.

— Şi asta ce înseamnă?

— Asta înseamnă că trecând dincolo de brâul de gheaţă, am coborât într-o prăpastie. Acum, nici nu-mi dau seama câte mii de metri sub nivelul mării indică această temperatură de fierbere. Staţi puţin să consult tabelele!

Borovoi se aşeză pe sacul său de dormit, scoase din buzunar un indicator pentru determinarea altitudinii, căută în tabele şi făcu diferite calcule pe marginea lor. Între timp, însoţitorii lui se apropiară unul după altul de aparat, pentru a se încredinţa că într-adevăr termometrul arată +120°. Coloana de mercur se oprise în dreptul acestei diviziuni şi acest lucru nu putea fi

pus la îndoială.

Tăcerea ce se aşternuse era tulburată de clocotul molcom al apei ce fierbea în aparat.

După un timp, Borovoi scoase un oftat adânc, apoi zise cu glas solemn:

— După calcule aproximative, temperatura aceasta de fierbere de +120° indică o înălţime negativă de cinci mii şapte sute douăzeci de metri.

— Nu se poate! Nu cumva ai greşit? exclamară cei de faţă.

— N-aveţi decât să controlaţi! Uitaţi-vă pe tabele. Fireşte, ele nu cuprind indicaţii pentru această temperatură de fierbere, pe care n-a observat-o încă nimeni în afara laboratorului. Nu ne rămâne, deci, decât să calculăm cu aproximaţie.

Kaştanov controlă calculele şi spuse:

— Aşa e. În aceste două zile de când ne căţărăm peste gheţuri, am coborât patru mii nouă sute de metri pe o distanţă de numai zece-doisprezece kilometri.

— Şi nici n-am observat că am coborât atâta!

— Am coborât de la o înălţime egală cu aceea a Mont-Blanc-ului şi nu am ştiut nimic! E de necrezut!

— Şi de neînţeles! Trebuie să admitem că acest morman de gheaţă e o lavină încremenită pe o pantă abruptă ce duce din crater în coşul acestui vulcan colosal.

— Şi pentru a ieşi de aici, va trebui să urcăm pe o lavină asemănătoare, în partea cealaltă!

— Nu pricep ce-i cu norii ăştia deşi şi cu vântul care bate neîncetat dinspre sud, de câteva zile în şir, spuse

Borovoi.

Dar presupunerea că există încă o centură de gheaţă nu se adeveri. A doua zi înaintară pe un câmp de zăpadă ce urca în pantă lină. Din această cauză, precum şi datorită vremii călduroase, drumul deveni mai anevoios. Termometrul se ridicase cu puţin peste zero, zăpada se înmuiase şi se lipea de tălpicile săniilor, iar câinii mergeau greu, la pas. Până seara nu făcură decât douăzeci şi cinci de kilometri şi asta cu mare trudă. Nu încăpea nicio îndoială că urcau mereu. Borovoi instala hipsotermometrul, convins că aparatul va arăta o adâncime mai mică decât în ajun.

A trecut multă vreme însă până ce apa începu să fiarbă. În sfârşit prinseră a se ridica aburii şi Borovoi introduse termometrul. Peste câteva clipe strigă:

— Ei, comedie!... E o... E o... după care urmă un potop de sudălmi.

— Ce e? Ce s-a întâmplat? A crăpat termometrul? întrebară ceilalţi îngrijoraţi.

— Nu. Eu am să crăp, sau am să-mi ies din minţi în blestemata asta de groapă, zise furios meteorologul. Ia priviţi aici: cine-i nebun, eu sau termometrul?

Săriră toţi în picioare şi se apropiară de hipsotermometru. Mercurul arăta +125°.

— Eu atâta vreau să ştiu: am urcat noi astăzi, ori ba? întrebă Borovoi cu voce tremurândă.

— Fireşte că am urcat! Am urcat toată ziua. Nu încape nicio îndoială.

— Şi totuşi apa fierbe la o temperatură cu cinci grade mai mare decât în ajun, când eram lângă centura de

gheaţă! Asta înseamnă că azi n-am urcat, ci, dimpotrivă, am coborât cam cu o mie patru sute treizeci de metri.

— Ne aflăm deci la şapte mii o sută cincizeci de metri sub nivelul oceanului, calculă la repezeală Makşeev.

— Dar e absurd! râse Papocikin.

— Să zicem că am coborât în pantă abruptă, pe gheaţă, adăugă Kaştanov. Dar să credem că am coborât aproape un kilometru şi jumătate, când e limpede că am urcat, asta ar fi prea de tot.

— Afară numai dacă n-am înnebunit cu toţii, sunt de acord cu dumneata! răspunse ursuz Borovoi.

Între timp intrară în iurtă Igolkin şi Gromeko, care ieşiseră să dea de mâncare la câini. Acesta din urmă spuse:

— Încă o ciudăţenie! Astăzi e mai multă lumină decât ieri, când ne aflam lângă gheţuri.

— Şi ieri era mai multă lumină decât de partea cealaltă a centurii, adăugă Makşeev.

— Ai perfectă dreptate! încuviinţă meteorologul. Noaptea cea mai întunecată, asemenea nopţilor albe din Petersburg, a fost aceea înainte de a ajunge la zidul de gheaţă. Am crezut că ne aflăm în fundul depresiunii şi slăbirea luminii era explicabilă: razele soarelui polar nu puteau pătrunde atât de adânc.

— Bine, dar acum am coborât mult mai adânc şi totuşi noaptea e neasemuit mai luminoasă!

Discutară îndelung despre aceste fenomene ciudate, însă când se culcară, nu erau mai dumeriţi. Dimineaţa, Borovoi ieşi primul din cort pentru a face cercetări.

Ca şi înainte, vântul sufla dinspre sud, gonind nori plumburii care întunecau orizontul, de nu se putea vedea la mai mult de o sută-două de metri. Termometrul arăta -1°. Ningea.

— Azi trebuie să verificăm dacă urcăm sau coborâm, propuse Makşeev. Printre instrumente avem şi un aparat uşor de nivelment.

În faţa lor se aşternea aceeaşi întindere albă, dar zăpada îngheţase puţin şi acum înaintau mai uşor. Panta era foarte lină, însă nu încăpea nicio îndoială că urca. În cursul zilei făcură câteva măsurători. Aparatul adeveri cele ce vedeau cu ochii şi ceea ce puteau deduce după felul cum mergeau câinii.

În ziua aceea nu străbătură decât douăzeci şi trei de kilometri, deoarece măsurătorile le luară mult timp.

Îndată ce întinseră cortul, Borovoi îşi scoase aparatele. Fierbătorul arăta +128°.

Meteorologul înjură cu năduf şi scuipă înciudat.

— Singura explicaţie e că în depresiunea asta nu se aplică legile fizice stabilite pentru suprafaţa Pământului şi trebuie elaborate altele, noi, spuse Kaştanov.

— Uşor de zis, se înfierbântă Borovoi. Numai că nu le poţi elabora cât ai bate din palme! Sute de oameni de ştiinţă s-au trudit zeci de ani, iar aici totul se duce de râpă de parcă am fi pe o altă planetă. Cu asta nu pot fi de acord şi sunt hotărât să-mi dau demisia.

Râseră toţi cu poftă de această izbucnire a meteorologului, care se apucă totuşi de calcule, înştiinţându-i foarte curând că în ziua aceea urcaseră,

adică coborâseră, cu opt sute şaizeci de metri, aflându-se, deci, la nouă mii de metri sub nivelul mării.

— M-am uitat în îndreptarul de fizică, interveni Kaştanov. Aici se arată că apa fierbe la +120° în condiţiile unei presiuni de două atmosfere şi la +134°, când presiunea e de trei atmosfere. Acum, noi suportăm o presiune cam de două atmosfere şi jumătate.

— De bună seamă că la o asemenea presiune nu te prea poţi simţi în apele tale şi ameţeşti, adăugă Borovoi, posomorât.

Ceilalţi confirmară că încă din noaptea petrecută între gheţurile centurii le-a fost cam rău, că simt o apăsare pe piept, capul le vâjâie şi că sunt moleşiţi, dorm agitat şi au coşmaruri.

— Nici câinii nu se simt bine, spuse Igolkin. Parcă le-au slăbit puterile şi trag mereu, deşi urcuşul e destul de uşor. Credeam că sunt obosiţi, văd însă acum că alta-i pricina!

— Ar fi interesant să luăm pulsul la toţi, propuse Gromeko. Care e pulsul dumitale normal, Ivan Andreevici?

— Şaptezeci şi doi, răspunse Borovoi, întinzând medicului braţul.

— Ei, vezi, acum ai patruzeci şi patru! E o diferenţă destul de mare. La presiunea asta, inima lucrează mai încet; de aceea te simţi rău.

— Care va să zică dacă vom coborî mereu, inima se va opri de tot? întrebă Makşeev.

— Că doar n-om coborî până în centrul Pământului!

râse Gromeko.

— Şi de ce nu? bombăni Borovoi. Se prea poate ca afurisita asta de groapă să ajungă până în centrul Pământului. Acum sunt gata să cred orice. Nu m-ar mira ca ieşind de aici să ne trezim printre gheţurile Polului Sud.

— Să nu-ţi fie cu supărare, dar ceea ce spui e absurd! îi răspunse Kaştanov. Nu poate exista o crăpătură care să străbată tot globul pământesc şi nicio groapă până în centrul Pământului. Ar fi în contrazicere cu toate datele geofizicei şi geologiei.

- Nu mai spune! Admiţi însă fenomenele care contrazic toate legile meteorologiei, fenomene ce se petrec sub ochii noştri? Vei vedea că şi legile geologiei dumitale vor fi date peste cap. Kaştanov nu-şi putu stăpâni râsul.

— Meteorologia, Ivan Andreevici, e o ştiinţă uşuratică, glumi el. Ea se ocupă de mediul nestatornic al atmosferei, de ciclonii şi anticiclonii ei, ale căror cauze n-au fost determinate până astăzi. Geologia însă se întemeiază pe o bază trainică - scoarţa solidă a Pământului.

— Trainică, n-am ce spune! se burzului Borovoi. Asta însă până o va zgudui frumuşel un cutremur care îi va face pe geologi să-şi piardă cumpătul, dacă n-o vor păţi chiar mai rău!

Toţi râseră cu hohote.

— Şi apoi, - continuă întărâtat meteorologul, - cunoaşteţi scoarţa Pământului la o adâncime de vreo doi-trei kilometri, şi vorbiţi despre adâncurile lui!

Câte capete, atâtea ipoteze despre structura Pământului la mari adâncimi. Unii susţin că miezul Pământului este solid, alţii - că e lichid, iar alţii - că e gazos. Poftim de te mai descurcă!

— O să ne descurcăm noi cu timpul. Orice ipoteză, fireşte, dacă e bine întemeiată, constituie un nou pas spre cunoaşterea adevărului. Cât priveşte adâncurile, nu ai dreptate. În prezent, seismologia, ştiinţa care studiază cutremurele, ne permite să ştim mai multe lucruri despre nucleul Pământului. Interesant e ce ne rezervă ziua de mâine, încheie el. În fiecare zi se pot ivi fenomene inexplicabile la prima vedere, dar la o analiză atentă vezi că alcătuiesc o înlănţuire de cauze şi efecte.

A doua zi, panta câmpiei de zăpadă continua să urce, însă mai puţin; vântul bătea tot dinspre miazăzi, iar norii alunecau aproape de faţa pământului, ascunzând depărtările. Către amiază, abia mai simţeau că urcă, iar spre seară începură să coboare. Acum câinii alergau mai repede, astfel că schiorii cu greu reuşeau să se ţină după ei. Temperatura aerului scăzuse puţin sub O° şi călătorii înaintau uşor. Deodată, Borovoi, care mergea întotdeauna în frunte, făcu un semn cu mâna şi strigă:

— Staţi! Aşteptaţi! Mă tem că ne-am abătut din drum!

Toţi alergară într-un suflet la el. Borovoi ţinea în mână busola, pe care o privea cu multă luare-aminte.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Kaştanov.

— Nu înaintăm spre nord, ci spre sud, înapoi spre

centura de gheaţă. Priviţi, capul nordic al acului nu arată înainte, în direcţia pe care o urmăm, ci înapoi.

— Când ai observat asta?

— Chiar acum. De când busola a luat-o razna, n-am mai avut încredere în ea şi m-am orientat după vântul care tot timpul bate dinspre sud. M-a mirat însă faptul că am început să coborâm, deoarece nu se putea ca noi să fi ieşit din pâlnie. Am scos busola şi, când colo, ce văd? Revenise la normal şi arăta că înaintăm spre sud şi nu spre nord.

— Bine, bine, dar vântul continuă să bată din spate!

— Poate că şi-a schimbat direcţia în cursul nopţii.

— Nu, - interveni Makşeev, - vântul nu s-a schimbat. Noi punem întotdeauna cortul cu uşa în direcţia vântului, adică spre nord, pentru ca nămeţii să nu blocheze ieşirea. Ştiu sigur că azi dimineaţă asta era poziţia cortului nostru.

— Prin urmare vântul s-a schimbat treptat în cursul zilei de astăzi, iar noi am mers în semicerc şi am făcut cale întoarsă.

— Sau, poate, dintr-un motiv oarecare, busola s-a remagnetizat!

— Măcar de-ar apărea soarele sau de-am vedea stelele, ca să ştim încotro ne îndreptăm, se tângui Borovoi.

— Oricum, trebuie să poposim pentru noapte şi să verificăm, cu busola în mână, câţiva kilometri din drumul parcurs, ce se distinge clar după urmele lăsate pe zăpadă, interveni Kaştanov. Astfel vom afla foarte uşor dacă am mers sau nu în cerc.

Ridicară iurta, iar Makşeev şi Gromeko o porniră îndărăt, după urme. Borovoi puse la fiert hipsotermometrul, ale cărui indicaţii aproape că nu se deosebeau de cele din ajun. Se vede că micul urcuş din prima jumătate a zilei fusese compensat de coborâşul din jumătatea a doua. După două ceasuri, Makşeev şi Gromeko se înapoiară. Controlaseră drumul pe o distanţă de zece kilometri, constatând că tot timpul merseseră în linie dreaptă, în direcţia vântului. De aceea ajunseră la concluzia că se pot încrede mai mult în vânt decât în busolă şi hotărâră de acum încolo să se orienteze după vânt.

Nici de data asta în timpul nopţii nu se lăsă întunericul; sub coviltirul greu de nori stăruia aceeaşi lumină mată.

A doua zi, coborâşul deveni mai pronunţat. Temperatura urcă puţin peste 0°, zăpada deveni mai moale şi, deşi mergeau la vale, înaintau mai greu. După-amiază întâlniră nişte băltoace şi câteva pârâiaşe ce şerpuiau pe terenul accidentat, pentru a dispare pe urmă în crăpăturile pline de zăpadă. Pentru popasul de peste noapte trebuiră să aleagă un loc mai înalt şi să sape şănţuleţe în jurul cortului, ca să abată apa provenită din topirea zăpezii.

Instalând hipsotermometrul, Borovoi era convins că acesta va arăta şi mai multe grade decât în ajun, deoarece toată ziua nu făcuseră decât să coboare în fundul misterioasei depresiuni. Termometrul arătă însă +126°. Prin urmare, în ciuda coborâşului, adâncimea la care se aflau nu crescuse, ci, dimpotrivă, se micşorase

cu cinci sute şaptezeci de metri. Meteorologul rămase o clipă năuc, apoi izbucni într-un râs nervos:

— Altă surpriză, altă încurcătură! Dimineaţa, am hotărât să nu ne mai încredem în busolă. Acum e cazul să ne îndoim şi de hipsotermometru!

Exploratorii se strânseră roată în jurul capriciosului aparat, verificară indicaţiile lui, puseră de câteva ori apa la fiert, dar obţinură aceleaşi rezultate. Deşi era neîndoielnic că toată ziua coborâseră, mai ales că pârâiaşele curgeau şi ele în direcţia urmată de călători, presiunea aerului nu crescuse, ci, dimpotrivă, se micşorase. În zilele precedente însă, când urcaseră, presiunea nu scădea, ci se ridica. Aveau impresia că legile fenomenelor fizice, elaborate de generaţii şi generaţii de oameni de ştiinţă pe baza observaţiilor făcute la suprafaţa pământului, nu pot fi aplicate aici, în această depresiune a continentului polar, sau căpătaseră o semnificaţie cu totul diferită. Fenomenele inexplicabile se înmulţeau.

Toţi manifestau un viu interes şi erau nespus de miraţi, dar nimeni nu putea înţelege sau găsi vreo explicaţie. Sperau însă că viitorul apropiat le va oferi dezlegarea acestui mister.

— Ce ţi-e şi cu pustiul ăsta de zăpadă! spuse Papocikin. Când am zărit boii moscaţi în trecătoare, am tras nădejde că în zilele următoare vom descoperi şi noi, Mihail Ignatievici şi cu mine, ceva care să prezinte vreun interes ştiinţific. Ei bine, au trecut de atunci aproape douăsprezece zile, am străbătut peste două sute cincizeci de kilometri... şi nimic, absolut nimic, în

afară de zăpadă şi gheaţă.

— Şi nici măcar Piotr Ivanovici, care până acum a avut norocul să strângă o colecţie frumoasă, nu s-a mai ales cu nimic, adăugă Gromeko.

— Numai Ivan Andreevici colecţionează de zor! făcu râzând Makşeev.

— Eu? Da’ mă rog, ce-am strâns până acum? se miră Borovoi.

— O colecţie de fenomene fizice inexplicabile, răspunse Kaştanov în locul lui Makşeev, ghicind la ce face aluzie acesta.

— E o colecţie foarte ciudată, e drept, dar în schimb uşoară, nu ca pietroaiele voastre! râse Borovoi. N-o să ne dărâme săniile.

— Şi totuşi, ea poate avea multă greutate. Mă refer la rezultatele expediţiei. Fiecare explorator vrea să descopere ceva deosebit, nemaiîntâlnit! Până acum, dumneata ai avut mai mult noroc decât oricare dintre noi.

A doua zi, coborâşul deveni şi mai pronunţat, iar câmpia de gheaţă începu să se descompună în valuri plate. În adânciturile dintre ele curgeau şiroaie de apă, zăpada era mai moale şi era greu de mers cu schiurile, care alunecau în lături. De aceea, schimbară modul de deplasare: oamenii se aşezară câte doi în fiecare sanie; câinii alergau repede la vale, trăgând săniile, în vreme ce călătorii, cu beţele schiurilor, dădeau săniilor direcţia necesară sau frânau.

Norii deşi lunecau jos de tot, ca şi până atunci, dar nu mai erau plumburii, ci roşiatici, de parcă ar fi

răsfrânt lumina unui soare nevăzut, în amurg.

Pustiul de gheaţă se întindea cât vedeai cu ochii, până în zarea nu prea îndepărtată, uşor împurpurată şi ea. Această lumină ciudată, în fundul unei depresiuni adânci, unde nu puteau pătrunde razele soarelui polar, care nu se ridica prea sus, făcea şi ea parte din colecţia de fenomene inexplicabile adunate de Borovoi.

În ziua aceea poposiră pe creasta unui dâmb, lângă albia unui pârâu vijelios, cu apa limpede, ceea ce îi scuti de a mai topi zăpadă pentru supă şi ceai.

POZIŢIA INEXPLICABILĂ A SOARELUI

După cină, meteorologul instală din nou fierbătorul, încredinţat că în urma acestui coborâş primejdios, lung de patruzeci şi cinci de kilometri, mercurul va arăta cel puţin +130°, ceea ce ar fi corespuns unei adâncimi de aproximativ zece mii metri, adică unui nivel record. El calculase chiar în prealabil nivelul care corespundea punctului de fierbere de 130-135°, ca să-şi uluiască tovarăşii de drum. Mare îi fu mirarea însă când constată că termometrul nu indica decât +120°!...

— Colecţia mea s-a îmbogăţit din nou, zise el triumfător. Nu vă îndoiţi, cred, că toată ziua nu am făcut decât să coborâm şi încă foarte repede.

— Nici vorbă. Doar apa nu curge la deal, încuviinţară tovarăşii săi.

— De acord. Dar hipsotermometrul arată că am urcat

în cursul zilei peste o mie şapte sute de metri. Asta vă place?

După ce toţi se convinseră cu propriii lor ochi că Borovoi nu glumeşte, acesta urmă:

— Pesemne că tot coborând, o să ieşim în curând din această depresiune ciudată, poate chiar la Polul Nord.

— Eu cred însă că se pregăteşte un cataclism! zise pe un ton misterios Gromeko. În groapa asta enigmatică se produce o rarefiere neobişnuită a aerului, iar presiunea scade, prevestind un uragan, un ciclon, un taifun, o trombă sau ceva asemănător. Propun ca în aşteptarea dezlănţuirii stihiilor, toţi oamenii cu scaun la cap să se vâre în sacii de dormit, ca să trecem mai uşor prin această încercare.

Râseră cu poftă toţi, chiar şi Borovoi, dar urmară sfatul medicului. Meteorologul însă cercetă mai întâi dacă ţăruşii sunt bine înfipţi şi dacă frânghiile care ţin cortul sunt bine întinse. Se temea într-adevăr de vreun cataclism atmosferic, şi nu putea dormi liniştit. Se trezea mereu şi trăgea cu urechea dacă nu cumva se înteţeşte vântul şi se porneşte furtuna. Dar totul era calm. Se auzea vuietul monoton al vântului, tovarăşii săi sforăiau de zor, iar câinii mârâiau şi schelălăiau prin somn. Borovoi îşi lăsă din nou capul pe pernă, căutând să-şi alunge gândurile şi să adoarmă.

Dimineaţa, fu cel dintâi care ieşi din cort, ca să calculeze indicaţiile aparatelor instalate afară în timpul nopţii. Ceilalţi exploratori se aflau încă în sacii de dormit.

Deodată, perdeaua de pâslă de la intrarea în iurtă se

dădu la o parte; palid, cu ochii ieşiţi din orbite, meteorologul intră în cort şi rosti, bâlbâindu-se:

— Dacă aş fi singur, nu m-aş mai îndoi că mi-am pierdut cu totul minţile.

— Dar ce e? Ce s-a mai întâmplat? Ce catastrofă s-a abătut asupra noastră? întrebară unii speriaţi, alţii ironic.

— Ceaţa sau norii s-au împrăştiat aproape de tot, iar soarele... înţelegeţi ce spun? Soarele polar se află la zenit! strigă Borovoi.

Dădură cu toţii buzna spre ieşire, îmbrâncindu-se şi îmbrăcându-se din mers.

Deasupra câmpiei de gheaţă plutea o ceaţă uşoară şi prin ea se zărea, când mai strălucitor, când mai şters, un disc roşiatic, exact deasupra capului, şi nu jos de tot, deasupra orizontului, unde trebuia să se afle soarele polar la orele cinci dimineaţa în primele zile ale lui iulie, la 80° latitudine nordică.

Rămaseră tăcuţi, cu privirile aţintite asupra acestui soare ciudat care nu se afla în locul iui obişnuit.

— Bizară mai e şi Ţara asta a lui Nansen, rosti Makşeev pe un ton tragic sau poate ironic.

— Te pomeneşti că asta o fi luna? zise Papocikin. Poate că acum e lună plină?

Borovoi consultă ghidul său de buzunar.

— Ai dreptate, acum într-adevăr e lună plină, numai că discul ăsta roşu nu seamănă de loc cu luna; luminează mai puternic şi încălzeşte binişor.

— Poate că în Ţara lui Nansen... începu Makşeev, dar Kaştanov îl întrerupse:

— În ţinuturile polare, vara, luna nu se ridică niciodată la zenit. Ori nu se vede de loc, ori se ridică foarte puţin deasupra orizontului.

— Dacă nu-i nici luna, nici soarele, atunci mă rog, ce poate fi?

Nimeni însă nu putu răspunde. Continuară să facă diferite presupuneri, dar trebuiră să recunoască repede netemeinicia lor. Apoi mâncară şi se pregătiră de drum. Termometrul se ridică până la +8°. Ceaţa, aci devenea mai deasă, ascunzând astrul roşu, aci se împrăştia, şi atunci astrul apărea din nou tot pironit la zenit. Ca şi în ajun, coborau pe o câmpie de gheaţă, de-a lungul unui pârâu cu ape bogate. Panta parcă devenise mai lină.

Câinii goneau cu spor, iar exploratorii, care şedeau în sănii, săreau din mers din când în când, ca să îndrepte harnaşamentul ori să arunce o punte peste vreun râu mai adânc.

Îndată ce razele soarelui răzbeau prin vălătucii de ceaţă, toţi ridicau capul şi priveau astrul ciudat, care ocupa pe cer o poziţie atât de nefirească.

La amiază făcură popas ca de obicei.

De altfel numai ceasornicul arăta că e amiază, căci soarele se afla ca şi înainte la zenit şi se părea că nici n-are de gând să-şi schimbe poziţia.

— Stăm din ce în ce mai bine! bombăni Borovoi. Deşi ne aflăm la 80° latitudine nordică, soarele ar trebui să se mişte pe boltă, iar nu să rămână pironit locului! Doar Pământul se învârteşte!

În timpul popasului, Borovoi calculă unghiul poziţiei

soarelui, care era de 90°.

— Am putea crede că ne aflăm la tropice în ziua solstiţiului de vară, sau la ecuator pe timpul echinoxului! spuse el după ce-şi făcu observaţiile. Ce latitudine să notez? Vă spun drept că nu înţeleg unde ne aflăm şi ce se petrece în jur. Simt cum mi se învălmăşesc gândurile şi totul îmi pare un vis straniu!

De fapt, toţi aveau aceeaşi senzaţie şi nu-şi puteau explica de fel acest nou fenomen neînţeles, mai enigmatic decât toate celelalte: indicaţiile contradictorii ale aparatelor, vântul care bătea mereu din această direcţie, masa compactă a norilor, căldura anormală, lumina roşiatică şi această depresiune uriaşă, de o adâncime nemaiîntâlnită pe Pământ.

În timpul prânzului şi al odihnei făcură tot felul de presupuneri despre catastrofele prin care trecuse Pământul de când se aflau ei pe „Steaua Polară” şi în Ţara lui Nansen, izolaţi de restul lumii.

TUNDRA POLARĂ

În faptul serii ajunseră într-o regiune plină de valuri de gheaţă. Scame de ceaţă pluteau în văzduh, lăsând mai tot timpul să se vadă la zenit soarele purpuriu, care părea că-şi bate joc de exploratorii noştri cuprinşi de uimire.

Se apropia vremea popasului pentru noapte. Nu prea le era la îndemână să mâie pe o culme îngheţată. Deşi

aveau loc destul, apa însă era prea departe, şi nu puteau ajunge la ea pe povârnişul neted de gheaţă. De aceea îşi urmară drumul, nădăjduind să găsească un loc mai potrivit, mai cu seamă că în faţă, prin vălul de negură, se zărea un şes întunecat.

Şi iată că aproape de ceasurile şapte seara, valurile de gheaţă deveniră mai scunde. Acum, întinzându-se ca nişte limbi albe, ele încadrau ca nişte ghirlande uriaşe acest şes întunecat, unde pâraiele îşi săpaseră albii puţin adânci, şerpuind între maluri foarte joase, mărginite de smârcuri. Coborând de pe gheaţă, săniile se opriră pe un pământ mocirlos, neacoperit de zăpadă. Câinii, care gâfâiau de atâta alergătură, nu voiră să meargă mai departe. Săriră toţi din sănii. Străbătuseră ultimul kilometru arzând de nerăbdare să vadă ce surpriză le mai rezervă ciudata Ţară a lui Nansen pe acest câmp deszăpezit.

Ca şi când ar fi fost înţeleşi dinainte, exploratorii se aplecară ca să examineze şi să pipăie acest pământ mult aşteptat după atâtea zile petrecute pe zăpadă şi gheaţă. Pământul era de culoare brună închisă, îmbibat cu apă, mocirlos dar nu golaş, ci acoperit cu firişoare de iarbă măruntă, îngălbenită, şi cu tufe pitice, târâtoare, fără frunze. Piciorul se afunda în pământ până la vreo patru centimetri. De sub talpă ţâşnea o apă gălbuie.

— Ei, cum vă place? bombăni Kaştanov. Suntem la 81° latitudine nordică, zăpada dispare, e cald ca în Finlanda, iar soarele se află la zenit!

— Oare vom fi nevoiţi să ne facem cortul în mlaştina

asta? întrebă necăjit Papocikin.

— Nu e mlaştină, e tundră nordică, îl lămuri Makşeev.

— Asta nu mă încălzeşte, se vârî în vorbă Borovoi. Câinii nu vor nici în ruptul capului să mai tragă săniile, iar să înnoptezi aici, în noroi, nu e prea plăcut. Hai mai bine să ne întoarcem pe gheaţă!

Îşi rotiră cu toţii ochii în jur, doar-doar vor zări un locşor mai uscat.

— Cred că acolo ar fi mai bine! exclamă Gromeko, arătând un colnic turtit, ce se înălţa deasupra câmpiei brune, cam la un kilometru de capătul limbilor de gheaţă.

— Dar cum ajungem până acolo?

— O să-i ajutăm pe câini şi, încet, încet, ajungem noi până la urmă!

— Să ne punem însă schiurile, ca să nu ne împotmolim la tot pasul.

Într-adevăr, cu schiurile înaintară mult mai lesne. Câinii trăgeau încetişor săniile, pe care exploratorii le mai uşurară de poveri. Oamenii împingeau şi ei săniile cu beţele de la schiuri. Într-o jumătate de ceas ajunseră la colnicul care se ridica la vreo opt metri deasupra câmpiei. Găsiră un loc uscat şi potrivit pentru popasul de noapte. Aici, prin iarba îngălbenită, rămasă din anul trecut, răzbeau lăstare noi, verzi, iar tufele scunde înmugureau.

Ridicară iurta în vârful colnicului, lăsând săniile şi câinii mai la vale, pe costişă. În spatele lor, la nord, se zărea asemenea unui zid alb, drept şi înalt, marginea gheţurilor ce se întindeau, de ambele părţi, până hăt

departe. În faţă, se aştemea câmpia brună, care începuse să aibă reflexe verzi.

La vreo cincizeci de paşi de colnicul pe care poposiseră şerpuia lin un pârâu larg, cu malurile afundate în mlaştină. Deasupra câmpiei se ridicau vălătuci de ceaţă.

Soarele roşiatic, care se iţea când şi când, se afla ca şi înainte la zenit, deşi ceasul arăta opt şi jumătate seara. În ziua aceea străbătuseră cincizeci de kilometri.

În timp ce Borovoi punea apa la fiert, ceilalţi căutau să ghicească ce temperatură de fierbere va indica aparatul după acest lung şi neîndoielnic coborâş.

Unii erau de părere că va arăta +125°, iar alţii -115°. Makşeev făcu chiar prinsoare cu Papocikin.

— N-a câştigat nimeni! zise meteorologul cind îşi termină observaţiile. Termometrul nu arată decât +110°.

— Totuşi eu am fost mai aproape de adevăr, spuse Makşeev. Am susţinut că va arăta +115°.

— Nu sunteţi de părere că e mai bine să spargem toate aparatele astea, care nu mai sunt bune de nimic? întrebă înciudat Borovoi.

— Dumneata pui prea mult la inimă aceste ghiduşii inexplicabile ale presiunii atmosferice, căută să-l liniştească Kaştanov, de parcă te-ai simţi răspunzător pentru ele!

— Nu-i vorba de asta, dar dacă aparatul nu e de niciun folos, la ce bun să-l mai cărăm cu noi!

— Se prea poate ca acum să nu ne folosească dintr-

un motiv pe care nu-l cunoaştem, dar e foarte probabil că mai târziu să ne slujească din nou.

După cină stătură la sfat ca să stabilească itinerariul. Dacă această tundră deszăpezită se întinde şi mai departe spre miazănoapte, oricât de ciudat ar părea asta, atunci o bună parte din echipament nu numai că n-ar mai fi util, dar i-ar împiedica chiar să înainteze. Printre acestea se numărau schiurile, săniile, câinii şi hrana acestora, rezerva de îmbrăcăminte călduroasă, o mare parte din spirt, ba chiar şi iurta. Întrucât vremea se menţinea caldă, socoteau că s-ar putea mulţumi cu cortul, mai subţire, pe care îl aveau în bagaje, iar combustibilul l-ar putea găsi prin tundră.

De aceea hotărâră să poposească o zi întreagă pe acest colnic şi să plece în două grupuri mici în direcţii diferite, ca să cerceteze împrejurimile şi să vadă în ce condiţii ar putea înainta expediţia. Tot ce s-ar fi dovedit de prisos aveau să depoziteze aici, pe colnic, ca să le servească la întoarcere, când vor străbate din nou întinderile de gheaţă.

DÂMBURILE MIŞCĂTOARE

A doua zi, Igolkin şi Borovoi rămaseră lângă iurtă; cel dintâi ca să vadă de câini, iar al doilea pentru diferite observaţii meteorologice. Ceilalţi patru plecară în cercetare, împărţiţi în două grupuri: Kaştanov şi Papocikin o luară spre sud-est, iar Makşeev şi Gromeko

- spre sud-vest. Porniră cu schiurile, pe care urmau să le lase acolo unde pământul avea să fie destul de uscat.

Fiecare se înarmase cu câte o puşcă. Era cu neputinţă ca nici în tundră să nu întâlnească vânat, aşa cum se întâmplase în câmpia de zăpadă. În timpul nopţii, câinii dăduseră semne de nelinişte. De aceea se aşteptau să întâlnească animale. Carnea proaspătă ar fi prins foarte bine nu numai oamenilor, ci şi câinilor.

Kaştanov şi Papocikin ajunseră curând la un râu lat, dincolo de care se întindea mai departe tundra.

După puţina vreme, pământul deveni atât de uscat, încât scoaseră schiurile şi le aşezară în formă de piramidă, legându-le în vârf cu o frânghie, ca să le zărească mai uşor şi să le ia la întoarcere.

Pe pământul uscat al tundrei răsărise iarbă tânără, iar tufele pitice erau năpădite de frunzuliţe verzi şi de flori. Pe întinsul câmpiei plutea o ceaţă deasă transformându-se pe alocuri în burniţă. Printre scamele de ceaţă însă, lumina şi încălzea binişor soarele roşiatic, care totuşi abia se desluşea.

La vreo zece kilometri de campament, călătorii zăriră câteva dâmburi sumbre, cu coaste abrupte, ale căror contururi nu se distingeau clar, din pricina ceţei.

— Iată un loc minunat pentru a cerceta împrejurimile în răstimpul când se răreşte ceaţa! exclamă Papocikin. Câmpia e netedă şi din vârful unui dâmb cred că se vede foarte departe.

— Pe mine mă interesează mai mult rocile din care sunt alcătuite aceste dâmburi, răspunse Kaştanov.

Până acum, colecţia geologică adunată de expediţia noastră e foarte săracă.

— Cea zoologică e şi mai săracă.

— Ei, dar acum, în tundră, o să ne scoatem paguba. După formă şi culoare, aceste dâmburi par a fi domuri de bazalt sau de altă rocă vulcanică.

Cei doi exploratori o luară aproape la fugă spre ţinta atât de râvnită, care aci se ivea prin pâclă, aci dispărea cu desăvârşire.

Kaştanov şi Papocikin alergau de mai bine de un sfert de ceas şi totuşi dâmburile sumbre păreau că sunt la aceeaşi depărtare.

— Afurisita asta de ceaţă ne împiedică să apreciem bine distanţa! spuse zoologul, oprindu-se să-şi tragă răsuflarea. Puteam să jur că dâmburile nu sunt departe, şi când colo, deşi fugim într-una, nu ne apropiem de loc. Simt că mi se taie respiraţia.

— Atunci, să ne odihnim puţin! se învoi Kaştanov. Doar nu s-or muta dâmburile din loc!

Se opriră rezemându-se în puşti. Deodată, Papocikin, care privea în direcţia dâmburilor, exclamă:

— E ceva nemaipomenit, numai dacă n-o fi vreo iluzie optică! Mi s-a părut că dâmburile noastre au luat-o din loc.

— E ceaţa care se mişcă, de aceea ţi s-a părut, răspunse calm Kaştanov, aprinzându-şi pipa.

— Nu, acum văd limpede că dâmburile se mişcă! Uită-te, uită-te repede!

În faţă, nu prea departe, se desluşeau bine patru mogâldeţe care înaintau încet prin tundră.

— După câte ştiu, dâmburile din bazalt sau din altă rocă vulcanică nu obişnuiesc s-o ia din loc! remarcă sarcastic Papocikin. Dar mai ştii? În ţara asta a fenomenelor inexplicabile se prea poate ca aceste dâmburi să rătăcească din loc în loc! Păcat că nu e şi Borovoi aici!

Între timp, Kaştanov scoase binoclul şi-l îndreptă spre dâmburile mişcătoare.

— Ştii ceva, Semion Semionovici, - bâigui el cu vocea gâtuită de emoţie, - dâmburile astea nu-s de competenţa mea, ci a dumitale, fiindcă sunt nişte animale uriaşe şi seamănă cu elefanţi; văd foarte clar că au o trompă lungă.

Alergară iar înainte şi nu se opriră decât atunci când ceaţa începu să se risipească din nou; mogâldeţele întunecate erau de data asta mult mai aproape.

— Să ne culcăm la pământ, - propuse zoologul, - căci dacă ne zăresc, o iau la goană.

Zis şi făcut. De data asta, Papocikin fu cel care scrută depărtările cu binoclul, aşteptând un moment prielnic. În sfârşit, ceaţa se risipi într-atâta, încât putură desluşi chiar la o distanţă de patru sute - patru sute cincizeci de paşi patru animale asemănătoare cu elefanţii, care rupeau rămurelele tufelor târâtoare şi, îndoindu-şi graţios trompele, le aruncau în gură. Trei dintre ele erau mai mari, iar unul - mai mic.

— Au nişte colţi uriaşi, - spuse Papocikin, - şi foarte încovoiaţi. Corpul lor e acoperit cu o blană brună-roşcată, iar coada, scurtă de tot, o mişcă tare caraghios. Dacă n-aş şti că mamuţii au dispărut de pe

faţa planetei noastre, aş spune că ăştia nu-s elefanţi, ci mamuţi.

— De altfel, se prea poate să mai existe mamuţi în această ţară a fenomenelor.

Între timp, Kaştanov îşi încărcă arma cu un glonţ dum-dum şi ochi namila cea mai apropiată, care stătea întoarsă cu partea stângă spre vânător.

Răsună o detunătură asurzitoare. Dihania ridică trompa în sus, îngenunche pe picioarele din faţă, apoi sări de jos, alergă câţiva paşi şi se prăbuşi cu toată greutatea la pământ.

Celelalte animale săriră în lături, iar apoi, ridicându-şi trompele şi scoţând răgete asemănătoare mugetului prelung al taurului, porniră prin tundră în trap întins, greoi, şi dispărură în ceaţă.

Arzând de nerăbdare, Kaştanov şi Papocikin alergară într-un suflet spre prada răpusă. Namila stătea culcată pe partea dreaptă, cu picioarele larg desfăcute. Capul, cu colţii uriaşi, era dat pe spate. Din rana uriaşă ce se căscase sub omoplat curgea un şuvoi de sânge. Pântecul rotund sălta spasmodic, iar trompa tresărea.

— Fii atent, spuse Kaştanov. În agonie ne mai poate lovi cu trompa sau cu piciorul atât de tare,

încât să ne rupă oasele.

Vânătorii se opriră la vreo zece paşi de elefant şi îl cercetară cu o emoţie firească şi cu mult interes.

— Şi eu cred că e un mamut, zise Kaştanov. Dimensiunile lui uriaşe (namila are nu mai puţin de şase metri lungime), colţii încovoiaţi în sus şi înăuntru, blana lungă, roşcată - toate acestea sunt caracteristice mamutului. Şi apoi, elefanţii n-au trăit niciodată în ţinuturile polare, pe când mamutul a fost un locuitor al tundrei siberiene.

— Dacă nu l-aş fi văzut cu propriii mei ochi, - răspunse Papocikin, - n-aş fi crezut în ruptul capului! Straşnică descoperire...

— În orice caz nu e mai straşnică decât această depresiune adâncă şi această tundră înverzită la 81° latitudine nordică. Se vede treaba că pe acest continent polar, pe care gheţurile îl izolează cu desăvârşire de restul planetei şi unde clima e dulce, mamuţii au dăinuit până în zilele noastre. Sunt, am putea spune, nişte fosile vii.

— Sau fauna fosilă a Ţării lui Nansen s-a adaptat noilor condiţii de existentă. În trecutul îndepărtat, acest pământ nu era despărţit probabil de celelalte ţinuturi de o barieră de gheţuri şi zăpezi, ci avea aceeaşi floră şi faună ca regiunile din nordul Americii şi Asiei. Se vede că mai târziu, poate în perioada glaciară, mamuţii au găsit aci un ultim refugiu.

— Iar acum, expediţia noastră a descoperit acest refugiu! Dar cu namila asta ce facem? Ne-ar trebui o locomotivă şi o platformă ca s-o aducem până la

campament!

— Dacă nu putem duce mamutul la campament, atunci mutăm campamentul la mamut! glumi zoologul.

- Minunată idee! Dar dacă în tundră trăiesc mamuţi, atunci putem întâlni şi urşi, lupi, vulpi polare şi, în genere, fiare de pradă. Şi până ne mutăm aici, vor avea tot timpul să ne strice prada.

— Asta aşa e! De aceea trebuie să măsurăm cu grijă chiar acum mamutul, să-l descriem şi să-l fotografiem. Când ne vom întoarce pe „Steaua Polară”, nu vom lua cu noi decât un dinte şi câteva bucăţi de creier, piele şi carne, conservate în spirt.

— Oricum, cred că trebuie să tăiem trompa, ca s-o arătăm şi celorlalţi. Vor fi uluiţi! şi apoi, o mâncăm - va fi o mâncare cu care nu s-a desfătat până acum niciun naturalist. Se spune că trompele de elefanţi sunt delicioase. Capătul trompei trebuie însă păstrat, fiindcă el nu s-a găsit încă niciodată la cadavrele mamuţilor şi nu se ştie cum arată [*De curând, în peninsula Ciukotka, s-a descoperit o trompă de mamut. Vârful trompei a fost adus la Academia de Ştiinţe. (Nota red. Ruse)]*.

Vânătorii se apropiară de mamut, care acum nu mai mişca, şi începură să-l măsoare şi să-l examineze minuţios.

Papocikin măsura, iar Kaştanov nota: apoi Kaştanov fotografie animalul din diferite părţi. Zoologul poza tare mândru alături de animalul doborât, sau se urca pe el, pentru ca mărimea animalului să se vadă şi mai bine.

— Straşnic! Raportul expediţiei va avea anexată şi o

fotografie - savantul Papocikin pe cadavrul unui mamut, dar nu fosil, ci care trăieşte în zilele noastre!

După aceasta, exploratorii tăiară coada şi trompa animalului, precum şi un smoc din blana sa lăţoasă, îşi luară armele şi, încărcaţi că de abia mai puteau merge, se hotărâră să pornească spre tabără. Dar în momentul acesta, zoologul privi dezorientat în toate părţile şi exclamă:

— Unde se află campamentul nostru? Jur împrejur se întinde tundra netedă, iar ceaţa învăluie totul, de nu se poate vedea la zece paşi. Ne-am rătăcit, Piotr Ivanovici! Habar n-am încotro s-o luăm.

Kaştanov rămase oarecum descumpănit la auzul cuvintelor lui Papocikin, dar spuse zâmbind:

— Un om care are în buzunar o busolă nu se poate rătăci chiar dacă e ceaţă, o dată ce ştie din ce direcţie a venit. Când am pornit de la campament, am mers într-una spre sud-est. Prin urmare, acum trebuie s-o luăm spre nord-vest.

— Bine, dar când i-am văzut pe mamuţi, mi se pare că am început să alergăm fără să ne mai uităm la busolă!

— Greşeşti, înainte de a pune busola în buzunar, m-am uitat din obişnuinţă în ce direcţie ne îndreptăm. N-ai nicio grijă, te duc eu la tabără!

Ţinând busola în mână, Kaştanov porni hotărât prin tundră, cu zoologul după el.

Călătorii noştri merseră aşa preţ de vreo două ceasuri. Ca şi înainte, ceaţa aci plutea jos de tot, în vălătuci, aci se risipea, îngăduindu-le să vadă

împrejurimile pe o rază de unu-doi kilometri. Odată, când ceaţa se mai risipi, Kaştanov zări în sfârşit în faţa lor, puţin mai la o parte de drumul pe care îl urmau, o mogâldeaţă ce se înălţa deasupra câmpiei. El o arătă îndată zoologului:

— Dar asta ce-o mai fi? întrebă Papocikin. Parcă ar fi scheletul unei iurte de samoiezi. Oare să fie şi oameni pe aici?

— Cred că sunt schiurile noastre. Ai uitat, se vede, că le-am lăsat pe drum.

— Atunci, suntem pe calea cea bună!

După ce ajunseră la locul unde se aflau schiurile, exploratorii îşi continuară drumul fără nicio grijă şi puseră busola în buzunar, fiindcă urmele schiurilor se desluşeau bine pe suprafaţa umedă a tundrei. Curând zăriră în depărtare colnicul cu cortul în vârf.

UN OASPETE NEPOFTIT

Când vânătorii se apropiară într-atâta încât putură vedea nu numai cortul, dar şi oamenii şi câinii, Kaştanov spuse tovarăşului său, care avea ochiul mai ager şi auzul mai ascuţit:

— Am impresia că în tabără s-a întâmplat ceva - oamenii aleargă de colo până colo, iar câinii latră într-una.

Se opriră pe loc ca să asculte mai bine. Într-adevăr de departe se auzea clar lătratul furios al câinilor.

Urmă apoi o detunătură, două, trei...

— Să-i fi atacat mamuţii sau alte animale fosile? Acum sunt gata să cred orice! spuse zoologul.

— Mai bine să ne grăbim într-acolo, că poate au nevoie de ajutorul nostru.

Începură să alerge, cât le îngăduia povara şi oboseala. La poalele colnicului aruncară schiurile şi trompa şi ajunseră sus cât ai bate din palme.

Câinii lătrau cu furie şi se smuceau în lanţuri. Iurta era goală, dar pe costişă se vedea o mogâldeaţă negricioasă, lângă care stăteau Borovoi şi Igolkin cu armele în mână.

Într-o clipă, Kaştanov şi Papocikin fură lângă tovarăşii lor.

— Ce e, ce s-a întâmplat?

— Ia priviţi, răspunse Borovoi, tulburat. Fiara asta ciudată a atacat câinii, sau poate câinii au atacat-o. Noi şedeam în cort şi n-am văzut cum a început încăierarea. Într-un cuvânt, până am dat fuga afară, cu armele, dihania a strivit cu picioarele doi câini. Ca să-i venim de hac, i-am trântit în pântec o pereche de gloanţe dum-dum, care i-au provocat o indigestie mortală.

Igolkin goni câinii care dădeau târcoale fiarei răpuse, iar ceilalţi trei începură s-o cerceteze cu luare-aminte. Îndată ce văzură capul fiarei, Kaştanov şi Papocikin exclamară într-un glas:

— E un rinocer!

— Un rinocer aici, pe continentul polar? întrebă Borovoi neîncrezător. E adevărat că seamănă destul de

bine cu rinocerii, pe care de altfel nu i-am văzut decât în poze. Şi totuşi, cum poate trăi aici, în tundră, un animal a cărui patrie e la tropice? Asta n-am s-o cred nici în ruptul capului!

— Dar ai să ne crezi pe noi, îl întrerupse Kaştanov, când o să-ţi spunem că adineauri am vânat mamuţi, pricepi dumneata, mamuţi care până acum erau consideraţi animale fosile dispărute de zeci de mii de ani!

— Fie-vă milă de mine! se tângui Borovoi. Nu vă ţineţi de glume. Mi-e că la urmă o să-mi ies din minţi. Tot ce am văzut în ultimele zile e atât de neobişnuit, de nefiresc! Nu ştiu ce să mai cred: visez sau m-am smintit!

— Linişteşte-te, dragul meu! încercă să-l calmeze Kaştanov, apucându-l de mână. Toţi suntem tulburaţi. Şi pe noi ne uimeşte ce am văzut de la o vreme încoace. Totul e atât de ciudat, de inexplicabil, cel puţin deocamdată. Dar în natură nu există nimic care să fie anormal! Nu uita că ne aflăm pe un continent polar, izolat, cufundat adânc în planeta noastră şi pe care o centură lată de gheţuri îl desparte de restul uscatului. E firesc ca pe un asemenea continent să existe condiţii fizice cu totul aparte, datorită cărora aici trăieşte şi astăzi mamutul, dispărut de mult din celelalte regiuni ale Pământului. Atunci de ce n-ar fi supravieţuit şi contemporanul său rinocerul?

— Rinocerul african sau indian în tundra polară!

— Nu african, ci siberian, păros, care a trăit prin tundrele siberiene o dată cu mamutul.

— Adevărat? Nu ştiam că au existat astfel de rinoceri. Dar de ce crezi că nu e un rinocer african?

— Ia uită-te aici! Priveşte, blana lui are părul lung, de culoare brună, în timp ce rinocerul din ţinuturile tropicale n-are niciun fel de blană; e mai mare decât reprezentanţii de astăzi ai acestor mamifere; cornul din faţă e neobişnuit de mare şi turtit pe laturi.

Văzând că Papocikin şi Kaştanov nu sunt prea tulburaţi de această întâmplare uluitoare, Borovoi se mai linişti şi el şi îi întrebă:

— Unde e mamutul pe care l-aţi vânat?

— Dar ce, te aşteptai să-l aducem în spinare? pufni în râs Papocikin. L-am doborât departe de aici, în tundră. Am dat acolo de o cireada de numai patru animale şi

geologul nostru a crezut, văzându-le de departe, că sunt nişte dâmburi de bazalt, cu marginile abrupte! Pe urmă însă dâmburile astea vulcanice au început, spre groaza noastră, s-o ia din loc prin tundră. Ha-ha-ha! Stai, dar unde e trompa? N-am adus decât trompa şi coada. De nu le-ar fi devorat câinii!

— Hai să le aducem încoace!

Fotografierea, măsurarea şi descrierea rinocerului le răpiră mai bine de trei ceasuri, şi numai după aceea exploratorii hotărâră să se odihnească. În timp ce mâncau, îşi aduseră aminte că lipsesc doi din tovarăşii lor, şi lipsa lor îndelungată îi nelinişti.

— Soarele ăsta mereu la zenit te face să pierzi orice noţiune a timpului, bombăni Borovoi. Îl vezi în acelaşi loc dimineaţa, la prânz şi seara! Ai impresia că ziua nu se mai sfârşeşte.

— Într-adevăr, aici e mereu zi, o dată ce soarele stă tot timpul în acelaşi loc pe boltă, încuviinţă Kaştanov.

— Totuşi, noaptea trecută - dacă-i putem spune aşa - lumina a mai slăbit, observă meteorologul. Deşi dumneata erai înclinat să explici acest fenomen prin împrejurarea că ceaţa a devenit mai groasă, când am ieşit din iurtă pe la miezul nopţii, am observat că pâcla nu era mai deasă decât ziua, iar acest soare ciudat lumina mai slab. Am observat pe discul său pete mari, întunecate.

— Foarte interesant! exclamă profesorul. De ce nu ne-ai spus nimic despre această ciudăţenie?

— Ciudăţenii găseşti cu duiumul aici! Am vrut să-mi verific observaţiile înainte de a vi le comunica. Astăzi,

cam pe la amiază, am observat din nou acest deşucheat de astru şi m-am încredinţat că pe suprafaţa lui nu se mai văd pete negre. Am crezut atunci că m-am înşelat noaptea.

— Părerea mea, - interveni Papocikin, - e că în timp ce am mers, învăluiţi în ceaţă, prin Ţara lui Nansen, astrul central al sistemului nostru planetar a suferit o catastrofă. Iată de ce îl vedem la zenit, la 81° latitudine nordică, luminând zi şi noapte.

— Poate că Pământul nostru s-a întors încetul cu încetul, în aşa fel încât partea lui nordică, polară, este îndreptată acum direct spre soare?

— Nu pricep nimic, bombăni Borovoi. Cum de s-a putut ca unghiul de înclinare al axei Pământului să se fi schimbat atât de mult, într-un răstimp foarte scurt, fără zguduiri puternice?

— Se prea poate ca, învăluiţi în ceaţă printre gheţuri, să nu ne fi dat seama de aceste zguduiri. Nu-mi pot explica altfel această poziţie ciudată a soarelui, stărui Kaştanov.

— Şi de ce, mă rog, eşti atât de sigur că astrul pe care îl vedem acum este acelaşi pe care l-am văzut ultima dată deasupra crestei munţilor Russki? întrebă Borovoi..

— Dar ce altceva ar putea fi?! se miră Papocikin.

— N-am putea presupune oare cu tot atâta temei că luna a devenit din nou incandescentă, sau că în sistemul nostru planetar a nimerit întâmplător un corp nou, cu lumină proprie şi a atras în jurul său ca satelit Pământul nostru? spuse meteorologul, zâmbind

misterios.

— La ce bun să facem tot felul de presupuneri absurde! replică Kaştanov. Există doar ipoteze bazate pe date geologice în sensul că axa de rotaţie a Pământului nostru s-a deplasat. Prin aceasta sunt explicate, bunăoară, glaciaţiunile care au avut loc în unele perioade geologice în India, Africa, Australia, China, precum şi flora subtropicală din alte perioade din ţara lui Franz Iosef, Groenlanda şi aşa mai departe.

— Nu te contrazic, pentru că dumneata cunoşti mai bine această problema. Am măsurat însă astăzi raza unghiulară a acestui astru şi am văzut că e de 20 de minute, în timp ce raza unghiulară a soarelui este aproape de 16 minute, după cum bine ştii şi dumneata [*Dimensiunile discului solar, ale lunei, planetelor şi stelelor se determină cu ajutorul unui telescop sau al altor instrumente optice, şi se măsoară în minute de grad ale bolţii cereşti, fiind numite raze unghiulare. (Nota red. Ruse)].*

— Extraordinar! exclamă Kaştanov uluit.

— Şi apoi, de ce lumina e roşiatică şi nu galbenă?

— Poate din cauza ceţei? fu de părere Papocikin.

— Şi eu credeam aşa. Astăzi, însă, am reuşit să privesc astrul când ceaţa s-a risipit de tot pentru câtva timp. Discul era totuşi roşiatic, aşa cum e soarele când se află la orizont şi luminează prin straturile inferioare, mai umede, ale atmosferei, sau pe timpul unei furtuni de nisip.

— Da, şi asta e ciudat!

— Ce spuneţi însă despre petele care determină

slăbirea luminei la anumite ore? La noapte am să încerc să verific şi asta. Dacă fenomenul se repetă, atunci nu va mai încăpea nicio îndoială că acest astru nu e soarele, ci altceva.

— Atunci ce e cu soarele nostru, unde a dispărut? întrebă Papocikin neliniştit.

— De unde vrei să ştiu! Nu e decât o verigă în plus din lanţul fenomenelor inexplicabile pe care le-am constatat aici în ultimele zile.

— Da, un lanţ întreg! spuse gânditor Kaştanov. Depresiunea uriaşă de pe continent, indicaţiile ciudate ale acului magnetic; schimbarea neînţeleasă a presiunii atmosferice; vremea călduroasă la o latitudine de 81°, nicidecum întâmplătoare, judecând după faptul că pe aici trece graniţa gheţurilor şi că ne aflăm într-o tundră înverzită; mamuţii şi rinocerii ce se plimbă prin tundră; soarele la zenit zi şi noapte, dar un soare care de fapt nu e soare...

— Şi vor mai fi multe altele, fără îndoială. Dar iată-i în sfârşit şi pe tovarăşii noştri. Fac prinsoare ca şi ei ne aduc vreo ciudăţenie.

Săriră toţi în picioare şi scrutară depărtările, unde se desluşeau destul de bine siluetele a doi oameni, care duceau atârnat de o prăjină ceva de culoare închisă. Papocikin puse ceainicul pe sobiţa de spirt şi se apucă să gătească frigărui din carne de rinocer. Ceilalţi dădură fuga să-şi întâmpine tovarăşii.

— Istovitoare zi a mai fost şi asta! spuse Makşeev. Am văzut şi vaci, şi tauri, am tras în ei, dar n-am doborât decât un viţel, pe care ne căznim să-l ducem

de trei ceasuri.

— Iar în tundră am adunat plante foarte interesante, cu totul aparte, aş spune chiar plante fosile, dacă nu le-aş fi rupt cu mâna mea! adăugă Gromeko, pe spinarea căruia se bălăbănea un ierbar doldora de plante.

În timp ce mâncau şi beau ceai, Makşeev şi Gromeko povestiră cele văzute în tundră.

— Am mers prin tundră aşa, cam vreo zece kilometri. Pământul era însă mai uscat decât pe aici Apoi, vegetaţia a devenit mai bogată, au apărut tufişuri, ba chiar şi copăcei...

— Mesteceni polari şi sălcii polare, dar de specii necunoscute, pe urmă şi lariţă, adăugă Gromeko. Am întâlnit şi plante cu flori; pe unele dintre ele nu le cunosc de loc, altele au fost descrise de diferiţi exploratori, care afirmă că ele aparţin florei post terţiare fosile din Canada.

— În cele din urmă am ajuns la un râuleţ îngust, dar foarte adânc. Negăsind niciun vad, am luat-o la vale, urmând cursul apei. Arborii întâlniţi erau mai înalţi decât un stat de om, iar tufişurile dintre ei formau un hăţiş greu de străbătut. Aici, am dat de o cireada de tauri veniţi să se adape.

— Ce fel de tauri erau? întrebă curios Papocikin.

— Semănau mai curând cu jacii sălbatici, interveni Gromeko. Sunt negri, au o blană lăţoasă, coame mari, groase şi o cocoaşă în spinare.

— Aşa arătau taurii, - continuă Makşeev, - iar celelalte animale, vacile pesemne, erau ceva mai scunde şi aveau coarnele mai subţiri şi mai scurte. Am văzut acolo şi câţiva viţei. Credeam că nu vom întâlni în tundră decât păsări de baltă şi sălbătăciuni mici, de aceea nu mi-am luat decât puşca cu alice.

— Iar eu am plecat cu mâna goală!

— Aşa se face că am tras în viţel cu alicele cele mai mari pe care le-am găsit în cartuşieră. Cireada a dispărut în hăţiş, iar viţelul s-a prăbuşit în râu, de unde

l-am scos şi l-am răpus cu cuţitul.

— Viţelul cântărea vreo cincizeci de kilograme şi trebuia să-l cărăm până aici cale de doisprezece kilometri. De aceea, ca să ne fie mai uşor, l-am golit de măruntaie, deşi ştiam că Semion Semionovici are să fie nemulţumit.

— Nu cred, că prea a fost bine ospătat! râse Kaştanov. Ştiţi din ce carne am făcut frigăruile pe care le-aţi mâncat adineauri?

— Din carne de iepure polar, dacă o fi existând o asemenea jivină!

— Ei bine, nu. Aflaţi că v-aţi delectat cu carne de rinocer şi încă de rinocer fosil!

— Ptiu! Aţi găsit pe undeva hoitul unui rinocer în tundra veşnic îngheţată [*În regiunile nordice ale Siberiei se descoperă din când în când, în solul veşnic îngheţat, cadavre întregi de animale care au existat cu milenii în urmă şi care s-au păstrat neatinse, cu piele, carne şi măruntaie, datorită îngheţului care a împiedicat putrezirea. De cele mai multe ori se găsesc cadavre de mamut, rareori - de rinocer şi mai rar de alte mamifere. Academia de Ştiinţe trimite expediţii speciale pentru studierea şi aducerea acestor cadavre. (Nota red. ruse)]* şi aţi hotărât să vă înfruptaţi dintr-o carne veche de zeci de mii de ani? se miră Gromeko. Dacă ştiam, nu mâncam. Simt că mi se face greaţă.

— Totuşi frigăruile au fost gustoase, deşi cam tari, zise Makşeev.

— Nici nu-i de mirare, e o carne atât de veche!

— Ştiţi, - întrebă la rândul său Papocikin, - că la cină,

o să vă ospătăm cu trompă de mamut fiartă?

— Ce naiba, - se oţărî Gromeko, - v-aţi pus în cap să ne otrăviţi? Sau vreţi să vedeţi cum suportă stomacul omului contemporan hoiturile animalelor din alte ere geologice?

Makşeev, căruia nu-i mai făcea greaţă nicio mâncare de când cutreierase Alaska şi Ciukotka, interveni şi el:

— Am citit undeva că trompa de elefant e foarte gustoasă; cred însă că trompa de mamut trebuie să fie un deliciu.

— Eu, unul, nu pun în gură asemenea spurcăciuni! se mânie Gromeko. Am să-mi frig, mai bine, ficatul viţelului. Cel puţin e proaspăt.

După ce se distrară copios pe socoteala tovarăşilor lor, ceilalţi exploratori le povestiră în sfârşit păţaniile din ziua aceea, le arătară cadavrul rinocerului, trompa, coada şi smocul de păr din blana mamutului şi botanistul se linişti. Ba participă şi el la discuţie când ceilalţi se sfătuiră cum şi în ce fel să prepare faimoasa trompă, şi scoase din buzunar câteva căpăţâni de usturoi sălbatic, pe care le găsise în apropierea locului unde întâlniseră cireada de tauri.

— Iată un bun condiment pentru gătirea trompei, spuse el. Păcat numai că am găsit aşa de puţin.

La cină, luară hotărârea să mai rămână încă o zi în campament, ca să se ducă toţi cinci acolo unde se afla mamutul răpus şi să aducă carne şi diferite părţi pe care doreau să le conserve.

— Iar acum, să discutăm serios cum şi încotro să mergem mai departe, propuse Kaştanov, după cină.

Cercetările pe care le-am făcut ne-au fost de un oarecare folos. În timpul cât vom sta la sfat, îl vom ajuta pe zoolog să prepare ţestele rinocerului şi viţelului pe care trebuie să le conservăm. Şi pentru că veni vorba, Semion Semionovici, ce crezi, din ce specie face parte viţelul?

— Dacă n-aş fi văzut cu ochii mei un mamut viu şi un rinocer siberian, - răspunse zoologul, - aş susţine că animalele pe care le-aţi întâlnit seamănă cu jakul care trăieşte în zilele noastre în Tibet. Acum însă îndrăznesc să cred că au fost tauri primitivi, dispăruţi de pe faţa Pământului o dată cu mamutul şi rinocerul.

SCRISOAREA LUI TRUHANOV

Discutarea itinerariului îi făcu să cadă de acord că până acum Ţara lui Nansen oferise expediţiei nu numai mult material nou, dar şi o sumedenie de lucruri inexplicabile şi că pe zi ce trece fenomenele neobişnuite se înmulţeau.

Explorările din ziua aceea arătaseră că dincolo de tundră încep păduri care nu pot fi străbătute cu săniile şi câinii; urmau, deci, să lase aici săniile, schiurile, o parte din lucruri şi câinii şi să pornească mai departe pe jos, luând cu ei numai cele strict necesare.

Şi totuşi, nu aveau cum să ştie cât de întinse sunt pădurile acestea şi ce se află dincolo de ele. Era de presupus că numai în fundul marii depresiuni din Ţara

lui Nansen există această climă călduroasă, vegetaţie şi animale, şi că mai departe, pe versantul opus, vor întâlni din nou zăpezi şi gheţuri, prin urmare ar fi avut iarăşi nevoie de sănii, schiuri şi câini.

De aceea, ţinând seama de această eventualitate, era valabil şi un alt plan de acţiune: să înainteze prin tundră cu săniile de-a lungul marginii gheţurilor, ca să exploreze circumferinţa întregii depresiuni, făcând din când în când câte o incursiune în adâncime, fără a lua cu ei decât cele de trebuinţă. În acest caz însă ar fi rămas neexplorată partea centrală a depresiunii, cea mai interesantă, probabil, în ceea ce priveşte flora, fauna şi poate chiar materialul geologic. Judecând după faptul că de la marginea gheţurilor curgeau spre inima depresiunii nenumărate râuleţe, acolo ar fi trebuit să se afle câteva lacuri mari sau un singur lac foarte întins.

Fiecare din aceste planuri avea avantajele şi dezavantajele sale. Pe care să-l pună în aplicare? Borovoi, Igolkin şi Makşeev stăruiau să se înainteze de-a lungul marginii gheţurilor, în timp ce naturaliştii preferau, fireşte, să meargă spre centrul depresiunii, unde se aşteptau să găsească mai mult material din domeniul lor.

La urma urmelor se puteau împărţi în două grupuri, din care unul să pornească încărcat cu bagajele de-a lungul marginii depresiunii, iar celălalt, ducând doar strictul necesar, să taie depresiunea de-a curmezişul, urmând să se întâlnească cu toţii în partea opusă. Dar cine putea şti cât se întinde depresiunea spre răsărit şi

spre apus şi dacă putea fi ocolită? Nu aveau oare să întâlnească piedici de netrecut şi nu riscau ambele grupuri sau măcar unul dintre ele să se afle într-o situaţie desperată? Această împărţire pe grupuri n-ar fi dus oare la pieirea întregii expediţii?

Aşadar, era foarte greu să se decidă, căci orice hotărâre putea avea urmări grave.

După ce cumpăni toate posibilităţile, Kaştanov spuse tovarăşilor săi, care discutau înfierbântaţi, apărându-şi fiecare punctul de vedere:

— Vă amintesc că avem un plic sigilat, pe care ni l-a dat organizatorul expediţiei pentru eventualitatea că ne vom afla la mare strâmtoare. Ne-a îngăduit să-l deschidem când nu vom şti unde ne găsim şi ce să facem. Nu credeţi că ne aflăm într-o asemenea situaţie? În ultima vreme am văzut o sumedenie de lucruri inexplicabile, neobişnuite, iar acum nici nu ştim încotro s-o luăm!

Ceilalţi uitaseră de plicul dat de Truhanov şi propunerea lui Kaştanov fu primită cu bucurie. Scoaseră deci plicul din lădiţa unde păstrau banii şi aparatele cele mai valoroase şi Kaştanov citi scrisoarea cu glas tare:

„Dragi prieteni,

S-ar putea ca atunci când veţi citi aceste rânduri să treceţi prin clipe de grea cumpănă. Vreau să cred însă că veţi găsi în cele ce urmează un sfat ori o explicaţie.

În primul rând, trebuie să recunosc că v-am atras într-o aventură atât de primejdioasă şi de neobişnuită,

încât dacă aţi fi ştiut unde vă propun să plecaţi, m-aţi fi socotit nebun şi aţi fi refuzat să luaţi parte la expediţie. Am mai împărtăşit o dată planul meu unui savant, pe care l-am rugat să organizeze o expediţie finanţată de mine. El însă a refuzat cu hotărâre, socotindu-mă un om cu capul în nori.

Şi astfel, ca să organizez totuşi expediţia menită să verifice ipotezele mele, nu-mi rămânea decât să trec sub tăcere ţelul ei final, obiectivele ei. M-am gândit să trimit această expediţie sub pretextul explorării unei regiuni necercetate încă din Arctica. Până la urmă se putea întâmpla totuşi ca ipotezele mele să se dovedească a fi neîntemeiate şi expediţia să nu găsească decât insule sau un continent încătuşat.de gheţuri şi, mărginindu-se la explorarea lor, să se întoarcă cu bine. Dar şi în acest caz cheltuielile făcute nu ar fi fost inutile, deoarece astfel m-aş fi convins, o. dată pentru totdeauna, că ipoteza mea e greşită, şi totodată ar fi dispărut şi ultima mea mare pată albă de pe harta Arcticii.

*Dar să trec la fondul chestiunii. O serie întreagă de constatări făcute la observatoarele de pe Mont Blanc şi Munku-Sardâk, datele cuprinse în literatura de specialitate, precum şi cele furnizate de numeroase staţiuni seismice, studierea repartiţiei şi abaterilor valorilor forţei de gravitaţie [*Abateri pozitive sau negative de la valorile reale, la suprafaţa Pământului, abateri care se datoresc constituţiei scoarţei Pământului. (Nota red. ruse)] *m-au făcut să ajung la concluzia că nucleul planetei noastre se prezintă cu*

totul altfel decât au pretins până acum geologii şi geografii. Sunt încredinţat că în interiorul Pământului se află o cavitate mai mult sau mai puţin vastă, un gol, având probabil un astru central, mic, stins poate. E posibil ca această cavitate să aibă legătura cu suprafaţa globului printr-una sau două guri, de dimensiuni greu de precizat, care ne-ar îngădui să pătrundem în interiorul acestui glob gol.

Numai o expediţie specială, trimisă să caute una din aceste guri, care nu pot exista, fireşte, decât pe întinderile neexplorate ale celor două regiuni arctice, ar putea confirma sau infirma ipotezele mele. Pentru început, am ales regiunea nordică, mai accesibilă unei expediţii ruse.

Dacă aţi reuşit să găsiţi această gură, încercaţi să pătrundeţi în ea. Se prea poate să şi fi intrat pe nesimţite înăuntru, crezând că coborâţi într-o depresiune adâncă a continentului. Dacă aşa stau lucrurile şi dacă mai aveţi puterile şi mijloacele necesare, încercaţi să pătrundeţi mai adânc şi să exploraţi cât vă stă în putinţă această cavitate internă, fără a vă expune inutil viaţa.

Dacă, dintr-un motiv oarecare, această expediţie vă depăşeşte forţele, faceţi calea întoarsă, căci găsirea intrării în cavitatea interioară a Pământului este ea însăşi o descoperire extraordinară, iar explorarea cavităţii poate ţi încredinţată unei alte expediţii, care va fi echipată ţinându-se seama de experienţa dobândită. Sunt convins că, dumneavoastră, ca adevăraţi oameni de ştiinţă, nu veţi pregeta să vă

continuaţi drumul, când vă veţi afla în pragul unor măreţe şi extraordinare descoperiri. Vă rog însă din tot sufletul să examinaţi bine situaţia, să cumpăniţi toate argumentele pro şi contra şi să procedaţi cu cea mai mare chibzuinţă, ca să nu riscaţi pierderea realizărilor de până acum.

Vă veţi împărţi, poate, în două grupuri, din care unul va porni spre adâncul cavităţii, iar celălalt va rămâne la intrare, pentru ca la nevoie să poată veni în ajutorul primului grup sau să aducă ştiinţei vestea minunatei descoperiri.

Sunt adânc mâhnit că soarta nu mi-a îngăduit să împart cu dumneavoastră truda, lipsurile şi gloria descoperirilor şi că sunt nevoit să mă mărginesc la această scrisoare. Dacă ea nu vă va aduce nicio rază de lumină, n-o luaţi în seamă. Oricum, vă urez din toată inima izbândă.

N. I. TRUHANOV

Steaua Polară

14 iunie 1914”

ŢARA LUMINII ETERNE

Cu interes şi uimire crescândă ascultară membrii expediţiei cele cuprinse în scrisoarea lui Truhanov. Când Kaştanov termină de citit, un timp nimeni nu fu în stare să scoată o vorbă.

Se gândeau toţi la conţinutul scrisorii şi căutau să-şi

explice toate ciudăţeniile din ultimele zile prin prizma celor aflate.

— Acum, în mintea mea s-a făcut lumină, spuse Borovoi, răsuflind uşurat. Înţeleg ce e cu acest soare veşnic la zenit, cu căldura, cu mamuţii, rinocerul şi ceaţa care nu se mai risipeşte, cu toanele busolii. Nu-mi explic însă capriciile barometrului.

— Da, acum, aproape toate s-au limpezit! zise hotărât Kaştanov. Cred că coborâşul în gura care duce în centrul Pământului a început de când am trecut peste muntele Russki. Se vede că centura de gheaţă marchează marginea gurii. Pe acolo am intrat în cavitatea internă a globului şi am mers spre sud, în loc să mergem spre nord, după cum a indicat de altfel şi busola, deşi noi n-am schimbat direcţia. Apoi am urcat şi am trecut peste un munte turtit de gheaţă, am coborât pe versantul opus şi ne-am pomenit în tundră, lângă marginea gheţurilor formate din zăpada din timpul iernii, care s-a depus în adâncul cavităţii. Mamutul, rinocerul, taurul primitiv au dăinuit aici datorită temperaturii uniforme, prielnice, precum şi inexistenţei omului, care îi extermină...

— Asta aşa-i! Iată, noi abia am intrat în această cavitate şi am şi răpus trei din locuitorii ei, observă Gromeko.

— Pesemne că soarele pe care îi vedem mereu la zenit e de fapt micul nucleu al globului pământesc, incandescent încă, ce luminează şi încălzeşte suprafaţa interioară a învelişului gros, în întregime solidificat, din care până acum nu am cunoscut decât partea

exterioară. Acum însă, mulţumită expediţiei lui Truhanov, putem explora, măcar în parte, această cavitate, unde vom descoperi, fără îndoială, o sumedenie de lucruri interesante şi uimitoare. Chiar de la primii paşi am întâlnit reprezentanţi ai florei şi faunei dispăruţi de mult de pe faţa Pământului.

— Trebuie să numim într-un fel oarecare acest ţinut pe care l-am descoperit, ca să nu-i spunem mereu „suprafaţa interioară”! Doar nu mai suntem în Ţara lui Nansen! fu de părere Makşeev.

— Da, e mult mai vastă şi o desparte o centură de gheaţă de Ţara lui Nansen. Atunci, cum s-o numim? întrebă Gromeko.

— În această ţară nu există noapte. Astrul central ascuns în străfundurile planetei noastre pare să corespundă credinţei popoarelor din antichitate că sub pământ sălăşluieşte un zeu al focului. Sunt de părere să numim Pluton [*Pluton - zeul lumii subpământene, la grecii antici. (Nota red. ruse)*] acest astru, iar ţara - Plutonia, propuse Kaştanov.

Se făcură şi alte propuneri, dar după o scurtă discuţie, toţi fură de acord că Plutonia e numele cel mai potrivit.

— Iar acum, o problemă importantă: ne mulţumim cu faptul că am descoperit gura de intrare şi am coborât în adânc văzând numai o parte din Plutonia, şi ne întoarcem la „Steaua Polară” ca să-l anunţăm pe Truhanov că ipoteza lui s-a confirmat în chip strălucit, sau încercăm să pătrundem în inima acestei ţări a luminii veşnice?

— Mergem înainte, nici vorbă! Înainte, cât o să ne ţină puterile şi o să ne îngăduie mijloacele. Avem încă mult timp în faţa noastră! sări care mai de care.

— La fel zic şi eu, - urmă Kaştanov, - dar cum organizăm explorarea Plutoniei?

— Cred, - începu Borovoi, - că pe măsură ce vom înainta în adâncul ţinutului, depărtându-ne de zăpezile şi gheţurile formate din pătrunderea frigului şi precipitaţiunilor din partea exterioară a pământului, temperatura va creşte mereu. Săniile, schiurile şi câinii nu vor fi decât o povară pentru noi. Va trebui deci să le lăsăm aici.

— Câinii nu pot rămâne singuri. Prin urmare, să urmăm sfatul lui Truhanov şi să lăsăm aici pe unii dintre membrii expediţiei - cel puţin doi oameni, căci cine se va învoi să rămână singur vreme îndelungată? Aceşti doi oameni vor sta aici cu câinii, săniile şi schiurile şi celelalte lucruri de prisos, vor face observaţii în tundră şi la marginea gheţurilor. Dacă ceilalţi nu se întorc până la data stabilită, vor porni înapoi spre „Steaua Polară” cu o singură sanie, ca să raporteze lui Truhanov despre descoperirile făcute şi să servească drept călăuze expediţiei ce va fi trimisă pentru a căuta grupul dispărut şi a explora Plutonia.

— Cum vor străbate însă gheţurile membrii expediţiei din grupul dispărut, dacă se vor întoarce puţin mai târziu de data stabilită? întrebă Makşeev.

— Pentru această eventualitate vor fi lăsate aici două sănii, schiuri şi un depozit cu provizii. Întârziaţii vor fi siliţi să se descurce fără câini, să tragă singuri săniile,

ceea ce nu va fi prea greu, deoarece depozitele de provizii lăsate de-a lungul drumului le vor îngădui să ia cu ei numai strictul necesar.

Toţi socotiră preferabil acest plan, dar nimeni nu se îndura să rămână în tundră, cum s-ar spune, în pragul tării misterioase. Urmau, să hotărască cine dintre membrii expediţiei sunt absolut necesari pentru o călătorie în adâncul ţinutului. Printre aceştia erau în primul rând zoologul, botanistul şi geologul, care nu aveau ce face în tundră; prin urmare, Kaştanov, Papocikin şi Gromeko urmau să plece în orice caz. Pe de altă parte, Igolkin, singurul membru al expediţiei care nu era om de ştiinţă şi a cărui ocupaţie de căpetenie era să îngrijească de câini, era condamnat, fireşte, să aştepte în tundră. Mai rămâneau Borovoi şi Makşeev. Numai unul din ei putea pleca.

Dar cum fiecare din ei era gata să-i cedeze cu mărinimie celuilalt locul, se văzură nevoiţi să tragă la sorti. Borovoi trase biletul pe care scria „rămâne”, iar Makşeev acela cu menţiunea „pleacă”.

Trecu destul de mult timp până se deciseră cum să organizeze grupul care avea să plece în adâncul Plutoniei. Trebuiau să hotărască ce mijloace de transport va folosi grupul şi, în funcţie de aceasta, ce lucruri să ia; chiar dacă ar fi renunţat cu totul la conserve, urmând să-şi procure hrană numai din vânat, fiecare explorator tot trebuia să care o povară destul de grea şi, fireşte, nu puteau nădăjdui să dea de drumuri bătătorite.

— Ce-ar fi să luăm câţiva câini care să ne transporte

poverile, deşi bietele dobitoace nu sunt deprinse cu aşa ceva şi nu se vor simţi la largul lor în acest ţinut cu climă caldă, spuse Gromeko.

— Nu e o soluţie, replică Makşeev. Riscăm să ne moară aceste animale, atât de trebuitoare la înapoierea pe întinderile de gheaţă. Eu zic să folosim o forţă mai supusă şi mai puternică. Ea va transporta nu numai lucrurile, ci şi pe noi.

— Care forţă? întrebară ceilalţi.

— Forţa apei. Râuleţul adânc pe care l-am văzut astăzi şi pe care nu l-am putut trece, curge spre miazăzi tocmai în direcţia în care vrem să ne îndreptăm. Printre lucrurile noastre se află două bărci mici, pliante, pe care le-am luat ca să putem străbate spaţiile neîngheţate, când vom ajunge în regiunile gheţurilor. Am uitat cu desăvârşire de ele, pentru că până acum nu ne-au fost de trebuinţă. În fiecare încap doi oameni! Ne îmbarcăm în ele şi pornim la drum. Când o să înceapă pădurea, facem o plută, dacă bărcile vor fi prea încărcate, şi plutim cât ne duce apa.

— E un plan minunat! exclamă Kaştanov.

— Şi uşor, şi comod! N-ai decât să pluteşti, să priveşti în jur şi să notezi tot ce vezi, se entuziasma Papocikin.

— Numai că orizontul nostru va fi limitat la malurile râului, acoperite, probabil, cu o vegetaţie deasă. Vom pluti ca printr-un coridor de verdeaţă şi nu vom vedea nimic! spuse Gromeko.

— Cine ne împiedică să ne oprim, să coborâm pe mal şi să explorăm regiunile mai interesante? Şi apoi, doar

tot pe mal vom înnopta, îl lămuri Makşeev.

— Iar explorările o să le putem face fără să cărăm poveri în spate - cu forţe proaspete şi mai sprinteni, adăugă Papocikin.

— Având la dispoziţie două bărci şi o plută, o să strângem o colecţie mai bogată. N-o să fie prea uşor să cărăm în spinare toate piesele strânse, mai cu seamă că această povară o să crească cu fiecare zi, zise Kaştanov.

— Şi, în sfârşit, înaintând cu bărcile, vom fi mai feriţi de fiarele şi reptilele care trăiesc prin păduri şi mlaştini. Cine ştie ce surprize ne mai rezervă această ţară misterioasă către care ne îndreptăm! spuse Gromeko.

— Într-un cuvânt, ne-ai dat o idee straşnică, Iakov Grigorievici, pentru care îţi suntem recunoscători, încheie Kaştanov. De aceea, propun să dăm numele dumitale râului pe care vom pluti. Şi acum, hai să mergem să ne vârâm în sacii noştri sau mai bine să ne culcăm pe ei, fiindcă e cald, iar mâine să mergem în locul unde am lăsat mamutul şi să aducem cu săniile pielea, colţii şi o provizie de carne.

— Dar parcă era vorba să mutăm întregul campament în locul unde se află mamutul! le aminti Papocikin.

— Nu cred că ar fi mai uşor. Ca să ajungem la râuleţul pe care o să plutim, trebuie să ne îndreptăm în direcţia opusă şi nu are niciun rost să ne depărtăm de el. În afară de asta, colina unde ne-am făcut sălaşul are o sumedenie de avantaje: e uscată, poate fi văzută

de la mare distanţă, e departe de pădure, unde trăiesc diferite sălbătăciuni, e aproape de gheţuri, în sfârşit se află în bătaia vântului, lucru foarte important pentru câini, mai ales când vremea va deveni mai călduroasă. De pe colina asta putem scruta zările şi observa uşor dacă se apropie vreun duşman.

— Şi unde mai pui că e foarte potrivită pentru observaţii meteorologice şi de altă natură, adăugă Borovoi. O să facem aici o adevărată staţiune şi nădăjduiesc că barometrele mele vor arăta toate schimbările presiunii atmosferice.

GROPARI NEPOFTIŢI

Era ora zece seara când terminară de discutat. Se culcară pe saci şi adormiră.

Dimineaţa, la dejun, statură la sfat pentru a hotărî cine să se ducă la locul unde se afla mamutul şi dacă este cazul într-adevăr să facă acest lucru, ori e mai bine să se pregătească de drum.

— Dacă am fi siguri că o să mai întâlnim mamuţi, atunci nu are niciun rost să-l aducem aici pe cel răpus, mai ales că l-am descris şi l-am fotografiat. Cum însă o să intrăm curând în pădure, se prea poate să nu mai vedem asemenea animale, dacă ele trăiesc numai în tundră, de-a lungul marginii gheţurilor, spuse Kaştanov.

Până la urmă hotărâră ca patru oameni, cu trei sănii

şi câinii necesari, să se ducă în locul unde lăsaseră mamutul.

La campament rămase Gromeko, care voia ca înainte de a pleca la drum să mai strângă plante de primăvară din tundră, din jurul colinei, şi Kaştanov, care avea de gând să facă săpături în povârnişul dealului, spre a stabili constituţia lui. Colina asta singuratică, în mijlocul tundrei, i se părea ciudată.

Plecară călăuziţi de Papocikin. Pe drum împuşcară câteva păsări de baltă ce rătăceau prin tundră, în preajma râuleţului, precum şi un iepure foarte ciudat, ce semăna mai curând cu un dipodid [*Dipodide - mamifere mici din familia rozătoarelor, cu un gât foarte scurt, cap de iepure, urechi mari, mustăţi lungi şi coada foarte lungă. Picioarele din faţă sunt scurte de tot, iar cele din spate - lungi. Trăieşte în vizuini săpate în teren nisipos şi se hrăneşte cu turbercule şi rădăcini. (Nota red. Ruse)*] uriaş: prada aceasta îl bucură mult pe zoolog.

Zăriră de departe cadavrul mamutului, ce părea un dâmb pe întinsul neted al tundrei. Când se apropiară, Igolkin, care avea ochi mai ageri, îi preveni pe ceilalţi că în jurul cadavrului foiesc nişte jivine cenuşii.

Lăsând săniile la oarecare distanţă, vânătorii se apropiară cu băgare de seamă şi deodată se opriră uimiţi - jivinele cu pricina dispărură de parcă le-ar fi înghiţit pământul.

— E-he! exclamă Papocikin, când, în sfârşit, se apropiară cu toţii de mamut. Ian priviţi, aici a fost cineva în lipsa noastră.

Se părea că în jurul mamutului trebăluiseră nişte cârtiţe uriaşe: pretutindeni se zăreau muşuroaie de pământ, înalte cam de un metru, amestecat cu rădăcini de tufe. Partea dinapoi a cadavrului era atât de adânc îngropată în pământ, încât abia se mai vedea.

— Cine o fi făcut isprava asta? se întrebară vânătorii.

— Nişte gropari iscusiţi! Cred că au vrut să îngroape tot cadavrul, ca să-l ascundă, poate, de lupi, sau să-şi facă o rezervă de hrană, fu de părere Makşeev.

Igolkin aduse un câine, care, după ce mirosi pământul săpat, se năpusti deodată sub pântecul mamutului şi scoase afară de picior o jivină mică, ciudată, care se apără deznădăjduită cu labele-i scurte, guiţând ca un purcel. O uciseră cu cuţitul, o scoaseră din gura câinelui şi începură să o examineze. Dihania semăna leit cu un viezure, atât la înfăţişare, cât şi la culoare. Continuându-şi cercetările, mai descoperiră câteva animale asemănătoare ascunse sub cadavrul mamutului, pe care voiau într-adevăr să-l îngroape, ca apoi să-l devoreze în tihnă.

Aceşti gropari nepoftiţi îi împiedicară să jupoaie pielea de pe tot corpul mamutului, silindu-i să se mulţumească cu partea stângă. Examinară apoi măruntaiele, tăiară un picior din faţă şi unul din spate, desprinseră cu toporul unul din colţii animalului, îi scoaseră un ochi, o jumătate de creier, limba şi doi dinţi. Lăsară apoi câinii să mănânce restul pe săturate. Mai încărcară în sănii câteva hălci dintr-o pulpă şi nişte muşchi, apoi porniră încet spre campament. Groparul,

iepurele şi păsările alcătuiau colecţia zoologică din ziua aceea, de care Papocikin era încântat.

— Să-i lăsăm pe gropari să-şi vadă mai departe de treabă, glumi Borovoi. Când n-o să avem carne pentru câini, dăm o raită pe aici, cu Igolkin, să ne aprovizionăm. Sau poate o facem mai curând, până nu se strică carnea.

— Atunci luaţi şi ţeasta, îi rugă Papocikin. Cred că groparii o vor curăţa bine.

Când se apropiară de campament, vânătorii observară că Gromeko şi Kaştanov se îndeletnicesc cu o treabă ciudată. Dintr-o groapă săpată în coasta colinei, scoteau bucăţi mari de piatră albă, pe care le aşezau grămadă.

— Colina asta e o adevărată comoară pentru expediţia noastră, îi lămuri Kaştanov pe tovarăşii săi, când aceştia ajunseră lângă el. Ca să-i cercetez constituţia, am săpat o groapă de un metru şi jumătate şi la această adâncime am găsit un strat compact de gheaţă curată; săpând în alt loc, am obţinut acelaşi rezultate. Atunci mi-a venit ideea să fac în adâncul colinei o încăpere în gheaţă, care va fi un răcitor minunat, unde vom păstra proviziile şi pieile. Doar n-o să ne pice zilnic pentru cină mamuţi sau rinoceri!

— Să fie oare toată colina din gheaţă şi numai pe deasupra să aibă un strat de pământ? întrebă Borovoi.

— Cred că da! În nordul Siberiei se găsesc asemenea gheţari fosili. La obârşie, ei sunt fie nişte nămeţi uriaşi, păstraţi întâmplător, fie o parte dintr-un masiv de gheaţă, rămasă după retragerea gheţurilor. Încetul cu

încetul, gheaţa a fost acoperită de mâlul şi nisipul adus de pâraiele ce curgeau şi de aceea s-a păstrat [*Această colină era formată probabil din gheaţă fosilă păstrată la o mică adâncime datorită îngheţului veşnic. Asemenea gheţuri fosile se întâlnesc deseori în regiunile nordice ale Siberiei, mai ales în apropierea litoralului Oceanului îngheţat d «Nord. (Nota red. ruse)*].

Această descoperire a lui Kaştanov avea o mare însemnătate pentru grupul ce rămânea în tabără şi care putea amenaja astfel, chiar sub locuinţa sa, un ideal depozit de provizii.

— Mai târziu, o să punem aici o uşă şi o să facem dedesubt o încăpere spaţioasă, spuse Borovoi.

— Pe lângă asta o să săpăm în gheaţă, în altă coastă a colinei, o peşteră, unde o să ţinem câinii când o să înceapă vremea călduroasă, adăugă Igolkin.

După ce descărcară săniile, toţi îi ajutară pe Kaştanov şi Gromeko să amenajeze o încăpere destul de mare, unde să depoziteze părţile din corpul mamutului, pe care le aduseseră cu ei şi ceea ce mai rămăsese din rinocer. Când isprăviră, astupară intrarea cu blocuri de gheaţă şi o baricadară cu schiuri şi sănii, ca să ferească proviziile de câini.

A doua zi începură dis-de-dimineaţă pregătirile de drum. Mai întâi triară bagajul. Apoi depozitară în răcitor conservele, alcoolul, peştele uscat şi încărcară în sănii bărcile şi echipamentul necesar pentru călătoria în adâncul Plutoniei. Prânziră împreună pentru ultima dată şi porniră spre râuleţul Makşeev, luându-şi rămas

bun de la Borovoi, care în lipsa lor avea să păzească iurta şi depozitul. Igolkin urma să se întoarcă cu săniile spre seară. Hotărâră să ia un singur câine, pentru pază; îl aleseră pe Generalu. Iar pentru ca patrupedul care îi însoţea să suporte mai uşor căldura, îl tunseră, şi câinele pufos căpătă o înfăţişare care stârni hazul tuturor. În vârful capului îi rămăsese un moţ, în partea de sus a picioarelor nişte franjuri, iar în vârful cozii un pămătuf. Makşeev, care îl tunse, spuse că anume a lăsat aceste podoabe, pentru ca aspectul ciudat al câinelui să sperie fiarele pe care le vor întâlni.

Când ajunseră la malul râului, lat de vreo şase metri şi adânc de unu-doi metri, coborâră bărcile pe apă şi se aşezară câte doi în fiecare barcă: unul - la cârmă, iar celălalt - la vâsle. Câinele fu instalat la prora bărcii din faţă, unde se aflau Makşeev şi Gromeko. Capul caraghios al Generalului, cu urechile mari, ciulite, şi cu

moţul dintre ele, se iţea când şi când din barcă.

Igolkin rămase pe mal până ce bărcile, duse repede de curent, dispărură în depărtare. Deasupra iurtei, care abia se zărea la orizont, Borovoi înălţă un steag alb. Şi astfel, membrii expediţiei, care până atunci împărţiseră frăţeşte toate greutăţile, se despărţiră, formând două grupuri; patru dintre ei porneau cu barca în inima unui ţinut misterios. Aveau oare să se mai întoarcă şi când, în ce fel, toţi oare?

LA VALE PE RÂUL MAKŞEEV

Cele două bărci lunecau repede pe apa tulbure, care gonea clipocind spre miazăzi, între nişte maluri joase; de o parte şi de alta râul era străjuit de sălcii polare, năpădite de frunzuliţele tinere. Pe amândouă malurile se întindea aceeaşi tundră netedă cu tufişuri pitice. Vântul le era tot timpul prielnic şi, după cum constatară călătorii, fără a mai greşi de data asta, el sufla dinspre nord, unde se aflau gheţurile de la gura depresiunii, adică de la suprafaţa planetei spre această cavitate călduroasă. Ca şi înainte, ceaţa se ridica în vălătuci, aci ascunzând, aci descoperind astrul roşiatic ce stătea nemişcat la zenit. Temperatura era de +12° şi din când în când pâcla se prefăcea într-o burniţă, care, de altfel, înceta repede.

Bărcile făceau cam opt kilometri pe oră. Călătorii aflaţi la cârmă schiţau harta regiunii, pe care însemnau

toate meandrele râuleţului. După ce parcurseră douăzeci şi cinci de kilometri, poposiră pentru noapte.

Dădură o raită pe mal şi constatară că în tundră tufişurile erau mai înalte, iar pe alocuri creştea printre ele lariţă scundă, alcătuind împreună cu salcia şi mesteacănul crânguri nu prea mari, dar foarte dese. Printre tufişuri descoperiră nişte poteci înguste, bătătorite, ce duceau spre malul râului şi pe unde veneau probabil animalele la adăpat.

Înnoptară pentru prima oară în cort, fără saci de dormit.

— Lumina asta continuă - zise Makşeev înainte de a se culca - tulbură cu desăvârşire deprinderile noastre şi răstoarnă noţiunea care o avem despre timp.

Te uiţi la ceas şi spui: dimineaţa, amiaza, seara, iar soarele stă neclintit la zenit şi încălzeşte la fel tot timpul, de parcă şi-ar bate joc de terminologia noastră.

Din fericire, nimic nu le tulbură noaptea sau mai bine zis timpul de odihnă.

A doua zi făcură încă cincizeci de kilometri şi se opriră devreme, ca să exploreze mai bine împrejurimile. Malurile râului erau acoperite de data asta de tufişuri mai înalte şi de copaci singuratici, alcătuind un fel de ziduri verzi care îngustau mult orizontul exploratorilor.

După masă, Gromeko rămase în preajma cortului ca să adune plante, Makşeev plecă spre apus însoţit de Generalu, iar Kaştanov şi Papocikin - spre răsărit, pe potecile bătătorite de sălbătăciuni prin tufişuri dese, ceva mai înalte de un stat de om. Pe alocuri se vedeau

urme de diferite animale. Zoologul recunoscu urme de mamut, de rinocer, ale unor paricopitate mari şi mici şi ale unei specii de solipede. Câteodată întâlneau urmele labelor moi ale unor fiare de pradă de diferite mărimi. La vederea unora dintre ele, exploratorii noştri simţeau fiori. Aceste urme aveau o lungime de vreo douăzeci de centimetri, iar ghearele se înfigeau în pământ la o adâncime de patru centimetri. Zoologul stabili că ele aparţin unui urs de o mărime neobişnuită.

— E probabil ursul cavernelor, contemporan cu mamutul, remarcă Kaştanov. El întrece în mărime pe toţi reprezentanţii cunoscuţi ai acestei familii.

— Nu cumva vânează pe oamenii cavernelor? întrebă Papocikin.

— Într-adevăr, uneori se găsesc oase, gheare şi dinţi ai acestui urs prelucrate de omul cavernelor, răspunse geologul. Nu ştiu încă dacă s-au găsit oasele sau ţestele acestui om prelucrate de urs.

— În orice caz, ar fi mai sănătos să nu dăm ochii cu el!

— Cum? Să ne ferim de o jivină atât de interesantă? Îi veneau de hac strămoşii noştri înarmaţi numai cu ghioage şi topoare de piatră, iar noi să ne temem, noi care avem arme moderne şi gloanţe dum-dum? Ar fi mai mare ruşinea!...

Depărtându-se de râu, exploratorii ajunseră într-o poiană întinsă, acoperită cu iarbă deasă, dar scundă, presărată ici-colo cu flori de felurite culori.

Se opriră la marginea pădurii, între tufişuri şi văzură că în poiană pasc izolat sau în grupuri diferite

mamifere, printre care deosebiră uşor unele specii dispărute de mult de pe faţa Pământului: tauri negri, primitivi, cu coarne şi cocoaşe uriaşe, cerbi gigantici, cu coarne nu mai puţin gigantice, cai sălbatici mici, lăţoşi, cu coada smultă şi coamă scurtă. O pereche de rinoceri stăteau cu capetele vârâte în tufişuri, iar câţiva mamuţi, ce formau un grup mic, îşi clătinau ritmic capetele şi trompele, pentru a alunga, pesemne, gâzele care îi sâcâiau. De altfel, zumzetul ţânţarilor, tăunilor şi musculiţelor umplea luminişul.

După ce admirară pe îndelete priveliştea paşnică pe care le oferea acest imaş unde păşteau „fosile vii” [*Fosile - rămăşiţele animalelor şi plantelor care au trăit în trecutul îndepărtat şi care se găsesc pietrificate sau carbonizate, în diferite roci. Fosilele au o mare importanţă pentru determinarea vârstei straturilor din scoarţa pământului în care se află. Cu studiul lor se ocupă paleontologia, o ramură specială a geologiei. (Nota red. ruse)*], Kaştanov şi Papocikin hotărâră să se apropie, ca să fotografieze câteva animale. Se apropiară de-a buşilea de-a lungul lizierii, mai întâi de grupul de tauri, apoi de cei doi rinoceri, pe care-i fotografiară pe când se hârjoneau, sărind greoi şi stângaci unul peste altul. Rinocerii îşi încrucişau coarnele ca pe nişte spade uriaşe, bătătoreau iarba cu picioarele lor butucănoase şi răscoleau pământul.

Veni apoi rândul mamuţilor, ce se aflau în mijlocul poienii. Dar vânătorii nici nu apucară să se apropie îndeajuns, că în capătul celălalt al poienii, unde păşteau cerbii, se produse o tulburare ele neînţeles.

Animalele ridicară deodată capul, ciuliră urechile şi o luară la goană, înspăimântate pesemne de un duşman nevăzut, dar fără îndoială înfricoşător. Cerbii trecură pe lângă mamuţi, care se speriară la rândul lor şi o porniră în trap greoi, cu trompele în vânt. Atât cerbii, cât şi mamuţii veneau de-a dreptul spre locul unde stăteau ascunşi vânătorii noştri.

— Când cerbii vor fi la o sută de paşi, trage în cel care va fi în frunte, şopti repede Kaştanov. Ei se vor opri o clipă şi atunci îi voi fotografia. Pe urmă trag şi eu, căci altfel ne fac una cu pământul.

Papocikin duse arma la ochi, şi când cerbul uriaş care venea în frunte, cu capul dat pe spate şi nările umflate de spaimă, ajunse destul de aproape, trase. Lovit în piept, cerbul căzu în genunchi din plină goană, iar ceilalţi se opriră buluc, îmbulzindu-se şi întinzând grumazurile.

Între timp, Kaştanov reuşi să fotografieze acest grup interesant, dădu aparatul zoologului şi trase la rându-i în alt cerb, întors cu partea stângă spre vânător.

Animalul făcu un salt înainte şi se prăbuşi, iar ceilalţi o luară brusc la dreapta şi porniră în goană pe sub streaşină pădurii.

În vremea asta, mamuţii care alergau în spatele cerbilor se apropiară şi se opriră în faţa celor două animale doborâte de vânători. Papocikin avu răgazul să încarce armele, iar Kaştanov fotografie mamuţii.

— Ce zici, trag? bâigui zoologul.

— La ce bun? Carne avem din belşug, iar pe mamut l-am cercetat pe îndelete în tundră. Tragem numai dacă se năpustesc asupra noastră.

Animalele nu se urneau din loc şi-şi mişcau trompele de parcă ar fi stat la sfat. Erau şase la număr, printre care doi mamuţi tineri, cu colţii mai mici şi blana cu părul nu prea lung. Puiendrii se liniştiră curând, începură să se joace şi să zburde în jurul animalelor adulte, care în răstimpuri slobozeau mugete înăbuşite ce le trădau tulburarea. În cele din urmă, un mascul bătrân o luă spre dreapta şi toată turma îl urmă de-a lungul lizierii. Nu rămaseră în poiană decât cei doi rinoceri.

— Cine o fi speriat aceste ierbivore paşnice? întrebă Kaştanov. Ursul cavernelor, poate?

— Sau vreo fosilă mai mai fioroasă din menajeria paleontologică a dumitale!

— Mai ştii! Cred însă că e mai sănătos să nu ne ducem în capătul celălalt al luminişului, căci fiara ne poate ataca din hăţiş cu atâta repeziciune, încât să nu avem timp să tragem un foc de armă.

— Atunci, hai să ne ocupăm de cerbi, să-i măsurăm,

să-i jupuim şi să-i târâm spre râu.

Cerbii răpuşi de vânători făceau parte dintr-o specie gigantică dispărută de pe faţa pământului, contemporană cu mamutul, taurul primitiv şi ursul cavernelor. După ce îi jupuiră, vânătorii tăiară picioarele dinapoi ale cerbului celui mic şi porniră cu povara spre râu, hotărâţi să se înapoieze după carne, dacă tovarăşii lor vor fi fost mai puţin norocoşi şi dacă fiara necunoscută, care dădea poate târcoale poienii, le va mai fi lăsat şi lor ceva.

VÂNAREA VÂNĂTORULUI

La locul de popas îl găsiră pe Gromeko, care îi aştepta cu nerăbdare. El cutreierase împrejurimile, culesese o sumedenie de plante, jumulise şi pusese la fiert, pentru cină, o gâscă vânată. Deodată îşi făcu apariţia Generalu, neînsoţit de nimeni. La gâtul câinelui era prins cu sfoară un bileţel de la Makşeev, care le scria: *„Am împuşcat o dihanie cât toate zilele şi n-am cum s-o aduc până la cort. Îl aştept aici pe Semion Semionovici, ca să vadă animalul. Câinele ştie drumul, dar, pentru orice eventualitate, am schiţat şi itinerariul meu”.*

Pe verso, Makşeev însemnase cu creionul drumul parcurs, indicând direcţia şi distanţa, în paşi.

După ce se odihniră puţin, Papocikin şi Gromeko porniră în căutarea lui Makşeev. Generalu îi călăuzea

bine, dar la răscruci se oprea adeseori, nehotărât. Atunci îl scotea din încurcătură schiţa, unde erau indicate toate răspântiile potecilor. Vânătorii merseră repede şi într-o jumătate de ceas ajunseră aproape de locul unde se găsea tovarăşul lor. Deodată, din direcţia aceea, răsunară una după alta două detunături. Generalu se năpusti într-acolo, lătrând cu furie, şi vânătorii se grăbiră să-l urmeze, căci se temeau că Makşeev se află în primejdie.

Curând ajunseră într-o poiană mare; în mijlocul acesteia era un grup de tufişuri şi de copaci, lângă care zăriră ceva de culoare gălbuie, precum şi capul lui Makşeev. În faţă, prin poiană, mişunau vreo zece jivine brune roşcate, care nu erau altceva decât nişte lupi.

Generalu se opri la marginea poienii, fără a cuteza să atace un duşman fără doar şi poate mai puternic.

La apariţia vânătorilor, lupii dădură bir cu fugiţii, iar Makşeev strigă:

— Trageţi vreo două cartuşe cu alice, dacă aveţi la voi puşca cu două ţevi. Nu vreau să irosesc în van gloanţele explozive.

Gromeko se grăbi să încarce cu alice puşca lui şi trase de două ori în haită. Lupii o luară la goană spre tufişuri, urmăriţi de Generalu, oare ucise din goană una din fiarele căzute. După ce totul se sfârşi, Makşeev istorisi vânătorilor toată păţania:

— Când am ajuns în poiana asta, m-am oprit la marginea ei, fiindcă Generalu începuse să mârâie şi să dea semne de nelinişte. Îndărătul crângului ăsta păştea o turmă de cerbi. Am hotărât să vânez câţiva,

fiindcă până acum nu mai împuşcasem asemenea sălbăticiuni. De aceea am început să mă furişez prin tufişuri de-a lungul lizierei, dar deodată, ajungând în dreptul crângului, am zărit o fiară gălbuie, care şi ea pândea cerbii, şi se furişa spre ei, de după crâng...Mi-am zis atunci că acest vânat e mai interesant decât cerbii şi am început să-l observ, ascuns într-un tufiş, de la o depărtare de numai o sută de paşi. Întrucât pândea cerbii, fiara nu m-a văzut sau poate a socotit că nu merită să dea atenţie acestei făpturi bipede, care o întâlnea pentru prima oară. Furişându-se până la crâng, jivina s-a ridicat în picioare, cât era de lungă, ca să-şi ochească prada, peste tufişurile care o despărţeau de cerbi; în timpul ăsta cerbii păşteau liniştiţi, fără să simtă ceva. În acea clipă, am putut distinge pe blana de culoare deschisă de pe coastele fiarei nişte dungi brune şi mi-am dat seama că e un tigru de o mărime neobişnuită. Fiara stătea întoarsă cu partea stângă spre mine, într-o poziţie minunată, şi m-am grăbit să-i trântesc un glonţ exploziv, care a doborât-o pe loc. Înspăimântaţi de detunătură, cerbii au luat-o la goană de-a lungul crângului, dar văzând tigrul care se mai zvârcolea în agonie, au cotit brusc, în direcţia unde mă aflam eu. Abia am apucat să mă feresc din calea lor. Erau nişte animale cu adevărat falnice. Turma era alcătuită dintr-un mascul bătrân cu coarne uriaşe, mai multe femele şi câţiva puiendri. Mă gândeam la început să jupoi singur tigrul, dar după ce l-am cercetat cu atenţie, m-am încredinţat că face parte dintr-o specie neobişnuită, dispărută şi ea

probabil de pe faţa pământului. De aceea am găsit cu cale că e mai bine să-l chem pe zoolog. Am vrut să pornesc singur spre campament, dar mi-era teamă că vreo fiară va da de hoit şi va distruge blana. Atunci mi-a venit în gând să-l trimit pe Generalu, care după cum văd şi-a îndeplinit misiunea. Şi bine am făcut, căci n-a trecut mult şi am auzit urlete de lupi. Una după alta fiarele şi-au făcut apariţia în poiană, până s-au strâns vreo zece. Zărindu-mă lângă tigrul ucis, la început s-au temut să se apropie, dar pe urmă au devenit atât de îndrăzneţe, încât am fost nevoit să stric pe ele două cartuşe.

Fiara ucisă de Makşeev avea o blană gălbuie-albicioasă, cu o dungă brună de-a lungul spinării şi câteva fâşii de aceeaşi culoare pe coaste, ceea ce o făcea să semene cu un tigru; văzând însă conformaţia capului şi a corpului fiarei, coada ei scurtă şi forma labelor, zoologul exclamă:

— Nu e tigru, ci o specie de urs!

Makşeev rămase tare dezamăgit, dar examinând fiara cu mai multă atenţie, trebui să admită că numai prin dungile cenuşii fiara seamănă cu cel mai fioros reprezentant al felinelor şi că în rest ea aduce mai degrabă cu un urs.

— E probabil ursul cavernelor, contemporanul mamutului, cunoscut până acum numai după unele părţi ce s-au găsit din scheletul sau, explică Papocikin: E mult mai interesant decât dacă ar fi fost un tigru.

După ce măsurară fiara, o jupuiră şi luară cu ei pielea, ţeasta şi un picior dinapoi.

În ziua aceea gătiră o masă de pomină: ciorbă de gâscă cu ceapă sălbatică, frigărui de cerb şi friptură de urs. Carnea de urs însă nu le prea plăcu din pricina mirosului ei pătrunzător.

Ceaţa nu mai era atât de deasă şi Pluton lumina printr-o pâclă diafană de aburi, care numai arar îl ascundea cu totul; temperatura se menţinea la +13°, iar vântul se mai potolise.

— Cred, - zise Gromeko, - că peste o zi, două, nu va mai fi ceaţă şi vom vedea în sfârşit ce culoare are cerul în Plutonia.

Odihna nu le fu tulburată decât de urletele îndepărtate ale lupilor, care se ospătau, pesemne, prin poieni din leşurile cerbilor, ursului şi ale celorlalte sălbăticiuni. Nici măcar Generalu nu lua în seamă aceste urlete; el stătea culcat la intrarea în cort, unde fumul îl apăra de insectele sâcâitoare.

A doua zi plutiră mai departe la vale. Râul devenea mai larg şi mai adânc; acum, întrucât bărcile erau greu încărcate, nu mai riscau să se izbească de mal sau să se împotmolească când cursul apei cotea brusc.

De o parte şi de alta a râului se înălţa un zid des de tufe, înalt de vreo patru metri. Pe maluri creşteau de-a valma câteva specii de sălcii, mălinul, păducelul, măcieşul, trandafirul sălbatic, formând hăţişuri de netrecut. Pe alocuri, deasupra tufelor, se iţea mesteacănul alb şi lariţa. Termometrul arăta +14°; ceaţa acoperea numai arareori cerul, plutind mai tot timpul, la o înălţime destul de mare, sub forma unor scame de nori, prin care se furişa lumina roşiatică a lut

Pluton.

— Pesemne că în curând ceaţa va dispare, spuse Makşeev, care avea misiunea de a face observaţii meteorologice. Se vor sfârşi oare vreodată aceste perdele de verdeaţă - singurul lucru pe care îl vedem din bărcile noastre?

— Dacă ne-am fi strecurat cu poveri grele, în spate, prin desişurile pădurii, nu cred că am fi văzut mai mult, în schimb am fi înaintat incomparabil mai încet! remarcă Gromeko, pe care ca botanist îl interesau în mod deosebit aceste perdele de verdeaţă.

În timpul popasului de prânz, pe care îl făcură într-un luminiş mic, curat, Kaştanov şi Gromeko dădură o raită prin pădure, Papocikin se apucă de pescuit, iar Makşeev se sui într-un copac mai înalt ca să scruteze depărtările. Când se întoarse, el spuse zoologului:

— Curând, înfăţişarea ţinutului se va schimba. În depărtare zăresc coline teşite, despădurite, cu pajişti întinse. Râuleţul nostru ne duce direct acolo.

— Dar împrejurimile?

— Cât vezi cu ochii, numai pădure şi iar pădure, un ocean de verdeaţă, fără un pic de luminiş.

— Tovarăşii noştri o să se întoarcă repede, dacă pretutindeni e numai hăţiş.

Şi-ntr-adevăr, după un ceas, aceştia se înapoiară, aproape cu mâna goală; merseseră tot timpul pe o potecă, prin coridorul de verdeaţă, adunaseră câteva plante, văzuseră nişte păsărele şi auziseră fel de fel de foşnete prin hăţişuri, dar nu dăduseră de nicio poiană. Zoologul, care nu se depărtase de râu, avusese mai

mult noroc; el prinsese cu undiţa câţiva peşti mari, ce semănau cu muskunul siberian, cum şi o broască uriaşă, verde, de vreo treizeci de centimetri lungime.

Se odihniră, apoi bărcile porniră iarăşi. După vreo două ceasuri văzură pe malul drept o colină destul de înaltă; apoi alta şi iar alta; colinele erau acoperite de o pădure deasă, alcătuită însă de astă dată din arbori caracteristici zonei temperate: tei, arţari, ulmi, fagi, frasini şi stejari. În văi se zăreau molifţi şi brazi. Ramurile copacilor, năpădite de iederă, hamei, lăuruşcă sau volbură erau plecate pe alocuri, deasupra apei. Prin desişul verde gungureau păsărele; când şi când se iţeau veveriţe şl burunduci [*Burunduc - animal mic din ordinul rozătoarelor. Seamănă cu veveriţa, dar este mai mic şi are o blană de culoare galben-deschis, cu dungi negre orizontale şi o coadă mai puţin stufoasă. Trăieşte prin pădurile siberiene, în vizuini săpate sub rădăcinile copacilor, fiind numit de aceea şi veveriţa de pământ. (Nota red. ruse)*], care săreau din cracă în cracă.

— În seara asta o să avem noi surprize, spuse Gromeko. Precum vedeţi, flora se schimbă, dovadă că pe aceste meleaguri clima e mai caldă.

— Asta aşa-i! încuviinţă zoologul. Abia ieri m-am simţit ca şi cum aş fi fost undeva în nordul Siberiei, iar astăzi,natura îmi aminteşte de sudul Rusiei, de meleagurile de baştină.

— Crezi că am putea întâlni pe aici tigri adevăraţi? întrebă Makşeev.

— Tot ce se poate. De aceea ar fi bine să nu ne

împărţim pe grupuri, ci să mergem toţi împreună, pentru ca la o adică să ne apărăm mai bine, propuse Kaştanov.

Colinele deveneau tot mai înalte, astfel încât puteau fi numite cu drept cuvânt dealuri; costişele lor dinspre miazănoapte erau acoperite de o pădure deasă de foioase, iar pe costişele de la miazăzi se întindeau poieni cu copaci şi tufe răzleţe; ici-colo părea că se zăresc şi nişte stânci, ceea ce stârni interesul geologului.

— Cred că astăzi şi geologia se va alege cu câte ceva! exclamă Makşeev.

— Ar fi şi timpul; ciocanului meu i s-a urât de când stă degeaba. Singurul dâmb întâlnit în tundră i-a înşelat aşteptările, râse Kaştanov.

— Eu zic să poposim aici pentru noapte, fu de părere Gromeko. Am făcut astăzi aproape o sută de kilometri.

AVENTURA DE PE DEAL

Locul pentru popas îl aleseră în apropiere de poalele unui deal mai mare, despărţit de malul drept al râului printr-o fâşie nu prea lată de pădure cu arbori înalţi. Băură ceai, îmbucară în pripă câte ceva ca să mai prindă puteri, apoi se îndreptară toţi patru spre deal. Pe Generalu îl lăsară lângă cort, legat de un copac cu o sfoară lungă.

Cum intrară în pădure dădură de o potecă. În jur,

hăţişul era atât de des, încât nu puteai face un pas fără să-ţi croieşti drum cu toporul. Tufe şi plante agăţătoare de tot felul formau de o parte şi de alta o reţea verde de nestrăbătut. Prin coviltirul de verdeaţă răzbeau doar ici şi colo raze răzleţe de lumină roşiatică.

Vânătorii mergeau tăcuţi, unul în spatele altuia, cu armele pregătite, şi priveau când înainte, când în sus spre vârfurile copacilor, unde în orice clipă se putea ivi pe neaşteptate o pradă interesantă sau un duşman primejdios. Dar nu vedeau nimic în afară de păsărele şi veveriţe.

Ajunseră fără a întâlni vreo piedică la poalele dealului şi începură să urce. Iarba nu trecea de genunchi şi Gromeko, rămânând în urma celorlalţi, strângea diferite plante, absorbit cu totul de această îndeletnicire. În vreme ce zoologul examina şi descria un şarpe mare, pe care îl ucisese, Kaştanov desprinse cu multă greutate o mică bucată de rocă. Această rocă, coezivă, foarte ciudată, avea o culoare galben-verzuie, cu mici impregnaţiuni de metal alb-argintiu; după ce o cercetă cu lupa, zise foarte mirat:

— Ştiţi din ce sunt formate aceste stânci? Constituţia lor este asemănătoare cu aceea a aeroliţilor [*Aeroliţi sau meteoriţi - mase fieroase sau metalice care cad pe Pământ din spaţiul cosmic sub formă de bucăţi de diferite dimensiuni, topite la suprafaţă, deoarece devin incandescente în urma vitezei uriaşe cu care străbat atmosfera. Sunt alcătuiţi din fier şi nichel, precum şi din alte minerale mai uşoare. (Nota red. ruse)]*, din seria mezosideritelor semiferoase, masa principală

fiind din olivin, cu incluziuni de fier şi nichel.

— Şi asta ce înseamnă? întrebă Makşeev.

— Nimic altceva decât că ipotezele geologilor despre compoziţia stratelor mai adânci ale scoarţei Pământului se adeveresc. Ne aflăm, probabil, în aşa numita zonă de olivin [*Zona de olivin, a cărei existentă o presupun savanţii geofizicieni, se află la mare adâncime sub strate de roci maţ uşoare ale scoarţei terestre: este formată din minerale mai grele (printre care, în cantitate mare şi olivinul) şi desparte stratele uşoare, superficiale, de nucleul metalic al Pământului. (Nota red. ruse)*]- zona rocilor grele, bogate în fier şi identice în ce priveşte constituţia cu meteoriţii nemetalici ce cad pe Pământul nostru din spaţiul cosmic; aceşti meteoriţi sunt bucăţi desprinse din planetele mici. Cred că vom întâlni roci metalifere compacte.

După ce îi ajunse şi Gromeko, care între timp adunase un mănunchi de plante, urcară mai sus, pe costişe, păşind cu băgare de seamă prin iarbă, unde se puteau ascunde reptile veninoase. Într-adevăr, din când în când auzeau foşnete ce se depărtau de exploratorii noştri, cărora, fireşte, nici nu le trecea prin gând să urmărească pe fugari.

În vârful dealului se întindea o creastă stâncoasă. Pe stânci se încălzeau la soare o sumedenie de şopârle mari, de culoare galben-verzuie, cu pete închise. Ele semănau într-atâta cu bolovanii de primprejur, încât Kaştanov apucă una din ele cu mâna, dar se alese cu un deget muşcat. Învăţându-se minte, el încerca mai

întâi cu ciocanul proeminenţele stâncii, de teamă să nu greşească încă o dată.

Costişa dinspre miazănoapte a dealului, bătută de vânturi aducătoare de umezeală, era acoperită de o pădure deasă. Cu greu se putea pătrunde în adâncul acesteia, fără ajutorul toporului. Cercetând şi costişa dinspre miazăzi, exploratorii dădură de o poiană cu câţiva copaci răzleţi. Din vârful dealului se vedeau împrejurimile până hăt departe. Spre sud, est şi vest se întindeau până în zare dealuri asemănătoare, sau ceva mai înalte. La nord, însă, dealurile erau mai mici şi mai împrăştiate, iar în depărtare, pe câmpie se zărea o fâşie compactă de păduri, brăzdată doar pe alocuri de benzile argintii ale râurilor.

Vânătorii cercetau depărtările din vârful dealului, când deodată din pădurea care se termina pe versantul dinspre nord, la câţiva metri mai jos de creastă, se ivi o turmă de mistreţi. Mistreţul din frunte, cu păr lung şi ţepos de-a lungul şirei spinării, cu nişte colţi albi uriaşi, se opri pe loc şi înălţă capul. Ochii îi scânteiau de furie şi îşi mişca râtul când înainte, când înapoi, adulmecând. În spatele său se grămădiseră mistreţi şi godaci de diferite mărimi. La înfăţişare, aceste pluricopitate se deosebeau de mistreţii cunoscuţi zoologului prin faptul că erau mai mari.

— Iată că cina a binevoit să ni se înfăţişeze singură! apuse Makşeev. Cred că un godăcel la frigare trebuie să fie delicios.

— Nu prea avem nevoie de carne, replică Gromeko, care se îngrijea de provizii. Ne-a mai rămas carne de

ren.

— O rezervă nu strică însă, căci vânătoarea nu e întotdeauna norocoasă.

— Dar să ştiţi că-i destul de riscant să tragi în mistreţi, îi preveni Papocikin. Mistreţul înfuriat e un adversar de temut.

— Să urcăm mai sus, pe stânci, unde ei nu pot ajunge, şi să doborâm vreo doi godăcei, propuse Kaştanov.

Se căţărară pe creastă, Makşeev îşi încărcă puşca cu alice mari şi trase în godaci. Mistreţii, în afară de trei godaci atinşi şi care se zvârcoleau în iarbă, se împrăştiară care încotro; pe urmă însă mistreţul care conducea turma şi celelalte animale dădură buzna spre stâncă şi începură să se rotească la poalele ei, încercând zadarnic să urce pe bolovanii alunecoşi. Aceasta înfurie şi mai mult fiarele. În timpul acestui asediu, vânătorii examinară mistreţii de aproape şi pe îndelete. După ce curiozitatea zoologului fu satisfăcută, se sfătuiră cum să procedeze mai departe.

— Ăştia sunt în stare să ne ţină pe loc până mâine. Hrană au cât le pofteşte inima, noi însă nu. Şi apoi, nu-i prea comod să stai aici, spuse Kaştanov. Hai să-i alungăm cu câteva focuri de armă.

Între timp, Makşeev, care observa atent, de mult liziera pădurii, exclamă:

— Pe la marginea pădurii se furişează spre noi sau spre mistreţi coşcogea dihanie. Nu-i văd decât spinarea gălbuie.

— Unde e?

— Uite acolo, i-am zărit adineauri spinarea, în fata tufişului de lângă poiană. Priviţi acum în dreapta tufişului.

Toţi îşi aţintiră privirile spre tufişul arătat şi, într-adevăr, în dreapta acestuia zăriră o namilă de culoare galben-închisă, ce înainta cu mişcări lente. Pe trupul jivinei se distingeau nişte dungi de culoare închisă, transversale.

— O fi iar vreun urs? îşi dădu cu părerea Makşeev.

— Poate de data asta e un tigru, spuse Papocikin. Înaintează ca o pisică.

— Cred că e timpul să tragem, fu de părere Kaştanov.

— În cine tragem, în fiară sau în mistreţi?

— Mai bine în mistreţi. Dacă fug spre pădure, dau peste fiară, care îi va urmări. Dacă o iau în altă direcţie, fiara îşi va schimba locul şi o vom vedea mai bine sau vom trage în ea când ne va veni bine. Acum, însă, nu-i vedem decât spinarea şi n-am putea ochi cum trebuie.

— Să tragem un singur foc în mistreţi, iar trei arme să urmărească fiara.

Zoologul, care şedea pe o ridicătură a stâncii, ochi mistreţul care era capul turmei atunci când acesta sări cu picioarele din faţă pe ridicătură, căutând să-şi înfigă colţii în cizma lui Makşeev. Glonţul porni de la o distanţă mică şi fiara fu ucisă pe loc. Restul turmei se înspăimântă şi porni în goană, spre pădure. Când mistreţii ajunseră aproape de lizieră, în stânga lor sări ca dintr-un resort trupul de un galben închis al fiarei.

Făcând un salt de câţiva metri, dihania ajunse mistreţii. Doi dintre ei începură să se zbată în ghearele vrăjmaşului, iar ceilalţi se mistuiră guiţând în pădure.

— Nu e urs, e un tigru, exclamă Papocikin, care observase cu atenţie animalul în clipa săriturii.

— Întocmai, încuviinţă Kaştanov. Cred că e din specia machairozilor, dacă judecăm după colţii săi uriaşi de, pe maxilarul superior. Această specie era foarte răspândita în perioada terţiară, dar a dispărut probabil pe la sfârşitul ei.

— Din păcate însă ăsta o să ne scape. Ia priviţi, şi-a târât prada în pădure. Simte pe semne că vecinătatea noastră nu-i lipsită de primejdie! exclamă Makşeev.

— Ducă-se! Astăzi am adunat destul material, spuse Papocikin, care începu să măsoare mistreţul ucis. Ce ziceţi, luăm cu noi şi jivina asta, sau ne mulţumim cu godacii?

— Dacă e grasă, n-ar strica să-i luăm slănina, fu de părere Gromeko. O să putem frige mai uşor carnea. Până terminaţi cu el, eu mă duc să mai adun câteva plante.

PILOT FĂRĂ VOIE

Kaştanov se apucă din nou să examineze stâncile. Makşeev şi zoologul trebăluiau în jurul animalelor doborâte, iar Gromeko trecu pe versantul dinspre miazăzi şi începu să coboare încet, strângând plante,

printre care erau multe specii şi genuri noi. Deodată, peste deal trecu o umbră uriaşă, aruncată parcă de un noruleţ, care ascunse soarele: zoologul şi ajutorul său tresăriră, ridicară capul, şi când colo, ce să vadă? O pasăre mare de culoare închisă, asemenea unui vultur, se rotea pe deasupra poienii.

Nu apucară ei să se dezmeticească bine, că pasărea se năpusti în picaj, îl apucă de spinare pe bietul botanist care stătea aplecat şi porni cu el în gheare. Povara însă era prea grea, chiar pentru această pasăre puternică. Dând din aripi pe cât îi îngăduiau puterile, pasărea zbura la o înălţime de numai patru metri, neputându-se ridica mai sus; se încăpăţână însă să nu-şi lase prada, care atârna neputincioasă în ghearele ei.

Papocikin şi Makşeev puseseră repede mâna pe arme.

Papocikin însă coborî îndată ţeava, spunând:

— E încărcată cu alice şi mă tem să nu-l rănesc. Makşeev, a cărui puşcă era încărcată cu glonţul destinat tigrului, ochi şi trase când pasărea ajunse în dreptul său. Aceasta plană câteva clipe, apoi dădu drumul botanistului şi, după ce mai zbură puţin, se prăbuşi pe stânci.

Vânătorii alergară într-un suflet la Gromeko, care zăcea leşinat pe povârniş, cu faţa în jos. Haina sa groasă din lână tricotată era sfâşiată de ghearele păsării, dar cum ea nu i se mula pe corp, ci cădea larg, în cute, botanistul se alese doar cu câteva zgârieturi. Vânătorii îl aduseră în simţiri, îi bandajară rănile şi după ce îşi reveni, Papocikin şi Makşeev se căţărară pe creastă, ca să examineze pasărea. Era un grifon[*Grifon - pasăre răpitoare, mare, asemănătoare vulturului, având însă capul aproape pleşuv şi gâtul îmbrăcat într-un guler de pene. Trăieşte în ţările calde şi se hrăneşte îndeosebi*

cu hoituri pe care le zăreşte de la mari înălţimi, pe o întindere uriaşă. (Nota red. ruse)] de o mărime nemaiîntâlnită.

Avea anvergura aripilor de mai bine de patru metri, iar de la coadă la plisc măsura cam un metru şi jumătate; penajul său era brun-închis în partea de sus, iar în partea de jos, mai deschis, cu dungi întunecate. În jurul gâtului aproape gol avea un guler mare de pene cenuşii, iar la rădăcina uriaşului său plisc o mare excrescenţă galbenă. O asemenea pasăre putea duce uşor un berbec, o capră, un godac, dar un om de şaptezeci de kilograme era pentru ea o povară prea grea. Pesemne că pasărea greşise, luându-l pe botanist drept un patruped de culoare brună care rătăcea prin iarbă.

Măsurară grifonul şi-l fotografiară cu aripile întinse pe stâncă, pe care se căţărase şi Gromeko, ca să-şi vadă duşmanul. El spuse tovarăşilor săi că în clipa când pasărea şi-a înfipt pe neaşteptate toate ghearele în spinarea sa, izbindu-l puternic din plin zbor, a crezut că se află în ghearele tigrului şi şi-a pierdut cunoştinţa.

— Ce-ar fi să ne întoarcem în tabără? propuse Papocikin. Ne-au atacat mistreţii, grifonul, am văzut de aproape un tigru. Am face bine să nu ne punem prea mult norocul la încercare.

Istoviţi de atâta umblet şi emoţii, exploratorii îi urmară bucuroşi sfatul, luând cu ei godacii, jamboanele şi costiţele grase de mistreţ, plantele şi probele de rocă.

Când se apropiară de cort, îl auziră pe Generalu

lătrând cu furie şi se grăbiră să-i sară în ajutor. Ajunşi pe pajiştea de pe malul râului, văzură că Generalu se aflǎ în spatele cortului. O namilă de hipopotam dădea să iasă din apă. Jumătatea din faţă a corpului său se şi afla pe usca! Matahala, pesemne, voia să pască sau să se tăvălească pe pajişte, dar o stingherea larma pe care o făcea câinele. Hipopotamul privea nătâng cu ochişorii săi acest prichindel întărâtat, nemaiîntâlnit încă, şi din când în când îşi căsca botul înfiorător, cu colţi rari, lungi şi cu limba uriaşă, trandafirie. Văzându-i botul, Generalu începu să urle şi să schelălăie de spaimă.

Când zări oamenii, namila se întoarse greoaie, se aruncă în apă cu o bufnitură surdă şi o luă în jos, pe râu, fără a scoate din apă decât spinarea lată,, mătăhăloasă, cu negi mici.

— Ce bine că ne-am întors acasă, spuse Gromeko, dezlegându-l pe Generalu. Dihania asta ar fi putut face multe pozne: să rupă cortul, să ne facă praf lucrurile, să scufunde sau să găurească bărcile.

— Dar oare bărcile n-or fi păţit nimic? exclamă Makşeev şi alergă spre mal, de unde îl auziră îndată strigând: Una e aici, dar cealaltă a dispărut! O fi rupt blestemata asta de namilă parâma.

— Trebuie să ne luăm îndată după ea, până nu ajunge prea departe! strigă Kaştanov, care dăduse fuga şi el la malul râului.

Cei doi exploratori săriră în barcă, luând cu ei pentru orice eventualitate armele, şi porniră în jos pe râu. Nu trecu mult şi zăriră barca dispărută, care, spre surprinderea lor, nu plutea liniştit, dusă de curent, ci se învârtea pe loc în mijlocul apei. Se apropiară iute de ea şi Kaştanov fu cât pe-aci s-o prindă cu prăjina, când deodată ea se smuci în lături, de parcă ar fi fost vie şi o luă la vale, dar mult mai repede decât dacă ar fi fost dusă de curent. Nu le rămânea decât să continue urmărirea. Makşeev vâslea din răsputeri, iar Kaştanov stătea cu prăjina pregătită.

— Să ştii că o trage cineva! exclamă el când barca, de care între timp se apropiaseră, începu din nou să se îndepărteze, cu mişcări zvâcnite.

— N-o fi înhăţat-o hipopotamul? Se prea poate ca frânghia să se fi înfăşurat pe labele sale sau dihania să fi prins parâma cu dinţii.

— Să ştii că aşa e, zise Kaştanov, când în, faţa bărcii apăru spinarea lată şi capul animalului, ieşit la suprafaţă să respire.

— Dacă tragem în namilă, o va lua şi mai repede la vale sau va trage barca la fund.

— Nu ne rămâne decât s-o ajungem din urmă şi să tăiem funia, altfel se duce pe copcă barca noastră.

Makşeev începu din nou să vâslească. Curând, exploratorii prinseră barca cu prăjina. Cu ajutorul acesteia, ei izbutiră să se apropie de prora bărcii

urmărite, lăsându-se remorcaţi de hipopotam. Kaştanov tăie cu o mişcare iute funia întinsă ca o coardă şi capătul ei dispăru îndată sub apă.

— Dacă mai zăboveai puţin, n-aş mai fi avut putere să vâslesc, spuse Makşeev, abia trăgându-şi sufletul după această goană. Îmi părea rău să stric un glonţ, dar altfel i s-ar fi cuvenit lighioanei unul în spinare, ca să-i piară pofta de a mai face asemenea glume.

— Ne-am depărtat mult de cort, constată Kaştanov. Acum trebuie să vâslim împotriva curentului. Lasă-mă pe mine să vâslesc, iar dumneata odihneşte-te.

Schimbară locurile, remorcară barca „fugară" şi o luară încet în susul apei.

— Râuleţul nostru a devenit mai adânc, constată Makşeev, care încerca să împingă barca cu ajutorul prăjinei, fără a reuşi să dea de fund, aflat la o adâncime de doi metri. Acum înţeleg cum de au apărut aici animale atât de mari. Nu trebuie să mai lăsăm bărcile pe râu peste noapte, sau când pornim în explorare.

Cele două bărci pluteau încet pe apa tulbure între zidurile de verdeaţă ale tufişurilor şi copacilor, care formau un hăţiş de nestrăbătut. Unele tufe cu rădăcinile spălate de apa râului îşi plecau ramurile deasupra apei. Pe florile mari, purpurii ale unei plante agăţătoare necunoscute se legănau fluturi multicolori şi bâzâiau roiuri de albine.

Apa clipocea la prora bărcii, vâslele se afundau ritmic în unde, iar în desiş răsuna ciripitul păsărelelor. Makşeev se aplecă peste marginea bărcii şi începu să

urmărească în apă peştii, care aici apăreau la suprafaţă, aici dispăreau în adânc.

— Cât e de minunată natura aici, dacă o priveşti din barcă, spuse el visător. Dar când cobori pe mal, nu poţi străbate un desiş, nu poţi face un pas fără să întâlneşti vreo lighioană veninoasă sau vreo fiară. Nici nu-ţi vine să crezi că după ce ai înfruntat zile în şir gheţurile, negura şi vijeliile, plutim pe un râu care curge în cavitatea interioară a Pământului nostru şi că în apropierea acestor gheţuri există o natură care aminteşte pădurile virgine din Africa sau din America de Sud. Sunt curios să ştiu la ce latitudine se află regiunea Americii de Nord sub care ne găsim.

— Nu-i greu s-o afli dacă însemni pe hartă itinerariul nostru, începând cu brâul de gheaţă. După părerea mea, suntem încă sub Marea Beaufort - una din cele mai nordice regiuni ale globului, sau, în cel mai bun caz, sub tundra de pe litoralul nordic al Alaskăi. Acolo - frig năprasnic, sloiuri de gheaţă, urşi albi, iar aici - vegetaţie luxuriantă, tigri, hipopotami şi şerpi.

Între timp, Makşeev zări în apă, oglindindu-se clar, soarele. Ridică repede capul şi exclamă:

— Iată-l în sfârşit şi pe roşcovanul nostru pe un cer senin!

Călătorii, obişnuiţi să-l vadă pe Pluton numai printr-o perdea mai mult ori mai puţin deasă de ceaţă sau de nori, nu ştiau ce culoare are cerul deasupra meleagurilor de aici şi nici cum arată acest sâmbure incandescent al Pământului. Acum, însă, pâcla se scămoşase sub forma de nori cumulus, prin care se

zărea cerul senin, dar nu azuriu ca la suprafaţa Pământului, ci albastru închis.

Pluton se afla la zenit şi diametrul său părea ceva mai mare decât diametrul aparent al soarelui.

Acest astru subteran sau „intrateran” semăna cu soarele cu puţin timp înainte de a apune, sau cu puţin timp după ce răsare, văzut prin masa groasă a atmosferei. Pe discul său se puteau distinge destul de multe pete de diferite mărimi.

— Acest astru central, sau adevăratul sâmbure al Pământului nostru se află în ultima fază de ardere. De fapt nu e decât o stea roşie care în curând se va stinge. Nu mai are mult de trăit. Atunci, în cavitatea interioară se vor înstăpâni frigul şi întunericul, iar această viaţă clocotitoare va pieri încetul cu încetul, spuse Kaştanov.

— Ce bine că am izbutit să ajungem aici şi s-o studiem! spuse Makşeev. Dacă am fi venit doar puţin mai târziu, nu ne-ar mai fi rămas decât să facem calea întoarsă, deoarece ne-am fi aflat într-o beznă de nepătruns.

— Uşurel, uşurel, am spus „nu mai are mult de trăit” în sens geologic. Dacă socotim în anii pământeşti, asta înseamnă poate milenii întregi, aşa că urmaşii noştri îndepărtaţi vor mai avea posibilitatea să studieze această cavitate interioară şi chiar s-o colonizeze.

— Foarte mulţumesc, dar nu găsesc prea ispititor să locuieşti într-o ţară condamnată să moară în bezna nopţii veşnice!

FURTUNA TROPICALĂ

Această discuţie însufleţită făcu să treacă timpul! pe nesimţite şi în sfârşit cele două bărci traseră la mal în locul unde se afla cortul. Papocikin şi Gromeko îi aşteptau cu cina. Carnea fiartă şi friptura de godac, dreasă cu ceapă sălbatică, pe care botanistul o culesese pe deal, era minunată. Hotărâră că de aci înainte să dea preferinţă fructelor, rădăcinilor şi ierburilor comestibile, pentru ca hrana lor să fie mai variată. Toate conservele de legume şi pastele făinoase rămăseseră la campament şi nu luaseră cu ei decât ceai, zahăr, ceva pesmeţi şi condimente ca: sare, piper şi diferite concentrate, urmând să se hrănească îndeosebi din vânat şi pescuit. Trăgeau nădejde că vor putea găti mâncăruri mai gustoase cu verdeţurile pe care le vor mai întâlni.

Noaptea aprinseră în apropierea cortului un foc uriaş şi făcură cu rândul de gardă, căci întâlnirea cu tigrul le arătase că ar putea fi atacaţi de diferite fiare. Şi într-adevăr, fiecare santinelă auzi în desişurile din apropiere foşnete, trosnituri, fâlfâit de aripi şi ţipete de păsări speriate, iar Generalu ciulea mereu urechile şi mârâia.

A doua zi, în primele ore de navigaţie, ţinutul nu se schimbă la înfăţişare: ca şi înainte se perindau dealuri împădurite pe costişele dinspre nord şi pajişti pe

costişele dinspre sud, iar de-a lungul malurilor se întindea pădurea ce părea că nu se mai sfârşeşte. Către prânz poposiră pe malul stâng. După masă, Kaştanov şi Gromeko porniră în explorare.

Pe aceste meleaguri descoperiră multe plante noi. Întâlniră chiar plante sempervirescente - mirtacee, lauracee şi lauroceracee. Alunul atingea aici dimensiuni uriaşe, rivalizând cu stejarul, ulmul şi fagul; pe versantul sudic creşteau fagi, chiparoşi şi gutui. Magnolii superbe, încărcate de flori mari, răspândeau miresme îmbătătoare. În desiş, de-a lungul râului, creştea bambusul şi fel de fel de liane. La tot pasul Gromeko scotea exclamaţii entuziaste..

În ziua ceea, temperatura era de +25° la umbra, căci vântul dinspre nord, care până atunci îi întovărăşise pe exploratori, se potolise. Aerul încărcat de miresmele pădurilor deveni greu respirabil. Exploratorii se căţărau anevoie pe costişa dealului, leoarcă de sudoare, deşi soarele lumina slab prin perdeaua de nori.

Din pricina zădufului, întreaga fire părea că încremenise, iar păsările şi sălbăticiunile se refugiaseră la umbră.

Ajunşi în vârful dealului, Kaştanov şi Gromeko se aşezară să se mai odihnească şi, întorcând privirile înspre nord, ca să cerceteze împrejurimile, descoperiră pricina zăpuşelii: la orizont se zărea, asemenea unui zid crenelat, cu turnuri fantastice, un nor uriaş, violet-închis, ce prevestea furtună, având în faţă un meterez albastru-purpuriu de nori învăluraţi, sub care scânteiau fulgere orbitoare; valul de nori se apropia cu

repeziciune.

— Să dăm fugă la bărci, exclamă botanistul. În curând va cădea o ploaie tropicală.

Coborâră amândoi povârnişul, împleticindu-se prin iarba înaltă şi alunecând în locurile mai abrupte. După vreo zece minute ajunseră la locul de popas, unde Makşeev şi Papocikin îi aşteptau nerăbdători, neştiind ce să facă. Se putea întâmpla ca micul lor cort să nu reziste ploii şi probabil grindinei ce avea să vie. Şi apoi, râul ar fi putut ieşi din albie şi ar fi putut smulge copacii, aşa că nici în bărci nu ar fi fost în siguranţă. Cel mai bun lucru era, se pare, să descarce bagajele pe mal, să scoată bărcile din apă şi să se adăpostească în tufişuri.

În vreme ce se sfătuiau cum să procedeze, Papocikin îşi aminti că pe când urmărea un şarpe mare de apă, văzuse mai jos, pe cursul râului, la capătul dealului, o stâncă povârnită, care îi putea adăposti de ploaie. Trebuiau însă să se grăbească, pentru că furtuna se apropia văzând cu ochii. Săriră toţi în bărci şi o luară în direcţia stâncii. Câteva minute mai târziu bagajele se aflau la adăpost. Adăpostul era destul de încăpător, aşa încât avură loc în el nu numai oamenii, câinele şi bagajele, ci şi bărcile, din care făcură un fel de pavăză împotriva vântului.

După ce alungară câţiva şerpi, nu prea mari, care se aciuaseră prin crăpăturile stâncii, exploratorii putură contempla în voie priveliştea măreaţă a acestei catastrofe atmosferice.

Valul de nori albaştri-purpurii ajunse până la

jumătatea cerului şi ascunse soarele; privit de jos, el părea acum de catran. În cer se deschisese parcă un abis brăzdat de zig-zag-urile orbitoare ale fulgerelor, însoţite de tunete cum exploratorii nu mai auziseră vreodată. Bubuiturile asurzitoare se ţineau lanţ. Uneori se auzeau nişte pârâituri ca şi cum cineva ar fi sfâşiat uriaşe bucăţi de pânză trainică. Alteori răsunau parcă salve trase de sute de tunuri grele.

Pădurea din apropiere prinse a fremăta sub primele rafale ale vântului. Dinspre miazănoapte se apropie un uruit înfricoşător, care încetul cu încetul acoperi chiar şi tunetul. Părea că vine în goană un tren uriaş, care prăvale totul în cale.

Exploratorii se făcuseră albi ca varul şi priveau înspăimântaţi în jur.

Vijelia stârni vârtejuri năprasnice. În văzduh se roteau puzderii de frunze, flori, crăci uscate, ramuri, tufe întregi smulse din rădăcini şi păsări care nu apucaseră să se adăpostească în adâncul pădurii. Se întuneca tot mai tare. Când nu tuna, se auzeau şuierături şi trosnete. Picuri de ploaie neobişnuit de mari şi boabe răzleţe de grindină cădeau cu zgomot pe pământ şi în apa ce clocotea şi spumega. Apoi se făcu întuneric beznă şi numai când fulgerele brăzdau tăria, se vedeau pentru o clipită privelişti înfiorătoare. Părea că întreaga pădure se ridicase în văzduh şi gonea mânată de ploaie şi grindină. Tunetele erau atât de puternice, încât vorbele nu se desluşeau nici când erau strigate la ureche.

Dar cataclismul dură numai câteva clipe. Începu

repede să se lumineze, rafalele de vânt slăbiră treptat, vuietul şi bubuiturile se depărtară spre miazăzi, iar ploaia aproape că încetă. În schimb, râul se umflase mult şi devenise roşu murdar. Apa înspumată căra frunze, crengi şi copaci întregi. Pe cer se mai fugăreau scame de nori plumburii. În sfârşit apăru şi Pluton, luminând vestigiile dezastrului pricinuit de furtună.

Exploratorii ieşiră din adăpost şi priviră în jur. Lângă bărci se strânsese un morman de frunze, ramuri şi vreascuri, presărate cu boabe de grindină cât nuca. Câteva crăci cu capetele ascuţite fuseseră zvârlite cu atâta putere, încât găuriseră pereţii de pânză ai bărcilor. Stricăciunile trebuiau reparate de îndată, astfel că exploratorii scoaseră aţă, ace şi bucăţi de pânză gudronată şi se apucară de lucru.

Repararea bărcilor le răpi cam un ceas. Între timp, râul intră iarăşi în albia sa, apa se curăţă de crăci şi frunze şi călătorii putură să-şi vadă de drum. Norul de catran dispăruse la miazăzi, după dealuri, şi exploratorii avură prilejul pentru prima oară să privească bolta azurie, fără pic de nor, a cerului.

— Şi când te gândeşti, - spuse Papocikin, după ce se urcară în bărci, - că exact deasupra noastră, sub acest cer albastru, la o distanţă de vreo zece mii de kilometri, se află un pământ aidoma acestuia, cu păduri, râuri şi diferite sălbăticiuni. Ce interesant ar fi să-l putem vedea de aici!

— Distanţa e prea mare, replică Kaştanov. Un strat de aer cu o asemenea grosime, încărcat cu firicele de praf şi vapori de apă, nu poate fi destul de transparent,

iar pământul, acoperit cu vegetaţie, răsfrânge prea puţină lumină şi nu ar fi destul de vizibil.

— Aţi observat ieri, pe când cercetam împrejurimile din vârful nu prea înalt al dealului, că aici vizibilitatea este mult mai bună decât acolo, sus? întrebă Makşeev. Am putea cerceta câmpia împădurită pe o distanţă de vreo sută de kilometri, datorită faptului că suprafaţa pe care ne aflăm nu e convexă, ca pe pământ, ci concavă. Ne aflăm parcă pe fundul unei străchini.

Teoretic, orizontul nostru ar trebui să fie nelimitat, astfel încât să putem vedea împrejurimile la o distanţă nu de o sută, ci de cinci sute sau o mie de kilometri, înălţându-se tot mai sus, spre cer. Dar privite de la o distanţă mai mare, straturile inferioare ale aerului nu mai sunt destul de transparente şi contururile obiectelor se estompează încetul cu încetul, contopindu-se.

— Prin urmare, aici, linia orizontului nu poate fi atât de precis demarcată ca acolo, sus. De fapt, în Plutonia nici nu există orizont şi nici nu-ţi dai seama unde se termină pământul şi unde începe cerul!

— Până acum, însă, noi nu am observat acest lucru din pricina ceţurilor sau norilor care plutesc foarte jos.

Către amiază, râul deveni mai larg, în schimb începu să curgă mai leneş, şi de aceea se văzură nevoiţi sa se ajute cu vâslele, ca să poată înainta mai repede.

În zidurile de verdeaţă de pe maluri se zăreau din loc în loc spărturi, pe unde dispărea o parte din apă sub forma unor braţe înguste sau de unde apa reapărea, întorcându-se în albia principală. În mijlocul râului se

iviră ostroave împrejmuite de stufăriş des, ce se înălţa deasupra apei.

Pe când ocoleau unul din aceste ostroave, călătorii zăriră o spărtură în împrejmuirea de trestie; de aci pornea o potecă ce se pierdea în desişul verde. Makşeev îndreptă barca spre această spărtură, pentru ca exploratorii să poată debarca şi cerceta ostrovul. Dar îndată ce prora bărcii se propti în ţărmul nisipos, din hăţişuri apăru capul unui tigru machairod. Doi colţi de un alb strălucitor, lungi de cel puţin treizeci de centimetri, coborau din maxilarul superior, asemenea colţilor unei morse. Pesemne că fiara era sătulă şi nu avea de gând să atace; ea deschise larg botul, căscând parcă, apoi dispăru în hăţiş. Prezenţa acestei jivine înfiorătoare îi făcu să renunţe de a mai coborî pe mal. A doua zi, râul deveni din nou mai îngust şi curentul mai repede.

Vegetaţia căpăta, tot mai mult un caracter subtropical. Stejarii, fagii şi arţarii dispărură. Locul lor îl luară magnoliile, laurii, arborii de cauciuc şi alte plante, pe care botanistul le cunoştea numai după nume şi după exemplarele plăpânde din sere. De altfel jucca, sagotierii şi palmierii cu frunze în formă de evantai (Trachycarpus excelsus) puteau fi uşor recunoscuţi din bărci.

Dealurile deveniră mai rare şi mai scunde, însă mai late. Pe costişele lor creştea o iarbă bogată, înaltă până la brâu, iar pe alocuri se zăreau copaci răzleţi sau grupuri de copaci, amintind fâşiile de pădure deasă din Africa Centrală.

Hăţişurile se întindeau fără întrerupere de-a lungul malurilor, în locurile mai joase.

Exploratorii se opriră pentru a prânzi în apropierea unei coline, cu gândul să pornească mai în adâncul ţinutului, ca să studieze flora. Makşeev se învoi să rămână pe mal, ca să păzească bărcile, iar ceilalţi trei porniră spre colină, îndată ce terminară de mâncat.

MOVILA MIŞCĂTOARE

La început îşi croiră drum cu toporul în mână printr-un hăţiş de liane şi tufe. Mai încolo însă, sub înalta boltă de verdeaţă a unor uriaşi eucalipţi, mirtacee, lauracee şi a altor copaci, unde totul era cufundat în umbră, pădurea deveni mai rară. Între grupurile de ferigi şi trunchiurile de copaci pământul era acoperit de muşchi şi orhidee nespus de frumoase. În văzduh roiau puzderii de gâze, jos însă domnea o linişte deplină. Când şi când se zăreau şerpi sau şopârle, care se furişau pe nesimţite.

Pe măsură ce se apropiau de poalele colinei, pădurea devenea tot mai rară, iar razele roşiatice ale lui Pluton răzbeau până la pământ; aici era mai multă viaţă, mai multe tufe, mai multe ierburi şi flori. Vânătorii dădură de o potecă ce şerpuia, printre copaci şi o urmară, în nădejdea că îi va scoate din pădure. În frunte păşea Kaştanov, urmat de Papocikin. Exploratorii ţineau armele pregătite şi priveau cu luare-aminte înainte şi

în lături. Gromeko, care încheia şirul, se oprea adesea ca să adune plante.

Deodată, Kaştanov se opri şi ridică mâna spre a le atrage atenţia; din faţă se auzeau trosnituri puternice şi un mârâit înăbuşit. Apoi, pe potecă apăru o namilă ciudată la înfăţişare, care aducea cu ursul, doar că avea coada lungă, stufoasă, iar capul alungit, îngust.

— E un furnicar, şopti zoologul. Acest animal, care trăieşte prin America de Sud, este foarte blând, în pofida înfăţişării sale fioroase şi a ghearelor uriaşe. Speciile cunoscute de noi sunt mult mai mici decât acesta. Cred că are peste doi metri înălţime.

Între timp, furnicarul îi zări pe oamenii care îi aţineau calea şi se opri nehotărât.

— Să ne dăm la o parte, şopti zoologul. Să-l lăsăm să treacă prin faţa noastră. Aşa o să-l putem examina mai bine.

Vânătorii se dădură la o parte şi se ascunseră în tufişuri. Furnicarul mai stătu pe loc câteva minute, iscodind neîncrezător pădurea, apoi o luă încet înainte, oprindu-se la fiecare cinci-şase paşi şi privind în jur. Odată, când se opri, Papocikin reuşi să-l fotografieze din profil. Auzind însă ţăcănitul aparatului, animalul o luă la fugă, cu coada în vânt, legănându-se pe picioarele sale groase; din vârful nasului până la capătul cozii, sălbăticiunea măsura pe puţin patru metri.

După ce ieşiră din pădure, călătorii ajunseră la poalele unui deal cu povârnişuri line. Kaştanov privea cu ciudă această costişă uniformă, care nu-i făgăduia

nimic, în vreme ce botanistul nu-şi mai încăpea în piele de bucurie văzând bogăţia de flori necunoscute ce creşteau în iarba deasă; fireşte că se apucă de îndată să le adune. Deodată, geologul zări chiar la poalele dealului o movilă destul de mare, ca o cupolă. Coastele golaşe ale movilei aveau un luciu metalic.

— Iată că m-am ales şi eu cu ceva! exclamă el, scoţând ciocanul şi dând fuga spre movilă, în timp ce Papocikin se căznea să prindă o şopârlă de o specie necunoscută, care se refugiase într-un copăcel.

Când ajunse aproape de movilă, Kaştanov se opri uimit - pe ea nu creştea niciun fir de iarbă şi toată suprafaţa sa era formată din lamele hexagonale, de culoare brună, cu chenar negru.

Mirat, geologul încercă să desprindă cu ciocanul o bucăţică de rocă, dar ciocanul ricoşa.

Sperând că în vârf va găsi mai multe crăpături în rocă, Kaştanov urcă anevoie movila; deşi aceasta era mai înaltă de trei metri, costişele sale erau cu desăvârşire netede. În vârf, însă, roca era la fel de compactă, astfel că zoologul scoase de la brâu o daltă mare, o vârî în şănţuleţul dintre două lamele şi începu să lovească cu ciocanul în daltă, al cărei tăiş începu să se afunde în rocă.

Deodată, geologul, care stătea în genunchi, fu trântit de o smucitură puternică. Abia avu timp să se prindă cu mâna de daltă, ca să nu vină de-a berbeleacul la vale. Smuciturile nu mai conteneau şi Kaştanov privea nedumerit în juru-i; i se părea că tot pământul se pusese în mişcare, iar copacii se clatină.

— E un cutremur cumplit! strigă el tovarăşilor săi, care se aflau la o distanţă de vreo patruzeci de paşi. Simţiţi ce puternice sunt zguduiturile?

La auzul acestor cuvinte, Gromeko şi Papocikin se priviră miraţi, căci nu simţiseră nicio zguduitură. Când se uitară însă în direcţia unde se afla Kaştanov, rămaseră încremeniţi - movila cu geolog cu tot pornise încet pe costişa dealului.

După o clipă de buimăceală, alergară amândoi să aţină calea acestei movile ciudate, a cărei parte inferioară nu se vedea din pricina ierbii dese. Când ajunseră mai aproape, Papocikin exclamă râzând:

— E o broască ţestoasă uriaşă! Piotr Ivanovici, te plimbi călare pe o broască ţestoasă!

Între timp, movila se întorsese cu faţa spre vânători şi aceştia văzură cum de sub ea apare un gât destul de lung şi o căpăţână hidoasă, având cel puţin mărimea unui cap de bou, acoperită cu nenumărate lamele. În botul căscat se distingeau nişte dinţi lamelari.

Dumerit, în sfârşit, Kaştanov lăsă dalta înfiptă în carapacea broaştei, lunecă la vale şi sări repede în lături. Abia acum observă coada uriaşă a broaştei, care semăna cu o bârnă. O lovitură dată cu coada ar fi

fost de ajuns ca să-i rupă picioarele.

Simţindu-se liberă, lighioana o luă la goană de-a lungul pantei; capul şi coada îi dispărură în iarbă. Acum semăna din nou cu o movilă golaşă care se mişca.

După ce făcură haz de păţania geologului, care luase broasca ţestoasă drept o movilă, iar mişcările ei drept un cutremur, Kaştanov zise, adresându-se tovarăşilor săi:

— Cred totuşi că dihania nu a fost o broască ţestoasă, ci un gliptodon - animal din familia tatu-ului, care a trăit pe Pământ prin Terţiar şi anume în Pliocen, împreună cu furnicarii uriaşi, leneşii gigantici, mastodonţii şi rinocerii colosali. În America de Sud s-au găsit numeroase fosile ale acestor animale.

— Şi noi am întâlnit în pădure un furnicar uriaş, îi aminti Papocikin.

— Tocmai, această. întâlnire m-a făcut să vă spun cele de adineauri. Căci dacă într-o zonă situată mai la nord, la graniţa gheţurilor, am întâlnit fosile vii ca mamutul, rinocerul, taurul primitiv, ursul cavernelor sau cerbul gigantic, animale care au trăit pe Pământ în perioada postterţiară, de ce să ne mirăm că mai la sud,unde e atât de cald, s-au păstrat animale dintr-o epocă şi mai veche - din Pliocen.

Cronologia geologică a vieţii pe Pământ este următoarea (din timpurile noastre spre adâncul vremurilor):

Perioade:

a. Cainozoică (era vieţii noi)
Cuaternară
Terţiară
b..Mezozoică (era vieţii mijlocii)
Cretacică
Jurasică
Triasică
c..Paleozoică (era vieţii vechi)
Carboniferă
Permiană
Devoniană
Siluriană
Cambriană
d. Proterozoică (era când a apărut pentru prima oară viaţa)
e. Arhaică (era lipsită de viaţă)

În fiecare din aceste ere distingem perioada superioară, mijlocie şi inferioară

— Şi, mergând mai departe, înseamnă că mai la sud vom întâlni probabil o faună şi mai străveche, din Miocen, Eocen, Cretacic, Jurasic etc? întrebă zoologul cu o oarecare neîncredere.

— Nu m-ar mira de loc, replică Gromeko. De când am descoperit această lume ciudată din interiorul globului nostru, nimic nu mă mai surprinde, sunt gata să-i salut pe iguanodoni, pleziozauri, pterodactili, trilobiţi [*Trilobiţii - ordin de crustacee dispărut astăzi. Corpul trilobitului era alcătuit din trei părţi (de unde şi numele său) - scutul cefalic, corpul propriu-zis, format din*

numeroase articule şi scutul codal. Trilobiţii au apărut în Cambrian şi au dispărut în Permian. În ce priveşte celelalte animale menţionate de Gromeko, le vom întâlni în cuprinsul cărţii. (Nota red. ruse)] şi celelalte minunăţii paleontologice.

— În cazul ăsta regret că nu am împuşcat furnicarul sau gliptodonul! Cum vom dovedi că aceste animale mai există? Gliptodonul nici măcar nu l-am fotografiat.

— Poate mai întâlnim asemenea animale.

— De altfel trebuie să ne împrospătăm rezervele de carne, - zise Gromeko, - altminteri vom fi nevoiţi să mâncăm numai slănină.

Vorbind de una, de alta, vânătorii urcară încet colina şi ajunseră pe creastă, de-a lungul căreia se întindea o fâşie îngustă de tufe destul de dese; apoi, spre bucuria lui Kaştanov, zăriră nişte deschideri de rocă, nu prea mari. Geologul începu să ciocănească de zor, dar Papocikin, care trecuse de tufe, îl opri, exclamând:

— Mai încet! Pe versantul celălalt e o adevărată menajerie de ierbivore.

Kaştanov încetă să mai ciocănească, vârî în buzunar o probă de rocă şi, urmat de Gromeko, străbătu şi el tufele.

Pe costişa sudică a dealului, ce cobora în pantă dulce, zăriră fel de fel de animale care păşteau în tihnă. Aproape de tot se afla o familie de rinoceri; ei se deosebeau mult atât de rinocerii păroşi, cât şi de cei care trăiesc în India şi Africa. Erau nişte animale bondoace, scunde, cu picioarele scurte, semănând mai curând cu nişte hipopotami mărunţi; după forma

capului, ca şi după cornul scurt şi gros al masculului, vânătorii îşi dădură seama însă că au de-a face cu nişte rinoceri. În loc de corn femela avea o excrescenţă de forma unei bătături mari. Puiandrul care se zbenguia lângă mama sa semăna cu un caltaboş uriaş; ca să poată suge, el se culca la pământ şi se târa pe sub pântecul mamei. Aceasta, însă, înaintând pe pajişte, îl strivea cu trupul său greoi şi bietul animal protesta mânios.

Ceva mai departe pe povârniş păştea o turmă de elefanţi uriaşi. Examinându-i prin binoclu, Kaştanov fu de părere că sunt nişte mastodonţi; animalele se deosebeau de mamuţi prin colţii lungi şi drepţi, fruntea teşită şi corpul mai lung.

În apropierea lor se aflau câteva antilope uriaşe, de culoare galben-brună, cu pete negre ca de leopard şi cu coarne lungi asemenea unor săbii. Animalele înaintau în salturi, căci picioarele lor dindărăt erau mult mai lungi decât cele din faţă; la început, Gromeko le luă drept nişte iepuri uriaşi.

Sub streaşina pădurii zăriră animale şi mai ciudate: jumătate girafe, jumătate cămile. Cu girafa se asemănau prin gâtul lor nesfârşit de lung şi capul încununat de nişte corniţe mici, iar cu cămila - prin culoarea brună şi forma trupului, cu o mică cocoaşă. O pereche dintre aceste animale, care după Kaştanov erau strămoşii cămilei şi ai girafei, înainta de-a lungul lizierei, rupând cu uşurinţă rămurele şi frunze ce creşteau la o înălţime de patru metri.

Prada cea mai interesantă pentru vânători erau

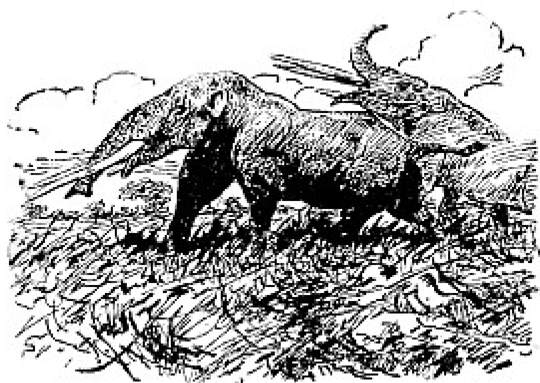
antilopele şi cămilo-girafele: de aceea, făcând un ocol, Kaştanov se îndreptă spre cămilo-girafe, Papocikin - spre antilope, iar Gromeko rămase pe loc pentru a fotografia rinocerii şi mastodonţii.

Ispitit de înfăţişarea durdulie a micului rinocer, care i se păru bun de frigare, Gromeko trase şi doborî pe loc puiul care nu bănuia nimic. Părinţii săi, în loc s-o ia la sănătoasa după cum se aşteptase vânătorul, mirosiră cadavrul, apoi se năpustiră asupra botanistului, care avusese nesocotinţa să iasă din tufăriş. Dându-şi seama de primejdie, el se ascunse din nou îndărătul tufelor şi abia avu timp să sară în lături câţiva paşi, că în locul unde stătea cu câteva clipe înainte se auziră trosnind crengi, şi cei doi rinoceri apărură pe creasta colinei călcând cu furie tufişurile şi aruncându-le în lături cu boturile, pentru a alerga apoi mai departe. Când văzură însă că duşmanul lor dispăruse, făcură cale întoarsă şi o luară la goană în direcţia unde tufişul mişca uşor, trădând prezenta vânătorului.

În momentul acesta, din direcţia unde păşteau antilopele se auzi focul de armă tras de Papocikin şi cireada o zbughi pe costişă în sus; în aceeaşi direcţie se năpustiră şi mastodonţii, cu trompele în vânt şi scoţând sunete înfricoşătoare, de parcă ar fi suflat în nişte trâmbiţe.

Gromeko era într-o situaţie desperată: pe de o parte trebuia să nu-i scape din ochi pe rinoceri, fiind nevoit să fugă de colo până colo prin tufăriş ca să se ascundă, iar pe de altă parte, în direcţia lui goneau antilopele şi mastodonţii. Dar botanistului îi trecu prin minte o idee salvatoare: când văzu că antilopele şi mastodonţii urcă în goană costişa, venind din direcţii diferite, dar îndreptându-se cam spre acelaşi loc de pe creastă, el, în loc să alerge de colo până colo prin tufişuri ca să scape de rinoceri, o luă în jos pe pantă, prin intervalul dintre antilope şi mastodonţi, sperând că aceste animale îi vor opri pe urmăritorii săi. Nădejdile sale se îndepliniră: străbătând din nou tufişurile, rinocerii turbaţi de furie, se izbiră unul de mastodonţi, celălalt de antilope. Se produse o învălmăşeală de neînchipuit. Unul din rinoceri fu doborât şi strivit în picioare, celălalt puse pe fugă antilopele şi se luă după ele. Gromeko rămase învingător pe câmpul de luptă.

Abia trăgându-şi sufletul după această fugă deznădăjduită, el urcă din nou spre tufe, îşi luă puşca pe care o aruncase cât colo pe când îl urmăreau rinocerii, apoi începu să-şi caute prada - micul rinocer din pricina căruia trăsese o spaimă straşnică. Îl găsi lesne, căci trupul rotund al acestuia, ca un

poloboc, se vedea de departe prin iarba bătătorită. Pe urmă porni spre tovarăşii săi şi cu toţii împreună, încărcaţi din greu cu piei de animale, ţeste şi carne, se îndreptară spre tabără, unde Makşeev îi aştepta îngrijorat de lipsa lor îndelungată. Acesta, deşi rămăsese pe loc, vânase şi el o jivină. O fiară de pradă se strecurase spre cort, ca să-l mănânce probabil pe Generalu, însă în loc de ospăţ, se alesese cu un glonţ în pântece. Animalul semăna cu un lup, dar avea capul foarte mare şi corpul de felină. Capul şi gâtul erau împodobite cu o coamă destul de bogată. După părerea lui Kaştanov, fiara era strămoşul din Pliocen, al lupului de astăzi.

SE STINGE PLUTON

În vreme ce carnea de antilopă fierbea în cazan, iar în frigare se învârtea întreg puiul de rinocer, exploratorii rânduiau bogatul material adunat în ziua aceea.

Lucru ciudat însă, lumina devenea tot mai slabă, făcându-se şi mai roşiatică ca de obicei. Când exploratorii ridicară capul ca să vadă ce se petrece, constatară că cerul e senin, dar Pluton răspândeşte o lumină mată, iar pe una din jumătăţile discului au apărut câteva pete mari, întunecate.

O dată cu slăbirea luminii începu să scadă şi temperatura, care ajunsese în ziua aceea la +28° la

umbra. Acest fapt îi bucură, dar îi nelinişti! slăbirea luminii.

— Ce o să se întâmple dacă Pluton se stinge de tot? întrebă Gromeko, deoarece în timpul cinei constatase că lumina continuă să slăbească şi că pe disc apar şi mai multe pete.

— Şi o să ne pomenim deodată în beznă, iar pe urmă o să se lase gerul polar? se îngrijoră la rându-i Papocikin.

— Şi hainele noastre călduroase care au rămas departe, la nord, în cort! exclamă Makşeev.

— După părerea mea, fenomenul e trecător, zise Kaştanov. Judecând după lumina lui roşiatică şi după puzderia de pete, Pluton trece într-adevăr prin ultima fază a arderii sale. Dar această fază mai poate dura sute şi mii de ani. Aştrii asemenea lui Pluton, pe care îi observăm în spaţiul cosmic, pălesc uneori, se sting aproape, pentru ca apoi să se reaprindă. Rezervele de căldură din masa lor sunt încă foarte mari, iar scoarţa care se formează la suprafaţă din cauza răcirii şi care dă naştere petelor ce le vedem acum, este distrusă şi topită mereu de aceste rezerve. Aştrii nu se sting dintr-o dată.

— Dar dacă Pluton încetează să mai ardă din lipsă de oxigen? Cred că oxigenul necesar arderii vine din atmosfera planetei noastre, pătrunzând aici prin gura de la Pol.

— Mă îndoiesc, fiindcă în milioanele de ani de când arde, Pluton ar fi consumat tot oxigenul din atmosfera noastră şi pământenii s-ar fi sufocat de mult în azot.

Cunoaştem prea puţin încă procesele de ardere ale aştrilor cu lumină proprie şi se prea poate ca ele să se petreacă altfel decât cele de pe Pământ. N-ar fi exclus, ca acolo oxigenul să se formeze în urma dezagregării altor elemente chimice. Descoperirile din ultima vreme, în legătură cu dezintegrarea radiului, ne impun să ne schimbăm părerea despre stabilitatea acestor elemente, considerată cândva drept o axiomă.

— Aşadar, „prietene Horaţio, mai există pe lume multe lucruri pe care nici nu le-au visat înţelepţii noştri”, iar aici în Plutonia ne încredinţăm în fiecare zi că Hamlet a avut dreptate, zise Gromeko, pentru ca apoi să le propună să profite de întuneric şi răcoare şi să se culce.

Vieţuitoarele din pădure simţiseră şi ele că în natură se petrece ceva neobişnuit. Păsările amuţiseră, iar locul ciripitului lor îl luară ţipetele sălbăticiunilor, cuprinse de nelinişte. În răstimpuri, Generalu urla prelung, înălţând capul.

Dar exploratorii, care făcuseră un foc în faţa cortului, dormeau somnul celor duşi, fără să ia în seamă această larmă.

După câteva ceasuri începură să se trezească unul câte unul, deşi era întuneric ca şi înainte. Totul era învăluit într-o lumină roşiatică, crepusculară, iar pe discul lui Pluton se vedeau nenumărate pete, aşa încât lumina slăbise aproape de tot. La această lumină, frunzişul şi iarba păreau aproape negre, ca şi cerul. În jur domnea o linişte adâncă - nici păsările, nici jivinele, nici gâzele nu mai dădeau semne de viaţă. Doar din

când în când o adiere uşoară înfiora frunzişul copacilor. Se lăsase o tăcere grea, rău prevestitoare.

După ce se sfătuiră, ajunseră la concluzia că ar fi o mare nesocotinţă să se aventureze pe o asemenea lumină pe un râu necunoscut, mărginit de o parte şi de alta de păduri în care mişunau fel de fel de jivine, una mai primejdioasă decât alta. Şi în afară de asta se puteau lesne lovi de un banc de nisip sau de un buştean ascuns sub apă, lucru nespus de periculos pentru bărcile lor de pânză.

— Ce ne facem însă dacă amurgul acesta ţine săptămâni sau luni de zile? întrebă Gromeko. Rămânem pironiţi locului? Nu uitaţi că avem merinde doar pentru vreo trei-patru zile.

— Ciudat mai eşti şi dumneata! îi răspunse Kaştanov. Nu scapi un prilej ca să faci cele mai sumbre presupuneri! Aşteptăm şi noi o zi-două, pe urmă om vedea dacă ne continuăm drumul sau ne întoarcem.

— Iar intre timp reparăm bărcile, construim o plută şi ne vedem în linişte de gospodărie, adăugă Makşeev. În bărci a început să intre apa.

Tuturor le păru înţeleaptă această propunere şi se apucară îndată de lucru, la lumina unui foc. Reparară mai întâi bărcile, pe urmă doborâră câţiva bambuşi mai lungi, care creşteau în preajma campamentului; această treabă le răpi destul timp, pentru că lemnarii noştri nu aveau la îndemână decât un mic ferăstrău. Curăţară apoi trunchiurile de crengi, le tăiară în bucăţi de lungimea bărcilor şi, legându-le laolaltă, făcură o plută lată de un metru şi jumătate: pluta urmau s-o

fixeze între cele două bărci şi să transporte cu ea lucrurile mai mari, acoperindu-le cu piei de animale. Cele două bărci, împreună cu pluta, alcătuiau astfel un fel de bac solid, uşor şi lesne manevrabil.

Munciră aşa toată ziua. Când cercetară cu privirea discul lui Pluton, constatară că numărul şi întinderea petelor nici nu crescuseră, nici nu se micşoraseră. De astă dată se culcară devreme. Lângă cort ardea un focşor zglobiu. Generalu se lungise la intrarea în cort, iar călătorii trăgeau nădejde să doarmă în tihnă şi să nu iasă afară decât din când în când, ca să mai arunce câte un lemn pe foc.

Dar speranţele lor nu se împliniră întru totul. Îndată ce se făcea linişte în cort, în hăţiş începeau foşnetele, iar Generalu îşi ciulea urechile şi mârâia. Când foşnetele încetau, se liniştea şi câinele. Apoi foşnetele reîncepeau, ca şi când o fiară ar fi dat târcoale pajiştei, pândind o pradă, dar fără a cuteza să se năpustească asupra, ei. Ca să nu stea toţi treji, hotărâră să facă de gardă cu rândul. Papocikin se aşeză primul lângă foc, cu arma în mână. Foşnetele aci se apropiau, aci se depărtau, şi zoologul se deprinse într-atât cu ele, încât adormi buştean. Focul se stinse încetul cu încetul şi nu rămase decât o grămadă de jăratic.

Deodată, câinele începu să latre cu furie. Papocikin se trezi şi zări la marginea pajiştei o dihanie ce semăna cu un leu, dar cu coama mai scurtă. Din gura întredeschisă îi ieşeau nişte colţi ca ai tigrului machairod. Jivina rămase pe loc şovăitoare, iar Generalu, lătrând desperat cu coada între picioare, se

retrăgea mereu spre cort, la adăpatul focului.

Zoologul îşi veni repede în fire, duse arma la ochi, şi trase în fiară, care se afla la vreo douăzeci de paşi. Glonţul o nimeri drept în piept, dar ea avu încă destulă putere ca să facă un salt, nimeri în grămada de tăciuni, se arsese pe pântec şi se rostogoli spre cort; cu una din labele dindărăt lovi pânza cortului, sfâşiind-o de sus până jos, şi atinse cizmele lui Makşeev, pe care acesta şi le pusese la căpătâi. Zbătându-se în ghearele morţii, jivina fu cât p-aci să izbească cu laba dinainte pe Kaştanov peste faţă, dar făcu ţăndări un ceas de buzunar aflat pe pământ într-o căciulă. Generalu, ghemuit la intrarea în cort, fu zvârlit înăuntru dintr-o lovitură de labă, se alese cu câteva zgârieturi şi căzu peste Gromeko, care dormea dus, lângă peretele din spate.

Se iscă o învălmăşeală de nedescris. În semiîntuneric se zvârcolea şi urla coşcogea dihanie, iar marginile cortului fluturau şi erau sfâşiate de loviturile ei; în cort, Gromeko se lupta cu Generalu, care încerca să se ascundă în spatele său. Buimăcit de somn, Gromeko credea că fusese atacat de o fiară. Kaştanov nu izbutea de fel să găsească chibriturile, pe care le pusese în căciulă, lângă ceas. Nu putea da nici chiar de căciulă. Papocikin striga de afară:

— Ieşiţi mai repede afară prin spatele cortului. E un leu pe care nu-l pot ucide, fiindcă mă tem să nu nimeresc în vreunul din voi.

În cele din urmă, fiara mai întinse o dată convulsiv labele şi rămase ţeapănă. Makşeev dădu de chibrituri

şi aprinse o lumânare. Gromeko îl lăsă pe Generalu, apoi cei trei exploratori, îmbrăcaţi sumar, desfăcură cu teamă pânza din spatele cortului, ieşiră de-a buşilea afară şi priviră în jur, ca să vadă ce s-a întâmplat. Se aşezară în jurul focului stins şi Papocikin nemaiavând încotro mărturisi că adormise şi nu mai alimentase focul, astfel că fiara se încumetase să-i atace.

Dihania răpusă era un leu cu dinţii ca nişte săbii, deşi după conformaţia corpului semăna şi cu ursul; numai forma capului şi a labelor arăta că face parte din familia felinelor. Coama, nu prea mare, era aproape neagră, blana - galben-brună, iar coada nu avea pămătuf. Colţii de pe maxilarul superior erau tot atât de înfiorători ca şi ghearele de la labele-i uriaşe.

Când cercetară stricăciunile pricinuite cortului, exploratorii constatară că aveau mult de reparat; la fel ca şi la cizmele lui Makşeev. Ceasul lui Kaştanov, făcut zob împreună cu căciula sfâşiată şi o chibritelniţă strivită fură găsite după o îndelungată căutare, într-un colţ al cortului.

Gromeko îl scoase de după aşternutul său pe Generalu, care tremura ca varga; el examină cu băgare de seamă câinele şi-i spălă rănile. Apoi traseră leul mai la o parte şi hotărâră să-şi continue somnul. Makşeev rămase de gardă şi restul nopţii trecu în linişte. Dimineaţa, constatară că între timp se mai luminase, iar numărul şi întinderea petelor de pe Pluton, parcă, parcă se mai micşoraseră. Hotărâră să mai aştepte şi se apucară să repare cortul, apoi să măsoare şi să jupoaie leul ucis. Către prânz se lumină

bine de tot, iar ceva mai târziu, Pluton, care parcă îşi redobândise puterea, topise cea mai mare parte a petelor ce-i acopereau discul. Lumina lui părea deosebit de strălucitoare după amurgul ce durase patruzeci de ore..

Făcură repede bagajele, încărcară bărcile şi pluta şi porniră pe râu mai departe, de astă dată mai încet, fiindcă ambarcaţiunea nu luneca destul de repede pe apă şi trebuiau să vâslească tot timpul. Spre seară, priveliştea începu să se schimbe. Colinele de pe maluri erau din ce în ce mai scunde, iar apoi dispărură cu totul. Locul pădurii dese şi ai hăţişurilor îl luă acum o câmpie cu crânguri răzleţe, în care predominau boababi gigantici. Numai de-a lungul malurilor se întindea o fâşie îngustă de ierburi buiace. Aici creşteau palmieri, bambuşi, liane, trăiau fel de fel de păsări şi câteva specii de maimuţe. Pe câmpie păşteau turme de antilope, mastodonţi, rinoceri, cămilo-girafe, girafe şi cai primitivi. În hăţiş, lângă râu, mişunau tigri, hipopotami şi cerbi.

REPTILE MONSTRUOASE ŞI PASĂRI CIUDATE

Noaptea poposiră pe un ostrov măricel. O bună parte a acestuia avea caracter de stepă. Numai de-a lungul malului se întindeau grupuri de tufe care alternau cu

păpuriş. Ridicară cortul la capătul de nord al ostrovului, de unde se vedea cum râul se împarte în două braţe, fiecare din ele cu o lăţime de cel puţin o sută de paşi.

După cină, o larmă neaşteptată tulbură liniştea care domnea în jur. De pe malul opus al râului răsunară nişte chiote prelungi, de parcă ar fi strigat o mulţime de oameni. Din când în când un lătrat furios, întretăiat de urlete puternice, acoperea larma.

Din hăţişul de verdeaţă ieşi în goană, frângând trestiile şi străbătând tufişurile, o mică turmă de patrupede roşcate, cu pete albe; animalele se aruncară în apă, căutând să se refugieze pe ostrov. După ele dădu năvală o haită de fiare pestriţe, care începură să înoate urlând şi lătrând; ele se străduiau să izoleze de restul turmei un animal care rămăsese în urmă şi care era, pesemne, la capătul puterilor.

După câteva clipe, animalele fugărite ajunseră pe ostrov şi trecură în goană pe lângă cort; ele semănau cu nişte cai, deşi aproape că nu aveau coamă.

Animalul rămas în urmă reuşi şi el să ajungă pe ostrov înaintea fiarelor, dar urcă anevoie povârnişul abrupt al malului şi când ajunse sus, urmăritorii îl înconjurară urlând şi lătrând. Animalul îşi adună ultimele puteri şi începu să zvârle cu copitele din faţă şi din spate, ajutându-se şi cu dinţii. Dar această luptă inegală cu atâţia duşmani nu putea dura mult. Evitând loviturile, fiarele se strânseră roată în jurul victimei şi aşteptară ca ea să cadă istovită.

În acea clipă interveniră oamenii; trei focuri trase în haită doborâră două jivine şi puseră pe fugă pe

celelalte. Dar victima, sleită de puteri, nu putu profita de acest ajutor neaşteptat. Când vânătorii ajunseră aproape de animal, el abia mai sufla. Pe gât avea o rană mare, pricinuită pesemne de colţii unei fiare când haita atacase herghelia. Iată de ce victima, care în fuga ei deznădăjduită pierduse într-una sânge, ajunsese la capătul puterilor.

Examinând dihăniile, vânătorii constatară că sunt nişte mamifere primitive.

Fiarele erau de mărimea unui lup siberian, dar corpul şi coada lor lungă şi subţire semănau mai curând cu acelea ale unor feline. Blana era brună, cu dungi galbene transversale pe spinare şi coaste, şi galbenă pe pântece. Dinţii erau aproape identici, părând mai degrabă nişte colţi.

Victima semăna întrucâtva cu un cal. Nu era mai înaltă decât un asin mare, dar mai graţioasă decât acesta, căci avea picioarele subţiri, care se terminau fiecare nu cu o copită, ca la caii adevăraţi, ci cu patru copite. Numai copita din mijloc era mai dezvoltată, celelalte având o formă embrionară.

După ce examinară acest cal ciudat, Kaştanov şi Papocikin ajunseră la concluzia că animalul e un cal primitiv, strămoşul cailor de astăzi, care seamănă la înfăţişare cu lama americană.

A doua zi, călătorii avură priveliştea aceleiaşi câmpii - o adevărată savană sau preerie, cu iarbă înaltă şi grupuri de tufe şi copaci de-a lungul malurilor râului şi pe nenumăratele ostroave. Pe unul din ostroavele mai mari văzură o turmă de titanoteri - animale înrudite

îndeaproape cu hipopotamul şi rinocerul.

Exploratorii aveau de gând să tragă la mal, puţin mai jos, la adăpostul tufişurilor, ca să se apropie pe furiş de turmă şi să ucidă un titanoteriu, dar întâlniră un animal şi mai interesant - rinocerul cu patru coarne, reprezentantul pachidermelor străvechi. Colosul stătea cu picioarele din faţă în apă şi se adăpa. Când pluta se apropie, el înălţă capul hidos şi căscă larg gura, ca şi când ar fi vrut să înghită sau cel puţin să-i scuipe pe nepoftiţii oaspeţi. Pe maxilarul superior îi creşteau de ambele părţi doi colţi galbeni, lungi; la rădăcina nasului, între ochişorii săi, creşteau alături două coarne nu prea mari, cu vârfurile în afară, iar de după urechi răsăreau alte două coarne, boante, ca nişte cioturi.

Dar nu apucară exploratorii să tragă la mal şi să se pitească îndărătul tufişurilor ca să fotografieze acest interesant animal, că el se depărtă de râu, alergând greoi în trap mărunt. Kaştanov şi Papocikin se luară după el, în nădejdea că până la urmă se va opri. Dar deodată zăriră într-o pajişte o dihanie uriaşă care stătea lângă un copac înalt, rupând frunze la o înălţime de vreo cinci metri. După forma trupului şi culoarea pielii,

animalul semăna cu un elefant gigantic; spinarea lui se înălţa la vreo patru metri deasupra pământului. Capul şi gâtul lung al animalului nu erau însă ca la elefant. Capul, relativ mic în comparaţie cu trupul uriaş, semăna cu acela al tapirului, având buza superioară mai lungă, fapt care îngăduia animalului să apuce lesne mănunchiuri întregi de frunze,

— Ce monstru o mai fi ăsta? şopti Papocikin. Are trup de elefant, gât de cal, cap de tapir şi apucături de girafă.

— După părerea mea, - zise Kaştanov, - avem norocul să vedem un reprezentant rar al subfamiliei rinocerilor fără coarne, ale căror rămăşiţe s-au găsit de curând în Belucistan; de aceea acest uriaş - cel mai mare dintre mamiferele terestre - a fost botezat beluchiteriu. El a trăit pe la sfârşitul Oligocenului sau începutul Miocenului.

— Ce matahală? se minună zoologul. Cred că aş putea trece pe sub pântecul lui fără să mă aplec, lăsând doar capul puţin mai jos.

— Dacă am pune alături de această namilă un rinocer adult din India, spinarea acestuia abia ar ajunge până la pântecul uriaşului nostru, aşa că rinocerul ar părea puiul lui.

— Ce păcat că niciunul din noi nu poate să stea lângă el în timpul fotografierii, pentru ca mărimea lui să fie şi mai evidentă, zise cu părere de rău Papocikin pe când fotografia. Deşi pare inofensiv, nu m-aş încumeta să mă apropii de el; dacă ne-ar atinge din întâmplare cu piciorul, ne-ar rupe oasele.

— Fotografiază copacul împreună cu animalul; vom măsura pe urmă înălţimea copacului.

Vânătorii aşteptară până ce beluchiteriul [*În 1915, o expediţie a Academiei de Ştiinţe a descoperit în regiunea Turgai rămăşiţele unui animal uriaş din această sub-familie. Animalul a fost numit indricoteriu. (Nota red. ruse)*] se depărtă şi cu ajutorul unei busole de mână calculară înălţimea copacului. Apoi măsurară urmele namilei şi constatară că ele sunt relativ mici în comparaţie cu mărimea animalului.

Spre seară zăriră pe ţărmul unui ostrov o pereche de corifodoni - nişte pachiderme uriaşe, care prin forma corpului semănau cu titanoteriu.

Când dădu cu ochii de plută, masculul ridică capul şi căscă un bot uriaş în care se vedeau, ieşind din fiecare maxilar, câte doi colţi ascuţiţi, destul de lungi.

Exploratorii însă nu putură coborî pe uscat ca să vâneze, căci zăriră ceva mai departe pe mal o fiară uriaşă, care îşi devora prada. Când văzu pluta, fiara se ridică şi scoase un răget înspăimântător.

Trunchiul de colos al animalului se sprijinea pe nişte picioare scurte şi destul de subţiri. Botul său lung semăna cu acela al ogarului. Fiara aducea într-atâta cu un tigru uriaş, încât exploratorii nu îndrăzniră să se apropie.

Aşa se făcu că în ziua aceea nu reuşiră să răpună niciunul din aceste animale pe care le întâlneau pentru prima oară.

A doua zi, pe când pluteau la vale, zăriră ici şi colo, pe malurile râului şi pe ostroave cai, titanoteri, rinoceri cu patru coarne, antilope, creodoni - nişte animale de pradă, precum şi alte sălbăticiuni. După părerea lui Kaştanov, fauna aparţinea în genere începutului perioadei terţiare.

După masă traseră la mal, ca să exploreze câmpia şi să vadă cum arată împrejurimile.

Lângă un lac zăriră o dihanie care le stârni curiozitatea. Ca şi celelalte ierbivore, ea păştea liniştit, rumegând iarba grasă.

Acest fapt îi linişti pe vânători; ei puseră însă din nou mâna pe arme, când, strecurându-se prin tufişuri spre malul lacului, ajunseră deodată în preajma namilei.

Chiar şi Generalu, care între timp se obişnuise cu toate aceste lighioane şi care deosebea îndată animalele de pradă de cele ierbivore, se înspăimântă şi se lipi, mârâind, de picioarele lui Makşeev.

— E un rinocer gigantic, şopti acesta, oprindu-se la adăpostul tufişurilor, ca să nu sperie dihania sau ca să n-o întărâte.

Dar numai la prima vedere animalul semăna cu un rinocer, deoarece avea un mic corn la rădăcina nasului. În schimb aducea cu un taur prin perechea de coarne mari, îndreptate înainte, ce-i creşteau pe frunte; în rest animalul se deosebea şi de rinocer şi de taur. Capul său era disproporţionat de mare în comparaţie cu trupul, având aproape doi metri în lungime; partea dindărăt a ţestei se lăţea, transformându-se într-o creastă turtită şi lată care, de departe, putea fi luată drept nişte urechi uriaşe, răsfrânte. De fapt, însă, creasta era numai o podoabă sau slujea poate pentru apărarea jumătăţii superioare a gâtului. Ea era acoperită de solzi mărunţi, cu zimţi ascuţiţi pe margine. Acest guler sporea fără îndoială greutatea căpăţânii, care şi aşa era uriaşă şi împiedica animalul să ridice capul.

Picioarele din faţă erau mult mai scurte decât cele dinapoi şi de aceea animalul umbla cu partea dindărăt a corpului mai ridicată. Când capul şi picioarele sale dispăreau în ierburile înalte, dihania semăna cu o movilă de vreo cinci metri înălţime. Corpul ei mătăhălos era acoperit cu o cuirasă din plăci rotunde, mai mari pe spate şi pe coaste, mai mici pe şale,

picioare şi pântece. Trunchiul se termina cu o coadă nu prea lungă, dar groasă, pe care animalul îşi sprijinea partea dinapoi a trupului. De la vârful botului, ce părea că se sfârşeşte cu un cioc ascuţit, până la rădăcina cozii, animalul măsura vreo opt metri.

— Asta zic şi eu lighioană! şopti Gromeko, privind ca şi ceilalţi vânători neobişnuitul animal; acesta părea o movilă ce se mişca încet de-a lungul malului, devorând iarba şi tufişurile.

— Ce fel de animal o fi oare? întrebă Papocikin.

— Cred că e triceratopsul, un reprezentant al Ordinului dinozaurilor, din care făceau parte diferite reptile gigantice, răspunse Kaştanov.

— Care va să zică e o reptilă! Dar oare au existat reptile cu coarne? exclamă Makşeev.

— Ordinul dinozaurilor cuprindea fel de fel de reptile, şi carnivore, şi ierbivore, şi mai mari, şi mai mici, care au apărut în Triasic şi au trăit până în Cretacic inclusiv.

— Iată-ne aşadar şi în plin Cretacic! [*Cretacicul s-a*

caracterizat prin puternica dezvoltare a reptilelor, care au atins atunci dimensiuni gigantice, dar au dispărut la sfârşitul acestei perioade. La începutul Cretacicului au apărut primele mamifere primitive, nişte animale mici, puţin plăcute la înfăţişare. (Nota red. ruse)]exclamă Papocikin. Cu cât o să plutim mai departe, cu atât o să întâlnim, probabil, mai mulţi monştri din aceştia.

— Ar fi bine dacă toţi monştrii pe care îi vom întâlni ar fi tot atât de blânzi ca acesta! spuse Gromeko. Drept să spun, nu m-aş bucura de loc să dăm ochii cu o fiară de pradă de o asemenea mărime. Nici n-apuci să tragi un foc de armă, că te şi sfâşie.

— Îndeobşte, animalele mari sunt greoaie! obiectă Kaştanov. După părerea mea, tigrul machairod e mult mai primejdios decât aceşti uriaşi.

- Aş da orice dacă l-am putea face să ridice puţin capul, - spuse Papocikin, - sau dacă am reuşi să-l ademenim în câmp deschis. Am făcut două fotografii, dar în niciuna din ele nu se văd picioarele şi vârful botului.

— Ce-ar fi să tragem în el! propuse Makşeev.

— Asta în niciun caz! Sau se va speria şi va fugi, sau se va năpusti asupra noastră. Cred că o asemenea dihanie n-o dobori uşor nici cu un glonţ dum-dum.

— Atunci să-l asmuţim pe Generalul.

După multă trudă izbutiră să asmută împotriva monstrului câinele, care tremura şi mârâia. Generalu o luă la goană spre namilă lătrând cât îl ţineau fălcile, dar se opri la o distanţă respectabilă. Acest atac al câinelui avu însă un efect surprinzător. Dihania se

aruncă în lac, ridicând trâmbe de apă, şi dispăru în vâltoarea tulbure.

Râseră cu toţii de această fugă ruşinoasă, iar Generalu, mândru de izbândă, alergă spre mal şi începu să latre cu furie spre undele tulburi, ce făceau cercuri, cercuri. După un timp, în mijlocul lacului răsăriră cele două coarne şi gulerul reptilei care scosese capul ca să respire. Papocikin, care stătea tot timpul cu aparatul pregătit, fu nevoit să se mulţumească cu fotografierea capului, căci reptila, după ce înghiţi aer, văzu pe mal pe ciudaţii săi urmăritori şi se dădu din nou la fund.

Lângă un alt lac, Generalu scoase din hăţiş un întreg cârd de păsări ciudate. Acestea semănau cu nişte lebede mari, dar aveau corpul mai lung, gâtul ceva mai scurt, iar ciocul mult alungit, ascuţit şi înzestrat cu dinţi mărunţi ca nişte ace. Păsările înotau admirabil, cufundându-se din când în când pentru a prinde peşte. Exploratorii reuşiră să împuşte una dintre ele. După ce o cercetă, Kaştanov fu de părere că este un hesperornis - o pasăre cu dinţi, fără aripi, care trăia în Cretacic; la corp ea aducea cu pinguinii din zilele noastre. Aripile acestei păsări erau în formă embrionară; ele dispăreau cu totul în penajul moale, asemănător părului.

BRÂUL DE BĂLŢI ŞI LACURI

După ce timp de trei zile străbătură un ţinut de şes uscat, exploratorii ajunseră în părţile de miazăzi ale acestor meleaguri, unde vegetaţia se schimbă dintr-o dată. Malurile râului erau acoperite aici de o pădure de conifere, palmieri sagotieri [*Sagotieri - singura familie din ordinul cicadeelor; clasa gimnospermelor, care seamănă cu palmierul, de unde şi denumirea. Au măduva foarte dezvoltată, bogată în amidon, din care se extrage sago. Sagotierii cresc în ţările cu climă caldă, unde găsim 83 de specii ale acestui copac. În epocile geologice anterioare, ei ocupau un loc de seamă în flora din acele vremuri. Au apărut încă din Carbonifer, iar în Jurasic şi Cretacic erau plante caracteristice*. *Palmierii au apărut abia pe la sfârşitul Cretacicului. (Nota red. ruse).*]şi nenumărate specii de ferigi, înalte cât un stat de om, cele mai multe dintre ele nemaiîntâlnite de exploratori. Plante, semănând cu papura, alcătuiau hăţişuri ce se înălţau din apă de-a lungul malurilor, iar bancurile de nisip erau acoperite de equisetacee, înalte de un metru şi jumătate şi cu un diametru de peste douăzeci şi cinci de milimetri. Din hăţişuri se-auzea un zumzet neîntrerupt, iar deasupra apei roiau gâze ciudate. Ele semănau cu libelulele, dar măsurau aproape patruzeci de centimetri în anvergura aripilor; corpul lor, cu un luciu metalic, era lung de vreo douăzeci de centimetri; unele erau de un galben auriu, altele de culoarea oţelului, verzi ca smaraldul, sinilii sau de un roşu aprins. Ele zburau în razele soarelui, roiau, se fugăreau, scoţând sunete melodioase ca de castagnete!

Uimiţi de această încântătoare privelişte, exploratorii încetară să mai vâslească. Barca plutea încet, dusă de curent, iar ei priveau fermecaţi. Papocikin luă plasa de prins fluturi, şi după multă trudă prinse o libelulă; dar când s-o scoată din plasă, insecta îl muşcă de deget; exploratorul se fâstâci şi o scăpă.

Zidul des de verdeaţă de pe maluri nu îngăduia călătorilor să acosteze. Osteniţi de atâta drum, ei căutau zadarnic cu privirile o pajişte cât de mică în care să poposească peste noapte.

Începu să li se facă foame, iar hăţişurile de pe maluri deveneau tot mai dese.

— Trebuia să ne oprim la marginea câmpiei! spuse Gromeko.

— Altă dată o să fim mai prevăzători, râse Makşeev.

Pluteau kilometru după kilometru, dar în zidul de verdeaţă nu se vedea nicio spărtură. În sfârşit, după o cotitură, zăriră pe malul stâng o fâşie verde cu vegetaţie pitică. O limbă lungă şi îngustă de nisip înainta în apă, transformându-se într-un banc. Aici nu creşteau decât eqiuisetacee. În lipsă de ceva mai bun, hotărâră să se oprească aici şi să cureţe un locşor pentru popas. Traseră bărcile într-un golfuleţ între limba de nisip şi mal, scoaseră cuţitele de vânătoare şi începură să doboare cu furie plantele. Din păcate această treabă nu era prea uşoară: tulpinile groase, tari din cauza siliciului. pe care-l conţineau în mari cantităţi, rezistau cuţitelor lor, iar când în sfârşit le doborau, rămâneau nişte cioturi ascuţite, pe care nu puteai nici să te aşezi, nici să te culci.

— Hai să încercăm să le smulgem din rădăcină, propuse botanistul. Cred că nu sunt atât de bine prinse în această aluviune afânată a râului.

Ideea se dovedi foarte bună: călătorii începură să smulgă plantele din pământ, şi după o jumătate de ceas curăţiseră o porţiune de teren moale, îndestulătoare pentru a putea ridica cortul şi a aprinde focul. Nu aveau însă cu ce să facă foc: equisetaceele verzi nu ardeau. Nu puteau să-şi gătească mâncarea şi nici măcar să-şi fiarbă apă pentru ceai. Pe lângă asta, din desişuri se înălţau roiuri de ţânţari mari de douăzeci de milimetri, de care nu se puteau apăra decât cu ajutorul fumului.

— Staţi puţin, zise Gromeko. Când veneam încoace, am zărit în apropiere trunchiul uscat al unui copac care ieşea din desiş. Hai să-l aducem aici.

Înarmaţi cu topoare şi cu o funie, Gromeko şi Makşeev desprinseră de plută una din bărci şi o luară în susul apei. La vreo sută de paşi de locul unde poposiseră, văzură un copac gros, uscat, cu câteva crengi care ieşeau din desişul verde; dar copacul se afla la o înălţime atât de mare deasupra apei, încât nu puteau ajunge la el nici cu mâna, nici cu toporul.

— Să încercăm să prindem o cracă cu funia, poate se va rupe, propuse Makşeev.

Gromeko ţinea barca pe loc, prinzându-se cu mâinile de ierburi, iar Makşeev aruncă frânghia peste o cracă groasă şi începu să tragă de ea cu putere; ciotul nu ceda de loc, dar copacul începu să pârâie.

— Lasă barca şi ajută-mă să trag! strigă Makşeev.

Apucară amândoi de frânghie, stând în barcă, şi începură să tragă cât puteau de tare. Rezultatul fu cu totul neaşteptat: copacul se prăbuşi lovind prora bărcii, care din cauza greutăţii începu să se cufunde. Gromeko abia avu timp să se apuce cu mâinile de ierburi, apropiind astfel pupa de mal. Între timp, prora bărcii dispăru în apă.

— Asta-i bună! Acum ce ne facem? exclamă Makşeev.

Şedeau amândoi la pupa, cu picioarele în apă, ţinându-se cu o mână de ierburi, iar cu cealaltă de frânghie, care nu permitea ca apa să tragă copacul cu bucluc.

— Pe mal nu putem coborî, iar apa n-avem cu ce s-o scoatem, aşa că nu ne rămâne decât să cerem ajutor, spuse Gromeko.

Începură să strige cât îi ţinea gura. La început nu răspunse nimeni, dar în cele din urmă se auzi glasul lui Kaştanov, care întrebă ce s-a întâmplat.

— Veniţi să ne daţi ajutor şi aduceţi o găleată. S-a scufundat barca!

— Vin îndată! se auzi răspunsul.

În clipa aceea, în dreptul prorei cufundate a bărcii răsări o căpăţână uriaşă de culoare verde-închis, cu un bot scurt şi lat şi ochi mici, sub o ţeastă turtită. Dihania cătă un timp spre oameni, care înlemniseră. Apoi căscând botul, în care se vedeau câteva rânduri de dinţi ascuţiţi, începu să se caţere pe prora bărcii; fireşte, aceasta din pricina greutăţii, se scufunda tot mai mult. Din apă apăru gâtul scurt şi gros al dihaniei,

apoi o parte a trunchiului ei; cu ghearele de la labele-i late din faţă, ea se agăţă de marginea bărcii.

Întrucât plecaseră după lemne, la câţiva paşi de locul de popas, vânătorii nu-şi luaseră armele şi se pomeniră fără apărare în faţa unei reptile de o specie necunoscută, care, fără îndoială, era carnivoră şi foarte puternică. Topoarele rămăseseră la prora, şt acum se aflau în apă, sub labele monstrului.

— Leagă repede un cuţit de mânerul vâslei! - strigă Makşeev, - iar eu am să încerc să ţin în loc lighioana cu vâsla cealaltă.

Spunând acestea, el scoase cuţitul şi, ţinându-l în dinţi, apucă vâsla şi o înfipse cu toată puterea în botul întredeschis al animalului. Primind o lovitură puternică în cerul gurii şi în limbă, dihania, ameţită, strânse convulsiv fălcile. Se auzi un pârâit: dinţii ascuţiţi măcinau lemnul şi se înfigeau în întăritura de tablă a vâslei. Dar Makşeev nu se lăsă. El băgă vâsla tot mai adânc în botul lighioanei, care o scurta într-una, măcinând-o cu fălcile. Dihania scuipa aşchii de lemn mânjite cu sânge.

Între timp, Gromeko izbuti să prindă, cu ajutorul cureluşelor de la cizme, un cuţit mare de vânătoare de mânerul celeilalte vâsle. Postându-se în spatele lui Makşeev, el lovi fiara în ochi cu această suliţă improvizată. Înnebunită de durere, dihania se aruncă într-o parte, smulse vâsla din mâinile lui Makşeev şi dispăru, arătându-şi pentru o clipă spinarea lată de un verde-închis, cu un rând dublu de solzi pe spate şi coada scurtă şi groasă, care lovi apa cu atâta putere,

încât cei doi vânători fură udaţi din cap până-n picioare.

Mişcările monstrului depărtaseră barca de mal şi ea se scufundă de tot.

Între timp, Kaştanov, care se grăbea să le vină în ajutor, ajunse în apropiere de locul catastrofei; îndată ce apăru cu barca de după o cotitură, el văzu vârtejul de apă stârnit de monstru, dar nu putu să înţeleagă ce se întâmplase. În dreptul său, legănându-se pe valuri, aci cufundându-se, aci ieşind iarăşi la suprafaţă, trecu în viteză copacul cu pricina; Kaştanov îl luă drept un crocodil şi puţin a lipsit să-l lovească cu cangea. În vremea asta se auziră strigătele lui Gromeko, care nu avea de gând să lase să-i scape prada doborâtă cu atâta trudă.

— Prinde trunchiul! Din el o sa ne facem lemne de foc!

Kaştanov prinse copacul cu cangea şi se îndreptă în sfârşit spre tovarăşii săi, cărora apa le ajunsese până la brâu.

Nu trecu mult şi exploratorii scoaseră barca afară, o goliră de apă, apoi se întoarseră la locul de popas, trăgând trunchiul după ei. Aici îl găsiră pe Papocikin, care nu mai ştia cum s-o scoată la capăt cu ţânţarii, în vreme ce Generalu, pentru a scăpa de aceste gâze sâcâitoare, se vârâse în apă până la urechi.

Traseră repede trunchiul pe mal, tăiară lemne, şi în scurt timp focul pâlpâia vesel; equisetaceele aruncate peste lemne făcură un fum atât de usturător, încât ţânţarii dispărură pe dată, în schimb Gromeko şi

Makşeev, care îşi uscau hainele la foc, începură să lăcrimeze.

După ce află de la tovarăşii săi păţania cu monstrul de apă care îi atacase, Kaştanov spuse:

— Cred că a fost o reptilă dintr-o familie dispărută de pe suprafaţa planetei noastre prin perioada terţiară.

— Crezi că a fost un ihtiozaur [*Ihtiozaur -- reptilă marină din Jurasic şi Cretacic, care întruneşte caracterele peştelui cu cele ale reptilei (de unde şi denumirea): avea corpul ca de peşte, fără gât, şi un cap care se termina cu un bot în formă de cioc, ca al delfinului. Coada-i lungă se sfârşea cu o înotătoare, iar pe spate avea altă înotătoare; membrele sale anterioare şi posterioare erau scurte şi semănau cu nişte lopeţi; pielea sa nu era acoperită cu nimic. Unele specii atingeau o lungime de opt-nouă metri. (Nota red. ruse)*]? întrebă Makşeev, care îşi mai amintea câte ceva din cursul de paleontologie făcut la facultatea de ingineri de mine.

— Nu, nu cred, cel puţin judecând după cele povestite de dumneavoastră. Ihtiozaurul era mult mai mare, iar capul său avea altă formă; în afară de asta, a trăit în vremuri mai îndepărtate, în Jurasic. Lighioana noastră aduce mai de grabă cu un crocodil mic, din Cretacic.

— Da, unui ihtiozaur nu i-aţi fi venit de hac atât de uşor, - zise Papocikin, - iar pleziozaurul avea gâtul mai lung decât vâsla dumitale şi v-ar fi înşfăcat fără să iasă din apă şi fără să fi fost nevoit a intra în barcă..

— Fiţi siguri că în curând vom da ochi şi cu

asemenea reptile uriaşe, - zise Kaştanov, - căci după câte văd, pe măsură ce mergem pe râu la vale, întâlnim reprezentanţi ai unei faune din ce în ce mai vechi. Acum ne aflăm pe la mijlocul sau chiar la începutul Cretacicului.

— E adevărat, atât regnul animal, cât şi cel vegetal seamănă tot mai puţin cu ceea ce ne-am obişnuit să vedem pe suprafaţa Pământului, adăugă Gromeko. Schimbările pe care le observăm sunt treptate şi uneori nici nu ne dăm seama îndată de ele. Dar dacă stăm să ne gândim, totul s-a schimbat în jurul nostru: au dispărut o sumedenie de specii foioase, de flori, de graminee, predomină palmierii, rogozul şi gimnospermele, au apărut în număr mare criptogamele [*Plantele criptogame nu au flori adevărate, cu stamine şi carpele, ci se înmulţesc prin spori. Sunt caracteristice perioadelor mai îndepărtate din istoria Pământului şi au început să apară în Devonian. Exemple de criptogame: feriga, equisetaceele, licopodiaceele, muşchii şi ciupercile superioare. (Nota red. ruse)*].

— Acest imperiu subteran ne mai rezervă multe surprize. Trebuie să fim cu şi mai multă băgare de seamă. Nu trebuie să facem un pas fără arma încărcată cu gloanţe dum-dum!

— Eu zic să ne odihnim puţin, înainte de masă, apoi să mâncăm şi să ne continuăm drumul până o să dăm de un loc mai potrivit. Aici nu avem lemne destule ca să facem un foc mare pentru a ne apăra de fiare, spuse Gromeko.

Propunerea fu primită îndată de toţi. Traseră din apă barca avariată, ca s-o pună la uscat şi s-o repare, îmbucară câte ceva dormiră vreo două ceasuri la adăpostul fumului, apoi porniră iarăşi la drum, luând cu ei restul de lemne. Timp de vreo două ore nu văzură decât hăţişuri de nepătruns, cu o fâşie de stuf şi de equisetacee. În locurile mai liniştite, peştii plescăiau sau săreau din apă, ca să scape de urmăritori. Uneori, după ce peştii săreau din apă apărea pentru o clipă botul hidos al unei reptile, căscat să înghită, iar apoi se vedeau bulboane şi cercuri în apă, care arătau că acolo se scufundase un corp voluminos. Din când în când, libelule ce zburau nepăsătoare se împrăştiau care încotro, ascunzându-se prin frunziş şi păduriş de o pasăre mare, albastră, cu un cioc uriaş, care apărea pe negândite ca o vijelie şi înşfăca din zbor câte o insectă ce nu se ferise la timp.

În cele din urmă, zidul de verdeaţă începu să se rărească, curentul slăbi, râul deveni tot mai lat; în cele din urmă, acesta se transformă într-un lac, în mijlocul căruia se zăreau câteva insuliţe. Una din ele atrase atenţia exploratorilor. Numai jumătate din ea era acoperită de o pădure înaltă şi deasă; pe cealaltă jumătate se întindea o pajişte destul de mare,cu câţiva copaci răzleţi, în parte uscaţi. Exploratorii se grăbiră să coboare pe această insulă.

Pe pajişte creştea o iarbă măruntă, dar aspră; după ce o examinară constatară că e o specie de licopodiacee. Pajiştea se întindea în partea de sus a insulei. Din susul apei venea o boare plăcută. Aici

aveau lemne din belşug, de aceea hotărâră să aprindă câteva focuri mari la marginea pădurii, ca să alunge fiarele şi să poată dormi în tihnă.

Când focurile prinseră să ardă cu flacără înaltă şi norii de fum începură să învăluie pădurea, de aci se ridicară o sumedenie de păsărele şi de gâze. Unele dintre ele cădeau jos, astfel că zoologul putu să strângă o colecţie interesantă de specii necunoscute. Apoi apăru în goană pe pajişte o dihanie ciudată şi înfiorătoare, ca un porc ţepos, dar de mărimea unui taur uriaş. Ţepii animalului erau lungi de aproape un metru.

Zbârlindu-se şi devenind astfel o sferă uriaşă şi ţepoasă, animalul trecu ca fulgerul pe lângă călătorii uluiţi şi dispăru în stufăriş.

Dar nu trecu mult şi din pădure dădu buzna, în salturi scurte şi înalte, o fiară de culoare galben-brună, cu cap de pisică, coadă groasă şi destul de lungă, picioarele scurte şi botul turtit, rânjit, în care se vedeau nişte dinţi ascuţiţi. Animalul semăna cu o vidră, mare, lungă de vreo doi metri, dar avea urechi mai mari şi o coamă scurtă. Deşi fiara nu voia în mod vădit să atace şi se furişa spre apă, pe sub streaşina pădurii, înfăţişarea ei îl miră atât de mult pe Kaştanov, încât el o doborî cu un glonţ bine ţintit.

Într-adevăr, animalul era foarte interesant: nu avea nici incisivi plaţi, nici molari cu proeminenţe ascuţite ca fiarele din perioadele mai târzii. Toţi dinţii erau mai mult sau mai puţin ascuţiţi, având o formă conică, ca aceea a reptilelor. Numai dinţii din faţă, care ţineau

locul incisivilor, erau ceva mai mici decât ceilalţi şi întrucâtva turtiţi, dinţii laterali erau scurţi, iar colţii de pe ambele maxilare depăşeau în mărime ceilalţi dinţi, fiind mai proeminenţi, în special cel de pe maxilarul superior.

— Iată un exemplar interesant de mamifer primitiv, care mai are dinţi de reptilă, dar care e înzestrat şi cu caracterele incipiente ale diferenţierii, dezvoltate în perioadele mai târzii, spuse geologul.

Întrucât năvala animalelor din pădure încetă, exploratorii noştri putură să se bucure în sfârşit de o odihnă binemeritată. Hotărâră, fireşte, să întreţină cu rândul focurile, pentru a fi feriţi de înţepăturile insectelor. În felul acesta dormiră liniştiţi.

A doua zi înaintară printr-un ţinut asemănător acelui străbătut cu o seară înainte. Râul se prefăcuse într-un adevărat lac, cu o puzderie de insule. Curentul aproape că nu se simţea, astfel că trebuiră să vâslească tot timpul. Deasupra apei şi a pădurii roiau libelule multicolore şi gândaci uriaşi cu coarne, având o lungime până la treizeci de centimetri; pe alocuri, zăriră şi fluturi. Aripile acestor fluturi erau fiecare de mărimea palmei unui om. Din când în când apăreau păsări ciudate - şi mai mari, şi mai mici, de culoare albastră cu reflexe cenuşii - care aduceau cu bâtlanul, dar aveau picioarele mai scurte, coada lungă, iar ciocul scurt, înzestrat cu dinţi mărunţi.

Reuşiră să doboare din zbor o pasăre şi Kaştanov explică tovarăşilor săi că acest animal ciudat reprezintă o formă de trecere de la reptile la păsări. Pasărea era de mărimea unui cocor, având corpul acoperit cu pene albastre - cenuşii; coada-i lungă nu era formată numai din pene, ca la păsări, ci şi din nenumărate vertebre, ca la reptile, iar penele creşteau de ambele părţi ale acestei cozi. Aripile aveau câte trei degete lungi înzestrate cu gheare, ca şi degetele de la picioare, astfel că pasărea se putea căţăra pe copaci sau pe stânci, agăţându-se de ele şi cu membrele anterioare.Cercetând-o, Kaştanov ajunse la concluzia că ea face parte din familia arheopterixului, fiind însă mult mai mare decât exemplarele găsite în depozitele jurasice superioare din Europa.

Spre seară, malul deveni scund de tot şi pe întinderi mari se transformase într-un smârc cu equisetacee şi ferigi; deasupra smârcului se înălţau pe alocuri grupuri de copaci ciudaţi adaptaţi mediului acvatic. Aci trăiau fel de fel de insecte muşcătoare, care se năpusteau cu furie

asupra exploratorilor de fiecare dată când aceştia încercau să acosteze lângă zidul de verdeaţă pentru a-şi îmbogăţi colecţiile, iar apoi îi urmăreau cu stăruinţă câtva timp. Ţânţari lungi de douăzeci şi cinci de milimetri, muşte mari cât un bondar, strechii şi tăuni de peste patru centimetri, se întreceau parcă în a-i ataca pe oameni, care se vedeau siliţi să dea bir cu fugiţii; se neliniştea însă la gândul că vor fi nevoiţi să înnopteze în mijlocul acestor nesuferiţi vampiri.

Plutiră câteva ceasuri prin această regiune de smârcuri, vâslind de zor pentru a scăpa cât mai repede de aici. Probabil că în acest ţinut regnul animal era format doar din insecte şi păsări primitive în aer, precum şi din peşti şi reptile, ascunse în apele tulburi şi adânci, trădându-şi prezenţa prin plescăituri şi bolborosiri. Pesemne că patrupedele terestre nu puteau trăi pe aceste coclauri mlăştinoase.

— Ce animal terestru ar putea îndura muşcăturile unui „gnus” [*Gnus - tăun. (n. r.)*] atât de groaznic? spuse Gromeko folosind un cuvânt siberian pentru a numi aceşti vampiri.

Dar iată că dinspre miazăzi începu să sufle o boare răcoritoare şi din când în când se auzea de acolo un vuiet monoton.

— Avem în faţa noastră o mare sau un uriaş lac deschis, cu malurile golaşe, spuse Makşeev, cel dintâi dintre exploratori care auzise vuietul.

— O mare? se minună Papocikin. Să existe oare şi mări în Plutonia?

— De vreme ce există râuri, ceea ce este

neîndoielnic, ele trebuie să se verse la urma urmelor într-un bazin cu apă stătătoare. Doar n-oi fi crezând că râurile curg la nesfârşit.

— Dar râurile se pot pierde în lacuri mlăştinoase, ca acelea pe care plutim acum, sau pot dispare încetul cu încetul înghiţite de nisipuri.

— Ai perfectă dreptate. Dar aceste râuri sunt foarte bogate în ape şi avem mai multe temeiuri sa presupunem că există un bazin deschis, iar lacul acesta, pe jumătate acoperit cu plante, nu este decât o intrare în el.

MAREA REPTILELOR

Toţi ardeau de nerăbdare să afle ce mărime are acest bazin, şi dacă nu cumva vor fi nevoiţi să-şi întrerupă expediţia în inima Plutoniei, deoarece ar fi fost, fireşte, cu neputinţă să se aventureze în largul acestei mări nemărginite, în nişte bărci de pânză.

După un ceas, la marginea fâşiei late a râului-lac, unde curentul era aproape imperceptibil, apăru o dungă sinilie. Gurile râului erau acum foarte aproape. Vâslira cu nădejde şi o jumătate de oră mai târziu se aflau la marginea lacului sau a mării.

Vegetaţia care creştea pe malurile râului nu ajungea până la litoral, ci era separată de mare printr-o limbă de nisip. Probabil că valurile care spălau ţărmul nu îngăduiau plantelor să prindă rădăcini în imediata

apropiere a apei.

Exploratorii poposiră peste noapte pe această plajă, unde sufla briza mării şi nu existau insecte sâcâitoare.

După ce descărcară lucrurile pe ţărm şi aprinseră focul, dădură toţi fuga la marginea mării, ca să vadă cum e apa. Voiau să ştie dacă marea e un bazin închis, cu apă sărată, sau un lac mare, de unde apele curg mai departe. Pe lângă aceasta, doreau să facă o baie, fiindcă în ultimele zile, de când aflaseră că în râu trăiesc reptile mari, renunţaseră la scăldat.

Se dezbrăcară repede pe ţărmul moale, nisipos, şi intrară cu toţii în apă, care era puţin adâncă la mal. Abia la vreo cincizeci de paşi de ţărm, marea le ajunse până la brâu. Apa era destul de sărată, dar nu ca în oceanele de pe suprafaţa Pământului; ea putea fi comparată cu apa Mării Baltice.

După ce se răcoriră, exploratorii se aşezară la sfat ca să hotărască cum să-şi continue drumul. Constatară că marea nu e chiar atât de întinsă. În zare, spre miazăzi, puteau desluşi ţărmul opus chiar cu ochiul liber, iar dacă priveau printr-un binoclu bun vedeau clar un zid verde de desişuri, grupuri de copaci mai înalţi şi, pe alocuri, mase închise, liliachii - pesemne stânci şi coaste râpoase. Îndărătul zidului de verdeaţă, datorită concavităţii suprafeţei pământului, distingeau de asemenea, dar mai puţin clar, o suprafaţă compactă, tot de culoare liliachie, iar ici, colo grupuri de munţi înalţi. Acest relief îi ispiti pe toţi exploratorii, dornici acum să cerceteze şi ţărmul sudic. O asemenea călătorie avea depline sorţi de izbândă; până acolo nu

puteau fi mai mult de patruzeci-cincizeci de kilometri şi într-o zi liniştită, cu vânt uşor, prielnic, care le-ar fi îngăduit să folosească pânzele, ar fi putut porni la drum, fără riscuri prea mari.

Întrucât în ultimele zile, de când pluteau pe mlaştini şi lacuri, nu vânaseră mai nimic, li se terminară proviziile de carne şi seara nu mâncau decât caşă.

Atunci Makşeev şi Papocikin se hotărâră să se apuce de pescuit; pe când se scăldau văzuseră peşti mari şi de aceea îşi luară undiţele şi porniră pe mal în susul râului, spre locul unde apa acestuia ieşea din smârcuri şi era mai adâncă. Multă vreme flotorul rămase nemişcat şi pescarii tocmai voiau să schimbe locul, când deodată undiţele fură smucite cu putere.

Makşeev scoase undiţa şi aruncă pe mal un peşte de toată frumuseţea, dar prada lui Papocikin era atât de grea, încât era mai, mai să rupă sfoara. De aceea el începu să tragă peştele spre mal, ca să-l prindă cu plasa. Dar iată că pe neaşteptate apa începu să clocotească, undiţa fu smucită puternic şi o lighioană neagră înşfacă peştele prins, cu tot cu cârlig; pescarul nu avu timp să-i vadă decât spinarea acoperită cu solzi mari şi coada scurtă.

În acea clipă, Makşeev era ocupat tocmai cu scoaterea peştelui din undiţă. Când auzi plescăiturile puternice ale apei, strigă:

— Straşnic peşte ai prins, Semion Semionovici! Trebuie să aibă pe puţin opt kilograme!

— Nu opt, ci opt sute! răspunse zoologul năucit. Mi-a rupt undiţa şi dus a fost.

Makşeev sosi în grabă, aducând şi peştele pe care-l prinsese; era un animal nespus de ciudat, lat şi turtit ca un calcan, acoperit cu solzi proeminenţi, un fel de lamele de un centimetru pătrat, având coada cu o singură aripioară, ochii aşezaţi pe o parte a corpului şi ţepi lungi pe şira spinării.

— Ce zici, ne putem încumeta să mâncăm asemenea lighioană? întrebă el cu îndoială în glas.

— Fireşte, seamănă cu calcanul, deşi se deosebeşte întrucâtva de el. Cred că e un peşte torpilă. De altfel, în genere, orice peşte proaspăt se poate mânca, căci numai icrele, lapţii sau membrana neagră care căptuşeşte cavitatea abdominală sunt otrăvitoare, şi asta doar la unele specii. Dacă aruncăm toate măruntaiele, putem mânca şi un peşte de o specie necunoscută. Afară numai dacă carnea lui miroase urât sau are prea multe oase.

— Dacă-i aşa, atunci hai să mai pescuim. Dar cum arăta namila aia de peşte care ţi-a scăpat?

— Cred că n-a fost peşte, ci o reptilă uriaşă, care a rupt sfoara şi a înghiţit peştele cu tot cu undiţă.

— Ehei, pesemne că şi pe aici mişună reptilele: şi noi care ne-am scăldat fără teamă în mare.

— Da, da, trebuie să fim mai prudenţi. Să nu uităm că în Jurasic au trăit în mări - şi ceea ce se întinde în faţa noastră este probabil o mare de acest fel - reptile uriaşe - ihtiozauri, pleziozauri şi alte reptile răpitoare, pentru care era o nimica toată să taie un om în două cu dinţii lor puternici.

— Dar rechini nu trăiau pe atunci?

— Ba da. Au apărut încă din Devonian şi atingeau dimensiuni uriaşe. S-au găsit dinţi de rechini lungi de şaptezeci de centimetri. Închipuie-ţi, numai, o gură garnisită cu asemenea dinţi!

Pescarii aruncară din nou undiţele şi în scurtă vreme prinseră nişte peşti mari, ce semănau cu cega de astăzi. Peştii fură curăţaţi îndată şi nimeriră în ciorbă. Pe când ciorba fierbea, pescarii mai prinseră vreo zece asemenea locuitori ai adâncurilor.

După cină se aşezară cu toţii lângă cort şi, trăgând din pipe, începură a făuri fel de fel de planuri pentru călătoria lor pe mare. Valurile scăldau cu un plescăit molcom nisipul presărat de cochiliile diferitelor moluşte, care stârniseră interesul zoologului.

În timp ce tovarăşii se aflau la pescuit, geologul adunase o întreagă colecţie de moluşte şi constatase că ele fac parte din ordinul amoniţilor [*Amoniţi - ordin de moluşte cefalopode, dispărute astăzi, cu cochilii compartimentate răsucite în formă de spirală. Molusca nu ocupa decât prima încăpere, asemenea nautilului din zilele noastre. În Triasic, Jurasic şi Cretacic trăiau foarte multe varietăţi şi specii de amoniţi. (Nota red. ruse)*].

— Priviţi, - întrerupse Gromeko sfatul exploratorilor, - ce şerpi uriaşi!

La vreo sută de metri de ţărm se înălţă din apa mării un cap, apoi încă unul, aşezate pe nişte gâturi lungi. Capetele erau turtite ca la şarpe, iar gâturile se mişcau graţios. Aveai impresia că pe mare plutesc două lebede uriaşe, negre, ale căror trupuri abia ies din apă.

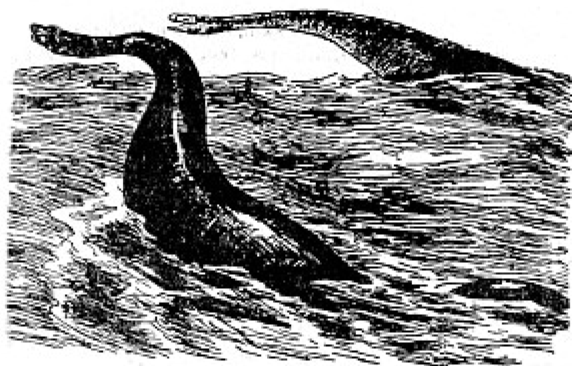
— Nu-s şerpi, spuse Kaştanov, după ce privi atent animalele prin binoclu. Mă prind că sunt pleziozauri [*Pleziozaur - reptilă marină, care a trăit în Jurasic şi Cretacic. Avea un corp uriaş, pielea golaşă, gâtul lung ca de lebădă, capul mic şi două perechi de membre în formă de lopeţi. Acest animal măsura între trei-cinci metri lungime. (Nota red. ruse)*]. De altfel prezenţa lor într-o mare din Jurasicul superior nu mă miră de loc.

— Ce namile! se minună Papocikin, care urmărea şi el prin binoclu mişcările animalelor. Cred că gâtul lor are cel puţin doi metri lungime.

— Oare n-o să le vină pofta să ne facă o vizită? întrebă Gromeko, care nu uitase încă păţania cu reptila apărută tam-nisam pe marginea bărcii.

— Mai ştii! Cred însă că lighioanele astea se mişcă anevoie pe pământ şi în orice caz n-o să ne ajungă din urmă. Oricum, ar fi bine să ne încărcăm armele cu gloanţe dum-dum.

Dar monştrii marini nu vădiră nicio dorinţă de a ieşi pe uscat; ei se cufundau mereu, în urmărirea peştilor. Înotând încet de-a lungul ţărmului, ochiau prada, apoi cu o mişcare fulgerătoare a gâtului şi a capului o prindeau, o aruncau în aer şi o prindeau de data asta dinspre cap, pentru ca ţepii şi solzii

să nu-i stânjenească la înghiţit. Mişcările pleziozaurilor erau foarte iuţi şi graţioase. Uneori se întâmpla însă ca prada să scape şi atunci, urmărind-o, animalul aproape că sărea din apă, spărgea vijelios valurile şi înainta cu gâtul întins.

Pescuitul cu care se îndeletniceau pleziozaurii, urmărit cu mare interes de exploratori, se sfârşi cu o încăierare. Lighioanele prinseseră concomitent acelaşi peşte, pesemne destul de mare, şi fiecare căuta să-l smulgă din gura celeilalte.

Unul dintre pleziozauri ieşi învingător şi o luă la sănătoasa. Celălalt însă îl ajunse din urmă şi se încolăci în jurul gâtului duşmanului său, ca să-l silească să lase peştele. Gâturile încolăcite se zvârcoleau, îndoindu-se când într-o parte, când într-alta. Trupurile negre se izbeau cu străşnicie, iar cozile scurte şi membrele-lopeţi loveau cu furie apa, ridicând trâmbe. În cele din urmă, unul dintre luptători se înfurie, lăsă peştele, îşi înfipse dinţii în gâtul adversarului şi-l târî în adâncuri. Apa se mai învolbură multă vreme în locul unde dispărură monştrii.

După un ceas, Gromeko şi Kaştanov, care strângeau pe ţărm lemne aduse de valuri, pentru focul din timpul nopţii, zăriră o matahală neagră purtată de talazuri. Matahala înainta de-a lungul ţărmului, apropiindu-se încetul cu încetul. În cele din urmă se opri, nimerind, probabil, pe un banc de nisip.

După ce se întoarseră cu lemnele la cort, unde îi găsiră pe ceilalţi dormind, cei doi exploratori dezlegară o barcă şi porniră spre locul unde se zărea matahala.

Ajunşi aci, constatară că e unul din pleziozauri, pe leşul căruia se adunaseră o mulţime de păsări mari de pradă; alte păsări mai mici se roteau în aer, aşteptându-şi pesemne rândul la ospăţ şi scoţând ţipete care aminteau orăcăitul unor broaşte uriaşe. În zbor, ele se mişcau ca liliecii.

Din câteva împuşcături, exploratorii alungară păsările, astfel că putură să se apropie de leş. Capul lighioanei şi partea de sus a gâtului abia se mai ţineau de bucăţile de piele sfâşiate de dinţii adversarului. Leşul plutea cu burta în sus, iar uriaşele sale membre-lopeţi se vedeau deasupra apei. Pântecul animalului era acoperit de o piele verde-brună.

Pleziozaurul nu putea fi scos pe ţărm - corpul său măsura mai bine de doi metri lungime, coada era ceva mai scurtă, iar gâtul era şi mai lung; membrele posterioare aveau aproape un metru şi jumătate.

Păsările doborâte erau nişte reptile zburătoare [*Pterodactilus sau reptila zburătoare, dispărută astăzi, a trăit în Jurasic şi Cretacic. Avea nişte maxilare mari cu dinţi conici, gâtul alungit, iar unele specii ale acestui animal erau înzestrate şi cu o coadă lungă. Membrele anterioare şi posterioare erau unite printr-o membrană, astfel că pterodactilus putea zbura ca liliacul. Mărimea reptilelor zburătoare varia între aceea a unui şoarece şi aceea a unor animale uriaşe, de un metru lungime şi şase metri în anvergura aripilor. (Nota red. ruse).*] şi făceau parte din două specii diferite: unele întreceau în mărime un vultur obişnuit, iar altele erau cât o raţă mare.

Păsările aveau capul uriaş, ciocul înzestrat cu dinţi, şi trupul golaş; o membrană cutanee unea membrele anterioare cu cele posterioare, ca la lilieci. Păsările mai mici aveau o coadă lungă.

TRAVERSAREA MĂRII

A doua zi, vremea era prielnică pentru navigaţie. Cerul se înseninase aproape cu desăvârşire şi dinspre miazănoapte sufla un vânt uşor, care, fără a ridica valuri prea mari, le îngăduia exploratorilor să folosească pânza. Pregătindu-se de drum, exploratorii cercetară cu băgare de seamă bărcile şi pluta, apoi întinseră pânza cortului între două prăjini care slujeau drept catarge. Deasupra lemnelor aruncate de valuri şi făcute piramidă pe ţărm de Makşeev înfipseră o prăjină cu un steag alb, care trebuia să le servească drept punct de reper la înapoiere. Ceva mai departe de ţărm, la marginea hăţişului, unde nu puteau să ajungă valurile, săpară în nisip o groapă: aci puseră toate colecţiile adunate: probele de rocă, ierbarele, ţestele, oasele şi pieile animalelor, ca să nu le ude în timpul călătoriei şi să nu transporte o povară în plus. Deasupra gropii, pe care o acoperiră cu pământ, înălţară o altă piramidă de lemne, pentru ca fiarele să nu le dezgroape avutul, atrase de mirosul pieilor. Într-o sticluţă atârnată de piramidă puseră o scrisoare în care făcură o scurtă descriere a drumului parcurs de

expediţie de la cort până la ţărmul mării.

După ce terminară toate treburile, exploratorii se suiră în bărci şi porniră la drum, îndreptându-se către miazăzi, spre ţărmul opus, care se zărea în depărtare. După ce ambarcaţiunea lor ajunse la oarecare distanţă de coastă, vântul umflă pânzele şi începură să înainteze mai repede.

Abia când se depărtară de ţărmul nordic al mării, exploatatorii putură să-şi dea seama mai bine de caracterul general al acestei mări. De o parte şi de alta, la răsărit şi la apus de gura râului Makşeev, ţărmul era mărginit de acelaşi zid de verdeaţă, spart doar în câteva locuri de gurile unor râuri asemănătoare. Piramida cu steagul în vârf se contura clar pe fundalul verde. Dincolo de hăţişuri nu se zăreau nici dealuri, nici colnice. Probabil că regiunea litoralului avea pe o întindere mare înfăţişarea unei câmpii joase, acoperită în întregime de păduri şi bălţi.

După ce plutiră vreo două ceasuri, hotărâră să se mai odihnească, lăsând ambarcaţiunea să înainteze mânată doar de vânt.

Marea era aproape cu desăvârşire calmă. O boare dulce încreţea uşor faţa pustiului de apă. Aici adâncimea era mare, căci sfoara cu greutate la capăt, lungă de o sută de metri, nu atingea fundul. Alte mijloace pentru măsurarea adâncimii exploratorii nu aveau. După ce se odihniră, apucară din nou ramele şi vâsliră încă un ceas.

Acum se aflau cam în mijlocul mării, judecând după faptul că ambele ţărmuri păreau la aceeaşi distanţă.

Curând vântul se înteţi şi vasul porni mai repede. Începură să desluşească bine stâncile negre, liliachii şi roşiatice, mai scunde pe ţărm şi din ce în ce mai înalte spre inima ţinutului. Stâncile se înşirau de-a lungul ţărmului, iar în dreapta lor se ridica zidul verde al pădurii; şi mai la dreapta, acest zid dispărea, lăsând locul unor dealuri înalte, roşiatice, care pe alocuri ajungeau până la marginea mării, iar în unele părţi erau despărţite de apă de o fâşie îngustă de vegetaţie.

Pe măsură ce se apropiau de ţărm, marea prindea viaţă; apărură meduze uriaşe, măsurând în lăţime până la un metru. Corpurile lor străvezii, gelatinoase se legănau pe valuri. Când exploratorii încetau să vâslească, puteau desluşi în apă cârduri de peşti mari şi mici. Câteodată zăreau diferite specii de nautilus, care pluteau cu pânzele desfăcute. Tentaculele lor roşii se conturau clar pe albul imaculat al cochiliei.

La vreo doi kilometri de ţărm, locuitorii mării se înmulţiră. Ici-colo, algele alcătuiau adevărate insuliţe plutitoare şi vâslele răzbeau cu greu prin această masă verde; o dată cu algele, vâslaşii scoteau din mare cochilii mărunte, insecte şi fel de fel de peştişori.

Navigatorii aruncară din nou sonda lor improvizată; adâncimea era aici de douăzeci şi cinci de metri. Acum desluşeau bine la poalele stâncilor o linie albă - spuma valurilor care se spărgeau de ţărm.

Până aici exploratorii plutiseră cum nu se putea mai bine, de parcă ar fi făcut o călătorie de plăcere. Dar pe urmă le fu dat să treacă şi prin clipe grele. Cam la un kilometru de ţărm, la vreo treizeci de metri de

ambarcaţiune, apăru, din apă capul unui pleziozaur. Mişcându-şi graţios gâtul lung, animalul le ieşi în întâmpinare. Reptila înota alene, cercetând din ochi oamenii. Pesemne că lighioana, văzând ambarcaţiunea, a crezut că aceasta e o dihanie uriaşă, nemaiîntâlnită până atunci.

Armele cu gloanţe dum-dum erau gata pregătite. Când pleziozaurul se apropie mai mult, răsunară două detunături, amândouă gloanţele loviră în plin. Gâtul graţios al lighioanei tresări, sângele ţâşni din botu-i întredeschis, capul îi căzu neputincios într-o parte şi animalul începu să se zvârcolească în apă, stârnind valuri atât de mari, încât exploratorii trebuiră să se depărteze cât mai repede, ca să nu se scufunde.

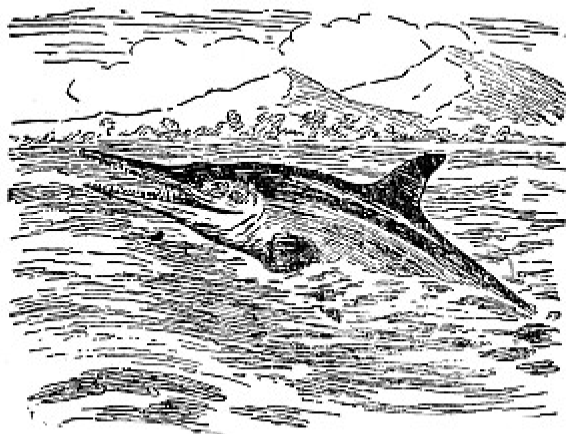
Vâsleau din răsputeri spre ţărm, când, pe neaşteptate, ridicând două rânduri de valuri, ca un submarin, trecu repede pe lângă ei o matahală neagră; din apă nu se zărea decât o spinare cafenie şi o căpăţână uriaşă, alungită, semănând cu un cap de crocodil. Cu botul întredeschis, înzestrat cu o puzderie de dinţi ascuţiţi, monstrul gonea spre pleziozaurul muribund, în nădejdea unei prăzi uşoare.

— E probabil un ihtiozaur! exclamă Kaştanov, urmărind cu privirea fioroasa reptilă.

— Dihania asta e mai primejdioasă decât ailaltă, observă Makşeev. Pentru ea e o nimica toată să înşface un om şi să-l taie în două, cu fălcile-i puternice.

— Unde mai pui că e foarte greu s-o observi şi s-o împuşti în apă, spuse Gromeko.

Ţărmul era aproape; înainte de a acosta, navigatorii avură prilejul să vadă un pui de ihtiozaur care vâna peşti. Aceştia, vrând să scape, săreau din apă, aşa cum sare râbiţa, boişteanul sau văduviţa când sunt urmăriţi de ştiucă; de altfel botul ihtiozaurului semăna mult cu un bot de ştiucă.

Ferindu-se de valurile care spumegau la poalele stâncilor golaşe, exploratorii vâsliră spre malul scund, mărginit de un zid verde, unde se vedea un loc neted, nisipos, bun pentru popas. Lângă ţărm, însă, apa era atât de mică, încât fură siliţi să se dea jos şi să tragă ambarcaţiunea după ei. Traversarea durase cu totul vreo şase ceasuri. Era către amiază, iar după masă şi odihnă puteau să dea o raită prin împrejurimi, căci mai rămânea destul timp. Traseră pe uscat pluta şi bărcile, făcură cortul şi

începură să gătească mâncare. Cu acest prilej constatară că mai aveau foarte puţină apă de băut.

— Am procedat fără pic de socoteală, spuse Papocikin. Cine ştie dacă o să găsim aici apă de băut. Trebuie să ne luăm apă pentru câteva zile.

— Dacă nu găsim apă, va trebui să facem calea întoarsă pe mare, aproape fără să fi cercetat ţărmul acesta, spuse Gromeko.

— Cred că îngrijorarea voastră e fără temei, îi linişti Kaştanov. Dacă ţărmul ar fi fost lipsit cu totul de vegetaţie, am fi luat cu noi, fireşte, apă de băut. Însăşi pustietatea litoralului ne-ar fi îndemnat s-o facem.

— Sunt sigur că o să găsim prin apropiere un pârâiaş sau un izvor, - zise Makşeev, - altfel ar fi inexplicabilă vegetaţia asta atât de bogată.

După ce mâncară şi se odihniră, zoologul şi botanistul plecară în pădure după apă, iar Kaştanov şi Makşeev porniră în explorarea stâncilor de pe ţărm, la răsărit de tabără.

Toţi îşi luară armele încărcate cu gloanţe dum-dum pentru eventualitatea că vor întâlni reptile terestre sau alte fiare. Pe Generalu îl legară lângă cort, iar la câţiva paşi mai încolo făcură un foc mare, ca să alunge oaspeţii nepoftiţi.

MILIOANELE ŞI MILIARDELE LUI MAKŞEEV

Stâncile din apropiere erau aproape negre, cu pete sau eflorescenţe roşii şi galbene la suprafaţă, fiind alcătuite din magnetită - minereu de fier. Fiecare lovitură de ciocan scotea la iveală acest minereu. Numai pe alocuri se observau pungi şi incluziuni de altă rocă, închisă la culoare.

— Ce imense bogăţii zac aici nefolosite! exclamă Makşeev, după ce examinară câteva stânci de pe ţărm şi găsiră pretutindeni minereu, care doar la suprafaţă era puţin alterat şi oxidat.

— Da, aici s-ar putea deschide o mină care să furnizeze minereu întregii populaţii a globului pământesc, observă Kaştanov. De bună seamă însă că mai întâi ar trebui să se construiască o cale ferată prin Plutonia şi prin Ţara lui Nansen şi să se aducă spărgătoare de gheaţă gigantice în Marea Beaufort.

— Asta e o problemă de viitor, şi probabil de un viitor nu prea depărtat! Când acolo sus se vor micşora rezervele de minereu de fier, întreprinderi şi mai fanteziste ca aceasta vor părea avantajoase şi vor fi necesare omenirii.

Cam la un kilometru de locul unde începeau stâncile trebuiră să întrerupă cercetarea ţărmului din pricina mării, ale cărei valuri se spărgeau chiar la poalele stâncilor abrupte, fără a lăsa măcar o potecă cât de îngustă pentru trecere.

— Restul litoralului va trebui să-l cercetăm din barcă, pe o vreme mai liniştită, zise Makşeev.

— Ce-ar fi dacă deocamdată am încerca să ajungem sus printr-una din trecătorile pe care le-am zărit adineauri, propuse Kaştanov.

O luară puţin înapoi şi intrară în prima văgăună, care părea că se împlântă în stâncile de magnetită.

Gura văgăunii era astupată de uriaşe blocuri de minereu, pe care exploratorii izbutiră cu mare greutate să le escaladeze.

În timpul acestor exerciţii sportive, Makşeev se opri deodată, cuprins de uimire.

— Ia priviţi, ce-o fi asta? exclamă el, arătând un filon de un galben strălucitor, lat de vreo cinci-zece centimetri, care străbătea un bloc uriaş de magnetită. Fac prinsoare că e aur curat!

— Ai perfectă dreptate! răspunse Kaştanov. E aur în stare nativă şi de un titlu destul de ridicat.

— Ce bogăţii zac aici! exclamă fostul căutător de aur. Am văzut zăcăminte de aur în California şi în Alaska, dar un filon ca ăsta n-am mai întâlnit şi nici n-am auzit să existe pe undeva.

— Nici eu n-am avut prilejul să citesc despre asemenea filoane, încuviinţă Kaştanov. Să nu uităm însă că el străbate numai blocul, nu şi stânca, aşa că, la urma urmelor, are cel mult câteva zeci de kilograme.

— Dacă există un filon în blocul acesta, de ce nu s-ar continua în stânca din care s-a desprins blocul?

— Tot ce se poate! Desigur, o să mai căutăm, dar e posibil să găsim filonul într-o stânca inaccesibilă şi

atunci o să privim la el cu jind ca vulpea la struguri.

— Nu există stânci inaccesibile dinamitei şi lucrărilor miniere! exclamă cu înflăcărare Makşeev. Numai de-am descoperi noi aur!

— Cred că interesul nostru în această descoperire ar fi pur teoretic. Cu bărcile noastre nu putem transporta nici măcar o sută de kilograme de aur, dar'mite o tonă!

— Ce-are a face! Luăm cât putem, pe urmă trimitem o expediţie specială în adâncul Pământului, în căutare de aur.

După ce examinară stâncile ce se înălţau la intrarea în văgăună deasupra unui morman de blocuri şi se încredinţară că nicăieri nu mai există aur, geologii urcară prin trecătoare, care mai departe se lărgea. Pereţii ei se ridicau drept în sus, iar fundul era presărat cu pietriş şi sfărâmături de rocă. În pereţi nu se vedea decât magnetită, dar în pietriş, Kaştanov descoperi şi alte roci.

— Uite şi aici aur! exclamă Makşeev, după ce urcă vreo cincizeci de paşi prin trecătoare. El luă de jos o bucată de rocă încrustată cu aur.

La vreo două sute de paşi de gura văgăunei, terenul începu să urce, iar apoi dădură de un şir de terase. După ce trecură de primele terase, geologii se pomeniră în faţa unei stânci cu desăvârşire abrupte, de vreo patru metri înălţime, care le închidea drumul. De escaladarea peretelui neted de magnetită nici vorbă nu putea fi.

Makşeev lovi înciudat cu ciocanul în peretele abrupt şi exclamă:

— Trebuie să ne oprim aici, iar nădejdea de a descoperi un filon de aur s-a dus pe apa sâmbetei!

— Da. da, va trebui să căutăm altă trecătoare.

— Ei drăcie! se înfurie Makşeev. În loc să ne dea aur, stânca vrea să-mi fure ciocanul!

Aceste cuvinte ciudate se datorau faptului că ciocanul se lipise parcă de perete şi căutătorul de aur încerca zadarnic să-l desprindă.

Între timp, Kaştanov, care cerceta o rocă în apropierea stâncii, se întoarse la ea cu spatele. Deodată se simţi tras de o forţă puternică; arma pe care o purta în spate se lovi de perete şi geologul, cu toate sforţările sale, rămase ţintuit de stâncă.

— Ce uriaşă e forţa magnetică a acestui minereu! exclamă el, când înţelese în sfârşit despre ce e vorba. Magnetita asta a atras şi ciocanul dumitale şi puşca mea!

— Şi-acum ce facem? Doar n-o să lăsăm aici aceste lucruri atât de necesare spre veşnică amintire a excursiei noastre neizbutite!

Kaştanov îşi scoase umărul din bandulieră şi arma rămase pironită de perete. În vremea asta, Makşeev apucă cu amândouă mâinile ciocanul, şi, smucindu-l o dată cu toată puterea, reuşi să-l desprindă de zid. Apoi apucară amândoi puşca şi, cu forte unite, o smulseră şi pe aceasta.

— N-avem încotro, trebuie să ne întoarcem! zise Kaştanov. E un chin să vii aici cu lucruri de fier.

— Stai, am o idee! Ştiu cum să ajungem sus. Lăsăm armele aici, pentru că în văgăuna asta pustie n-o să

întâlnim nicio fiară.

— Bine, şi pe urmă?

— Pe urmă iată ce fac I Şi zicând acestea, Makşeev începu să adune câteva bucăţi de rocă colţuroase, destul de mari, pe care le aşeză cu partea netedă pe peretele abrupt al terasei; pietrele se lipeau îndată şi se ţineau bine. Din ele se formă un fel de scară, pe care se putea urca, ce-i drept, cu oarecare riscuri.

— Eşti nemaipomenit de ingenios, spuse Kaştanov. Un adevărat căutător de aur şi descurcăreţ cum nu-s mulţi.

— Îţi mulţumesc pentru compliment! Dar ideea asta mi-a sugerat-o ciocanul. Când s-a lipit de zid cu coada spre mine şi nu l-am putut mişca din loc, deşi apăsam cu toată puterea pe coada lui, mi-am zis: uite o treaptă pentru scară. Restul e lesne de înţeles.

Lăsând în văgăună puştile, cartuşierele şi traista cu probele de rocă adunate pentru colecţie, geologii începură suişul. Primul se urcă Makşeev, care construia mereu scara din pietrele aruncate de jos de tovarăşul său. După cinci minute, amândoi erau sus.

Aici, înfăţişarea văgăunei era aceeaşi: în stânga şi în dreapta - pereţi abrupţi, pe fund - un şir de terase şi pretutindeni - minereu magnetic. După ce mai urcară vreo două sute de paşi, geologii zăriră pe fundul văgăunei un bolovan de un galben strălucitor, cât un cap de bou. Bolovanul era din aur curat.

— Acu să te văd, căutătorule de aur, cum ai să cari bulgăraşul ăsta până la campament, glumi Kaştanov.

— Da, bună bucată, răspunse Makşeev, izbind cu

piciorul bolovanul, care însă nici nu se clinti. Cred că bulgăraşul ăsta cântăreşte cam optzeci de ocale şi valorează vreo sută de mii de ruble! Vâna de aur trebuie să fie pe aproape!

Ridicară amândoi privirile şi începură să cerceteze cu luare-aminte marginile abrupte ale văgăunei. Curând zăriră în partea dreaptă, la vreo patru metri înălţime, un filon galben de aur, care tăia în diagonală masa neagră de magnetită. Filonul ba se lăţea, ajungând până la o jumătate de metru, ba se subţia, şi atunci din el porneau în sus şi în jos vinişoare strălucitoare.

— Aicea-s milioane! oftă Makşeev, după ce măsură din ochi lungimea filonului. Filonul acesta are zeci de mii de tone de aur!

— Prea te pasionează aurul, observă Kaştanov. Să admitem că acest filon valorează zeci de milioane de ruble, dar nu e decât un filon! În jur însă e un munte întreg de magnetită, miliarde de tone de minereu, preţuind miliarde de ruble.

— Dar e foarte probabil că nici acest filon nu e singurul; s-ar putea ca porţiuni întregi să fie formate din aur. Atunci cantitatea de aur care s-ar afla aici ar valora de asemenea miliarde de ruble.

— Dacă am extrage cantităţi atât de mari de aur, preţul lui ar scădea repede. Aurul e scump pentru că e rar. Pentru om însă aurul e mai puţin important decât fierul, de care tehnica modernă nu se poate lipsi. Dacă s-ar renunţa la monezile de aur şi la bijuterii cu totul inutile, acest metal ar fi foarte puţin căutat.

— Exagerezi însemnătatea fierului, obiectă Makşeev.

Dacă s-ar găsi aur din belşug, el ar putea înlocui multe metale, mai ales în aliajele cu cupru, zinc şi cositor. Tehnica are nevoie de mari cantităţi de metale şi aliaje rezistente, inoxidabile. Din aur ieftin s–ar fabrica bronz, sârmă şi multe alte produse, pentru care, de nevoie, este folosit cuprul şi aliajele sale.

— Şi totuşi, nu poţi tăgădui că aici se găsesc cantităţi uriaşe de fier, iar existenţa unor rezerve de aur relativ mici este problematică.

— Fie şi aşa, ia pentru dumneata tot fierul, iar mie lasă-mi aurul; când o să ne înapoiem aici, o să-l exploatăm, râse Makşeev.

— Eu îţi las şi minereul de fier, stăpâneşte sănătos aceste milioane sau miliarde! răspunse Kaştanov pe un ton de glumă.

Când se întoarseră pe litoral, mai cercetară şi alte văgăune asemănătoare. Pretutindeni pereţii erau formaţi din minereu de fier, cu vinişoare şi cuiburi de aur pe alocuri. Dar nu mai descoperiră nicăieri un filon de grosimea celui din prima trecătoare. Astfel că până la urmă, Makşeev fu nevoit să admită că bogăţia pe care o reprezenta magnetita era nemăsurat mai mare decât aceea a aurului. Încărcaţi din greu cu probele din minereul ce valora milioane şi miliarde de ruble, geologii ajunseră în sfârşit la campament. Ceilalţi exploratori, înapoiaţi ceva mai devreme, rămaseră uluiţi de descoperirile lor.

PĂDUREA DE EQUISETACEE

Spre uscat, plaja acoperită cu nisip şi pietriş era mărginită de o vegetaţie deasă: aici creşteau de-a valma equisetacee uriaşe, înalte de opt până la zece metri. Crengile lor verzi începeau de la mică înălţime, aşa că nu puteai trece pe sub ele decât de-a buşilea sau foarte aplecat. Printre equisetacee creşteau fel de fel de ferigi dendriforme. Desişul era aproape de nestrăbătut pentru om.

Papocikin şi Gromeko începură să caute o cărare sau o spărtură în hăţiş. În cele din urmă descoperiră o albie îngustă, secată, care trecea la hotarul dintre stânci şi pădure. În apropierea mării, albia se împărţea în două braţe: braţul stâng şerpuia mai departe printre stânci şi pădure, iar cel drept se pierdea în desiş. Vegetaţia se schimbase întrucâtva; în afară de equisetacee şi ferigi, întâlniră sagotieri şi alţi palmieri cu câţiva metri mai înalţi decât equisetaceele. În pădure, pământul era acoperit de o iarbă măruntă, aspră ca părul de porc. De-a lungul albiei, la marginea pădurii, creşteau de-a valma alte plante. Gromeko rostea mereu alte denumiri. Uimirea sa creştea necontenit.

— Ştiţi în ce perioadă geologică ne aflăm acum? întrebă el în cele din urmă.

— În Carbonifer, poate? bombăni zoologul, care deocamdată nu agonisise nimic pentru ştiinţa sa, alegându-se doar cu câteva zgârieturi la mâini din

pricina ierbii ţepoase.

— Vino-ţi în fire, omule! Ihtiozaurii şi pleziozaurii n-au trăit în Carbonifer! Am mai învăţat şi noi câte ceva de când trăim printre geologi. Nu, frate, acum ne aflăm în perioada jurasică. Ia uite aici: o ferigă caracteristică acestei perioade, un arbust zvelt numit gyngko şi iarba asta aspră, care a fost găsită pentru prima oară în depozitele jurasice din gubernia Irkutsk, pe malul Angarei, şi a fost botezată cu numele geologului Cekanovski, descoperitorul ei.

— Straşnică plantă, nu ştiu dacă-i merită numele! E mai afurisită decât urzica noastră şi n-o poate mânca decât vreo lighioană cu gâtlejul tăbăcit.

— Vorbeşti de lup... îl întrerupse Gromeko pe tovarăşul său, care se cam înfierbântase. Ia priveşte urma asta micuţă; tare mi se pare că e de domeniul dumitale.

Botanistul se oprise în mijlocul albiei şi arăta cu degetul nişte urme adânc întipărite în nisipul fin. Erau urmele unor labe uriaşe cu câte trei degete, ce se terminau cu gheare boante; fiecare urmă avea pe puţin treizeci de centimetri lungime.

— Ce namilă o mai fi trecut pe aici!exclamă zoologul, cu un uşor tremur în glas. De bună seamă o reptilă! Aş fi curios să ştiu dacă animalul e ierbivor sau carnivor, căci dacă e carnivor, n-o să fie prea plăcut să dăm ochii cu el.

Papocikin cercetă cu atenţie urmele: ele se vedeau bine pe nisip, dar dispăreau în locurile unde pământul era acoperit cu pietriş.

— E ciudat că toate urmele au aceeaşi mărime, spuse Gromeko. După câte ştiu, membrele anterioare ale reptilelor sunt mai mici decât cele posterioare. Dar cu dâra asta dintre urmele labelor din dreapta şi din stânga ce-o mai fi? Ai putea crede că animalul a târât după el o coşcogea bârnă.

Papocikin izbucni în râs:

— E dâra lăsată de coada reptilei. Dacă ar fi să ne luăm după mărimea acestei dâre şi după faptul că urmele labelor au toate aceleaşi dimensiuni, cred că animalul a mers numai cu picioarele dinapoi, sprijinindu-se în coadă.

— Să fi existat oare asemenea reptile bipede?

— Da, au existat, şi anume în Jurasic. De pildă, iguanodonul, care semăna cu un cangur uriaş. Pe cât de mari erau picioarele dinapoi, pe atât de mici erau cele din faţă.

— Şi ce mânca?

— Plante, judecând după forma dinţilor săi. Dacă aceste urme sunt într-adevăr de iguanodon, n-avem de ce să ne temem, deşi în Jurasic acest monstru avea o lungime de cinci până la zece metri.

— Atunci totul e în regulă! răsuflă uşurat botanistul. N-am uitat încă reptila aceea hidoasă care voia să se ospăteze cu mine sau cu Makşeev, acolo pe râu.

Când albia se împărţi în două, exploratorii hotărâră s-o ia pe braţul din dreapta, care ducea spre poalele stâncii, unde puteau nădăjdui să găsească mai curând un izvor de apă - ţinta cea mai de seamă a expediţiei lor din ziua aceea. Şi într-adevăr, pe măsură ce

înaintau, pământul devenea tot mai umed, iar vegetaţia măruntă de pe mal - tot mai bogată şi mai variată.

Curând, zăriră în faţa lor printre copaci luciul apei.

— Suntem salvaţi! exclamă Papocikin. Izvorul este aproape de tabăra noastră.

— Ce te faci însă dacă apa e sărată? încercă să-l necăjească Gromeko.

— N-ai decât s-o guşti! După câte se pare, e potabilă.

— Cum poţi deosebi din ochi o apă potabilă de una sărată? Eu, unul, nu mă pricep.

— Halal de aşa botanist, care nu ştie ce plante cresc lângă o apă sărată!

— Mai întâi să nu uităm că ne aflăm în Jurasic şi nu ştim încă ce plante creşteau pe atunci lângă o apă sărată. Şi apoi, mi-ai spus că ştii din ochi dacă o apă e sărată, sau nu, iar nu după plantele care cresc în jur.

— Nu m-am exprimat bine, voiam să spun: după felul cum arată albia. Dacă izvorul ar fi avut apă sărată, toată albia ar fi fost acoperită cu straturi de diferite săruri.

În timp ce discutau, Papocikin şi Gromeko înaintau cu paşi repezi de-a lungul albiei; aceasta se termină curând într-o crăpătură dintre două stânci înalte, unde curgea un pârâiaş cu apă potabila, ce se pierdea în nisip. Aici se vedeau nenumărate urme, mari şi mici, de reptile; animalele veneau pesemne la adăpat.

— Da' multe animale mai vin la izvor! exclamă Gromeko. În orice clipă putem întâlni un monstru biped!

După ce îşi astâmpărară setea, exploratorii porniră mai departe, tot mai adânc în trecătoare, urmând cursul pârâiaşului. Mergeau foarte atenţi, cu armele gata pregătite. Trecătoarea se lărgi, transformându-se în cele din urmă într-o zănoagă, împrejmuită de stânci conabii, aproape abrupte, care nuanţau minunat verdele tufelor şi al copacilor de la poalele lor. În mijlocul unei pajişti verzi, în adâncul zănoagei, lucea un mic lac; pe fundul său se aflau câteva izvoare. Spre el, tăind pajiştea, ducea o cărare lată, bine bătătorită. Fundul lacului abia se desluşea prin apa străvezie.

După ca îşi umplură cu apă bidoanele, vânătorii hotărâră să se ascundă în tufişurile din zănoagă şi să aştepte până ce va veni vreun animal la adăpat. Dar vremea trecea şi nicio sălbăticiune nu-şi făcea apariţia. În văzduh, deasupra zănoagei, roiau câteva libelule, mai mari decât acelea de pe râul Makşeev; Papocikin urmărea cu privirea libelulele, dar deodată luă puşca în mână.

— Ce-ţi veni? Cred că n-ai de gând să tragi în libelule cu gloanţe dum-dum? îl întrebă Gromeko, râzând.

— Sssst! Ia te uită colo sus pe stâncă! îi şopti zoologul, arătând spre stâncile ce se înălţau la intrarea în depresiune.

Pe o mică terasă stătea ridicată pe picioarele dindărăt şi proptindu-se în coada-i lungă şi groasă o reptilă ce aducea mult cu un cangur. Se deosebea însă de acesta prin culoarea-i verde-închis, cu pete tuciurii. Capul său semăna cu cel al tapirului. Buza superioară, mai lungă, avea formă de trompă.

— E un iguanodon, probabil! şopti Papocikin.

— Păcat că nu e un cangur, răspunse botanistul. L-am fi mâncat la cină, pe câtă vreme carnea de reptilă nu cred că se încumetă careva dintre noi s-o mănânce.

— Nu uita, dragul meu, că suntem în Jurasic şi deci nu putem întâlni păsări sau mamifere. Dacă nu vrem să pierim de foame, trebuie să mâncăm carne de reptilă. Deşi eşti încântat de descoperirile dumitale botanice, până acum n-ai găsit rădăcini, fructe sau ierburi comestibile. N-oi fi vrând să rumegăm equisetacee sau afurisita aia de iarbă a lui Cekanovski!

— Dar peştele? Doar în mare trăiesc atâţia peşti!

— Nu ţi-e frică să mănânci peşti, în schimb te temi să te hrăneşti cu carnea unei reptile ierbivore. Toate astea sunt prejudecăţi, de care va trebui să te debarasezi în

această lume subterană.

Curând răsună o detunătură. Animalul făcu un salt şi se prăbuşi bufnind pe pajişte. Când încetă să se mai zbată, vânătorii ieşiră din ascunzişul lor şi se apropiară de dihania doborâtă.

Reptila era tânără şi mai mare de un stat de om; trupul ei greoi se sprijinea pe picioarele-i dindărăt, groase şi lungi, şi pe o coadă groasă, care se subţia dintr-o dată la capăt; picioarele din faţă, scurte şi subţiri, aveau câte cinci degete, ce se terminau cu gheare mici şi ascuţite. Cele dindărăt aveau câte trei degete cu gheare mari, dar boante. Conformaţia corpului vădea preferinţa animalului pentru poziţia verticală, deoarece dacă umbla în patru labe, partea dinapoi a corpului său se ridica mai sus decât cea din faţă. Capul său era mare şi hidos, ochii mici, dar buzele cărnoase atârnau în jos. Trupul era golaş, ca al broaştei, iar pielea - tot atât de lunecoasă şi rece la pipăit.

— Nu e prea îmbietor! exclamă Gromeko, izbind cu cizma în pulpa groasă a reptilei. Parca ar fi o broască uriaşă!

— De vreme ce francezii savurează tocana de broaşte, de ce nişte exploratori ruşi să nu mănânce un biftec de iguanodon? Dar mai întâi, hai să-l descriem, şi pe urmă să-l despicăm.

După ce măsurară, descriseră şi fotografiară reptila, vânătorii îi tăiară picioarele dindărăt, mai cărnoase, care cântăreau fiecare vreo şaisprezece kilograme şi porniră înapoi spre campament, încărcaţi cu hălci de

carne şi bidoane pline de apă.

Carnea reptilei, friptă felii în tigaie, era atât de gustoasă şi de fragedă, încât până şi Gromeko, care încerca o nemăsurată scârbă când vedea reptile sau amfibii, mâncă cu multă poftă.

În timpul cinei se sfătuiră cum să-şi continue călătoria. Se putea întâmpla să nu poată înainta cu barca, deşi până în ultima vreme aceasta le fusese de mare folos, afară numai dacă nu ar fi dat de un râu navigabil care să se verse în mare dinspre miazăzi. Deci, trebuiau mai întâi de toate să caute gura unui asemenea râu.

Cu acest prilej puteau cerceta regiunea, pentru ca la nevoie, dacă nu vor găsi vreun râu, să ştie pe unde s-o apuce. În acest caz însă urmau să meargă pe jos, ceea ce, fireşte, n-ar fi fost prea uşor pentru călătorii noştri.

REPTILE CARNIVORE ŞI IERBIVORE

A doua zi, un vânt destul de puternic stârni valuri atât de înalte pe mare, încât stropii de apă ajungeau până la cort. De bună seamă că nu puteau naviga pe o asemenea vreme cu bărcile lor şubrede. Hotărâră să pornească toţi patru în inima ţinutului necunoscut, urmând albia care străbătea pădurea.

Întrucât nu se puteau aştepta ca reptilele marine să atace cortul gol, lăsară aici numai pe Generalu, dar nu-l legară, pentru ca la nevoie câinele să se poată

ascunde în desiş.

Mai sus de locul unde albia se bifurca, de-a lungul braţului stâng pe care îl urmară vânătorii, se înălţa de ambele părţi un zid verde de equisetacee şi ferigi. Doar pe alocuri şerpuiau prin hăţiş poteci înguste, bătătorite de animale mici. În văzduh, deasupra copacilor, roiau libelule uriaşe şi alte insecte, la fel de mari; când şi când treceau în zbor pterodactili nu prea mari, care vânau insecte. Desişul, însă, părea lipsit de viaţă. Nu se auzea nici ciripit de păsări, nici foşnete atât de obişnuite în pădurile de pe malurile râului Makşeev. O singură dată Gromeko, care păşea în frunte, zări pe poteca îngustă un animal tuciuriu, de mărimea unui câine obişnuit. Dar jivina se mistui în desiş într-o clipită, astfel că Gromeko nici nu avu timp să ochească. Fură nevoiţi să se mulţumească cu vânatul insectelor. Papocikin prinse un fluture de treizeci şi cinci de centimetri lăţime, care se aşezase pe floarea unui palmier, precum şi câţiva gândaci, mari cât un pumn, care muşcau şi zgâriau straşnic.

În cele din urmă, pădurea se sfârşi, iar vânătorii ajunseră într-o poiană întinsă, acoperită de aceeaşi iarbă măruntă şi aspră. Pe alocuri, unde pământul era mai umed, creşteau licopodii, muşchi şi tufe mici de ferigi târâtoare. Spre miazăzi, poiana se întindea până la costişa abruptă şi golaşă a unui şir de dealuri conabii, înalte de vreo două sute de metri şi brăzdate de o văgăună adâncă; de acolo venea probabil apa care inunda poiana şi care, când ploua, se vărsa în mare prin albie. Luminişul avea mai bine de un

kilometru lungime şi vreo sută sau două sute de metri lăţime.

Pe geologi îi interesa văgăuna dintre dealuri, de aceea se îndreptară cu toţii într-acolo. Nu merseră mult şi zăriră la marginea dinspre miazănoapte a poienii, după o ieşitură a pădurii, o mică turmă de reptile, care păştea.

Unele dintre ele, stând pe picioarele dindărăt, rupeau cu buzele lor cărnoase frunzele palmierilor şi lăstarele mai fragede ale equisetaceelor şi ferigilor. Altele, tinere de tot, păşteau iarbă, ridicându-şi caraghios mai sus de cap partea dinapoi a corpului şi dând din coadă. Uneori se zbenguiau şi se fugăreau când în patru picioare, când în două picioare, sărind greoi.

Exploratorii nu puteau să scape prilejul de a fotografia nişte iguanodoni care păşteau şi se hârjoneau Ei intrară repede în desiş şi căutară să se apropie tiptil de turmă, pe sub streaşina pădurii. Izbutiră să ajungă în preajma lor şi să-i fotografieze. Deodată, iguanodonii fură cuprinşi, parcă, de o spaimă: animalele adulte încetară să mai mănânce, deveniră atente, apoi scoaseră un fluierat ascuţit. Auzind acest semnal, animalele mai tinere se ridicară pe picioarele dinapoi şi o luară în goană, şontâc-şontâc, spre părinţii lor, care se strânseră roată în jurul puiendrilor, cu capul spre centrul cercului, iar cu spatele în afară.

Două fotografii eternizaseră pe peliculă spaima iguanodonilor, spaimă, care, precum se vădi mai târziu, nu era fără temei. De la capătul celălalt al poienii se apropia de-a lungul lizierii, făcând salturi de

câţiva metri, o namilă, pe care vânătorii o luară la început drept tot un iguanodon.

Era de aceeaşi înălţime cu iguanodonul şi, asemenea acestuia, înainta pe picioarele dindărăt; când însă animalul se apropie, constatară că spre deosebire de reptilele ierbivore, avea corpul mai mlădios şi mişcările mult mai repezi. Ajunsă lângă cercul iguanodonilor, namila se opri şi scoase un şuierat puternic, la care vrăjmaşii săi răspunseră printr-un fluierat prelung, tânguitor. Apoi animalul începu să se rotească în salturi scurte în jurul reptilelor, dar dădea pretutindeni de spatele lor ridicate şi de cozile grele care se mişcau într-una. Probabil că loviturile de coadă sau de picioare erau cumplite.

Văzând că nu poate pătrunde în cerc pentru a răpi vreun puiandru, fiara făcu deodată un salt uriaş, pe deasupra capetelor victimelor, şi căzu asupra iguanodonilor tineri care se înghesuiau în mijloc, lipiţi unul de altul. Fricoasele ierbivore o zbughiră care încotro, pentru a scăpa de duşman; profitând de acest neaşteptat prilej, dihania înşfăcă unul din puiendri şi îi sfâşie pe loc beregata.

Fazele atacului fură şi ele fotografiate, apoi răsunară două detunături şi dihania căzu cât era de lungă alături de prada ei. După ce îşi dădu ultima suflare, vânătorii se apropiară de ea şi putură examina în voie acest nou reprezentant al reptilelor mari. Se încredinţară că se aseamănă într-adevăr cu iguanodonul prin membrele sale posterioare, lungi, şi prin coada-i groasă, pe care se sprijinea.

Membrele anterioare erau foarte scurte şi se terminau cu patru degete, înzestrate cu gheare ascuţite. Pe gâtu-i scurt se sprijinea un cap mic, cu o gură uriaşă, în care se vedeau nişte dinţi ascuţiţi. La rădăcina nasului avea un corn scurt şi turtit, care era mai degrabă o podoabă decât o armă de atac.

Deasupra ochilor mai avea două cornițe, şi începând de la cerbice, pe şira spinării şi pe coadă, se întindea un şir de ţepi mărunţi, foarte ascuţiţi. Pielea-i încreţită era de culoare verde cu reflexe cenuşii. Animalul măsura vreo cinci metri în lungime şi avea, fără tăgadă, o putere nemaipomenită; cât despre agerimea şi cutezanţa sa, stătea mărturie atacul împotriva turmei de iguanodoni.

După ce examină reptila, Kaştanov fu de părere că este un ceratozaur, aparţinând aceluiaşi ordin al dinozaurienilor din care fac parte iguanodonii şi alte reptile terestre din era mezozoică.

— Trag nădejde că n-o să încingem un ospăţ cu carnea acestei dihănii scârboase! zise Gromeko după ce terminară măsurarea şi descrierea animalului.

— Şi de ce nu? Dacă n-am fi avut altă carne, am fi fost siliţi să ne mulţumim cu asta, răspunse Makşeev. Avem însă la dispoziţie iguanodonul, pe care ceratozaurul n-a avut timp decât să-l răpună.

— Trebuie să-l ascundem bine. Altfel, pterodactilii nu ne vor lăsa nicio bucăţică. Ia priviţi cum ne mai dau târcoale. Au simţit, pesemne, că-i rost să se ospăteze.

Într-adevăr, deasupra poienii se roteau reptile zburătoare, scoţând un fel de croncănit. De aceea

vânătorii tăiară picioarele dinapoi ale puiului de iguanodon şi le ascunseră în desiş, atârnate de crengi, apoi porniră spre văgăună, care acum, după luptă şi după detunăturile care răscoliseră împrejurimile, era pustie.

VĂGĂUNA PTERODACTILILOR

Gura văgăunii se căsca larg. Pe fundul trecătoarei şerpuia un pârâiaş străjuit de smocuri de ferigi. Vegetaţia se oprise la poalele povârnişurilor abrupte; ele erau stâncoase, golaşe, de culoare roşiatică, neagră sau galbenă. Kaştanov şi Makşeev iuţiră pasul spre stânci. Gromeko porni în căutare de noi plante pe malurile pârâiaşului, iar Papocikin - la prins de fluturi uriaşi.

Prima stâncă de care se apropiară geologii era conabie [*CONABÍU, -ÍE, conabii, adjectiv, Roşu-închis, de culoarea vişinei coapte; vişiniu. notă C.CPŞF*]. Kaştanov se aştepta să dea şi aici de minereu de fier. Dar după ce desprinse o bucată de rocă şi o cercetă cu lupa, dădu din cap şi murmură:

— Ceva nou!

Bucăţile pe care le desprinse din alte locuri aveau acelaşi aspect. Stâncile erau dure şi netede, încât nu era chip să desprindă o bucată mai mare. Atunci cei doi geologi îşi uniră forţele ca să zdrobească un bloc din această rocă aflat la poalele stâncii. În sfârşit blocul

crăpă şi se despică în două; în miezul său luceau vinişoare şi cuiburi formate dintr-un metal alb.

Kaştanov se aplecă şi exclamă uimit:

— Argint în stare nativă, ascuns probabil într-un minereu roşiatic compact, de argint.

— Iarăşi bogăţii de milioane! zise Makşeev zâmbind.

După descoperirea filonului de aur, despre însemnătatea căruia savantul său tovarăş se arătase atât de sceptic, Makşeev privea cu un oarecare dispreţ comorile minerale ale acestui ţinut miraculos.

Înaintând pe la poalele stâncilor, geologii ajunseră în scurt timp într-un loc unde culoarea conabie dispăru, fiind înlocuită de culoarea neagră cu pete şi vinişoare galbene sau roşii. Aici dădură iarăşi de magnetită. Puţin mai departe se zăreau stânci dezagregate brăzdate de vâlcele. Aceste stânci erau galbene ori galbene-verzui. Kaştanov constată că ele sunt formate din ocru de plumb şi minereuri de plumb oxidate, în măruntaiele cărora puteau fi ascunse bucăţi masive de galenă.

Când urcară mai sus, zăriră pe o pantă o stâncă uriaşă, care le atrase luare-aminte prin culoarea ei verde-închis; de departe, stânca părea acoperită de muşchi sau licheni. Dacă loveai în această stâncă cu ciocanul, el ricoşa scoţând un sunet melodios; numai după multă trudă exploratorii izbutiră să desprindă câteva bucăţi de rocă, care sporiră şi mai mult uimirea lui Kaştanov.

— Cupru în stare nativă, în masă compactă, oxidat la suprafaţă, constată el.

— Ce de bogăţii sunt pe meleagurile astea! se minună Makşeev. Găseşti orice minereu îţi pofteşte inima. Aici s-ar putea constitui o uzină metalurgică universală!

— Ai dreptate! Când la suprafaţa planetei noastre nu va mai fi destul minereu pentru nevoile crescânde ale omenirii, vrând-nevrând oamenii vor trebui să coboare aici după metalele necesare. Ei vor înfrunta gheţuri, neguri şi vijelii.

— Sau poate vor săpa un puţ adânc în scoarţa Pământului, ca să ajungă pe calea cea mai scurtă la aceste bogăţii imense! glumi Makşeev.

În vremea asta, deasupra geologilor absorbiţi de examinarea acestor bogăţii trecu cu repeziciune o umbră uriaşă, şi în acelaşi timp îl auziră pe Gromeko strigând:

— Atenţie, o reptilă zburătoare.

Apucară amândoi armele şi ridicară capul. La o înălţime de vreo douăzeci de metri plana deasupra lor un animal uriaş de culoare închisă; după felul cum zbura, puteai să-ţi dai seama cu uşurinţă că este o reptilă zburătoare din familia pterodactilului; era mult mai mare decât acelea pe care le văzuseră pe ţărmul mării şi măsura aproape şase metri în anvergura aripilor. Plecându-şi capul înarmat cu un cioc uriaş, reptila căuta o pradă şi privea uimită spre animalele bipede nemaiîntâlnite până atunci.

Dar vânătorii nu puteau aştepta ca animalul să-şi revină din uimire, căci dacă reptila s-ar fi năpustit asupra unuia dintre ei de la înălţimea aceea, l-ar fi

putut ucide sau răni grav cu ghearele sau cu dinţii. Makşeev ochi repede şi trase. Pterodactilul se aruncă într-o parte, dând puternic din aripi, mai zbură puţin şi se aşeză pe un colţ de stâncă unde începu să clatine capul, aci deschizând ciocul plin de dinţi, aci închizându-l.

— Se vede că totuşi l-am atins! zise Makşeev, fără a se hotărî să mai tragă o dată, căci animalul era prea departe.

În acea clipă, în poiana unde rămăseseră zoologul şi botanistul răsună un strigăt puternic, urmat de o detunătură.

De după fâşia de equisetacee şi ferigi care despărţea albia de poalele stâncilor apăru un alt pterodactil, care ducea în gheare ceva negricios. Surprins, Kaştanov crezu ca reptila a răpit pe unul din tovarăşii săi şi trase la iuţeală. Animalul mai fâlfâi o dată din aripi, scăpă prada şi se prăbuşi dincolo de copaci.

Geologii alergară într-acolo cit îi ţineau picioarele, ca să-şi ajute tovarăşul căzut de la o înălţime de câţiva metri. Cum intrară în hăţiş, se izbiră nas în nas cu Gromeko şi Papocikin, care alergau din direcţia opusă.

— Sunteţi amândoi vii, teferi? Care dintre dumneavoastră a căzut acum câteva clipe din ghearele reptilei?

Tovarăşii lor începură să râdă:

— Reptila mi-a furat mantaua în care învelisem plantele adunate şi pe care am lăsat-o în poiană. A luat-o probabil drept un leş, explică botanistul.

— Şi eu am tras în ea, dar cred că n-am nimerit-o!

adăugă zoologul.

Liniştiţi în privinţa soartei tovarăşilor lor, porniră cu toţii spre locul unde se zvârcolea reptila împuşcată. La apropierea oamenilor, dihania sări în picioare şi alergă în întâmpinarea lor, agitând o aripă şi târând-o pe cealaltă, frântă pesemne.

Animalul alerga ca o raţă, întinzând gâtul cu capul său uriaş, căscând gura şi orăcăind cu furie. Excrescenţa cărnoasă de la rădăcina ciocului devenea stacojie. Reptila era de înălţimea unui om şi, deşi rănită, se putea dovedi un vrăjmaş periculos; de aceea vânătorii o doborâră cu un glonţ.

În timp ce Kaştanov şi Papocikin examinau pterodactilul, Makşeev şi Gromeko se duseră să caute mantaua furată. Ei cercetară poiana până la poalele stâncilor, răscoliră desişul, dar nu găsiră nimic.

— Asta-i bună! Unde o fi? bombăni botanistul, ştergându-şi năduşeala care-i curgea şiroaie pe faţă. Doar n-o fi înghiţit-o.

— Am văzut foarte bine când reptila a scăpat-o din gheare, după ce am tras, zise Makşeev.

Între timp, al doilea pterodactil, care până atunci stătuse pe un colţ de stâncă, se înălţă în văzduh, plană deasupra equisetaceelor şi, după ce înşfăcă ceva negricios din vârful acestor plante, zbură mai departe.

— Ei drăcia dracului! exclamă botanistul. E mantaua mea! Noi o căutam pe jos şi ea era în copaci!

Makşeev ridică arma şi ochi reptila, care zbura pe deasupra lui. Deodată însă mantaua se desfăcu şi din ea căzu un snop de plante. Speriată, dihania dădu

drumul mantalei, astfel că vânătorul lăsă puşca în jos.

— Se vede treaba că aceşti pterodactili nu strălucesc prin isteţime, de vreme ce înşfacă şi lucruri ce nu se pot mânca, spuse Gromeko, îndreptându-se spre mantaua căzută în poiană.

— Sau sunt mai isteţi decât îţi închipui. Poate aveau de gând să-ţi fure mantaua şi fânul ca să facă un cuib confortabil pentru puii lor! glumi Makşeev.

— Fân? Câtă lipsă de respect pentru colecţiile mele botanice! O să-mi spui, poate, pentru a dovedi cât de isteţe sunt reptilele dumitale, că au vrut să-mi fure mantaua ca să-şi îmbrace puii.

— Nu, n-am vrut să spun asta! pufni în râs Makşeev. Afară numai dacă am admite că în Jurasic reptilele zburătoare erau un fel de suverani şi se aflau pe o foarte înaltă treaptă de dezvoltare. Dar de ce ai adunat atâtea ierburi de acelaşi fel? adăugă el, văzând că botanistul strânge plantele - un fel de trestii - căzute din manta şi împrăştiate în poiană.

— Ia ghiceşte ce-i asta! răspunse Gromeko, dând tovarăşului său una dintre plante.

— O trestie oarecare, groasă şi destul de băţoasă. Numai iguanodonii ar putea mânca aşa ceva.

— Ai ghicit, iguanodonii o devorează cu plăcere, dar nici noi nu ne-am da în lături.

– Oare! Să fie bună şi pentru supă?

— Pentru supă nu, dar pentru ceai, da. Ia rupe-o!

Makşeev rupse trestia, din care începu să curgă un lichid străveziu.

— Gustă, rogu-te, sucul acestei netrebnice trestii.

Sucul era lipicios şi dulce.

— O fi trestie de zahăr?

— Dacă nu o trestie de zahăr asemenea aceleia care creşte pe suprafaţa planetei noastre, în orice caz o altă plantă zaharoasă.

— Cum de ţi-ai dat seama că e dulce?

— În gura puiului de iguanodon pe care l-a răpus monstrul acela în poiană, am găsit tulpina unei plante, care era lipicioasă la pipăit. Am făcut cercetări ca să aflu unde creşte această plantă şi am găsit-o crescând din abundenţă de-a lungul unui pârâiaş; fireşte, m-am grăbit să-i gust sucul. Întrucât proviziile noastre de zahăr sunt pe terminate, putem înlocui zahărul cu sucul acestei trestii, sau chiar putem fabrica zahăr din ea; vezi, deci, că uneori şi fânul meu e bun la ceva!

Întorcându-se la pterodactilul ucis, Gromeko anunţă şi celorlalţi tovarăşi descoperirea sa, care a prilejuit păţania cu mantaua. Găsiră cu toţii că planul său e minunat şi hotărâră să strângă la întoarcere cât mai multă trestie, ca să încerce să extragă zahăr din ea.

Vânătorii îşi continuară drumul prin trecătoare; pe fundul acesteia curgea un pârâiaş, mărginit de o fâşie îngustă de equisetacee pitice şi de iarbă aspră.

După puţin timp, trecătoarea se transformă într-o adevărată crăpătură, cu fundul acoperit în întregime de apă. Locul era sinistru, întunecos şi umed. Vânătorii mergeau unul în spatele altuia, în frunte păşea Makşeev cu arma în mână, iar ultimul era Kaştanov, care cerceta stâncile cu ciocanul.

Dar iată că în faţă orizontul se mai lumină şi pe

alocuri se iviră plante. Crăpătura se lărgi repede, transformându-se într-o depresiune destul de mare, împrejmuită de stânci, care în partea de jos erau abrupte, iar mai sus se retrăgeau sub formă de terase, alcătuind un fel de amfiteatru. Fundul depresiunii era acoperit de o iarbă verde, groasă. În mijloc se afla un iezer din care izvora pârâiaşul.

— Ptiu, ce duhoare! exclamă Gromeko, când vânătorii se apropiară de lac.

— Într-adevăr, e un miros groaznic, de hoit! întări Makşeev.

— O fi un lac mineral, de pildă, cu izvoare sulfuroase, zise Papocikin, aplecându-se deasupra apei ca s-o miroasă.

Vânătorii îşi rotiră privirile în jur. Atenţia le fu atrasă de un şuierat ciudat, care alterna cu un fel de scâncete, amintind sunetul produs când freci o sticlă cu un dop. Sunetele veneau de undeva de sus, de pe pereţii depresiunii, dar nu se vedea nimic.

În vremea asta, deasupra poienii trecu în zbor dihania mare, întunecată, care se lăsă pe unul din colţurile teraselor. Atunci scâncetele şi şuieratul se înteţiră.

— Un pterodactilus! exclamă Makşeev.

— Se vede treaba că aici sunt cuiburi de reptile zburătoare, spuse zoologul.

— Iată, deci, de unde vine duhoarea! Pesemne că dihăniile astea nu prea îndrăgesc curăţenia.

Între timp, reptila se înălţă din nou în văzduh şi, zărindu-i pe oameni, începu să se rotească deasupra

depresiunii, orăcăind puternic. Scâncetele şi şuieratul conteniră pe dată.

— Puii au tăcut!

— Ce bine ar fi dacă am putea lua nişte ouă şi vreun pui din cuiburi, spuse zoologul.

— Încearcă numai să te caţeri pe acest repeziş şi să te încaieri cu părinţii lor. O să-ţi dea ei atunci ouă şi pui!

– Ehei, dar aici e un cârd întreg! exclamă Kaştanov, arătând un alt pterodactilus apărut de după un colţ al stâncii, în vreme ce alţi doi se roteau în văzduh.

— Ce facem, tragem? întrebă Makşeev, dornic să se reabiliteze ca ţintaş după nedibăcia de care dăduse dovadă data trecută.

— La ce bun? Am doborât unul, l-am cercetat, ne ajunge, şi apoi trebuie să cruţăm cartuşele, fu de părere Kaştanov.

— Mai bine să ne luăm tălpăşiţa, până n-apucăm să stârnim toate cuiburile, spuse botanistul, care nu avea poftă să mai rămână în depresiunea aceasta rău mirositoare.

Deasupra poienii se învârteau orăcăind câteva reptile şi vânătorii socotiră că e mai înţelept să urmeze sfatul lui Gromeko. Pe când se îndreptau spre ieşirea din depresiune, văzură la poalele zidului mormane de oase de diferite mărimi, amestecate cu excremente de pterodactili.

— Am nimerit în groapa de gunoi a acestor reptile! glumi Makşeev..

— Pterodactilii şi-au făcut sălaşul aici, ca să fie la

adăpost. Văgăuna asta e o adevărată cetăţuie.

— Probabil că alte reptile le fură ouăle şi puii, îi lămuri zoologul. Aţi observat, cred, că deşi pterodactilul e reptilă, are totuşi apucături de pasăre.

— Ai dreptate. Având aripi, a putut să trăiască altfel decât strămoşii săi îndepărtaţi.

— Păcat însă că n-am reuşit să vedem cum sunt construite cuiburile lor şi cum arată ouăle şi puii, mai ales ouăle clocite.

— Cred că pterodactilii nu-şi clocesc ouăle ca păsările, - zise Kaştanov, - ci lasă treaba asta în seama soarelui, ca şi celelalte reptile.

— Nu-ţi face inimă rea, că găsim noi şi-n altă parte ouă de iguanodon sau de pleziozaur, încercă Gromeko să-l consoleze pe zoolog.

— Dacă o să fie proaspete, facem o omletă cât toate zilele. Îmi închipui cât de mari sunt ouăle acestor dihănii. Cred că unul singur ar ajunge pentru noi toţi! glumi Makşeev.

Exploratorii ieşiră din văgăună şi ajunseră în luminişul de la poalele stâncilor; strângând pe drum trestii zaharoase, ei se îndreptară spre locul unde zăcea reptila carnivoră răpusă.

Aici era zarvă mare. În văzduh se roteau reptile de diferite mărimi; pe leşurile ceratozaurului şi iguanodonului se strânseseră o puzderie de pterodactili. Rupând bucăţi de carne din leşuri, unii le înfulecau pe loc, alţii le cărau spre sud, către văgăunile munţilor, unde îşi aveau, probabil, cuiburile. Scâncetele, orăcăitul şi şuieratul îţi luau auzul.

La apropierea oamenilor, întreg stolul care se ospăta aici intră în fierbere. Unele dintre reptile se înălţară în văzduh şi începură să se învârtească deasupra poienii, altele, clătinându-se pe picioarele lor scurte şi târându-şi aripile pe jumătate desfăcute, fugiră care încotro; acestea din urmă se îmbuibaseră, pesemne, într-atâta, încât nu mai puteau zbura. Papocikin reuşi între timp să facă două fotografii.

Reptilele sătule nu atacară pe oamenii care le tulburaseră ospăţul, dar umpleau văzduhul cu larma lor, prin care îşi exprimau probabil nemulţumirea.

După ce luară din ascunziş pulpele de iguanodon, vânătorii porniră prin pădure, urmând aceeaşi albie secată. Când ajunseră aproape de zănoagă, Gromeko, care mergea în frunte, se opri pe neaşteptate şi arătă celorlalţi urmele unor labe uriaşe, adânc întipărite în nisipul umed al albiei.

— Nu e un iguanodon, constată Papocikin. Animalul acesta umblă în patru labe. Iată aici urmele picioarelor dinapoi, cu trei degete, iar aici urmele picioarelor din faţă, cu cinci degete!

— Laba are şi ea altă formă şi e mai mare decât a iguanodonului, adăugă Kaştanov.

— Am putea şti după forma labei dacă animalul e carnivor sau ierbivor? întrebă Makşeev.

— Cred că e ierbivor. Degetele nu se termină cu gheare, ci cu un fel de copite, cu care animalul nu poate apuca prada.

— Uite şi urma cozii, mai scurtă şi mai subţire decât a iguanodonului, observă zoologul, arătând o dâră

şerpuitoare între urmele lăsate de labe.

— În orice caz, animalul e uriaş şi se află, probabil, prin preajma lacului nostru, deoarece nu se văd urme care să vină din direcţia opusă, spuse Gromeko.

— Atunci, să ţinem armele gata pregătite şi să înaintăm cu băgare de seamă! îi avertiză Makşeev.

Înaintau încet, pas cu pas, prin albie, privind cu atenţie în faţă. Dar nu se vedea nimic. Numai libelule şi gândaci roiau deasupra equisetaceelor şi ferigelor. Străbătură un coridor îngust, mărginit de plante verzi, şi ajunseră până la stânci. Aici vânătorii se opriră nehotărâţi.

După ce spuse în şoaptă tovarăşilor săi să-l aştepte acolo, Makşeev străbătu în fugă trecătoarea, apoi făcu celorlalţi semn să se apropie. Se adăpostiră cu toţii în zănoagă, ascunzându-se după copacii ce creşteau la intrare, şi avură prilejul să vadă un spectacol interesant.

În luminiş păştea un monstru care, după dimensiunile şi aspectul său ciudat, depăşea tot ceea ce văzuseră până atunci exploratorii noştri în Plutonia - ţara giganţilor dispăruţi de pe faţa Pământului.

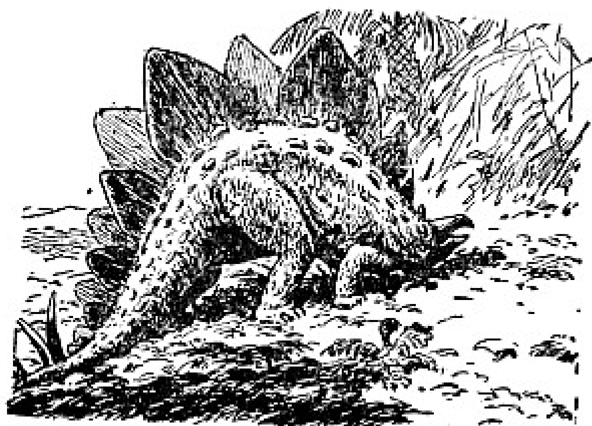
Matahala măsura vreo opt metri în lungime şi vreo patru în lăţime. Picioarele din faţă erau mult mai scurte decât cele dinapoi. Trupul său masiv, plecat înainte, se termina cu un cap uimitor de mic, ca de şopârlă. De-a lungul şirei spinării avea două rânduri de lamele, care stăteau ţepene şi puţin plecate într-o parte, asemenea unor aripioare. Patru perechi de lamele mai mari decât celelalte se ridicau pe trunchi, trei perechi de lamele

mai mici, pe gâtu-i gros, iar alte două perechi, pe coadă. Puţin mai subţire şi mai scurtă decât aceea a iguanodonului şi ceratozaurului, coada acestui animal era înzestrată cu încă trei perechi de ţepi lungi, mai jos de lamele. Pielea încreţită a acestui monstru avea din loc în loc nişte excrescenţe ca nişte negi, mai mici şi mai dese pe gât şi cap, mai rare şi mai mari pe restul trupului şi pe coadă. Petele şi liniile şerpuitoare, de un brun-închis pe fondul verde murdar al pielii, făceau ca animalul să fie şi mai monstruos.

Dihania păştea liniştită pe malul lacului, prinzând smocuri de trestie dulce şi de equisetacee mărunte cu gura ei mare; dimensiunile gurii contrastau vădit cu capul mic. Când trupul animalului se mişca, lamelele de pe spinare fluturau ca nişte aripioare.

— Parcă ar fi aripioarele zeului Amor! zise în şoaptă Makşeev.

— Nimic de zis, e tare frumuşel acest amoraş din Jurasic! spuse Gromeko, râzând. Nu mi-aş fi închipuit vreodată că există asemenea monştri.

— Înfăţişarea sa înfricoşătoare, lamelele, ţepii, negii, desenele de pe trupul lui, toate laolaltă slujesc pentru a înspăimânta pe vrăjmaşii acestui animal paşnic şi,

probabil, cu desăvârşire inofensiv, spuse zoologul, care între timp luase câteva fotografii. Cum se numeşte acest amoraş? îl întrebă el pe geolog.

— Este, fără îndoială, un stegozaur, animalul cel mai original din ordinul dinozaurienilor, din care fac parte iguanodonul, ceratozaurul şi triceratopsul pe care-l văzurăm adineauri. În jurasicul superior au existat câteva varietăţi ale acestor monştri. Rămăşiţe de-ale lor s-au găsit în America de Nord.

După ce priviră pe îndelete reptila, vânătorii traseră din locul unde stăteau ascunşi un foc de armă. Repetat de stânci ca un ecou, iar apoi începură să strige în cor cât îi ţinea gura.

Înspăimântat, animalul o rupse la fugă, clătinându-se ca un buiestraş. În timp ce gonea, lamelele de pe spinarea sa se loveau unele de altele, producând nişte sunete ca de castaniete.

Îndată ce animalul dispăru, vânătorii ieşiră din ascunziş, luară apă din lac şi porniră agale pe albie în jos, spre tabără, gândindu-se cu jind cât de gustoasă va fi carnea friptă a puiului de iguanodon şi cât de plăcută odihna pe ţărmul mării liniştite.

PRĂDAŢI FĂRĂ MILĂ

Mare le fu mirarea însă când, ieşind din pădure pe ţărmul mării, constatară dispariţia cortului.

— Am rătăcit drumul, probabil, şi am ieşit în alt loc,

zise Kaştanov.

— Da de unde! replică Makşeev. Chiar acum am sărit îngrăditura pe care am ridicat-o aseară la gura albiei secate, în apropiere de campament.

— Ai dreptate, dar atunci unde-i cortul?

— Şi unde sunt toate lucrurile?

— Dar Generalu?

Uluiţi, exploratorii alergară într-un suflet spre locul unde trebuia să fie cortul. Dar aici, nu găsiră nimic: nici cortul, nici lucrurile, niciun petic de hârtie măcar. Nu rămăsese decât cenuşa focului şi găurile unde fuseseră înfipţi în pământ parii de susţinere ai cortului.

— Ce-o fi însemnând asta? se întrebă nedumerit Gromeko, când toţi patru se strânseră roată în jurul tăciunilor stinşi. Şi ei care trăgeau nădejde să pună la frigare puiul de iguanodon!

— Nu pricep absolut nimic, murmură Papocikin, abătut.

— E clar ca bună ziua că am fost prădaţi! spuse Makşeev.

— Dar cine, cine a putut s-o facă? se întrebă la rându-i Kaştanov. Numai nişte fiinţe înzestrate cu raţiune ar fi putut face aşa ceva, or asemenea fiinţe n-am întâlnit de când am părăsit „Steaua Polară”.

— Doar n-ai să spui că ne-au prădat iguanodonii!

— Sau stegozaurii!

— Ori pleziozaurii!

— Poate blestemaţii de pterodactili au cărat lucrurile noastre în cuiburile lor? încercă sa găsească o explicaţie Gromeko, aducându-şi aminte de păţania cu

mantaua.

— E absurd! Cum poţi să crezi că au cărat şi cortul, şi vasele, şi aşternuturile, şi toate lucruşoarele! E cu neputinţă să fi fost atât de isteţi şi de vicleni, răspunse Kaştanov.

— Dar cu bărcile ce s-o fi întâmplat, exclamă Makşeev.

Îndată ce auziră aceste cuvinte, porniră cu toţii în fugă spre marginea pădurii, în desişul unde îşi ascunseseră bărcile şi vâslele, înainte de a porni în expediţie. Găsiră totul neatins.

— Aflaţi că a dispărut şi pluta pe care am lăsat-o pe ţărm în faţa cortului, îi anunţă Gromeko.

— Ce ne facem? exclamă zoologul, exprimând gândul care-i frământa pe toţi. Fără cort, fără provizii, fără haine, fără vase, o să pierim pe ţărmul acestei mări blestemate!

— Eu zic să cumpănim bine situaţia, fără a ne pripi propuse Kaştanov. În primul rând să ne odihnim şi să îmbucăm câte ceva: oboseala şi foamea nu sunt sfetnici buni. Să facem focul, iar pe urmă să frigem carnea.

— Şi să bem apă cu zahăr, adăugă Gromeko, arătând spre bidonul cu apă şi spre snopul de trestie dulce pe care îl aduseseră cu ei.

Aprinseră focul, tăiară carnea bucăţele, o înşirară pe nişte beţişoare şi o puseră la frigare. Apoi se aşezară toţi în jurul focului şi, sugând bucăţi de trestie sau bând apă, continuară să discute despre misterioasa dispariţie a cortului.

— Ne aflăm acum în situaţia lui Robinson pe insula aceea pustie! glumi Makşeev.

— Cu singura deosebire că suntem patru, avem arme şi o oarecare rezervă de cartuşe, observă Kaştanov.

— Trebuie să numărăm cartuşele şi să le folosim cu multă socoteală.

— În bidonul meu au mai rămas vreo două păhărele de coniac, spuse Gromeko, care, ca medic, păstra această băutură pentru cazuri grave.

— Iar în geanta mea se află un ceainic, un pahar şi câteva linguriţe de ceai, adăugă zoologul, care nu pornea în expediţie fără asemenea lucruri.

— Minunat! Cel puţin din când în când ne vom putea permite să bem ceai, spuse Makşeev. În ce mă priveşte, nu am în buzunare nimic altceva decât tutun, o pipă, busola şi bloc-notes-ul.

— Cam asta am şi eu prin buzunare, dacă nu punem la socoteală ciocanele.

— Gata frigăruile! anunţă botanistul, care supraveghea beţişoarele cu carne.

Fiecare luă câte un beţişor şi începură să se ospăteze. Cum însă nu o săraseră, carnea nu avea un gust prea plăcut.

— Trebuie să căutăm sare pe ţărm! zise Makşeev. Carnea ar fi fost mai gustoasă, dacă am fi muiat-o măcar în apa mării.

Până mâncară carnea, fierse şi apa din ceainicul zoologului, şi fiecare primi pe rând câte un păhărel de ceai, îndulcit cu suc de trestie. După ce-şi băură ceaiurile şi-şi aprinseră pipele, reîncepură sfatul. Toţi

fură de acord că trebuie să pornească îndată pe urmele jefuitorilor, după ce vor fi stabilit direcţia în care plecaseră aceştia cu lucrurile furate.

— Trebuie să cercetăm cu atenţie împrejurimile taberei, propuse Makşeev. Hoţii, sau au venit şi au plecat prin văzduh, cum presupune Mihail Ignatievici, lucru care îmi pare greu de crezut, sau pe apă, folosindu-se de pluta noastră, sau pe uscat. Dar până la apă, ei n-au putut ajunge decât mergând pe uscat. Prin urmare, dacă hoţii n-au venit în zbor, trebuie să găsim urme într-o direcţie sau alta de la cortul nostru.

— Păcat că nu ne-am gândit de la început la asta şi am alergat în toate părţile. Chiar dacă au existat urme, le-am şters.

— După cum ne-am încredinţat ieri, dacă mergi spre răsărit, de-a lungul stâncilor, nu poţi ajunge departe, continuă Makşeev. Nu cred de asemenea să fi urmat cursul albiei: îngrăditura a rămas neatinsă şi apoi noi n-am întâlnit pe nimeni şi n-am văzut urme suspecte. Prin urmare, urmele jefuitorilor trebuie căutate ori pe ţărmul mării, ori spre apus, pe litoral.

— Ai dreptate! încuviinţă Kaştanov. E probabil să fi plecat într-una din aceste două direcţii.

— Aşadar, să pornim la treabă. Întrucât mă pricep mai bine decât dumneavoastră toţi să cercetez urmele, - spuse Makşeev drept încheiere, - vă rog să rămâneţi pe loc până voi cerceta împrejurimile taberei.

Lăsându-se în genunchi, Makşeev începu să examineze cu migală terenul în jurul locului unde înainte fusese cortul; apoi se îndreptă spre ţărmul

marii, cercetă pământul acolo unde se afla pluta, se întoarse şi porni spre apus, de-a lungul litoralului. După ce făcu vreo două sute de paşi, înfipse în nisip o cracă uscată şi se înapoie la tovarăşii săi.

— N-am fost prădaţi de oameni şi nici de reptile. Avutul nostru l-au cărat de aici nişte insecte uriaşe, dacă ar fi să judec după urmele care se văd pretutindeni; am descoperit zeci şi zeci de urme. La început m-am gândit că lucrurile au fost duse până la plută şi apoi transportate pe apă, dar am constatat că urmele nu ajung până la apă şi nimic nu arată că pluta ar fi fost trasă spre mare. Pluta a dispărut într-un chip absolut misterios. Cortul şi lucrurile au fost parte cărate, parte târâte pe nisip, spre apus, de-a lungul ţărmului. Hoţii care ne-au prădat au şase picioare, iar trupul lor e lung de aproape un metru, judecind după urmele lăsate pe nisip.

— Grozave vietăţi! exclamă Papocikin.

— Dar cu Generalu ce s-a întâmplat? întrebă Kaştanov. L-or fi ucis, l-or fi dus cu ele viu, pentru ca apoi să-l devoreze, sau câinele o fi fugit, speriindu-se de hoţi?

— În jurul cortului am descoperit multe urme ale lui Generalu, dar în cea mai mare parte ele sunt acoperite de urmele insectelor, ceea ce înseamnă că sunt mai vechi. Nicăieri nu se văd urme de sânge proaspăt şi nici bucăţi din trupul insectelor sfâşiate de câine.

Înclin să cred că Generalu a luat-o la sănătoasa când a apărut această armată de duşmani cum nu mai văzuse până atunci şi se ascunde pe undeva prin hăţiş.

De altfel, trebuie să mai cercetez pământul la marginea pădurii.

Spunând aceste cuvinte, Makşeev începu să examineze din nou urmele; el porni din locul unde în ajun se afla cortul şi înainta spre marginea pădurii. Apoi trecu de câteva ori, înainte şi înapoi, de-a lungul lizierei, cercetând cu băgare de seamă pământul. În cele din urmă se opri şi-şi chemă tovarăşii:

— Aici, Generalu a intrat în desiş; dar înainte de asta s-a întâmplat ceva cu el; îşi târa picioarele dinapoi.

După ce tăie cu cuţitul său de vânătoare crengile de jos ale equisetaceelor, Makşeev porni de-a buşilea în desiş, fluierând mereu câinele şi oprindu-se din când în când în aşteptarea răspunsului. În cele din urmă auzi un schelălăit slab şi peste puţin timp de sub crengile ce atârnau până la pământ apăru Generalu; bietul animal era de nerecunoscut. Tot corpul i se umflase, iar partea dinapoi abia şi-o târa.

— Ce-ai păţit, măi cuţulache? zise Makşeev, mângâind câinele, care îi lingea mâinile, scheunând prietenos. Inginerul ieşi de-a buşilea din hăţişul întunecos, urmat de câine. Înfăţişarea jalnică a animalului îi înduioşă pe toţi.

— Să-i fi rupt oare hoţii şira spinării? întrebă Papocikin.

— N-aş crede! răspunse Gromeko, în timp ce examina câinele. Nu, nicidecum, urmă el. Mai curând l-au rănit cu nişte săgeţi otrăvite.Pe spate are câteva răni mici, acoperite de sânge închegat, dar şira spinării e neatinsă.

— Ce tot îndrugi de săgeţi? se miră Makşeev. Doar hoţii care ne-au prădat n-au fost decât nişte insecte.

— Ai dreptate, uitasem! În cazul ăsta, ele au muşcat sau au împuns câinele cu fălcile ori cu acele lor veninoase.

— Ce facem însă cu Generalu? Îl putem vindeca?

— Cred că da! Dacă veninul ar fi fost mortal, câinele ar fi murit de mult. Din păcate, farmacia ne-a fost furată o dată cu toate celelalte lucruri. Să încercăm să-i punem comprese reci.

Makşeev luă în braţe câinele, care scheuna de ţi se rupea inima, şi îl duse pe ţărm. Aci, Gromeko începu să toarne apă pe corpul animalului. La început, câinele se zbătea ca în gură de şarpe, dar curând apa rece îşi făcu efectul şi Generalu se potoli. Atunci îl băgară cu partea dinapoi a corpului în apă.

În vreme ce botanistul îl dădăcea pe Generalu, ceilalţi scoaseră din desiş bărcile şi vâslele, le puseră pe apă şi strânseră aici lucrurile pe care le avuseseră cu ei în timpul buclucaşei expediţii. Apoi doi dintre ei se mai duseră o dată la iezerul dintre stânci, ca să-şi sporească rezerva de apă, iar ceilalţi fripseră carnea de iguanodon, pentru ca atunci când vor porni pe urmele jefuitorilor, să nu-şi mai piardă vremea cu gătitul.

Toate pregătirile durară cam vreun ceas. Între timp, umflăturile de pe trupul câinelui începură să dea înapoi şi animalul se ridică pe picioare. Exploratorii hotărâră să-l ia în barcă. Planul lor era următorul: doi dintre ei să plutească de-a lungul ţărmului cu bărcile în care-şi

aveau avutul, iar ceilalţi doi să meargă pe urmele jefuitorilor, atâta vreme cât ele vor înainta pe lângă coastă. Astfel, la nevoie, luntraşii îşi puteau ajuta tovarăşii, iar aceştia îi puteau opri pe navigatori, când urmele ar fi dus spre inima ţinutului.

PE URMELE JEFUITORILOR

Makşeev şl Gromeko porniră pe jos, iar Kaştanov şi Papocikin se urcară în bărci, străduindu-se să nu rămână în urmă, dar nici s-o ia înaintea tovarăşilor lor. Din fericire, vremea era liniştită şi apa mării scălda ţărmul clipocind uşor. Makşeev mergea în frunte, pe urmele jefuitorilor. Din când în când se oprea, pentru a-i împărtăşi botanistului constatările sale. Într-un loc, bunăoară, găsiră urmele multora dintre lucrurile furate, pe care hoţii le lăsaseră jos, pentru a se odihni, probabil; în alt loc se vedeau clar urmele plutei. Când dădu de ele, Makşeev exclamă:

— Enigma plutei e dezlegată: jefuitorii au dus-o în spinare.

— La ce naiba le-o fi trebuind? întrebă Gromeko.

— Dar cortul, aşternutul şi celelalte lucruri? Au luat până şi bucăţile de aur şi probele de magnetită pe care le-am strâns ieri cu Piotr Ivanovici.

— Nu mă taie capul de loc ce soi de vietăţi or mai fi şi astea! Ai crede că sunt nişte fiinţe înzestrate cu raţiune. Nu m-ar mira dacă ar face cortul, ar dormi în

aşternutul nostru şi ar mânca din străchinile noastre.

— Toate sunt cu putinţă în această miraculoasă ţară a perioadelor geologice străvechi. Se prea poate ca în Jurasic anumite insecte să fi atins un înalt grad de dezvoltare, devenind un fel de regi ai naturii.

— Dar şi în zilele noastre există insecte inteligente, care trăiesc în comunităţi şi se supun anumitor legi, ca de pildă, albinele sau furnicile.

— Stai, mi-ai dat o idee! După părerea mea, avutul ne-a fost furat de furnici.

— De ce nu de albine sau de viespi?

— Dacă ai cunoaşte obiceiurile furnicilor de pe faţa planetei noastre, ţi-ai da seama că există mai multe temeiuri să credem că ele ne-au furat lucrurile. Să nu uităm că furnicile cară în muşuroaiele lor tot ce găsesc, chiar lucruri care nu le trebuie şi au o putere uriaşă în comparaţie cu mărimea lor.

— Bine zici, albinele nu sunt atât de puternice şi strâng în stupul lor doar miere şi ceară, iar viespile nu aduc decât hrană. În plus, şi unele şi celelalte au aripi, iar jefuitorii nu par să fie înaripaţii.

— Asta-i şi părerea mea, deşi nu văd de ce insectele înaripate n-ar putea târî pe pământ lucrurile prea grele.

— Cred că suntem pe calea cea bună: dintre bănuiţi, primele sunt furnicile, apoi viespile şi abia la urmă albinele.

— Toate fac parte dintre insectele care muşcă sau înţeapă, injectând venin în rană. Cred că ele l-au înţepat pe Generalu, când acesta a încercat să apere

cortul.

— Aşa-i! Muşcăturile acestor insecte provoacă umflături şi sunt foarte dureroase. Dacă ţinem seama de mărimea lor, putem fi siguri că veninul pe care îl injectează în corp pricinuieşte şi o paralizie temporară.
Făcând fel de fel de presupuneri asupra jefuitorilor, exploratorii merseră vreo două ceasuri şi obosiră straşnic, căci picioarele le intrau adânc în nisipul de pe plajă.

— Eu, unul, nu mai pot! spuse în cele din urmă Gromeko, oprindu-se şi ştergându-şi năduşeala care-i şiroia pe faţă. Azi e mare zăpuşeală, şi nu se simte nicio boare de vânt.

— În schimb, marea e liniştită şi tovarăşii noştri nu rămân în urmă.

— Ce-ar fi să facem schimb cu ei? Pe noi ne dor picioarele, iar pe ei mâinile.

— Întrebarea e dacă vor şti să meargă după urme. Nu strică însă să încercăm.

Makşeev îi strigă pe luntraşi, şi când aceştia acostară, el le arătă urmele insectelor şi îi însoţi un timp, ca să vadă dacă se pot descurca. Apoi se sui în barcă împreună cu botanistul şi începură amândoi să vâslească.

Înfăţişarea ţinutului nu se schimbase de loc. De-a lungul ţărmului se întindea plaja lată de vreo sută-două de paşi, acoperită cu nisip şi pietriş: în timpul furtunilor ea era spălată, probabil, de valuri. Plaja era mărginită de un zid viu, alcătuit din equisetacee şi ferigi, în care se zărea arar câte o mică spărtură - o albie secată, ca

aceea cercetată în ajun. Pe nisip se încălzeau la soare iguanodoni, care la apropierea oamenilor şi a bărcilor dispăreau în pădure. Când şi când în mare se zăreau pleziozauri, care înotau curbându-şi graţios gâturile, asemenea unor uriaşe lebede negre. Pe deasupra pădurii treceau adesea reptile zburătoare: ele cercetau ţărmul, în căutarea prăzii.

După vreo două ceasuri de când se urcaseră în bărci, Makşeev şi Gromeko zăriră în faţa lor nişte coline roşiatice, care ajungeau până la ţărmul mării, curmând zidul pădurii. Aici descoperiră o albie uscată, mai adâncă şi mai largă. Această albie ducea în adâncul ţinutului şi despărţea marginea pădurii de coline, care nu erau decât nişte grămezi de nisip roşiatic. Urmele insectelor coteau aci, pentru a continua de-a lungul albiei. Cei doi exploratori ce mergeau pe ţărm strigară la tovarăşii lor din bărci să tragă la mal.

Îndată ce se încredinţară că insectele cotiseră într-adevăr de pe mal spre inima ţinutului, exploratorii se opriră să se sfătuiască ce să facă mai departe.

Erau nevoiţi să continue urmărirea pe jos, părăsind bărcile.

Dar umbletul, truda şi emoţiile din timpul zilei îi istoviseră; pe lângă asta, Generalu era încă mult prea slăbit. Hotărâră, deci, să se odihnească câteva ceasuri pe ţărmul mării, unde era mai răcoare; departe de mare ar fi fost nespus de cald pe o zi de arşiţă ca aceasta.

Traseră bărcile pe mal, apoi făcură repede focul, fripseră carnea şi puseră ceaiul la fiert. Lui Generalu îi

aplicară din nou comprese reci.

După ce se mai întremară, trei dintre ei se culcară pe nisip, iar al patrulea rămase de pază, deoarece trebuiau să ia măsuri de precauţie, ca să nu fie atacaţi pe neaşteptate de reptile sau de misterioasele insecte.

Trei ceasuri se scurseră în linişte. Kaştanov se nimeri să fie ultimul de pază. El se lungi pe nisip, chiar lângă apă, şi se gândea că dacă nu vor izbuti să-şi redobândească lucrurile, expediţia era sortită unui sfârşit tragic. Încetul cu încetul, din pricina zăpuşelii toropitoare, aţipi. Deodată se trezi dintr-un vis urât: se făcea că o reptilă uriaşă tăbărâse pe el şi-l lingea pe faţă cu limba ei băloasă.

Cuprins de groază, deschise ochii gemând şi văzu deasupra-i botul câinelui, care, sprijinit cu o labă pe pieptul geologului, scheuna tânguitor.

Credinciosul animal nu-l trezise fără rost. Ridicând capul, Kaştanov văzu că spre miazănoapte cerul se făcuse ca smoala: se apropia o furtună tropicală, cum îi mai prinsese pe exploratori pe râul Makşeev. Tunetele se ţineau lanţ, iar masa de catran a norilor era brăzdată într-una de fulgere orbitoare.

N-aveau timp de pierdut. Trebuiau să se depărteze cât mai repede cu putinţă de ţărmul mării, care în scurtă vreme avea să devină extrem de agitată.

Kaştanov îşi trezi tovarăşii. Hotărâră să fugă spre coline, căci în pădure primejdia nu era mai mică decât pe ţărmul mării. Avură grijă însă să tragă după ei şi bărcile, ca să nu fie luate de valuri.

Ajunşi pe creasta primului şir de coline, în care

Kaştanov recunoscu îndată dune marine [*Dune - movile şi şiruri de movile, alcătuite din nisip mişcător. Se găsesc pe malurile lacurilor, mărilor şi râurilor, unde nisipul adus de apă este luat, după ce se usucă, de vânt şi îngrămădit în preajma a diferite obstacole, formând un şir de coline înalte. (Nota red. ruse)*], exploratorii zăriră dincolo de ele o vale adâncă, paralelă cu ţărmul mării şi cu desăvârşire stearpă, ca şi cei doi versanţi ai şirului de coline. Cât vedeai cu ochii se întindea un ocean de nisip roşiatic, cuprins parcă de flăcări sub razele lui Pluton, care nu dispăruse încă îndărătul norilor aducători de furtună.

Călătorii socotiră că lucrul cel mai înţelept este să aştepte în această vale până va trece furtuna. Şi ca să se adăpostească mai bine, întoarseră bărcile cu fundul în sus şi se băgară sub ele. Numai astfel se puteau apăra de ploaia torenţială, căci mantalele lor impermeabile fuseseră furate odată cu celelalte haine.

Furtuna nu se lăsă mult aşteptată. Masa albastră-stacojie a norilor acoperi jumătate din tăriile cerului. Pluton dispăru. Întunericul se lăsă repede şi primele răbufniri ale vântului străbătură valea, ridicând trâmbe subţiri de nisip pe crestele dunelor. Aveai impresia că dunele fumegă. Văzduhul era împânzit de pulbere încinsă. Zăpuşeala deveni şi mai înăbuşitoare. În sfârşit se dezlănţui uraganul. Kaştanov aruncă o privire de sub barcă. I se păru că primul şir de dune se ridică în văzduh şi vine de-a rostogolul în vale. Şuvoaie de nisip potopeau bărcile. Sub suflarea năprasnică a vijeliei, pădurea de equisetacee din gura largă a văii fremăta

toată, asemenea unui stufăriş. Trunchiurile zvelte ale equisetaceelor se plecau aproape până la pământ, crengile fluturau în aer ca nişte plete verzi, iar prin văzduh zburau vârfuri de copaci, crengi, tulpini subţiri. Când şi când bezna era străpunsă de fulgere orbitoare, devenind apoi parcă şi mai adâncă. Tunetele nu conteneau o clipă.

Iată însă că picuri mari de ploaie începură să bata în bărci şi se porni o ploaie care purifică numaidecât aerul de nisip şi praf. Vântul nu se domolise încă, dar nisipul ud nu se mai ridica în aer. Deşi ploua cu găleata, pe costişele dunelor şiroiau doar nişte pârâiaşe, care dispăreau de îndată, înghiţite de nisip.

Furtuna se potoli repede. Printre scamele de nori se zărea Pluton. Ploaia încetă şi ea, iar călătorii se hotărâră să iasă de sub bărci, unde stăteau pe jumătate culcaţi şi se sufocau din lipsă de aer. Dar nu era chip, căci nu puteau ridica bărcile, acoperite de mormanele de nisip adus de furtună şi udat de ploaie. Fundul bărcilor se îndoise sub această povară.

— Am rămas închişi aici! strigă Papocikin. Ajuta-ţi-ne să scăpăm.

— Nici noi nu stăm mai bine! răspunse Makşeev, care se afla sub cealaltă barcă, cu Kaştanov şi cu Generalu.

— Şi ce-aveţi de gând să faceţi?

— Să săpăm în nisip o ieşire pe sub bărci.

— Bună idee! O să facem şi noi la fel.

Un timp fu linişte. Nu se auzea decât gâfâitul oamenilor, care săpau o galerie în nisip, ca nişte cârtiţe.

Apoi, pe sub prora unei bărci ieşi pe brânci Makşeev, murdar şi ciufulit, urmat de Kaştanov şi de Generalu, iar de sub cealaltă barcă apărură zoologul şţ botanistul.

Pe urmă apucară să dezgroape bărcile, şi după ce terminară treaba, traseră ambarcaţiunile la vale, spre albia secată. Ajungând însă aici, călătorii se opriră uimiţi: prin albie îşi purta vijelios apele roşii-gălbui un râu navigabil şi de netrecut.

— Nu mai putem continua urmărirea! zise Gromeko, amărât. Va trebui să aşteptăm până se scurge toată apa.

- Asta n-ar fi nimic, adăugă Makşeev. Nenorocirea e că apa din albie şi ploaia au spălat toate urmele aşa că n-o să ştim încotro au luat-o hoţii.

— Cine ne-a pus să poposim! exclamă înciudat Papocikin. Am fi făcut cel puţin zece kilometri înainte de începerea ploii şi am fi ajuns poate la bârlogul tâlharilor.

— Nu mai putem îndrepta nimic! Mult însă nu cred că va mai trebui să căutăm acest bârlog. Doar n-or fi cărat insectele lucrurile noastre cale de zeci de kilometri, încercă Kaştanov să-i liniştească pe ceilalţi.

În albie, apa scădea văzând cu ochii, şi după o jumătate de ceas nu mai rămaseră decât nişte băltoace.

— Să mergem! Apa s-a scurs! spuse Makşeev.

— Ce facem însă cu bărcile? Nici vorbă nu poate fi să le târâm după noi în inima ţinutului, cine ştie câţi kilometri, zise Kaştanov.

— Va trebui să le lăsăm în apropiere de mare, dar ar fi bine să le ascundem, ca să nu cadă pradă misterioşilor jefuitori.

— Să le îngropăm în nisip, propuse Gromeko.

— Bine zici! Nisipul e afânat, şi cu toate că va trebui să facem gropile cu mâinile, altă soluţie nu e.

REGII NATURII ÎN JURASIC

După ce îngropară bărcile, exploratorii porniră în sus pe albie, unde nu mai curgea apă. Pe alocuri, însă, băltoacele mari şi lutul cleios îi sileau să se urce pe mal. Umblau cu băgare de seamă, cătând cu atenţie în jur şi ţinând armele gata pregătite pentru eventualitatea că s-ar întâlni pe neaşteptate cu insectele jefuitoare. La stânga albiei se întindea aceeaşi pădure de equisetacee, ferigi şi palmieri, iar la dreapta se înşirau dune roşiatice lipsite de vegetaţie. Bârlogul insectelor putea să fie atât în pădure, cit şi între dune.

După un timp văzură ceva negricios, culcat pe fundul albiei şi acoperit pe jumătate de nisip şi nămol; când dezgropară obiectul, constatară că era corpul unei furnici negre, uriaşe, lungi de aproape un metru. Capul insectei era puţin mai mic decât al omului, iar picioarele răsucite, crispate, în luptă cu moartea, se terminau cu nişte ghiare ascuţite.

— Iată-l pe regele naturii din Jurasic! exclamă

Kaştanov.

— Dacă coloniile sau comunităţile lor sunt tot atât de populate ca şi muşuroaiele de furnici de pe faţa pământului, o să avem de furcă cu mii de duşmani, spuse Papocikin.

— Da, cu nişte duşmani fioroşi, inteligenţi şi necruţători, adăugă Gromeko.

Între timp, Generalu, care abia se ţinea după ei, culcându-se din când în când să se mai odihnească, se apropie şi el. Când văzu leşul furnicii se năpusti asupra lui şi începu să mârâie furios.

— Ce-i, nenicule, ai recunoscut pe vreuna dintre cele care te-au muşcat? exclamă Makşeev, stăpânind câinele.

Puţin mai departe găsiră cadavrul altei furnici, apoi încă unul. Probabil, că ploaia prinsese pe drum câteva din insectele care le furaseră lucrurile şi ele fuseseră luate de apă.

— Diavolii ăştia negri au udat şi au stricat toate lucruşoarele noastre! exclamă Gromeko deznădăjduit.

— Da, mă îndoiesc să fie ele atât de inteligente, încât să fi întins cortul şi să se fi adăpostit sub el cu tot calabalâcul! fu de părere şi Papocikin.

— Cred că au ajuns la muşuroi înainte de a începe ploaia, zise Makşeev. Să nu uităm că au pornit la drum cu mult înaintea noastră, iar noi am mai făcut două popasuri de câteva ceasuri.

Făcură încă vreo doi kilometri, fără a scoate o vorbă. Albia se terminase. Pădurea deveni mai rară şi prin ea şerpuiau nenumărate poteci. Pe dune şi mai ales în

văile dintre ele creşteau fel de fel de plante: tufe, smocuri de iarbă, equisetacee pitice.

Deodată, Makşeev se opri şi arătă tovarăşilor săi spre valea cea mai apropiată, dintre două şiruri de dune. Prin nisip înaintau două vietăţi tuciurii, care aci târau, aci dădeau de-a dura ceva rotund şi alb.

— Furnici?

— Probabil! Ce-or fi cărând? Noi n-am avut niciun lucru rotund şi alb.

— Or fi găsit altă pradă?

— Hai să le-o luăm!

— Nu, mai bine să ne ascundem şi pe urmă s-o luăm pe urmele lor. În felul ăsta o să ajungem la muşuroi, Ţineţi-l bine însă pe Generalu, să nu se năpustească asupra lor.

Călătorii făcură câţiva paşi înapoi şi se adăpostiră la marginea pădurii. Nu trecu mult şi de după tufele din gura văii apărură furnicile, care rostogoleau pe nisip ceva mare, alb, de formă ovală.

— Să fie atât de mari ouăle acestor furnici? Întrebă Makşeev.

— Nu cred: mai curând este oul vreunei reptile zburătoare, pe care insectele l-au furat şi-l cară acum spre muşuroi, spuse Papocikin.

— Ce ziceţi, or fi bune de mâncat ouăle de reptile?

— De ce nu? Dacă ouăle de broaşte ţestoase se mănâncă, de ce nu s-ar mânca şi ouăle de reptile?

— E bine de ştiut, zise Gromeko. Acum, când proviziile noastre sunt pe sfârşite şi trebuie să economisim cartuşele, o omletă ne-ar prinde foarte bine.

— Pentru un ou atât de mare ar trebui şi o tigaie uriaşă, ori noi aşa ceva nu avem.

— O să ne mulţumim şi cu una mică! Facem o gaură în ou, batem bine cu un beţişor gălbenuşul şi albuşul, punem sare şi turnăm în tigaie cât ne trebuie.

— Dar n-avem nicio tigaie, furnicile ne-au luat toate vasele de bucătărie.

— Aşa-i, uitasem. Ce-ar fi să ne facem o tigaie din coaja oului, să tăiem cu băgare de seamă vârful oului şi în el să facem omleta?

— Dar cu ce, căci n-avem pic de grăsime.

— Ba avem untură de iguanodon.

În vreme ce se depăna această discuţie culinară, furnicile reuşiră să rostogolească oul până la albie şi se opriră nehotărâte, deoarece malurile erau abrupte. Nu era greu să dea drumul oului de sus de pe mal; căzând pe nisipul moale, el nu s-ar fi spart. Dar cum să-l ridice pe malul opus, la aceeaşi înălţime? Problema părea grea pentru nişte furnici.

În acest timp, insectele dădeau ocol oului şi alergau de-a lungul malului, mişcându-şi antenele şi atingându-se cu ele una pe alta, ca şi când s-ar fi sfătuit.

Apoi o furnică coborî în albie, cercetă malul opus, se

opri în faţa lui, stând pe gânduri parcă, şi în cele din urmă începu să alerge de-a lungul lui, cercetându-l din loc în loc.

La vreo cincizeci de paşi mai departe, insecta găsi o pantă mai puţin înclinată, care i se păru potrivită pentru a face aci un suiş. Ea se apucă îndată de treabă: lucrând cu picioarele din faţă şi cu fălcile desprindea bucăţi mari de pământ şi le punea deoparte. Cealaltă furnică, rămasă să păzească oul, se plictisi repede să aştepte. Ea coborî în albie şi o luă pe urmele tovarăşei ei, pe care nu o vedea, din cauza unei cotituri a malului.

— Ce-ar fi să luăm oul lăsat de furnici? propuse Gromeko.

La început, ideea plăcu tuturor, dar apoi şovăiră.

— În primul rând ne pot vedea şi astfel ne vom trăda prezenţa înainte de vreme; în al doilea rând, când se vor întoarce şi nu vor găsi oul, vor începe să-l caute în toate părţile, şi în loc să mergem pe urmele lor spre furnicar, vom sta ascunşi prin tufişuri şi ne vom pierde vremea degeaba, spuse Kaştanov, împotrivindu-se propunerii lui Gromeko.

La un moment dat, Papocikin zări în aceeaşi vale, între dunele de nisip, o altă pereche de furnici, care dădeau şi ele de-a rostogolul un ou.

— Cred că acum argumentele dumitale nu mai au niciun temei, spuse el.

— În cazul ăsta să purcedem mai repede la treabă!

Makşeev şi Gromeko străbătură în fugă albia, ridicară amândoi oul, care avea vreo jumătate de metru în

diametru, şi-l duseră în ascunzişul lor, la marginea pădurii.

Apoi Makşeev şterse cu grijă urmele lăsate în albie de picioarele lor: dacă furnicile erau destul de inteligente, ele ar fi putut afla după aceste urme unde e ascuns oul.

Curând apărură în albie cele două furnici, care alergară spre locul unde îşi lăsaseră prada. Când se suiră pe mal şi nu găsiră oul, începură să alerge încoace şi încolo, se apropiau una de alta şi îşi mişcau antenele, neştiind pesemne ce să facă.

Între timp în gura văii apărură furnicile care dădeau de-a dura celălalt ou. Văzându-le, prima pereche de furnici alergă în întâmpinarea lor, şi crezând probabil că ele furaseră prada, încercară să şi-o ia; Se încinse o încăierare aprigă: furnicile se sprijineau pe cele patru picioare dinapoi şi, ridicând prima pereche de picioare în aer, căutau să-şi înfingă fălcile în grumazul duşmanului, pentru a-l răpune. În toiul luptei, două furnici ajunseră pe malul albiei şi se rostogoliră pe costişa abruptă. În cădere, una dintre ele se pomeni deasupra celeilalte. Profitând de acest prilej, ea aproape că desprinse cu fălcile-i puternice capul vrăjmaşei.

Pe urmă, lăsându-şi victima acolo, alergă să-şi ajute tovarăşa, care se lupta din răsputeri. Cu forţe unite, ele biruiră uşor duşmanul şi rostogoliră oul spre malul albiei.

Exploratorii urmăriră cu mult interes lupta, dar nu se puteau dumeri care pereche de furnici biruise,

deoarece nu aveau cum să le deosebească pe unele de altele.

Furnicile biruitoare se opriră pe mal, se sfătuiră, apoi rostogoliră oul în albie.

Încercară să urce oul în câteva locuri, unde malul opus părea mai scund, dar ghearele lor nu erau destul de puternice ca să se înfingă în coaja tare. Oul luneca mereu şi cădea înapoi.

Când ajunseră în locul unde era amenajat suişul, furnicile îl zăriră, îl cercetară şi se opintiră din nou ca să urce oul, proptindu-l cu trupurile lor.

Până la urmă încercarea lor reuşi şi rostogoliră prada mai departe, pe o cărare care se pierdea în adâncul pădurii. După felul cum procedase această pereche de furnici, exploratorii înţeleseră că a doua pereche ieşise învingătoare.

Acum nu le mai rămânea decât s-o ia pe cărare pe urmele furnicilor. Neştiind însă cât vor avea de mers, se văzură siliţi să gătească mai întâi oul luat de la furnici: era prea greu să-l care şi nici aşa de lesne să-l rostogolească pe poteca din pădure. De aceea făcură repede un foc într-o groapă săpată în nisip, fierseră oul până la răscopt, îl tăiară felii, iar din coajă meşteriră câteva farfurii şi o tigaie.

După cină, exploratorii se afundară în pădure pe cărarea bine bătătorită, dar îngustă şi anevoioasă. Cam la un metru de la pământ, ramurile equisetaceelor formau o adevărată reţea, astfel că erau nevoiţi să meargă de-a buşilea sau să înainteze îndoiţi din şale; pesemne că numai furnicile foloseau

această cărare.

După jumătate de ceas, pădurea începu să se rărească; adesea poteca furnicilor se despărţea în două, se încrucişa cu alte poteci şi Makşeev trebuia să cerceteze cu băgare de seamă pământul, ca să nu scape din vedere dâra lăsată de ou, în vreme ce Kaştanov făcea ridicări topografice cu ochiul liber pentru a putea schiţa harta ţinutului populat de duşmanii lor.

— Ciudat că până acum nu am întâlnit nicio furnică în pădure.

— Te pomeneşti că au anumite ore de odihnă şi somn, iar celelalte animale nu se încumetă să se apropie de furnicar.

Dar iată că în faţa călătorilor se deschise un luminiş întins. Probabil că pădurea se termină aici şi era posibil ca în poiana aceasta să dea de furnicar. Trebuiau de aceea să fie cu ochii în patru. Zoologul şi botanistul rămaseră pe loc cu Generalu, iar Kaştanov şi Makşeev porniră în cercetare.

Ajunşi sub streaşina pădurii, se opriră îndărătul copacilor şi începură să iscodească cu privirile locul. De la marginea pădurii se întindea o poiană mare sau mai curând o pârloagă. Numai pe alocuri se vedeau câteva cioturi. În mijlocul poienii se înălţa o movilă uriaşă, ţuguiată şi teşită în vârf, înaltă de vreo doisprezece metri şi cu un diametru de peste o sută de metri. Ea era construită din trunchiuri de copaci aşezate unele peste altele.

Când priviră cu binoclul, observară că trunchiurile nu

erau aşezate la întâmplare, ci după o anumită rânduială, formând o construcţie complicată, deşi grosolană. Ici-colo, la înălţimi diferite, se căscau guri de intrare. Nicăieri însă nu se zăreau furnici. Pesemne că insectele dormeau.

Luminişul era împrejmuit din toate părţile de pădure, coline şi dune. Se vede că furnicile dormeau aici nestingherite. În partea de apus, pe la poalele dunelor, şerpuia probabil un pârâiaş, judecând după fâşia verde de iarbă şi tufe ce se desluşeau pe fondul gălbui al nisipului.

CUM S-AR PUTEA PĂTRUNDE IN FURNICAR?

După o cercetare atentă a luminişului, Kaştanov şi Makşeev se înapoiară la tovarăşii lor, ca să se sfătuiască cum să procedeze mai departe.

— N-ar fi greu să atacăm furnicarul în timp ce insectele dorm, - spuse Kaştanov, - dar asta nu cred că ne-ar folosi la ceva s-o facem. Nu ştim în ce parte a acestei construcţii uriaşe au depozitat furnicile lucrurile noastre. Şi-apoi ne putem lesne rătăci în labirintul galeriilor.

— Cred că acolo e întuneric beznă, iar noi n-avem nici lumânări, nici lanterne, zise Papocikin.

— Dar am putea să ne facem nişte torţe. Am văzut în

pădure esenţe răşinoase bune pentru aşa ceva, propuse Gromeko.

— Dacă am intra cu torţele aprinse, am trezi fără îndoială furnicile şi am putea fi atacaţi. În cazul ăsta n-o să fie prea bine de noi, remarcă Makşeev.

— Da, aici trebuie să fie sute de insecte, dacă nu chiar mii. Oricâte am doborî cu armele şi cu cuţitele noastre, până la urmă ne-ar muşca şi ne-ar înţepa până ne-ar omorî.

— Atunci ce-i de făcut? întrebă Kaştanov. La lucrurile noastre nu putem renunţa, fiindcă fără ele nu ne putem întoarce.

— N-ar fi mai bine să dăm foc muşuroiului? Furnicile vor face totul ca să-şi salveze rezervele, printre care şi lucrurile noastre.

— În primul rând, ele se vor strădui să-şi salveze larvele şi nimfele, şi între timp lucrurile noastre vor arde. Chiar dacă ar reuşi să scoată şi lucrurile, tot cu forţa am fi nevoiţi să le smulgem din ghearele lor.

— Dar dacă am încerca să scoatem furnicile cu ajutorul fumului, iar apoi, după ce ar părăsi furnicarul, ne-am duce după lucrurile noastre?

— Planul ăsta e mai bun, atât numai că nici noi n-am putea intra în galeriile pline de fum. Iar când fumul s-ar risipi, de bună seamă că şi furnicile s-ar înapoia.

— Cum s-ar zice, nu-i nimic de făcut!

— Am o idee, spuse Makşeev. O să mă culc lângă furnicar, prefăcându-mă că sunt mort. Furnicile mă vor duce înăuntru şi acolo voi reuşi, poate, să aflu unde se găsesc lucrurile noastre, iar în noaptea următoare voi

căuta să le scot afară.

— Acest plan e prea riscant, se împotrivi Kaştanov. Furnicile nu te vor căra poate întreg, ci după ce te vor fi făcut bucăţele. Dar să admitem că te vor duce înăuntru viu şi nevătămat. Te întreb: cum ai să te orientezi pe întuneric şi făcând pe mortul, prin labirintul de galerii, ca apoi să găseşti drumul spre ieşire?

— O să iau cu mine un ghem de aţă şi, desfăşurându-l treptat, o să găsesc eu drumul, aşa cum Tezeu a ieşit din labirint, călăuzindu-se după firul Ariadnei.

— Ar merge, dacă furnicile n-ar observa asta şi n-ar distruge firul. Şi apoi, ai dumneata aţă?

Cum nimeni nu avea un mosor de aţă, căzu şi acest plan riscant. Şedeau toţi abătuţi şi făceau fel de fel de planuri, la care însă renunţau repede, deoarece erau cu neputinţă de înfăptuit.

— Iată la ce m-am gândit, zise într-un târziu Kaştanov. Trebuie să otrăvim sau să ameţim furnicile cu gaze toxice; pentru ca ele să rămână amorţite un timp mai îndelungat, iar noi să ne putem căuta lucrurile în furnicar. Am putea folosi clorul, bromul sau bioxidul de sulf. Prin urmare trebuie să găsim mai întâi materialul necesar pentru prepararea unei cantităţi suficiente de gaze. Putem extrage clor din sare de bucătărie, care se găseşte în mare. Brom există probabil în cenuşa algelor din această mare, dar e mai greu de extras decât clorul. Lucrul cel mai simplu ar fi să preparăm bioxidul de sulf; singura problemă este să găsim pucioasă, pirită sau alt minereu sulfuros. Când

am fost în văgăuna pterodactililor, am găsit sulfura de plumb. S-ar putea să existe şi aici, în stânci.

— Bine, bine, dar căutarea materialului şi prepararea gazului ne-ar răpi foarte mult timp! observă Makşeev.

— Altă soluţie nu e! De altfel avem destule cartuşe ca să ne asigurăm hrana pe câteva zile. E mai bine să folosim mijlocul cel mai sigur. Mijloacele mai riscante le ţinem în rezervă, şi le vom folosi numai când nu vom avea altă ieşire.

— Va să zică trebuie să plecăm de aici fără să fi făcut nimic jefuitorilor!

— E mai înţelept să plecăm până nu ne văd furnicile şi să nu le întărâtăm prin acţiuni pripite. Dacă le vom tulbura, vor deveni mai prevăzătoare, vor pune santinele la intrare şi vor cutreiera în lung şi-n lat împrejurimile, astfel că ne vor împiedica să ne înfăptuim planurile. Nu putem şti ce nivel de dezvoltare au atins aceşti regi ai naturii din Jurasic.

Toţi fură de acord cu Kaştanov, deşi ardeau de nerăbdare să se răfuiască pe loc cu tâlharii. Hotărâră s-o ia înapoi spre dunele de nisip şi, mergând de-a lungul albiei, să ajungă în regiunea colinelor, pentru a căuta pucioasă sau minereuri sulfuroase.

Exploratorii porniră spre albie, pe sub streaşina pădurii; nicăieri nu se zăreau animale şi nici măcar insecte. Furnicile stârpeau, pare-se sistematic, toate vietăţile din jurul furnicarului. Doar când şi când trecea în zbor câte o reptilă, care se grăbea să se depărteze de aceste locuri. Albia şerpuia pe la marginea pârloagei, iar ceva mai sus, după ce străbătea o vale

destul de adâncă, se înfunda în colinele de nisip. Aici creşteau pe ambele maluri fel de fel de tufe, equisetacee mărunte, trestie dulce şi ferigi. Mai merseră câţiva kilometri prin această vale, apoi hotărâră să se oprească, pentru a se odihni cum se cade după toate emoţiile încercate şi drumurile făcute în ultimele douăzeci şi patru de ore. Pârâul avea apă din belşug, iar umbra palmierilor şi a equisetaceelor îmbia la odihnă. Băură ceai, mâncară ce mai rămăsese din gălbenuşul de ou şi pe urmă dormiră liniştiţi. A doua zi dimineaţa observară furnici prin împrejurimi şi se grăbiră să dejuneze şi să-şi ia tălpăşiţa cât mai repede, până nu prind de veste furnicile.

Câţiva kilometri mai departe, coastele nisipoase ale văii cedară locul unor povârnişuri stâncoase, căci albia se înfunda aici în nişte culmi teşite. Căutând minereuri sulfuroase, Makşeev şi Kaştanov cercetau pas cu pas stâncile unul pe coasta din dreapta, celălalt pe coasta din stânga, fapt care întârzia, fireşte, înaintarea. Papocikin şi Gromeko rămaseră lângă albie, cu armele pregătite, ca să vâneze ori să respingă un atac al reptilelor sau furnicilor. Dar nici urmă de asemenea animale. Încetul cu încetul, ţinutul deveni tot mai sterp, iar copacii şi tufele se răriră chiar şi pe malurile pârâului. Doar o fâşie îngustă de iarbă şi trestie dulce străjuia şuviţa de apă. Călătorii erau bucuroşi că aici creştea trestie dulce, singura lor hrană în acest deşert.

Alte vietăţi în afară de libelule uriaşe, care roiau deasupra apei, şi, din când în când, de pterodactili, care vânau aceste insecte, nu întâlniră. Nicio adiere nu

tulbura văzduhul. Razele lui Pluton dogoreau neîndurător în acest coridor, cu coastele sale golaşe, încinse ca pereţii unui cuptor. Exploratorii nu puteau înainta decât datorită faptului că pârâul era aproape şi se puteau răcori în el sau îşi puteau potoli setea când voiau.

Deocamdată nu găsiră minereuri sulfuroase.

Poposiră către amiază pe malul pârâului, băură ceai, se delectară cu trestie dulce şi împărţiră frăţeşte ultimul pesmet.

— Deseară va trebui să ne ospătăm cu libelule sau să doborâm un pterodactil! zise cu amărăciune Papocikin, adunând ultimele firimituri de pesmeţi.

ÎN INIMA PUSTIULUI NEGRU

După ce se odihniră, îşi continuară drumul prin vale. De o parte şi de alta se înălţau stânci negre, sinistre. Tăiate ici-colo de crăpături, ele aveau când forma unor cuburi masive, uriaşe, când a unor coloane subţiri, zvelte. De-a lungul pârâului vegetaţia devenea tot mai săracă, equisetaceele se răreau, ferigele şi palmierii dispărură cu desăvârşire. Numai iarba şi trestia dulce acopereau ca şi înainte malurile pârâului.

Peste noapte poposiră lângă ultimul copac uscat, ca să aibă lemne de foc. Băură mult ceai îndulcit cu suc de trestie, ca să-şi amăgească foamea, căci nu întâlniră niciun vânat.

Apoi Makşeev şi Kaştanov urcară coasta văii, ca să scruteze de sus împrejurimile. Pretutindeni cât vedeau cu ochii se întindea o câmpie; numai la sud, la o depărtare de vreo douăzeci de kilometri, se ridica un lanţ de munţi conici, teşiţi.

Când cei doi exploratori se depărtară câţiva zeci de paşi de malul râpos, încât pierdură din ochi valea prin care şerpuia pârâul, simţiră măreţia lugubră a deşertului.

Un pustiu de piatră, negru şi golaş, presărat cu bucăţi mari şi mici de rocă, desprinse de pe stânci, din pricina arşiţei cumplite - iată priveliştea ce se înfăţişă privirilor lor. Nicio tufă, niciun firicel de iarbă, numai stânci de catran se aşterneau până departe în zare, iar deasupra se arcuia cerul stăpânit de globul de foc al lui Pluton. În acest deşert de nestrăbătut, o moarte sigură de foame sau de sete îi aştepta pe cutezătorii care s-ar fi încumetat să se aventureze pentru multă vreme pe aceste întinderi fără sfârşit.

Piatra neagră, încălzită de razele lui Pluton, dogorea ca un cuptor încins, iar de sus coborau vertical razele astrului subpământean, de care nu aveai unde să te ascunzi. Numai munţii ce se înălţau la sud înviorau întrucâtva acest deşert, de o monotonie grea, copleşitoare, nefiind negri, ci acoperiţi de o puzderie de pete şi fâşii albe, roşii şi galbene.

După ce scrutară împrejurimile, Kaştanov spuse tovarăşului său:

— Cred că n-o să mai putem înainta mult în inima acestui ţinut misterios. Se pare că valea prin care

trecem se termină acolo, la poalele munţilor, şi mă tem că mai departe se întinde acelaşi pustiu sinistru, pe care nu-l poţi străbate fără un echipament special, fără rezerve mari de apă, fără provizii şi combustibil.

— Oare tot restul cavităţii Pământului să aibă înfăţişarea acestui deşert dogoritor?

— Cred că da, cel puţin până în preajma intrării de la Podul Sud, dacă există aşa ceva. Ştii doar că umezeala necesară plantelor şi animalelor pătrunde în această cavitate prin gurile de la poli. Probabil că marea pe care am străbătut-o este ultima sursă de umezeală.

— După cum am văzut, însă, vânturile dinspre nord care bântuie pe aici, pot duce şi mai departe această umezeală.

— În ultima vreme n-am simţit aceste vânturi, în afară doar de rarele furtuni însoţite de descărcări electrice. E de presupus că ultimii nori care vin de la nord se descarcă deasupra mării şi în preajma ei în partea dinspre sud, iar mai departe, deasupra acestui deşert încins, sunt purtate prin văzduh numai resturile de umezeală; ele însă nu saturează aerul şi aici nu pot cădea ploi.

– Aşadar putem ajunge numai până la munţii care se văd la sud?

— Da, când vom ajunge acolo, vom vedea dacă presupunerile mele sunt îndreptăţite.

— Ce facem însă dacă nu găsim pe drum minereurile sulfuroase de care avem nevoie.

— Judecând după forma şi culoarea lor, aceşti munţi trebuie să fie nişte vulcani stinşi, or pe coastele

vulcanilor există de obicei pucioasă. Sunt aproape sigur că vom găsi acolo ceea ce căutăm.

— Şi pe urmă ne înapoiem?

— Socotesc că trebuie să profităm de faptul că am pătruns într-un ţinut atât de depărtat de mare şi să mai dăm o raită spre miazăzi, ca să vedem dacă pustiul este într-adevăr de nestrăbătut. Aici o să fim cu conştiinţa împăcată: am făcut tot ce omeneşte a fost posibil.

— Dar se prea poate să existe un loc unde marea să pătrundă mai adânc spre sud, ceea ce ne-ar îngădui să ajungem şi noi mai departe.

— Dacă o să reuşim să ne scoatem lucrurile din ghearele furnicilor, o să putem, pluti spre răsărit şi spre apus de-a lungul litoralului, ca să ne încredinţăm daca este aşa cum bănuieşti.

După ce priviră îndelung pustiul şi îşi luară rămas bun de la întinderea sinilie a mării şi de la ţărmurile ei înverzite, care abia se mai zăreau spre nord, la capătul pustiului, geologii porniră spre campament. În timp ce coborau printr-o văgăună, alunecând prin surpături şi sărind de pe un grumaz pe altul, auziră, una după alta, două detunături.

— Ce s-o fi întâmplat? Să fi pătruns atât de departe furnicile şi să-i fi atacat pe tovarăşii noştri? se îngrijoră Kaştanov.

— Trebuie să ne grăbim să le venim în ajutor! zise drept răspuns Makşeev.

Începură să coboare mai repede, şi după câteva minute ajunseră jos, de unde porniră în fugă spre

campament.

Dar se îngrijoraseră degeaba: campamentul nu fusese atacat de furnici, ci soarta se îndurase să trimită înfometaţilor o rezervă de hrană.

Pe când şedeau pe malul pârâului, Papocikin şi Gromeko observară o umbră neagră, care trecu pe deasupra lor. Ridicară capul şi văzură rotindu-se în văzduh un pterodactil uriaş; atenţia reptilei fusese atrasă, pare-se, de bidonul de tablă, care lucea în soare. Fără a sta mult pe gânduri, puseră mâna pe arme şi traseră, tocmai când reptila coborâse mai jos şi făcea un nou cerc. Unul dintre ei nimeri în plin şi animalul se prăbuşi. Era un exemplar gigantic, măsurând mai bine de un metru şi jumătate de la cap până la vârful cozii, aşa încât trunchiul lui avea multe părţi cărnoase.

Se înfruptară după pofta inimii din reptilă, apoi se culcară, făcând însă cu rândul de pază, deoarece carnea pusă la uscat pe pietre trebuia păzită de reptilele zburătoare, care puteau ajunge pe aici.

A doua zi îşi continuară drumul prin vale. Exploratorii luară cu ei carne uscată, trestie dulce şi lemne, căci se temeau că mai departe nu vor mai găsi aşa ceva. Şi într-adevăr, valea devenea tot mai pustie, iar vegetaţia de pe malurile pârâului tot mai rară. Nu găsiră nicăieri minereu sulfuros şi Kaştanov îşi puse toată nădejdea în munţii vulcanici ce se înălţau la capătul văii. După un marş lung, se apropiară foarte mult de ei. Puţin înainte de a ajunge la munţi, valea se îngustă, prefăcându-se într-o văgăună strâmtă, care îi conduse pe călători într-

o depresiune aflată chiar la poalele munţilor.

Mare le fu mirarea însă când în fundul depresiunii văzură un iezer măricel. Malurile stâncoase ale iezerului erau acoperite ici-colo de diferite plante. În părţile mai puţin povârnite ale malului, străjuite de stânci nu prea înalte, creşteau mănunchiuri de equisetacee mici, ferigi şi trestie. Locul era foarte potrivit pentru campament, căci puteau lăsa aici o parte din lucruri ca să urce mai uşor munţii în căutarea pucioasei sau a minereurilor sulfuroase.

După ce poposiră la umbra ferigelor, exploratorii se hotărâră să se scalde în apa liniştită şi negricioasă a lacului, care semăna cu o oglindă mare, netedă, prinsă într-o ramă de abanos cu încrustaţii de smaralde. Papocikin se dezbrăcă cel dintâi şi se aruncă cutezător în apă cu capul în jos, dar ieşi îndată la suprafaţă şi sări pe mal ţipând:

— Apa frige de parcă ar fi fiartă!

Ceilalţi încercară şi ei apa - care cu mâna, care cu piciorul - şi se încredinţară că zoologul avea dreptate.

Gromeko scoase termometrul din buzunar - singurul, dintre instrumentele expediţiei care le mai rămăsese, deoarece îl avea tot timpul la el. Îl băgă în lac şi termometrul arătă 40° Celsius.

— Ei, nu-i chiar atât de fierbinte! spuse botanistul. 40° Celsius înseamnă 30° Reaumur, adică temperatura unei băi calde, pe care o poate suporta oricine.

Dar o baie fierbinte nu-i putea răcori într-o zi atât de călduroasă, aşa încât exploratorii se mulţumiră să se spele bine, folosind în loc de săpun nămolul alb, fin,

aşternut într-un strat gros pe fundul lacului. Nămolul era şi şi mai cald decât apa şi le frigea picioarele, care se afundau în el, în schimb făcea clăbuci ca săpunul şi-l înlocuia de minune.

— Iată o nouă bogăţie nefolosită în această ţară a minunilor! spuse Makşeev, dându-se de zor cu nămol.

— Aşa e, nişte oameni întreprinzători ar face aici o afacere straşnică. Acest săpun tămăduitor din măruntaiele pământului te scapă de orice boală, începând cu guturaiul şi terminând cu cancerul - cam aşa ar suna reclamele care ar umple coloanele ziarelor şi revistelor, glumi Gromeko, veşnic pornit pe ironii de câte ori era vorba de bogăţiile ce aţâţau spiritul întreprinzător al fostului căutător de aur.

— Când vorbim de bogăţiile Plutoniei, nu trebuie să uităm regnul animal, remarcă Papocikin, care se usca la soare după baie. Eu, unul, aş înfiinţa o societate pe acţiuni pentru exporturi şi aş furniza „fosile vii” grădinilor zoologice şi muzeelor din toate ţările de pe faţa Pământului. Această societate ar avea un succes nemaipomenit, incomparabil mai mare decât întreprinderile dumneavoastră miniere, fiindcă acolo sus există destul aur, cupru, fier, dar nu există niciun mamut, pleziozaur sau pterodactil viu.

— Îmi pare ciudat acest lac termal, observă Gromeko. Am constatat şi mai înainte că apa pârâului este călduţă, dar credeam că asta se datoreşte arşiţei din această vale pustie. Acum e limpede că pârâul primeşte căldură din acest lac.

— Ne aflăm fără îndoială la poalele unor vechi

vulcani, - explică Kaştanov, - şi lacul e alimentat de izvoarele termale din adâncurile vulcanului, unde temperatura este încă foarte mare.

— Trebuie să cercetăm jur împrejur lacul, ca să găsim aceste izvoare, spuse, zoologul.

— Ocupă-te dumneata de asta, împreună cu Mihail Ignatievici, până ce va fi gata cina, iar noi mergem să cercetăm vulcanul, propuse Kaştanov.

După ce terminară cu „baia”, Kaştanov şi Makşeev ocoliră capătul vestic al lacului, de unde izvora pârâul, care se strecura printre nişte mormane de blocuri negre. Începură să urce dealurile cu desăvârşire golaşe, presărate cu pietriş negru, de la poalele vulcanului. Curând cercetătorii ajunseră la poalele primului munte mai înalt; pe coasta abruptă a acestuia se vedeau puhoaie de lavă erupte în diferite perioade din craterul aflat în vârful muntelui şi solidificat la suprafaţă, fie sub forma de valuri rotunjite, fie sub forma de mormane haotice de blocuri.

Examinând puhoaiele mai vechi, colorate pe alocuri în galben, roşu şi alb, Kaştanov explică tovarăşului său că aici se găseşte ocru, ţipirig şi pucioasă [*Ţipirig - clorură de amoniu, sub formă de sare albă. Când este încălzit, se evaporă. Se găseşte în crăpăturile vulcanilor şi ale lavei solidificate. Se prepară şi pe cale artificială pentru nevoile medicinei şi tehnicii. Ocru - colorant mineral, mergând de la galben până la castaniu roşcat, este un hidroxid de fier, amestecat cu argilă şi oxid de calciu. (Nota red. ruse)*].

— Iată şi pucioasa de care avem atâta nevoie! Dar

aici e cam puţină şi ar fi greu s-o strângem. Nădăjduiesc însă să găsim mai multă în crater.

Cercetătorii se căţărară pe blocurile de lavă solidificată şi după o oră ajunseră în vârful muntelui Creasta era teşită, dar în mijlocul său se căsca un hău, cu pereţii aproape verticali.

— Iată şi craterul, de altfel destul de măricel.

— Din păcate, cu desăvârşire inaccesibil.

— Să-i dăm ocol. Poate găsim un loc pe unde să putem coborî.

Vârful muntelui era alcătuit şi el din blocuri de lavă solidificată. De aici se deschidea în ambele părţi o privelişte fără sfârşit. La nord, la poalele dealurilor, se vedea oglinda lacului, într-un cadru negru-verde. Lacul avea forma aproape a unui cerc. Era poate şi el craterul unui vulcan şi mai vechi încă. Spre est şi vest coborau torenţi uriaşi de lavă, care se prefăceau treptat în valuri şi ziduri de stânci negre, ce se înălţau pe întinsul pustiului. La sud se vedea un alt munte, ceva mai înalt. Acest munte era probabil conul principal al vulcanului, care ascundea priveliştea; el era legat de primul munte printr-o curmătură stâncoasă.

După ce dădură ocol craterului dinspre apus şi se încredinţară că nici pe acolo nu pot coborî, exploratorii trecură peste curmătură şi ajunseră la cel de al doilea munte. În vârful acestuia se căsca de asemenea un crater adânc, însă spintecat la sud-est de o spărtură uriaşă, de unde cobora pe pantă un uriaş, torent de lavă, rămas pare-se de la ultima erupţie.

Această spărtură în peretele craterului le îngăduia să coboare pe fundul său fără prea multe riscuri.

De aci puteau vedea şi partea de miazăzi a ţinutului. În apropierea vulcanului principal se înălţau alţi câţiva vulcani mai mici, cu cratere surpate, iar dincolo de ele se întindea până hăt departe pustiul negru.

— Da, nu putem merge mai departe spre sud, în adâncul Plutoniei! zise Makşeev, scrutând depărtările cu ochii săi ageri. Pe o distanţă de o sută de kilometri nu se zăreşte nimic decât rocă neagră.

— Nici nu are rost să mergem într-acolo! adăugă Kaştanov, Cercetăm vulcanii, luăm pucioasă şi ne întoarcem la furnicar, ca să ne redobândim avutul.

Priveliştea care se deschidea din vârful muntelui era lugubră.

La picioarele exploratorilor se întindea un lanţ de munţi negri, brăzdaţi de văgăuni adânci, ca nişte riduri, mânjite parcă cu galben, alb şi roşu de bidineaua uriaşă a unui zugrav neîndemânatic, iar mai departe se aşternea în toate părţile, cât vedeau cu ochii, un deşert întins ca în palmă, fără pic de viaţă. Sub razele roşiatice ale lui Pluton, această întindere mohorâtă avea o înfăţişare înfiorătoare.

— Iată împărăţia morţii, mai înspăimântătoare decât pustiurile de zăpadă de la pol! exclamă Kaştanov.

— Dacă geniul răului ar exista cu adevărat, aici şi-ar avea sălaşul! spuse Makşeev.

— Mi-ai dat o idee bună. Să numim acest ţinut Pustiul Diavolului.

— Iar aceşti vulcani - Tronul Satanei. Văd parcă

aievea un tablou înspăimântător: în zilele când Pluton păleşte şi împărăţia morţii e învăluită de o lumină crepusculară, din crater se înalţă geniul răului, asemenea unui pterodactil gigantic şi zboară deasupra deşertului umplând văzduhul cu ţipetele sale, se scaldă în undele fierbinţi ale iezerului, se odihneşte pe stâncile negre şi-şi contemplă din înălţime împărăţia...

După ce isprăviră de cercetat ţinutul şi găsiră locul cel mai potrivit pentru a coborî din crater, se îndreptară spre lac, căutând drumul cel mai scurt de la culmea principală, ca să ştie pe unde să vină cu toţii a doua zi după pucioasă.

ÎN CRATERUL SATANEI

A doua zi porniră toţi patru spre vulcanul principal, dar avură grijă să ia cu ei o puşcă, puţină carne friptă şi trestie dulce. Celelalte lucruri le lăsară lângă lac sub paza lui Generalu. Întrucât în acest deşert nu trăia nicio vietate, nădăjduiau că totul va rămâne neatins.

Mai întâi trecură peste dealurile scunde, negre şl peste valurile formate de puhoaiele de lavă solidificată. Apoi urcară coasta vulcanului principal, de-a lungul unui torent împietrit, uriaş, care începea de la spărtura din gura craterului. După o jumătate de ceas ajunseră la această spărtură şi începură să coboare în adânc, păşind pe blocurile de lavă solidificată, care păreau că alcătuiesc un fel de scară pentru titani.

Coborâră vreo jumătate de oră şi ajunseră în cele din urmă în fundul craterului - o platformă acoperită cu noroi uscat, brăzdat de crăpături. Probabil că aici existase odinioară un mic lac. Dincolo de platformă se înălţa vertical peretele opus, acoperit în mare parte de pete albe, galbene şi roşii. În cele galbene recunoscură uşor pucioasă nativă, sub forma unor cristale mari şi mici încrustate în lavă, sau a unui strat subţire care acoperea suprafaţa ei.

Exploratorii scoaseră cuţitele de vânătoare şi începură să radă aceste pete şi să desprindă cristalele mai mari, încărcându-şi cu pucioasă raniţele. Când acestea se umplură, constatară că în fiecare dintre ele

încăpuseră vreo şaisprezece kilograme.

— Din şaisprezece kilograme de pucioasă facem peste unsprezece mii litri de bioxid de sulf, - spuse Kaştanov, - iar din şaizeci şi patru - aproape patruzeci şi cinci de mii de litri. Cred că este de ajuns pentru un furnicar.

— Nici n-am putea duce mai mult, spuse Papocikin. Mai avem armele şi proviziile. Unde mai pui că va trebui să cărăm toate astea timp de două zile în şir.

— Şi Generalu ar putea duce în spinare câte ceva, propuse Makşeev. Câinele s-a înzdrăvenit bine, iar astăzi se odihneşte toată ziua, aşa că va putea căra vreo treizeci de kilograme.

La vale, până la lac, o să ducem noi aceste treizeci de kilograme. De aceea, hai să mai luăm pucioasă, ca să avem din belşug.

După ce îmbucară câte ceva şi se odihniră, exploratorii mai strânseră vreo treizeci de kilograme de pucioasă, pe care Makşeev le puse în cămaşa lui, transformată în sac. Dintr-o crăpătură scoaseră cu cuţitul şi un pumn de sare de bucătărie.

În timp ce se odihnea, Kaştanov şedea pe jumătate culcat, rezemat de peretele craterului. Deodată, auzi nişte bufnituri, ce veneau din adâncul muntelui.

„Oare vulcanul nu s-a stins?” gândi el.

Dar neavând experienţă în studierea vulcanilor activi nu dădu nicio importantă acestor zgomote şi nu spuse nimic tovarăşilor săi.

După ce însă strânseră întreaga cantitate de pucioasă şi se aşezară toţi patru din nou pe fundul

vulcanului, ca să se odihnească înainte de urcuşul şi coborâşul pe care trebuiau să le facă cu o asemenea povară în spinare, Kaştanov îşi aminti de zgomotele auzite şi-şi lipi urechea de stâncă. Acum bufniturile se auzeau mai clar şi se simţea chiar o uşoară vibraţie a stâncilor.

— Poate mi se pare! exclamă el, sărind în picioare. Cred însă că nu trebuie să zăbovim: în adâncurile vulcanului se petrece ceva. Poate se pregăteşte o erupţie? Ia ascultaţi şi dumneavoastră!

Îndată ce îşi lipiră urechea de peretele craterului, se încredinţară cu toţii că Kaştanov avea dreptate.

— S-ar putea ca vulcanul să nu erupă; s-ar putea ca erupţia să aibă loc peste o săptămână sau peste o lună. Dar nu bag mâna-n foc că nu se va produce chiar astăzi! zise profesorul.

— Ai dreptate. Nu trebuie să mai zăbovim pe fundul craterului, cu atât mai mult cu cât ne aşteaptă un urcuş greu spre gura lui, adăugă Gromeko.

Cu raniţele în spate, călătorii începură să urce scara titanilor. Dată fiind greutatea poverilor pe care le duceau acum, suişul fu mult mai anevoios decât coborâşul şi le trebui un ceas ca să ajungă sus. Când priviră înapoi, se convinseră că graba lor nu fusese zadarnică: din fundul craterului se înălţa o dâră subţire de fum gălbui. Mirosea a pucioasă şi a clor.

Pereţii craterului începură să vibreze atât de tare, încât exploratorii simţeau cum pământul se clatină sub picioarele lor. Trebuiau să se grăbească: dintr-o clipă în alta putea sări în aer dopul de lavă care astupa coşul

vulcanului şi se putea dezlănţui erupţia. Fără a pierde o clipă, călătorii o luară la vale pe acelaşi drum pe care veniseră, şi după două ceasuri ajunseră la lac, unde Generalu, plictisit de atâta aşteptare, îi întâmpină lătrând şi schelălăind de bucurie.

Dar vulcanul nu se grăbea să-şi înceapă activitatea. Deasupra lui nu se vedea decât o dâră subţire de fum cafeniu, care se ridica vertical la o înălţime ameţitoare, pentru ca apoi să se împrăştie. Lângă lac nu se auzeau bufniturile subterane şi totul părea liniştit.

Când îşi aşezară raniţele cu pucioasă lângă celelalte lucruri, Papocikin îşi aminti că îşi uitase puşca pe fundul craterului sau pe vârful vulcanului, unde se oprise în două rânduri ca să se odihnească. El spuse tovarăşilor săi că vrea să se înapoieze să-şi caute puşca.

— Mai avem trei arme, iar în furnicar este încă una de rezervă, aşa că ne putem lipsi de puşca pe care ai uitat-o şi n-are niciun rost să te expui din nou primejdiei de care abia am scăpat, observă Kaştanov.

— Vulcanul fumegă numai, încercă să-i înduplece zoologul, care ţinea mult la puşca sa cu două ţevi, extrem de precisă; pe lângă asta îi era tare ciudă că fusese atât de uituc. Până vă odihniţi, sunt înapoi.

— Nu poţi coborî în craterul unui vulcan fumegând; rişti să te asfixiezi din pricina gazelor otrăvitoare. Şi e aproape sigur că tocmai în fundul craterului ţi-ai lăsat arma. Prin urmare, ia-ţi gândul de la ea, încercă să-l convingă Kaştanov.

— Nu, nu, după câte îmi amintesc, am lăsat-o la gura

craterului, înainte de a coborî, ca să n-o car cu mine în sus şi-n jos, pe munte. Şi la urma urmelor nu risc cine ştie ce dând o fugă până la marginea craterului, stărui zoologul.

— Erupţia poate sa se producă dintr-o clipă în alta. Mă întreb chiar dacă facem bine rămânând până mâine pe malul lacului; n-ar fi mai înţelept să ne depărtăm cât mai mult de vulcan?

Dar toţi erau istoviţi după drumurile făcute pe munte, cu poverile în spinare. Înfăţişarea vulcanului nu era chiar atât de îngrijorătoare, iar lacul, se afla în linie dreaptă la o distanţă de aproape doi kilometri de crater, adică destul de departe, şi se puteau socoti aici la adăpost de orice primejdie. De aceea hotărâră să înnopteze pe malul lacului, în nădejdea că vor asista măcar la dezlănţuirea unui fenomen atât de spectaculos ca erupţia unui vulcan.

Dar liniştea nu dură decât patru ceasuri. Călători! fură treziţi de un uruit înspăimântător şi de nişte zdruncinături puternice. Li se păru că fuseseră aruncaţi în aer şi acum cădeau în lac.

Săriră toţi în picioare şi priviră îngroziţi în jur; pământul se cutremura, iar copacii de pe malul lacului se clătinau ca bătuţi de vânt.

Vârful vulcanului era învăluit de un nor gros de fum negru, brăzdat ca de nişte fulgere de bolovanii incandescenţi zvârliţi din crater. Erupţia începuse.

— Unde-i Papocikin? exclamă Makşeev, văzând că erau numai trei.

— Să-l fi aruncat zguduitura în lac? Era culcat foarte

aproape de apă, zise Gromeko.

Dar faţa apei era doar uşor încreţită, probabil din pricina cutremurului. Nicăieri în apă nu se vedeau cercuri care să arate că în ea ar fi căzut un corp greu.

— Poate de spaimă a luat-o la goană în jos, de-a lungul văii!

— Dar dacă s-o fi încăpăţânat totuşi să se ducă până la crater să-şi caute puşca? întrebă Kaştanov.

Această presupunere le păru mai întemeiată, deoarece ştiau cât de încăpăţânat este zoologul. Pesemne aşteptase ca ceilalţi exploratori să adoarmă şi apoi pornise spre vulcan.

Îl strigară şi-l căutară în jurul lacului, dar degeaba; era clar că se dusese să-şi caute arma.

— Numai de n-ar fi ajuns în vârful vulcanului când a început erupţia, spuse Kaştanov. Altfel s-a sfârşit cu el.

— Ce facem? întrebă Makşeev. Eu zic să-i venim în ajutor cât mai degrabă!

— Ba nu, mai bine să aşteptăm puţin, propuse Gromeko. Până în fundul craterului şi înapoi e cale de trei-patru ceasuri. Dacă a plecat la nouă, îndată ce noi am adormit, trebuie să se întoarcă peste o jumătate de oră sau o oră.

— Iar între timp, după felul cum se va desfăşura erupţia, ne vom da seama dacă putem ajunge la crater fără s-o plătim cu viaţa!

— Dar e groaznic să stăm cu braţele încrucişate şi să aşteptăm, în loc să alergăm ca să ne scăpăm tovarăşul.

— Da, e groaznic, însă nu-l putem salva decât dacă

n-a ajuns încă la crater şi zace undeva rănit de vreun bolovan. Dacă se găsea în vârful vulcanului sau în crater când s-a produs erupţia, atunci nu încape îndoială că a pierit. Chiar de n-a fost omorât de bolovani, a pierit asfixiat de gaze. Dacă am încerca acum să ajungem până în vârful vulcanului, nu ne-am salva tovarăşul, în schimb am pune în primejdie întreaga expediţie. Ia uitaţi-vă ce se petrece acolo!

Kaştanov rosti ultimele cuvinte, când din craterul vulcanului ţâşni un nor de aburi uriaş.

VULCANUL SE TREZEŞTE

Câteva clipe mai târziu se auzi o bubuitură asurzitoare, de parcă muntele s-ar fi năruit ori ar fi sărit în aer. Norul porni în jos, îngroşându-se şi lăţindu-se monstruos; el se prefăcu repede într-o masă compactă de nori violet-cenuşii, care se învălurau şi se învălmăşeau, străpunşi de fulgere orbitoare. Masa de nori gonea pe povârniş cu viteza unui tren şi după câteva minute ajunse la poalele vulcanului, în vreme ce capătul ei de sus se înălţa în rotocoale mult mai sus de culmea muntelui.

— Parcă ar fi teribila erupţie a Muntelui Pleşuv de pe insula Martinica, din mai 1902, care a distrus în numai câteva minute oraşul Saint-Pierre, cu cei douăzeci şi şapte de mii de locuitori ai săi! exclamă Kaştanov. Acest nor, numit nor arzător sau dogorâtor, este

format din vapori de apă şi gaze supraîncălzite şi extrem de comprimate, încărcate cu cenuşă încinsă. Ei cară nu numai pietre mărunte, ci şi blocuri enorme de piatră.

— Noroc că norul n-a luat-o spre lac, ci s-a îndreptat în altă direcţie, altfel am fi avut şi noi soarta locuitorilor din oraşul Saint-Pierre! zise Gromeko.

— Probabil că norul a ţâşnit prin spărtura de la gura craterului, pe unde am ieşit şi noi, şi de aceea se îndreaptă spre sud-est, urmând direcţia ultimului puhoi de lavă.

— Şi-acum, ce o să urmeze? întrebă Makşeev.

— Aceşti nori arzători pot ţâşni la anumite intervale de timp - la câteva ore sau zile - iar apoi apare lava.

— S-ar putea ca norii următori să se îndrepte în altă direcţie decât aceea a primului nor, spre noi bunăoară?

— Dacă teribila explozie care a urmat după răbufnirea primului nor nu a ştirbit gura craterului, atunci norii următori vor merge şi ei în aceeaşi direcţie. Altfel o vor lua în altă parte.

— Prin urmare s-ar putea să se îndrepte şi spre noi?

— Fireşte, dar să nădăjduim că acest lucru nu se va întâmpla. Deocamdată suntem oarecum în siguranţă.

Între timp, norul, lăţindu-se, învălui o buna parte din versantul răsăritean al muntelui, dar acum cobora mai încet şi creştea îndeosebi în înălţime. Cei trei exploratori contemplau în tăcere acest spectacol măreţ şi totodată înspăimântător.

Deodată, de după creasta celui mai apropiat deal de la poalele vulcanului se ivi Papocikin. Fugea cât îl

ţineau picioarele, fără pălărie, cu părul vâlvoi, sărind peste blocurile de piatră care-i aţineau calea. Tovarăşii săi îi alergară în întâmpinare, copleşindu-l cu întrebările. Dar el gâfâia atât de tare din pricina fugii şi a tulburării care pusese stăpânire pe dânsul, încât nu putea scoate o vorbă.

Abia după ce stătu un timp întins la umbra copacilor de pe malul lacului şi înghiţi câteva ceşti de ceai rece, se dezmetici şi începu să povestească.

— În ciuda stăruinţelor dumneavoastră, am hotărât să mă duc după puşcă. Vulcanul nu mi se părea chiar atât de ameninţător. Trăgeam nădejde că arma a rămas într-unul din cele două locuri unde am poposit. În timpul suişului, sau, în cel mai rău caz, în vârful muntelui. Am aşteptat până aţi adormit buştean şi pe la zece am pornit, aşa cum eram, luând cu mine numai câteva bucăţi de trestie. N-am găsit arma la locul primului popas, şi cum vulcanul era în aceeaşi stare, m-am căţărat mai sus. Dar n-am găsit puşca nici la locul popasului următor. Am mers aşa până la vreo jumătate de kilometru distanţă de vârful muntelui. Afurisitul de vulcan fumega uşurel, ca şi înainte. Să renunţ, nu-mi venea.

Am ajuns aproape de spărtura de la marginea craterului şi mi s-a părut că-mi văd puşca rezemată de un bloc de lavă la o sută de paşi mai departe, când deodată auzii o bubuitură asurzitoare şi din crater, ţâşni un nor de fum, care se ridică în văzduh. M-am oprit nehotărât. Să merg înainte mi-era teamă, s-o iau înapoi - nu mă înduram, tocmai acum când mă aflam

atât de aproape de ţintă. Începu însă o ploaie de pietricele şi bulgări de pământ, şi atunci m-am decis. Pietrele şi bulgării cădeau în jurul meu ca grindina. Un bulgăre m-a lovit atât de tare în umăr, încât mi-a venit să urlu de durere; mi-a făcut, cred, o vânătaie zdravănă. Abia mai pot mişca mâna. Dintr-o clipă într-alta se putea produce o nouă explozie, urmată de o ploaie de pietre mai mari, incandescente. Am pornit la vale cât de repede îmi îngăduia panta plină de piedici. După ce am făcut vreo jumătate de kilometru, am auzit o a doua explozie, după care vârful vulcanului a dispărut într-un nor de fum. Un curent de aer mi-a smuls pălăria: în jurul meu începuse din nou să plouă cu pietre, iar eu fugeam de mâncam pământul. Ultima explozie teribilă, care s-a produs când ajunsesem aproape de poalele muntelui, m-a aruncat la pământ şi puţin a lipsit ca să-mi scrântesc mâna. După ce m-am ridicat, am văzut acest nor înspăimântător şi, adunându-mi ultimele forţe, am început să alerg din nou cu desperare, temându-mă că norul mă va ajunge din urmă şi voi pieri asfixiat.

— Da, ai avut mare noroc c-ai scăpat de o asemenea primejdie! spuse Kaştanov, când zoologul îşi termină povestirea.

— Iar drept pedeapsă pentru încăpăţânarea dumitale ţi-ai pierdut pălăria şi ai obosit ca un cal de povară! adăugă Gromeko.

— Mai bine să ne bucurăm că tovarăşul nostru s-a întors teafăr şi să chibzuim ce facem mai departe, interveni Makşeev.

— Să ne depărtăm cât mai mult de acest vulcan îngrozitor! zise Papocikin.

— Dar ce, mai poţi să mergi? Nici n-ai apucat să te odihneşti cum trebuie după drumul de ieri şi ai şi pornit iar, la drum. Culcă-te şi dormi, că mai putem aştepta vreo două ceasuri.

— N-ar fi totuşi mai bine să ne depărtăm măcar cu doi-trei kilometri? întrebă Makşeev. Vecinătatea vulcanului devine primejdioasă, iar noi ne aflăm chiar la poalele lui.

Gromeko se alătură şi el acestei propuneri. Hotărâră să se retragă pe pustiul negru spre gura văgăunii unde se termina depresiunea cu lacul şi începea valea pârâului. De aci puteau urmări foarte bine desfăşurarea erupţiei. Umplură bidonul cu apă, apoi luară în spate desagii cu pucioasă şi proviziile. Două raniţe cu pucioasă le puseră în spinarea lui Generalu. La început acesta se împotrivi şi încercă să arunce povara, dar până la urmă se resemnă şi porni încet alături de oameni, în loc să alerge încoace şi încolo în căutare de pradă.

Urcând de pe o stâncă pe alta, exploratorii ieşiră din depresiune şi ajunseră pe întinsul pustiului negru. De aci mai merseră vreo doi kilometri şi se opriră în locul unde văgăuna se lărgea, transformându-se într-o vale.

Erupţia parcă încetase. Primul nor arzător începu să se destrame, vârful muntelui apăru de după perdeaua de fum şi din crater nu se mai înălţa decât o dâră subţire de fum negru. Când privi vulcanul prin binoclu, Kaştanov constată că primele explozii îi ştirbiseră

vârful spre răsărit, gura craterului devenise mai scundă. Vârful părea retezat pieziş.

Încetul cu încetul, exploratorii aţipiră, culcaţi care cum apucase în jurul desagilor cu pucioasă, pe pământul golaş al pustiului. Trecură aşa vreo trei ceasuri, când deodată o bubuitură înspăimântătoare îi trezi şi-i făcu să-şi îndrepte privirile spre vulcan. Din crater ţâşni iarăşi norul acela înspăimântător, care o luă la goană jos pe pantă, de data asta însă spre nord-est, în direcţia lacului. Kaştanov urmărea cu ceasul în mână norul care creştea ca şi cel dintâi, transformându-se într-o masă de aburi înaltă şi lată, violet-cenuşie. După patru minute de la explozie, masa de nori ajunsese la lac, ascunzându-l privirilor celor patru călători.

— Norul înaintează cu viteza unui tren expres. Face vreo şaizeci de kilometri pe oră! exclamă Kaştanov.

— Ce noroc că am plecat la timp!

— Da, drumul acestui nor a deviat cu vreo 80° faţă de direcţia urmată de cel dintâi, probabil pentru că marginile craterului s-au năruit.

— Şi ce s-ar fi întâmplat dacă am fi rămas lângă lac? întrebă Papocikin.

— Pe baza observaţiilor făcute de expediţia trimisă de Academia Franceză pentru studierea Muntelui Pleşuv de pe Martinica, pot să vă spun că ne-am fi ales cu nişte arsuri puternice şi am fi pierit asfixiaţi într-un mediu supraîncălzit de aburi cu cenuşă, care formează în cea mai mare parte norul, sau am fi fost omorâţi de grindina de pietre. Norul duce cu sine chiar blocuri de

patru-şase metri cubi, la o distanţă de câţiva kilometri de vulcan. El distruge tot ce întâlneşte în cale - vieţuitoare, plante, şi în urma lui rămâne un pustiu - o fâşie de cenuşă încinsă, presărată cu bolovani mari şi mici, copaci arşi şi cadavre carbonizate.

— Dar cu lacul ce s-o fi întâmplat?

— S-a umplut cu cenuşă încinsă şi bolovani, s-a revărsat peste maluri, iar pârâul care izvorăşte din el s-a prefăcut într-un puhoi murdar şi fierbinte, care probabil nu va avea viaţă lungă.

Între timp, norul arzător străbătu depresiunea lacului şi ajunse în pustiul negru, la vreo doi kilometri de locul unde se aflau exploratorii. În pofida distanţei, oamenii simţiră suflul arzător al norului, ca pe-o vijelie puternică şi fierbinte, care îi sili să se arunce la pământ şi să-şi acopere faţa cu mâinile şi cu hainele. Stătură aşa vreo jumătate de ceas, leoarcă de sudoare, până ce atmosfera se mai limpezi.

Când ridicară capul, văzură deasupra pustiului o perdea de rotocoale albe-cenuşii, înaltă de vreo mie cinci sute de metri, care se întindea pe o distanţă de vreo zece kilometri. Aerul era încă fierbinte şi înăbuşitor.

— Să plecam cât mai repede de la acest vulcan îngrozitor, cât mai suntem teferi! zise Gromeko. Mai ştii, poate îi vine cheful să tragă încărcătura următoare în direcţia noastră?

— Da, apucarăm să vedem ce greu e să respiri la doi kilometri depărtare de nor. Îmi închipui cât ne-ar fi priit calda lui îmbrăţişare!

După ce îşi strânseră lucrurile, exploratorii porniră prin pustiu spre nord, apropiindu-se încetul cu încetul de valea pârâului, unde aveau de gând să coboare îndată ce vor găsi un loc potrivit. Când se apropiară însă de marginile văii şi se uitară în jos, observară că liniştitul pârâiaş cu apa limpede, devenise un torent vijelios, tulbure, care ieşise din matcă şi gonea tumultuos în fundul văii, distrugând vegetaţia de pe maluri.

— Are oare vreun rost să coborâm? se adresă Kaştanov tovarăşilor săi. E mai lesne de mers pe întinsul neted al pustiului, decât pe fundul nisipos al văii, şi apoi nici nu putem bea din apa atât de murdară a pârâului.

Toţi găsiră că e mai bine să continue drumul prin pustiu şi să coboare spre cursul inferior al pârâului, unde malurile erau mai abrupte. Mergeau aproape de marginea râpei. Din când în când, se apropiau de mal ca să mai arunce în jos câte o privire. Cam după vreun ceas de la a doua erupţie, torentul se mai domoli şi în curând secă cu desăvârşire. Nu se mai vedeau decât albia goală, copacii şi tufele smulse din rădăcini, iarba culcată la pământ şi acoperită cu nămol.

— Asta-i răzbunarea vulcanului pentru că i-am luat pucioasa! glumi Makşeev. A secat pârâul ca să pierim de sete.

— Da, da, de aci înainte o s-o ducem cam greu cu apa, observă Gromeko. Va trebui să păstrăm ca ochii din cap rezerva pe care o avem, până o să găsim alt izvor în împrejurimile furnicarului.

— Acest lucru ne poate împiedica să asediem imediat furnicarul.

Deşi duceau poveri grele, iar arşiţa era cumplită în pustiul negru, exploratorii făcură un marş forţat şi poposiră pentru noapte numai după ce coborâră în fundul văii, aproape de locul unde se terminau culmile teşite, nu departe de furnicar. Kaştanov şi Makşeev porniră în cercetare, ca să studieze bine cetatea duşmanilor. Ei se urcară pe întinsul pustiului şi merseră spre răsărit, de-a lungul râpei, de pe malul căreia puteau să vadă bine muşuroiul.

Furnicarul părea o movilă uriaşă cu câteva caturi, construită din trunchiuri şi crengi uscate. La nivelul pământului se aflau patru intrări principale - la nord, sud, est şi vest. Aceste intrări nu erau prea înalte, dar îndeajuns de largi pentru ca patru sau cinci furnici să poată intra toate deodată. În preajma acestor intrări era o forfotă neîntreruptă: unele furnici ieşeau şiruri-şiruri, pornind în diferite direcţii după hrană, altele se întorceam perechi sau câte una, aducând trunchiuri de copaci, crengi, insecte moarte sau vii, larve, nimfe, tulpini de trestie, cu care dispăreau în cetăţuie.

Şi în caturile de sus, la diferite înălţimi şi în diferite locuri, se căscau deschizături, dar ele slujeau, pare-se, numai pentru aerisire. Pe aici ieşeau poate şi apărătorii cetăţii, când furnicarul era atacat de duşmani. Aceste deschizături erau mai înguste şi mai puţin înalte decât intrările principale, aşa încât pe aici putea ieşi numai câte o singură furnică. Uneori şi pe aici ieşeau furnici, care alergau pe terasele furnicarului, ca să cerceteze

pesemne dacă totul e în ordine.

— Oare aceste nenumărate intrări n-or să ne zădărnicească planul? întrebă Makşeev. Dacă aerul circulă în voie prin furnicar, bioxidul de sulf se va evapora cât ai bate din palme şi nu va avea efectul dorit de noi.

— Bioxidul de sulf e mai greu decât aerul şi va trebui să treacă un oarecare timp până se va scurge prin deschizături, răspunse Kaştanov. Pe lângă asta dependinţele cele mai importante ale furnicarului - camerele pentru larve, nimfe, ouă, rezervele de hrană, se află probabil mai în fund, poate în nişte încăperi săpate în pământ. Bioxidul de sulf va ajunge întâi în aceste încăperi şi numai după aceea se va răspândi şi în etajele de sus. De altfel am putea astupa o parte dintre aceste deschizături, dacă am vedea că tirajul e prea puternic.

— Ce-ar fi să introducem pucioasă aprinsă în deschizăturile de la etajele superioare?

— În felul acesta ar putea arde tot furnicarul. Noi n-avem lucruri neimflamabile - bunăoară făraşe sau tigăi -şi am fi nevoiţi să punem pucioasa de-a dreptul pe lemn uscat.

— Am putea folosi în acest scop coaja oului de iguanodon, din care am meşterit tigaia şi farfuriile.

— N-avem decât cinci bucăţi, or deschizăturile sunt mult mai numeroase.

— Atunci să mai facem rost de vreun ou, două. Astfel am mai putea avea vreo zece străchini în carte să ardem pucioasă.

— Nu-i o idee rea! Avem încă destul timp până deseară, ca să dăm o raită pe terenurile nisipoase de unde aduc furnicile aceste ouă.

După ce terminară de cercetat furnicarul, Makşeev şi Kaştanov se înapoiară la locul de popas, împărtăşind şi celorlalţi planul lor.

Stabiliră ca a doua zi, în timp ce Makşeev şi Kaştanov vor pisa pucioasa, ceilalţi să pornească spre dunele de nisip în căutare de ouă.

SFÂRŞITUL FURNICARULUI

Când ultimele grupuri de furnici se întoarseră acasă şi întregul furnicar se linişti, exploratorii trecură la înfăptuirea planului lor. În cursul zilei pisaseră întreaga cantitate de pucioasă cu ajutorul unor pietroaie plate. Umplându-şi raniţele cu praf de pucioasă şi luând cu ei vasele făcute din coajă de ou, porniră cu toţii spre furnicar, unde fiecare trebuia să pună în dreptul uneia dintre intrările principale cantitatea de pucioasă care o avea, presărând-o într-un strat subţire de-a curmezişul intrării, pentru ca gazul să pătrundă în furnicar. Plănuiseră că după ce vor da foc pucioasei, să baricadeze intrarea cu trunchiuri luate din scheletul pereţilor, iar apoi să se urce pe muşuroi şi să pună în deschizăturile mai apropiate farfurioarele cu restul de pucioasă, ca să otrăvească aerul în partea de jos a furnicarului, împiedicând astfel insectele să se

refugieze în caturile de sus. Pentru ca pucioasa de pe farfurioare să ardă mocnit şi să nu aprindă bârnele uscate ale construcţiei, turnară puţină apă pestea ea.

Planul fu îndeplinit întocmai. Numai la cele două intrări principale îndreptate spre sud şi spre vest, Makşeev şi Gromeko întâlniră pe neaşteptate furnici-santinele. Din fericire, insectele erau pe jumătate adormite, şi nici nu apucară să dea alarma, că fură ucise cu lovituri de cuţit.

Exploratorii aprinseră pucioasa şi se retraseră, aşteptând cu armele în mână, gata să tragă în furnicile care ar încerca să scape. După un sfert de ceas, din câteva deschizături de la caturile de sus, unde nu puseseră pucioasă, se iviră furnici, care duceau un fel de snopi mari, albi, probabil nimfe. Insectele alergau cu aceşti snopi sus pe furnicar, încercând să coboare, dar înainte de-a ajunge la pământ, cădeau otrăvite de aburii sulfului, care ardea în dreptul intrărilor inferioare. Numai câteva furnici izbutiră să coboare pe pământ şi începură să tragă deoparte bârnele ce barau una dintre intrările principale, crezând, pare-se, că în felul acesta le vor salva pe celelalte, care se sufocau în muşuroi. Dar aceşti salvatori neaşteptaţi fură doborâţi cu câteva focuri de armă. După aceea nu mai apăru nicio insectă - toţi locuitorii furnicarului pieriră surprinşi în timpul somnului.

Când toată pucioasa se prefăcu în cenuşă şi din fiecare deschizătură începu să iasă câte o dâră diafană de fum albăstrui, ceea ce arăta că întreg furnicarul se umpluse cu bioxid de sulf, Papocikin puse o întrebare

cu totul firească, la cane însă nimeni nu se gândise până atunci.

— Cum intrăm noi acum înăuntrul acestei construcţii, căci va mai trece multă vreme până ce vom putea pătrunde acolo fără a risca să ne asfixiem.

— O să trebuiască să deschidem intrările de jos, ca să pătrundă mai mult aer, iar pe urmă să aşteptăm câteva zile poate, în care timp bioxidul de sulf se va împrăştia, răspunse Kaştanov.

— Dar o să ni se urască aşteptând cu braţele încrucişate atâta vreme, interveni Makşeev. N-am putea oare provoca un curent puternic, pentru ca gazul să iasă mai repede?

— În ce fel? Foc nu putem face, fiindcă e pericol de incendiu, iar alte mijloace nu avem la îndemână.

— Dacă am reuşi să împuşcăm un iguanodon sau un pterodactil mai mare, - zise inginerul, - aş face din pielea lui crudă nişte foale uriaşe...

— Să ştii că e o idee! De unde facem rost însă de ţevi ca să introducem aer în furnicar?

— Dar ce, equisetaceele nu-s bune la nimic? interveni Gromeko. Tulpinile lor sunt goale pe dinăuntru, şi nu avem decât să spargem despărţiturile de la nodurile trunchiului şi să facem nişte ţevi lungi, numai bune la ceea ce ne trebuie nouă.

— Nevoia te învaţă! exclamă Papocikin. Mă încredinţez pe zi ce trece că, asemenea lui Robinson, noi putem ieşi din orice încurcătură pe care ne-o hărăzeşte soarta.

— Ba chiar mai bine decât Robinson, observă

Kaştanov. El era singur, iar noi suntem patru, fiecare specialist într-un domeniu. Ar fi mai mare ruşinea dacă, sfătuindu-ne cu toţii, n-am găsi o ieşire din orice încurcătură, oricât de grea ar fi ea.

— Şi-acum, la treabă! încheie Makşeev. Doi dintre noi vor porni la vânătoare, însoţiţi de Generalu, iar ceilalţi vor pregăti ţevile. Materialul îl avem la îndemână - aproape tot furnicarul e construit din tulpini uscate de equisetacee.

Papocikin şi Gromeko se înapoiară la tabără, îl dezlegară pe Generalu, aduseră lucrurile mai aproape de furnicar, şi pe urmă porniră către răsărit, pe sub streaşina pădurii.

Makşeev şi Kaştanov se îndreptară spre furnicar, dar când ajunseră la vreo douăzeci de paşi, simţiră mirosul înnecăcios al bioxidului de sulf. Începu să-i înece tusea, astfel că nu mai putură înainta.

— Trebuie să mai aşteptăm!

— Până una-alta, hai să facem rost de chit pentru ţevi, propuse inginerul. În albia pârâului, după scurgerea torentului provocat de erupţia vulcanului, a rămas multă humă albă, lipicioasă. Să aducem aici ceva humă, până nu se usucă de tot.

Cei doi exploratori se duseră la albie cu raniţele golite acum de pucioasă, şi după câteva drumuri reuşiră să aducă o cantitate măricică de humă, material minunat pentru chituire; apoi acoperiră grămada de humă cu saci şi cu haine de care nu aveau nevoie pentru moment, ca s-o ferească de razele arzătoare ale lui Pluton.

Odată terminată această treabă, se apucară să despice tulpinile de equisetacee, folosindu-se de cuţite, pene şi de un pietroi, care le slujea ca ciocan; apoi sparseră despărţiturile dintre nodurile tulpinilor pentru ca pe urmă să chituiască la loc cele două jumătăţi ale tulpinii. Ţeava astfel obţinută o înfăşurau în câteva locuri cu nuiele mlădioase.

În câteva ceasuri făcură o duzină de ţevi, lungi fiecare de vreo şase metri. Întrucât la vârf tulpinile erau mai subţiri, nu le fu greu să unească între ele ţevile, băgând capătul mai strâmt al unei ţevi bine chituite în capătul mai larg al alteia.

Când munca era pe terminate, îşi făcură apariţia şi vânătorii cu pielea unui iguanodon în spate.

Makşeev meşteri din câteva tulpini mai subţiri de equisetacee un schelet pentru foale. După ce foalele fură gata, le instalară la una din intrările mari ale furnicarului. Apoi introduseră în această intrare, una după alta, ţevile pregătite, cu capătul îngust înainte, împingându-le treptat înăuntrul galeriei şi adăugând alte ţevi la capătul cel larg. Încetul cu încetul, cele douăsprezece tuburi dispărură în bezna galeriei, de unde gazul ieşea încă din belşug, ceea ce îi silea adesea să-şi întrerupă munca şi să se depărteze în grabă, ca să-şi mai umple plămânii cu aer curat În sfârşit fixară la foale capătul larg al ultimei ţevi, o legară strâns şi ventilatorul improvizat fu gata.

După cină se apucară imediat de aerisirea furnicarului, lucrând cu rândul la foale, aşa încât trei dintre ei se puteau odihni, în vreme ce al patrulea

lucra.

Nu trecu prea mult şi aerisirea începu să-şi facă efectul: gazul năvălea acum cu mai multă intensitate prin toate deschizăturile. Spre norocul lor, se dezlănţui pe neaşteptate şi o furtună însoţită de un vânt puternic, dar cu precipitaţii slabe. Vântul sufla prin deschizăturile furnicarului, scoţând gazele din caturile de sus.

A doua zi dimineaţa porniră să cerceteze furnicarul înarmaţi cu nişte torţe mici, pe care Gromeko le făcuse din trunchiul uscat al unui conifer foarte răşinos. Galeria prin care treceau ţevile ventilatorului cobora în pantă lină în furnicar. Deşi lată de peste doi metri galeria avea doar un metru şi jumătate în înălţime, astfel că erau nevoiţi să înainteze aplecaţi. Nu departe de intrare zăceau cadavrele câtorva furnici, omorâte de gaze în timp ce încercau să scape. Pe măsură ce înaintau, cadavrele deveneau tot mai numeroase şi, după ce trecură de capătul ultimei ţevi, se văzură siliţi să-şi croiască, drum, dând la o parte aceste hoituri.

Galeria se termina într-o încăpere mare, centrală, spre care se îndreptau, ca razele unui cerc, şi celelalte trei galerii principale. Această încăpere era săpată în pământ la o adâncime de patru metri. Tavanul ei era alcătuit din tulpini de equisetacee, aşezate cu multă iscusinţă, radiar, asemenea căpriorilor ce susţin acoperişul conic turtit al unui circ. În spaţiile dintre gurile celor patru galerii principale se deschideau în pereţii încăperii alte patru coridoare, tot radiare, care coborau însă din centru spre margini şi erau săpate în

întregime în sol, care era format din nisip marin bine bătătorit, cu straturi intermediare de pietriş. În această încăpere, cadavrele furnicilor, nimfelor şi larvelor, pe care insectele încercaseră să le salveze, zăceau claie peste grămadă, aşa încât oamenii trebuiau să treacă peste ele.

Exploratorii intrară la întâmplare într-una din galeriile inferioare, al cărei fund era acoperit de cadavre. Această galerie era tot atât de scundă ca şi cele superioare. Pentru a nu fi nevoiţi să înainteze de-a buşilea, îngrămădeau cadavrele de-a lungul pereţilor şi îşi făceau astfel drum prin mijlocul galeriei. După vreo şaptezeci de paşi, pătrunzând tot mai adânc în pământ, dădură de o galerie transversală, înaltă de aproape doi metri, aşa că acum puteau înainta în picioare. Această galerie mergea de-a lungul circumferinţei furnicarului, alcătuind partea sa cea mai de seamă, deoarece în dreapta şi în stânga ei se aflau încăperi separate de diferite mărimi şi cu felurite meniri; în unele se vedeau rânduri de nimfe albe, semănând cu cadavrele unor copii înfăşurate în linţolii; în altele zăceau izolat sau în mormane larve moarte - viermi albi, groşi ca nişte bârne; în altele, în sfârşit, se aflau ouăle furnicilor, asemenea unor pâini rotunde de culoare gălbuie. Toate încăperile ocupate de aceste generaţii viitoare de furnici erau săpate în peretele care dădea spre interiorul muşuroiului, în timp ce în peretele care dădea spre exterior se aflau magaziile de provizii. Aci exploratorii găsiră grămezi de trestie dulce, de lăstare de tufe şi ierburi şi de diferite insecte

- gândaci, viermi, libelule, omizi, întregi sau făcute bucăţi. Duhoarea pe care o răspândeau aceste insecte moarte era atât de grea, încât n-o putea înăbuşi nici măcar mirosul bioxidului de sulf, mai persistent în acest cat al furnicarului.

După ce cercetară, una câte una, câteva încăperi de ambele părţi ale galeriei circulare, exploratorii găsiră în cele din urmă, spre bucuria lor, lucrurile furate; toate erau rânduite unele lângă altele într-una din camerele exterioare. Găsiră cortul, lăzile cu scule şi cartuşe, rucsacurile cu haine şi rufărie, toporul, puşca, vesela, chiar şi probele de minereu de fier şi de aur, pe care le aduseseră din prima incursiune în văgăunile de pe litoral şi pe care nu apucaseră încă să le pună în sacii unde-şi ţineau colecţiile.

Lucrurile le duseră mai întâi în încăperea centrală, iar apoi le scoaseră din furnicar. După un ceas petrecut sub pământ, unde se simţea duhoarea îngrozitoare a insectelor intrate în descompunere şi a resturilor de bioxid de sulf, exploratorii sorbiră cu nesaţ aerul proaspăt de afară.

Se odihniră şi-şi revizuiră lucrurile, fumătorii bucurându-se cu deosebire când găsiră tutunul de care fuseseră lipsiţi de o săptămână întreagă, apoi cercetară şi caturile de sus ale furnicarului, aflate deasupra pământului, ca să se lămurească pe deplin despre alcătuirea acestuia.

Constatară că menirea lor de căpetenie era să ocrotească părţile subterane împotriva duşmanilor şi intemperiilor. Galeriile care străbăteau această

construcţie, radiare şi ele, erau strâmte şi scunde, şi la fiecare cat se întâlneau într-o încăpere centrală, de mărime potrivită. Etajele comunicau între ele prin coridoare înclinate, scurte şi abrupte.

CU BĂRCILE SPRE VEST

După ce străbătuseră în lung şi în lat pustiul negru şi împrejurimile aride ale furnicarului unde în ultima vreme îşi procurau anevoie o apă murdară, dintr-o groapă săpată în albia pârâului secat după erupţie, exploratorii încercară o mare bucurie când se văzură din nou pe litoral; ei se grăbiră să se scalde în undele cristaline ale Mării Reptilelor. Apoi dezgropară bărcile şi porniră mai departe pe apă.

Kaştanov, care în drum spre vulcan avusese prilejul să studieze bine ţinutul, mai că pierduse nădejdea de a putea răzbate mai departe spre sud; era aproape sigur că la sud de Marea Reptilelor se întinde cale de mii şi mii de kilometri un deşert arid, fără pic de viaţă, imposibil de străbătut cu mijloacele pe care le avea la îndemână expediţia.

Era însă interesant şi necesar ca exploratorii să cerceteze, pe cât le era cu putinţă, partea de vest a mării.

Plutiră de-a lungul ţărmului, pe care se înşirau mari dune aride de nisip, îndeajuns de cunoscute exploratorilor din drumul spre vulcan. De aceea

navigară aproape fără să se oprească, până se terminară nisipurile, ce se întindeau de-a lungul ţărmului pe o distanţă de douăzeci şi cinci de kilometri. În această parte, marea nu era prea adâncă, iar pe alocuri se întrezăreau în apă bancuri mari, roşcate, pe care erau nevoiţi să le ocolească, depărtându-se de mal. În preajma ţărmului nu întâlniră nici pleziozauri, nici ihtiozauri, care preferau apa adâncă. În schimb între bancuri se vedeau puzderie de peştişori, care se refugiau aici de teama animalelor de pradă, duşmani necruţători în celelalte regiuni ale mării. Ici-colo, fundul era acoperit cu totul de diferite alge luxuriante - o adevărată comoară atât pentru botanist, cât şi pentru zoolog. Pe acesta din urmă îl interesau cu deosebire aricii şi stelele de mare, brahipodele, gasteropodele şi moluştele lamelibranchiate, care mişunau aici cu miile.

În cele din urmă, nisipurilor de pe ţărm le luă locul o fâşie îngustă de equisetacee, ferigi şi palmieri. În acest loc poposiră pentru masă exploratorii noştri, pentru ca pe urmă să pornească mai departe. Bancurile deveneau tot mai numeroase. Întâlniră chiar câteva insule acoperite de equisetacee pitice şi de trestie. Nisipurile se depărtau tot mai mult de ţărm; crestele roşiatice ale dunelor abia se mai zăreau dincolo de pădurea de pe litoral. Pe măsură ce insulele se înmulţeau, marea se transforma încetul cu încetul într-un fluviu uriaş, cu apă lină, din care se desfăceau mai multe braţe. Apa era acum aproape bună de băut.

— Probabil că în marea asta se varsă dinspre vest un fluviu şi acum noi ne aflăm în delta lui, observa

Kaştanov.

— Da, aici valurile nu mai scaldă ţărmul şi de aceea a dispărut şi plaja, atât de potrivită pentru tabără, spuse Makşeev.

— Asta înseamnă că va trebui să înnoptăm în hăţiş, unde roiesc miriade de insecte! se tângui Papocikin.

Într-adevăr, roiurile de insecte îşi făcură din nou apariţia. Deasupra apei şi a vegetaţiei de pe insule zburau libelule de diferite culori, urmărite câteodată de mici reptile zburătoare. În hăţişul de equisetacee şi de trestii bâzâiau ţânţari uriaşi; zumzetul lor putea fi auzit de la câţiva metri. Pe tulpini se târau gândaci uriaşi - negri, roşii şi aurii. Uneori cădeau în apă şi începeau să se zbată, căutând să se prindă de ramurile ce atârnau deasupra fluviului.

Exploratorii plutiră câteva ceasuri în şir între malul sudic, jos şi acoperit cu o pădure de nestrăbătut, fără niciun luminiş, şi labirintul de insule, pe care de asemenea nu se zărea niciun locşor bun pentru popas.

Nu le rămânea decât să tragă la mal şi să se odihnească în bărci, mulţumindu-se cu hrană rece, căci de lemne de foc nici vorbă nu putea fi.

Se gândeau însă cu groază că îi aştepta un război nesfârşit cu ţânţarii.

O întâmplare neaşteptată îi mai înveseli puţin. Pluteau foarte aproape de hăţişurile unei insule mari, pe care le iscodeau cu privirile, doar-doar vor zări un copac uscat, pierdut, printre equisetacee şi ferigi.

— Ura! exclamă deodată Gromeko,când bărcile, ocolind o limbă de pământ, ajunseră în faţa unei mari

fâşii de uscat. Priviţi bârna asta, e tocmai ceea ce ne trebuie. Unde mai puneţi că nici nu e prea sus! Parcă ar fi pregătită anume pentru noi.

Şi într-adevăr, din zidul de verdeaţă ieşea în afară cu mai bine de doi metri o bârnă groasă, de un verde închis - probabil trunchiul unei equisetacee doborâte de furtună. Vâslaşii începură să vâslească cu nădejde şi îndreptară bărcile spre marginea hăţişului.

Makşeev se instală la prova, cu o cange în mână, iar Gromeko, cu o funie, cu care avea de gând să prindă bârna şi s-o tragă în barcă. El aruncă cu îndemânare frânghia, la capătul căreia era prinsă o greutate, şi ea se încolăci de câteva ori în jurul bârnei. Dar aceasta se îndoi graţios şi dispăru în desiş trăgând după ea funia, al cărei capăt scăpase din mâna botanistului încremenit. Equisetaceele şi ferigele pârâiau şi se unduiau, ca şi când printre ele ar fi trecut o namilă.

— Va să zică asta ţi-era bârna, zise râzând Makşeev, care reuşise să vadă un cap mic cocoţat în vârful unui gât lung. Mihail Ignatievici a vrut să prindă o reptilă cu arcanul. De ce-ai scăpat funia din mână? Trebuia să tragi prada în barcă!

— Ai luat gâtul unei dyplodocus [*Dyplodocus - reptilă din ordinul dinozaurienilor, dispărută astăzi. Atingea douăzeci şi patru de metri în lungime şi cinci metri în înălţime. Avea gâtul şi coada foarte lungi, iar capul mic. (Nota red. ruse)*] drept o bârnă? Ha, ha, ha! pufniră în râs Papocikin şi Kaştanov.

— Păi dacă stătea nemişcată, iar corpul era ascuns în hăţiş! încercă să se dezvinovăţească botanistul.

— Ha, ha, ha, ha! făceau haz tovarăşii săi.
— Degeaba râdeţi! se burzului Gromeko. Aţi uitat, se vede, că şi dumneavoastră v-aţi păcălit în asemenea ocazii. Unul din dumneavoastră a luat mamuţii drept dâmburi de bazalt, iar altul s-a plimbat călare pe un glyptodon, crezând că-i o stâncă, şi a încercat chiar să ia o probă de rocă cu dalta!
Dar cuvintele sale nu făcuseră decât să sporească hazul tuturor, şi până la urmă Gromeko începu şi el să râdă.
Uitaseră de oboseală şi de ţânţari, uitaseră că nu au lemne de foc şi se străduiau care mai de care să-şi amintească diferite păţanii din timpul călătoriei.
Când râsul se mai potoli, Makşeev, trăgând atent cu urechea, zise:
— Cred ca avem în faţă o mare deschisă. Aud vuietul valurilor care se sparg de ţărm.
Vâslaşii ridicară lopeţile şi ascultară toţi cu atenţie; într-adevăr, dinspre apus venea un vuiet înăbuşit.
— Dacă-i aşa, hai să ne grăbim! Acolo unde valurile scaldă ţărmul, om găsi noi un locşor bun pentru mas şi lemne de foc.
— Dar până una alta să ne umplem bidoanele cu apă, care acum e încă bună de băut; altminteri vom fi iarăşi nevoiţi să căutăm un pârâu, fu de părere Gromeko.
Exploratorii dădură urmare acestui sfat înţelept şi umplură cu apă toate bidoanele goale. Apoi vâsliră din răsputeri, şi după vreo jumătate de ceas labirintul de insule rămase în urmă şi ei ieşiră în larg. Distanţa

dintre maluri creştea mereu şi marea se întindea spre apus cât vedeai cu ochii. Pe ţărmul sudic zăriră din nou o plajă întinsă, acoperită cu nisip, pe care îşi întinseră cortul.

Cea de a doua mare, unită cu prima printr-o strâmtoare lungă şi îngustă, cu insule şi bancuri de nisip, era asemănătoare celeilalte.

Pe ţărmul nordic nu se vedea decât o fâşie îngustă de pădure, în vreme ce pe cel sudic, îndărătul pădurii, se zăreau costişele abrupte şi întunecate ale unor munţi teşiţi. Deasupra apei roiau libelule, se roteau scoţând ţipete ascuţite şi orăcăind reptile zburătoare, iar în răstimpuri se iveau din apă gâturi şi capete de pleziozauri.

— Ne-om fi rătăcit în labirintul de insule şi om fi nimerit din nou în Marea Reptilelor, zise Papocikin, când veni vorba despre neobişnuita asemănare a celor două mări.

- Nu-i vorbă, asemănarea e foarte mare. Ai uitat însă de movilele de nisip de pe ţărmul sudic. Dacă ne-am fi rătăcit, luându-o spre răsărit,căci după Pluton, care când îl cauţi stă proţap la zenit, nu te poţi lua, ar fi trebuit să vedem dunele astea mai tot timpul călătoriei, spuse Kaştanov.

— Dar nicăieri nu se vede un râu care să vină dinspre sud şi care să ne îngăduie să mai înaintăm puţin în direcţia asta, zise cătrănit Gromeko.

— Răbdare, cobe! Nici n-am apucat bine să intrăm în această mare, că ai şi început să te boceşti.

Răbdarea însă le fu pusă la grea încercare. Plutiră

ceasuri în şir, fără să observe cea mai mică schimbare în înfăţişarea ţărmului sudic: mereu aceeaşi pădure fără luminişuri, mereu aceleaşi povârnişuri râpoase ale culmilor teşite ce se înălţau dincolo de pădure. Li se urâse la toţi cu această priveliştE. Se deprinseră într-atâta cu pleziozaurii, cu reptilele zburătoare, cu libelulele, încât nici nu le mai luau în seamă, ca şi când, dacă ar fi plutit pe un râu de pe suprafaţa pământului, ar fi văzut lebede, ciori şi gândaci. Numai în răstimpuri ihtiozaurii tulburau această monotonie, silindu-i pe vâslaşi să pună mâna pe arme, când în apropierea bărcii apărea pe neaşteptate spinarea lor lată, de un verde-închis, sau capul hidos al acestor monştri.

SUPRAMONŞTRII

Trecuse de amiază şi călătorii noştri cercetau cu privirile, căutând un locşor unde să se găsească lemne de foc trebuitoare pentru popas. Dimineaţa prinseră o mulţime de peşti şi aveau de gând să-i prăjească.

— Colo pe ţărm văd nişte grămezi de bârne! exclamă în cele din urmă Makşeev.

Hotărâră să îndrepte bărcile în aşa fel, încât să se apropie treptat de mal, şi începură să vâslească de zor, cu gândul la bunătăţile pe care le vor găti. Dar când ajunseră la vreo sută de metri de bârne, Kaştanov, care le privea cu atenţie, spuse:

— Nu sunt grămezi de bârne, ci nişte animale uriaşe, moarte sau adormite.

— Fiţi cu băgare de seamă, nu vă apropiaţi de ţărm! strigă Makşeev, observând că grămada se mişcă.

Bărcile se opriră la o distanţă de vreo două sute de paşi şi vâslaşii cătau cu groază şi uimire spre ţărmul unde erau întinse pe nisip, una lângă alta, patru namile. Trupurile lor păreau nişte dâmburi lunguieţe înalte de vreo patru metri. De-a lungul spinării aveau o creastă îngustă şi turtită, dar nu ca la stegozaur, cu lamele şi ace, ci netedă şi probabil golaşă. Coastele animalelor erau de culoarea nisipului, cu dungi longitudinale, tuciurii, lungi şi înguste, aşa încât de departe puteai crede că vezi o stivă de lemne.

Chiar de la această distanţă mică îţi venea greu să crezi că nu ai în faţă patru stive de lemne, ci nişte monştri de cel puţin cincisprezece-şaptesprezece metri lungime. Dar marginile stivelor se ridicau ritmic când animalele respirau, iar uneori tresăreau. Cozile dihăniilor se mişcau în apă, încreţind faţa ei netedă.

— Cum să le facem să se scoale în picioare? zise Papocikin. Trebuie să le examinăm bine şi să le fotografiem.

— Nu-i greu să trânteşti câteva gloanţe dum-dum în pântecul acestor animale, - răspunse Makşeev, - dar mi-e să n-o păţim. Dacă monştrii se înfurie şi se năpustesc asupra noastră, ne fac de petrecanie cât ai bate din palme.

— Or fi carnivori sau ierbivori? se întrebă Gromeko. Un lucru e sigur: sunt nişte reptile gigantice.

— N-aş crede să fie carnivori, răspunse Kaştanov. Animalele carnivore n-au atins niciodată asemenea dimensiuni: nişte reptile atât de mari ar fi consumat prea multe vietăţi, ori natura face oarecare economie în această privinţă. Nu uitaţi că cele mai mari animale din zilele noastre, ca elefanţii, rinocerii, hipopotamii, balenele, nu sunt animale de pradă.

— Atunci, hai să le vânăm! Ia priviţi câtă mai cărnărie! Am putea sătura un batalion întreg! spuse botanistul, ducând arma la ochi.

— Stai puţin, îl opri Kaştanov. Chiar dacă nu sunt animale de pradă, nu cred că ar fi bine să le întărâtăm: s-ar putea năpusti asupra noastră, şi atunci bărcile s-or duce la fund ca nişte coji de nucă.

— Ce-ar fi să tragem în aer sau să le trântim o încărcătură de alice ca sa le mai scoatem din amorţeală? nu se dădu bătut Gromeko. Alicele abia i-ar gâdila pe aceşti coloşi.

— Fie, dar să le ieşim în faţă, păstrând o distanţă de cel puţin o sută de metri de mal. Dacă sunt animale terestre, n-au să înainteze prea mult în apă.

Când bărcile ajunseră în faţa monştrilor, care de altfel nici nu se sinchisiră, Gromeko trimise în ei o încărcătură dublă de alice. Fie alicele, fie detunătura, pe care pădurea o repetă sub formă de ecou, făcură ca animalele să sară în picioare.

Monştrii începură să-şi clatine ciudat gâturile lungi terminate printr-un cap care deşi măsura vreo şaptezeci şi cinci de centimetri, părea ridicol de mic în comparaţie cu corpul uriaş. Apoi porniră în trap greu,

bălăbănindu-se, de-a lungul malului. Picioarele lor erau scurte şi subţiri în comparaţie cu trupul masiv.

— Cred că sunt brontozauri, cele mai mari reptile ierbivore din Jurasicul superior, care au dispărut repede din pricina faptului că erau prea greoaie şi că natura nu le-a înzestrat cu organe de apărare, spuse Kaştanov.

— Cine s-ar fi putut oare încumeta să atace asemenea uriaşi de cel puţin cincisprezece-optsprezece metri lungime şi mai bine de patru metri înălţime? întrebă curios Makşeev.

— Deşi sunt atât de mari, pentru o fiară de pradă, ca de pildă ceratozaurul, e o nimica toată să sfâşie beregata unei astfel de dihănii; nu mai vorbesc că îi poate distruge ouăle şi puii.

— Pesemne că nici în Plutonia ele nu sunt prea numeroase, remarcă Papocikin.

— Am văzut până acum mulţi iguanodoni, pterodactili, ihtiozauri şi pleziozauri, dar brontozauri întâlnim pentru prima oară. Şi cum aceste namile sunt, după cum am constatat, fricoase, eu zic să înaintăm mai mult spre ţărm, ca să le pot fotografia mai de aproape.

Reptilele o luară la goană spre apus, adică în direcţia în care navigau şi exploratorii noştri, şi după ce alergară vreo jumătate de kilometru, se opriră. De aceea, după puţin timp, bărcile, apropiindu-se de mal, ajunseră din nou în dreptul lor. Papocikin făcu două fotografii şi, pregătindu-se să mai facă una, îl rugă pe botanist să tragă un foc de armă, ca să poată

fotografia animalele în timpul fugii lorneândemânatice.

De data asta, însă, încărcătura de alice trasă de la o distanţă mică, avu un efect cu totul diferit. În loc să fugă de-a lungul malului, monştrii, dându-şi ghes unul altuia, se aruncară în apă, stârnind valuri uriaşe şi trâmbe înalte de apă, care ajungeau până la imprudenţii navigatori. Gromeko aflat la prova în picioare, fu izbit de un val, udat din cap până-n picioare şi, pierzându-şi echilibrul, căzu în apă cu arma în mână. Papocikin abia avu timpul să ascundă aparatul sub haină, înfruntând cu curaj duşul rece. Kaştanov şi Makşeev, care şedeau la pupa şi din fericire nu scăpaseră vâslele din mână, se străduiau din răsputeri să împiedice răsturnarea bărcilor, îndreptându-le în direcţia valurilor ce veneau unul după altul. Altminteri, valurile ar fi inundat şi scufundat luntrele.

Dacă aceşti giganţi ar fi luat-o de-a dreptul spre bărci, soarta exploratorilor ar fi fost pecetluită: prin greutatea corpurilor lor, matahalele i-ar fi strivit şi înecat cu tot avutul lor, deoarece navigatorii opriseră bărcile într-un loc unde apa nu era mai adâncă de doi metri. Reptilele însă alergau pieziş, ca şi când nici nu i-ar fi văzut pe urmăritori, şi se opriră abia când apa le ajunse până la gât. Deasupra undelor agitate nu se vedeau decât patru căpăţâni hidoase, care se întorceau în toate părţile, căutând parcă să descopere pe ciudaţii duşmani, sau să-şi dea seama cine le tulburase.

Între timp, Gromeko ieşi la suprafaţă şi înotă, spre

bărcile, pe care valurile le duseseră departe de locul catastrofei. Când căzuse, el nu lăsase să-i scape din mână arma, şi acum o ţinea deasupra capului, iar cu cealaltă mână se apucă de marginea bărcii. Tovarăşii săi îi săriră în ajutor şi-l scoaseră din apă.

Era, fireşte, ud leoarcă. Se udase de asemenea tot ce avea în numeroasele sale buzunare: carneţelul de însemnări, ceasul, trusa medicală, punga cu tutun. Ba îşi mai pierduse şi pipa şi acum ocăra de mama focului pe vinovaţi.

— Trebuie să tragem la mal, spuse el în cele din urmă, după ce îşi mai descărcă năduful. Deşi Pluton dogoreşte binişor, dacă nu ştergem bine, pe îndelete, toate instrumentele şi nu uscăm la foc carnetul de însemnări, instrumentele vor rugini,, iar de însemnările mele se va alege praful şi pulberea.

— Dar de brontozauri ai uitat? îi aminti speriat Papocikin. Când o să ne instalăm pe ţărm, o să iasă din apă şi o să le vină cheful să facă cunoştinţă personală cu noi.

— Ei şi ce? O să ai prilejul să-i fotografiezi, mai de-aproape.

— Foarte mulţumesc! Dar când o să înceapă să zburde pe acolo pe unde o să ne facem tabăra, atunci o să trebuiască s-o ştergem la iuţeală şi să ne suim în copaci…

— După părerea mea, - interveni Kaştanov, - matahalele astea sunt foarte fricoase şi nu strălucesc prin deşteptăciune. N-avem ce ne teme de ele, dacă n-o să fim atât de neprevăzători ca adineauri. Hai să

tragem la mal, să ne vedem de-ale gurii şi să observăm dihăniile.

Coborâră pe mal, adunară de la marginea pădurii vreascuri pentru foc şi începură să gătească mâncarea, dar nu-i slăbeau de loc din ochi pe brontozauri. Namilele se aflau tot în acelaşi loc, fără a cuteza să iasă pe uscat.

— Mi se pare că animalele astea nu ştiu să înoate, observă Papocikin. Se refugiază în apă doar ca să scape de duşmanii lor tereştri.. Până n-o să plecăm de aici, n-o să iasă pe uscat.

În vreme ce peştele se prăjea, Gromeko îşi întinse pe nisip hainele şi rufăria, lăsându-le să se usuce la razele lui Pluton şi, rămas în costumul lui Adam, se apucă să cureţe instrumentele şi să zvânte carnetul cu însemnări După prânz se aşezară jos pe nisip şi un timp priviră reptilele, care stăteau nemişcate ca nişte stane de piatră; apoi porniră din nou cu bărcile, de-a lungul ţărmului, în aceeaşi direcţie. După ce făcură câţiva kilometri, malul sudic începu să se depărteze simţitor spre miazăzi, dar un promontoriu lung, împădurit, pe care-l aveau în faţă, le închidea priveliştea. După ce îl ocoliră, constatară că marea nu se mai întinde spre sud şi deci nu vor putea pătrunde cu bărcile, după cum sperau, în adâncul Plutoniei. Marea forma aci un golf şi ţărmul se zărea la numai câţiva kilometri depărtare.

Întrucât se putea ca dinspre sud să se verse în golf un râu mai mare, hotărâră s-o ia în direcţia aceea. După un ceas ajunseră la malul sudic şi se încredinţară

că aici se varsă într-adevăr un râu, dar destul de mic. Nu riscau însă nimic dacă o singură barcă ar fi pătruns mai în adâncul ţinutului, pe care o fâşie de pădure îl despărţea aici de ţărmul mării. Locul de popas îl aleseră chiar la vărsarea râului. Deciseră ca numai doi dintre ei să întreprindă această expediţie, ceilalţi urmând să rămână, lângă cort, deoarece experienţa făcută pe ţărmul Mării Reptilelor le arătase cât e de primejdios să lase întregul avut în paza lui Generalu. Se putea întâmpla ca şi pe meleagurile de pe ţărmul sudic, aflate destul de departe de furnicarul distrus, să existe furnici.

BRULOTUL LUI KAŞTANOV

[*Brulot – vas de război încărcat cu materii inflamabile (n. r.)*]

Luând provizii, haine de schimb şi muniţii pentru mai multe zile, Kaştanov şi Papocikin porniră cu una din bărci în sus pe râu. Deoarece adâncimea nu era prea mare, iar curentul era destul de rapid, în loc de vâsle luară nişte prăjini, cu care se sprijineau de fund. Pe ambele maluri ale albiei înguste creştea o pădure înaltă: adeseori equisetaceele, ferigele şi palmierii,, aplecându-se deasupra apei, aproape că îşi uneau coroanele, şi astfel râul curgea sub o boltă verde, prin care lumina abia răzbea.

În coridorul de verdeaţă era umbră şi răcoare. Barca luneca uşor şi nu se auzea decât clipocitul apei la prora şi scârţâitul prăjinilor când luntraşii le propteau de prund ca să împingă barca.

În luminişurile coridorului verde roiau şi bâzâiau libelule, zumzăiau bondari mari, frunzele late de palmier şi ramurile ferigelor murmurau şi fremătau la adierea vântului, iar equisetaceele foşneau înăbuşit.

După câţiva kilometri, zidurile verzi se depărtară unul de celălalt şi în faţa exploratorilor se deschise o poiană întinsă, pe care râuleţul o tăia de-a curmezişul. Aici pământul era acoperit de o vegetaţie săracă şi

pipernicită - felurite specii de iarbă aspră, ca o perie.

— Oare râuleţul acesta nu izvorăşte din preajma vulcanilor pe care i-am cercetat? întrebă Papocikin.

— Se prea poate. În cazul acesta nu vom avea ce face acolo, fu şi Kaştanov de părerea zoologului. Totuşi aceste ape atât de bogate ne îndreptăţesc să nădăjduim că cursul superior al râului se află mult mai departe, undeva prin pustiul negru.

După ce mai plutiră vreo trei kilometri de-a curmezişul poienii, exploratorii observară în faţa lor, unde râuleţul se îngusta, o bârnă destul de groasă, aruncată peste apă ca o punte. Bârna era aşezată atât de jos, încât barca nu putea trece pe sub ea.

— Ai crede că e o punte pe care a pus-o cineva ca să poată trece peste râu, râse zoologul. Oricum, trebuie să tragem la mal şi s-o dăm la o parte.

— Zău că e aidoma unei punţi! exclamă Kaştanov, când se apropiară de trunchiul care le aţinea calea şi văzură că puntea nu e alcătuită dintr-o singură bârnă, ci din trei, aşezate cu grijă una lângă alta.

— Ai dreptate, ar fi peste poate să credem că râuleţul singur să fi putut aşeza astfel bârnele, încuviinţă Papocikin. Dacă e o punte, cine a făcut-o? Să existe oare oameni pe meleagurile astea din Jurasic? Ar fi foarte interesant!

— În Jurasic nu au existat, precum ştii, mamifere superioare. Chiar şi păsările nu erau de fapt decât nişte forme de trecere dinspre reptile.

— Doar n-ai să-mi spui că reptilele au construit puntea?

— Pesemne că ai uitat de furnici. Nişte fiinţe atât de iscusite, încât construiesc locuinţe complicate după un anumit plan, sunt capabile să facă şi o punte, mai ales că nu ştiu să înoate şi se tem de apă.

— Bine zici! Iată şi sălaşul acestor afurisite gângănii! exclamă Papocikin, arătând spre apus.

Într-adevăr, în direcţia indicată de el se vedea un muşuroi uriaş, aidoma aceluia distrus de exploratori.

Cât ai bate din palme aruncară în apă trunchiurile uscate şi uşoare ale equisetaceelor, apoi se îndreptară spre barcă, pentru a-şi continua drumul. Spre uimirea lor, însă, văzură că în barcă se instalase un pasager nepoftit - o furnică, care cerceta lucrurile cu antenele, în vreme ce o altă furnică stătea pe mal.

— Ehe, vorbeşti de lup... şi lupul la uşă! Din nenorocire, armele ne-au rămas în barcă!

— Scoate cuţitul. O să atacăm mai întâi furnica de pe mal. Eu o atac din faţă, iar dumneata o loveşti pe la spate.

Alergară amândoi spre insectă, care când se văzu încolţită, luă o poziţie de apărare, proptindu-se cu spatele de o tufă. Kaştanov căuta să-i atragă cât mai mult atenţia, înaintând cu cuţitul, gata pregătit, în timp ce Papocikin, aplecându-se peste tufă, o spintecă în două.

Nu observase însă că furnica din barcă coborâse la iuţeală pe mal şi îşi înfipse fălcile în pulpa piciorului său. Zoologul scoase un urlet de durere şi de spaimă.

Kaştanov îi sări repede în ajutor şi înjunghie furnica, dar abia izbuti să-şi scape tovarăşul: fu nevoit să taie

în bucăţi capul insectei, ale cărei fălci nu le putea descleşta cu niciun chip din pulpa lui Papocikin.

Din fericire, Papocikin purta ciorapi groşi de lâna, aşa că rana nu era prea mare, dar veninul acţiona repede şi piciorul începu să se umfle şi să înţepenească.

— Stai jos puţin. Aduc îndată amoniac şi faşă din trusă, spuse Kaştanov.

— Nu, nu, mai bine ajută-mă să mă sui în barcă; ia uită-te ce vine din spate!

Într-adevăr, prin poiană înaintau cu repeziciune vreo douăzeci de furnici: dacă mai zăboveau puţin, ar fi fost siliţi să angajeze o luptă vădit inegală. Fără a pierde o clipă, Kaştanov îl apucă de subsuori pe zoolog, care abia îşi târa piciorul, îl coborî de pe mal în barcă, apoi sări la rându-i în ea şi se depărtară de mal, chiar sub nasul duşmanilor, care între timp se apropiaseră.

Despre continuarea expediţiei nici vorbă nu mai putea fi: unul dintre ei era întins, sleit de puteri, pe fundul bărcii, şi gemea de durere, iar furnicile întărâtate puteau să urmărească barca, ce abia. Înainta în contra curentului, şi s-o împiedice să tragă la mal. De aceea, fără a sta mult pe gânduri, Kaştanov întoarse barca în direcţia opusă şi puse mâna pe vâsle, străduindu-se s-o menţină în mijlocul apei, ca să evite un atac al insectelor. Papocikin abia reuşi să-şi scoată gheata din piciorul rănit, apoi luă din trusă amoniacul şi faşa; piciorul se umflase şi se înroşise, iar fiecare mişcare îi provoca o durere cumplită.

După o jumătate de ceas, barca ajunse aproape de pădurea care mărginea poiana dinspre miazănoapte,

despărţind-o de mare. Vrăjmaşii nu se mai vedeau şi Kaştanov hotărî să se oprească ca să-şi aşeze mai comod tovarăşul rănit. Întinse mantalele pe fundul bărcii, îl culcă, pe Papocikin pe ele, scoase o cămaşă de schimb şi după ce o udă bine, o puse pe rană în chip de compresă rece. Durerea începu să se mai domolească şi zoologul aţipi. După ce se odihni puţin, Kaştanov vâsli mai departe.

Înainte de a pătrunde în coridorul de verdeaţă, râuleţul făcea un mic cot. Când barca trecu de acest cot, priveliştea care i se înfăţişă îl făcu pe Kaştanov să tresară. Cu o mişcare rapidă de vâslă, trase barca la mal, şi aici, prinzându-se de tufişuri, o ţinu în loc, ascunzând-o de duşmani.

Aceştia erau aproape de tot. Zeci de furnici forfoteau pe malul stâng al râuleţului, în locul unde începea coridorul; ele tăiau cu fălcile lor puternice tulpinile equisetaceelor de pe mal şi le aruncau în apă, ridicând astfel un fel de stăvilar în calea bărcii. Nu mai încăpea nicio îndoială că furnicile voiau să taie retragerea spre mare a vrăjmaşilor lor bipezi. Situaţia devenea desperată: Kaştanov singur şi zoologul rănit nu aveau cum să treacă de acest stăvilar, păzit de nenumărate insecte.

„Dacă ar începe lupta, - gândi Kaştanov, - o singură muşcătură ar fi de ajuns ca să mă facă tot atât de neputincios ca pe Papocikin”. „Să întorc barca şi să merg împotriva curentului? Dar şi acolo, mai curând sau mai târziu, furnicile ne-ar ataca; oricum, în afară de râu nu există altă cale pe care am putea scăpa din

ţinutul populat de aceste insecte Trebuie să trec cu orice preţ. O să le sperie poate detunăturile. Dar dacă nu se vor sinchisi? Pe toate însă n-o să reuşesc eu să le răpun, fiindcă o să se ascundă în pădure, iar când eu am să fiu ocupat cu distrugerea stăvilarului, o să ne pomenim atacaţi de hoarde întregi”, gândea Kaştanov.

Se părea că situaţia era fără ieşire. Dar deodată lui Kaştanov îi trecu prin minte o idee care, pusă repede în aplicare, făgăduia izbândă deplină. Ocupate cu ridicarea stăvilarului, furnicile nu văzuseră barca lipită de mal, printre tufişuri. De aceea, cu mare băgare de seamă, Kaştanov începu să împingă barca îndărăt, ţinându-se cu mâinile de tufe; intenţia sa era să ajungă dincolo de cot, unde malul îl ascundea de insecte. Aici începea pădurea, unde putea găsi din belşug trunchiuri uscate de equisetacee, crăci şi vreascuri. După ce trase la mal şi priponi barca în care dormea zoologul, Kaştanov aruncă în apă câteva trunchiuri groase, le legă la repezeală între ele cu ramuri mlădioase, tăiate din tufe, şi apoi încărcă în această plută improvizată o grămadă de trunchiuri, tulpini şi vreascuri, punând printre lemne uscate trestie şi ramuri verzi de equisetacee.

Când totul fu gata, Kaştanov se aşeză în barcă şi porni încet la vale, pe râu, împingând în faţa lui pluta legată de o prăjină lungă şi rămânând ascuns îndărătul grămezii. După cot, râuleţul curgea drept spre locul unde furnicile construiau stăvilarul. Până acolo mai avea vreo sută de metri. Kaştanov trase pluta mai aproape de barcă, dădu foc vreascurilor şi pluti mai

departe, împingând ca şi înainte pluta în faţa lui. Treptat, focul bine aţâţat se înteţi, iar din ramurile verzi puse printre uscături răbufni un fum gros, negru.

Când barca şi pluta ajunseră la vreo sută de paşi de stăvilar, Kaştanov lăsă pluta în voia curentului şi apucă prăjina, ca să menţină barca în mijlocul râului. Giganticul rug se îndreptă spre baraj şi se opri în dreptul acestuia, învăluind insectele în rotocoale de fum înecăcios, prin care răzbeau când şi când limbi de foc. Câteva furnici, ajunse de flăcări sau ameţite de fum, căzură în apă, iar celelalte coborâră pe mal, unde se adunară ciotcă, uimite de această privelişte nemaivăzută. Atunci Kaştanov îşi încărca arma cu alice şi, trăgând în grămada de furnici foc după foc, se apropie tot mai mult. Trosniturile care se auzeau din acest rug înspăimântător, nemaiîntâlnit, limbile de foc, rotocoalele de fum, detunăturile neîntrerupte care loveau în plin, îngroziră într-atâta insectele, încât cele rămase tefere sau uşor rănite o luară la sănătoasa. Focul se întinse de la plută la stăvilar, alcătuit pe jumătate de trunchiuri uscate, şi în vreme ce bubuiturile răsunau, flăcările cuprinseră întreaga parte de mijloc a acestuia.

Când, în sfârşit, se încredinţă că toţi duşmanii fugiseră, Kaştanov trase la mal, chiar lângă locul pârjolului, omorî cu cuţitul furnicile rănite, iar apoi se apucă să distrugă stăvilarul, aruncând în apă trunchiurile uscate aprinse şi cele verzi fumegânde. După un sfert de ceas nu a mai rămas nici urmă din stăvilar, şi pluta, cu resturile focului, îşi continuă

drumul mai departe în jos pe râu, iar după ea, fără a căuta s-o depăşească, venea barca cu omul ce le venise de hac unor vrăjmaşi numeroşi şi iscusiţi.

Mânată de curent, barca plutea repede prin acest coridor de verdeaţă, şi curând se zări în faţă, printr-un luminiş, oglinda sinilie a mării.

Când ajunse aproape de vărsarea râuleţului, Kaştanov auzi detunături, lătratul lui Generalu şi strigătele tovarăşilor săi. Începu să vâslească din răsputeri, şi după câteva minute trase la mal şi porni în goană spre campament cu arma în mână.

LUPTA CU FURNICILE

După plecarea celor doi exploratori, Makşeev şi Gromeko începură să pescuiască la gura râului. Pescuitul fu atât de norocos, încât peste un ceas unul din ei trebui să se apuce să cureţe peştele şi să-l pună la uscat pe frânghii, pentru a face rezerve de hrană.

În timp ce Makşeev continua să pescuiască, botanistul dădu o raită pe la marginea pădurii, adună plante şi descoperi cu acest prilej un palmier sagotier. Împreună cu tovarăşul său, el doborî copacul, îl despică în lung şi, scoţându-i măduva comestibilă, o aşternură la uscat pe pături.

După ce isprăviră treaba, puseră la fiert ciorba de peşte şi se aşezară să se odihnească, sfătuindu-se ce să facă după-masă.

— Nu ne putem depărta prea mult, observă Gromeko, şi mai ales nu putem lăsa peştele în grija lui Generalu.

— Ai dreptate,- se învoi Makşeev, - deşi Generalu e un câine credincios, nu cred să poată rezista ispitei de a se ospăta după pofta inimii, cu peşte uscat, care îi aminteşte de patrie.

— Atunci să mai prindem peşte şi să facem rezervă bogată pentru noi şi pentru câine. Cine ştie cât o să mai treacă până o să dăm iarăşi de un loc cu atâta peşte! Drept să-ţi spun, nu prea savurez carnea de reptilă. O mănânc în silă, de mare nevoie. Când o mănânc, îmi închipui totdeauna că e nisetru sau morun, iar nu vreun neam de-al broaştei sau şopârlei.

Între timp, ciorba începuse să fiarbă şi Gromeko se îndreptă spre locul unde se aflau păturile, ca să aducă sago pentru ciorbă.

— Aoleu, ia uită-te spre apus, îi strigă el lui Makşeev, care rămăsese lângă foc, în spatele cortului.

Makşeev veni în fugă pe plajă.

Dinspre apus înaintau de-a lungul litoralului câţiva coloşi, în care recunoscură cu uşurinţă, după coastele lor vrâstate, nişte brontozauri.

Namilele înaintau agale, rupând în drum frunze tinere din vârfurile palmierilor şi ferigelor. Când şi când se opreau lângă câte un copac, pe care-l devorau cu mare plăcere.

— Ce facem? Dumneata ce zici? întrebă Gromeko. E drept că aceşti monştri sunt fricoşi şi n-o să ne atace. Dacă însă îi lăsăm să ajungă până aici, o să calce în

picioare şi cortul, şi peştele.

— N-avem încotro, trebuie să tragem, răspunse Makşeev. Mai întâi cu alice, iar la nevoie şi cu gloanţe explozive.

Ridicară amândoi armele, ochiră grupul de monştri şi liniştea litoralului fu străpunsă de patru detunături.

Bubuiturile neaşteptate şi alicele care căzură ca o grindină asupra animalelor le înspăimântară. Dar în loc să facă calea întoarsă, neîndemânaticele animale se aruncară în mare şi trecură în goană de-a lungul ţărmului, în dreptul taberei, la o mică distanţă, stârnind valuri şi trâmbe de apă.

Vânătorii ghinionişti fură udaţi într-o clipită din cap până-n picioare şi abia putură ţine barca, ca să n-o ducă valurile în larg. Un val doborî prăjina înfiptă în nisip, de care era legată funia cu peşte uscat, iar un alt val căzu peste pătura cu sago. Funia împreună cu peştele căzură pe nisip, iar sago-ul se udă.

— Ptiu, afurisite dihănii! izbucni Makşeev, scuturându-se de apă după duş. Ne-au făcut un pustiu de bine!

— Uite că acum ai cu ce te ocupa! încercă să-l consoleze Gromeko. Nu ne tăia capul ce să facem după masă, şi namilele au avut grijă sa ne dea de lucru. Acum trebuie să curăţim iarăşi peştele, să spălăm în râu sago-ul şi să să-l punem la uscat.

— Şi mai întâi să ne uscam pe noi! Cât despre ciorbă, cred că a dat de mult în foc...

Brontozaurii făcură un ocol mare prin apă, apoi ieşiră din nou pe mal, la răsărit de gura râului, şi continuară

să gonească pe plajă.

— Cred că nici lor nu le-a fost prea bine. Ia te uită cum mai fug. Le-am servit o porţie bună de alice! se bucura, răutăcios, Makşeev, dezbrăcându-se lângă cort, în timp ce Gromeko lua de pe foc ceaunul cu ciorbă.

După ce îşi puseră hainele la uscat şî ridicară din nou prăjina cu frânghia, exploratorii, în costumul lui Adam, se apucară să mănânce. Generalu, care se ghiftuise dimineaţa cu capete şi măruntaie de peşte, se întinsese pe nisip şi aţipise. Nici câinele şi nici oamenii, care prânzeau, nu observară că destul de aproape de tabără ieşiseră din pădure, una după alta, şase furnici. Insectele se opriră pe loc, cătară în jur apoi se mistuiră pe nesimţite în desiş.

Îndată ce terminară masa, Makşeev şi Gromeko se întinseră în cort şi-şi aprinseră pipele; aveau de gând să se odihnească puţin înainte de a se apuca să cureţe de nisip peştele.

Deodată, Generalu începu să mârâie, sări de la locui lui şi se porni pe un lătrat înverşunat. Exploratorii dădură buzna afară din cort şi când colo, ce să vadă? Tabăra era împresurată de furnici. O coloană de insecte le tăiase retragerea spre gura râului, iar altă coloană venea din direcţia opusa, înaintând spre frânghia pe care atârna peştele şi spre pătura cu sago.

— Armele sunt neîncărcate! exclamă desperat Gromeko, repezindu-se după cartuşieră.

— Ia alice! strigă la rându-i Makşeev, încărcându-şi în grabă arma cu două ţevi. Dumneata trage în cele din

dreapta, eu le iau în primire pe celelalte.

Între timp, furnicile care veneau din dreapta se năpustiră asupra peştelui şi îl trăgeau de pe frânghie, iar cele ce veneau din stânga ajunseră la vreo douăzeci de paşi de cort. În acea clipă răsunară primele detunături. Bubuiturile, fumul şi prăbuşirea furnicilor atinse de alice îngroziră insectele şi primele rânduri se opriră şovăind. Dar cele ce veneau din urmă le dădeau ghes, atrase de mirosul de peşte, şi oastea se puse din nou în mişcare. Postându-se la intrarea în cort, de unde Generalu, cu părul zbârlit, lătra într-una, vânătorii îşi încărcau armele, ca să tragă o nouă salvă, iar apoi, cu cuţitele şi paturile armelor, să înceapă o luptă corp la corp cu duşmanii care năvăleau din toate părţile.

Dar lupta fiind inegală, exploratorii păreau să n-aibă sorţi de izbândă.

Deodată din tufişurile de la gura râului răsunară una după alta două detunături, care loviră în plin ariergarda furnicilor, iar apoi veni în fugă Kaştanov, care ţinea în mână un mănunchi de vreascuri aprinse. Agitând în stânga şi în dreapta această torţă, el se aruncă în mijlocul insectelor, care se împrăştiară pe dată care încotro.

Atunci Makşeev şi Gromeko se repeziră şi ei spre foc şi începură să zvârle cu tăciuni aprinşi. Acest nou mijloc de luptă se dovedi eficace - prima coloană se risipi şi inamicul bătu în retragere, dispărând în desiş şi lăsând pe câmpul de bătaie insecte ucise, rănite sau cu arsuri grave.

După ce veniră de hac acestei coloane, toţi trei, însoţiţi de Generalu, care mai prinsese curaj, atacară cu cuţitele şi cu vreascuri aprinse insectele care devorau peştele. Multe dintre ele plătiră cu viaţa lăcomia lor, iar altele o luară la fugă, ducând în gură peşti sau bucăţi de sago, ud şi fărâmiţat. Două furnici începură să tragă pătura, dar fură ajunse din urmă şi omorâte. În acest timp, Generalu se îndeletnicea cu uciderea insectelor rănite. Când ultimii fugari dispărură în pădure, exploratorii putură să mai răsufle şi se apucară să facă bilanţul trofeelor şi al pierderilor. Numărară patruzeci şi cinci de furnici moarte sau grav rănite.

Pe frânghie, din cincizeci de peşti nu mai rămăseseră decât cincisprezece. La marginea pădurii găsiră alţi câţiva peşti, pierduţi probabil de duşman în timpul fugii. Mai bine de jumătate din sago fusese mâncat sau făcut una cu nisipul. Gromeko se alese cu o mică muşcătură la mână, iar Kaştanov la picior, dar cizma groasă îl feri de otrava furnicilor.

— Ai venit tocmai la timp! spuse Makşeev, când, după inspectarea câmpului de bătaie, se aşezară toţi

trei lângă cort. Fără ajutorul dumitale şi mai ales dacă nu-ţi venea ideea cu focul, n-am fi putut pune pe fugă aceste hoarde şi ele ne-ar fi făcut de petrecanie.

— Dar pe Papocikin unde l-ai lăsat? întrebă deodată Gromeko.

— Aoleu, în focul luptei am şi uitat că Semion Semionovici zace în barcă!

— Zace? De ce zace? Ce i s-a întâmplat? E viu? îl asaltară cu întrebările primii doi, care înţeleseră acum de ce Kaştanov se înapoiase atât de repede.

— E viu, e viu! Şi noi am avut o încăierare cu furnicile. Semion Semionovici a fost atât de rău muşcat de picior, încât acum nu se mai poate mişca. Ajutaţi-mă să-l duc în cort.

— Stai o clipă! Aşteaptă să ne îmbrăcăm şi noi, spuse Gromeko, care abia acum îşi dădu seama că atât el, cât şi Makşeev erau aproape goi.

— Tocmai voiam să vă întreb: ce-i cu ţinuta asta a dumneavoastră atât de ciudată? zise râzând Kaştanov. Eraţi la scăldat când furnicile au atacat campamentul?

— Nu, dar brontozaurii ne-au făcut din nou un duş, răspunse Makşeev şi, în timp ce se îmbrăca, istorisi toată păţania.

Makşeev şi Gromeko se echipară la iuţeală, apoi îl urmară pe Kaştanov spre râu. Când furnicile atacaseră, Kaştanov lăsase aici barca, în care Papocikin dormea atât de adânc, încât nu auzise nici detunăturile, nici strigătele, şi se trezi abia când îl ridicară de mâini şi de picioare ca să-l ducă în cort.

După ce îl culcară pe Papocikin, exploratorii atârnară

pe frânghie peştele rămas, aruncară în mare insectele moarte şi abia după această treabă neplăcută, în timp ce mânca ceea ce mai rămăsese din ciorbă, Kaştanov povesti tovarăşilor săi ce se întâmplase în timpul excursiei lor neizbutite.

Întrucât se putea întâmpla ca furnicile, care avuseseră de suferit în două rânduri de pe urma străinilor nepoftiţi, să se întoarcă într-un număr uriaş spre a-şi lua revanşa, exploratorii se sfătuiră ce să facă mai departe. Papocikin şi Gromeko erau de părere să continue de îndată călătoria pe apă, ca să se depărteze cât mai mult de furnicar. Kaştanov însă voia să continue expediţia în susul râului, pe care fuseseră siliţi s-o întrerupă din pricina furnicilor, deoarece numai aşa puteau pătrunde în inima misteriosului pustiu negru. Makşeev sprijinea acest plan. Dar pentru înfăptuirea lui trebuiau să nimicească într-un fel sau altul viclenele insecte, căci altminteri primejdia unui atac i-ar fi ameninţat tot timpul expediţiei. De aceea hotărâră să aştepte până seara, iar apoi să plutească spre furnicar şi să-i dea foc, profitând de orele când insectele dorm. Dacă planul izbutea, calea devenea liberă şi puteau naviga în sus, pe râu, toţi patru cu amândouă bărcile, lăsând pe ţărmul mării, într-un desiş, pluta şi toate lucrurile care pentru moment nu le erau de trebuinţă.

INCENDIEREA FURNICARULUI

După ce se odihniră în lege, Kaştanov şi Makşeev porniră la drum, în barcă, luând cu ei armele, un topor şi câteva legături de vreascuri. Papocikin încă nu se putea mişca, iar pe Gromeko începuse să-l doară mâna din pricina muşcăturii. Cei doi invalizi rămaseră să păzească cortul.

Vâslaşii trecură prin locurile cunoscute lui Kaştanov şi lăsară repede în urmă resturile stăvilarul construit de furnici, care mai fumegau încă. Plaja era presărată cu cadavrele insectelor. Când ajunseră în poiană, cercetară mai întâi de după tufişuri împrejurimile furnicarului, ca să nu se pomenească pe neaşteptate nas în nas cu duşmanii. Dar nu se vedea nicio furnică. Probabil că insectele dormeau în adâncurile cetăţuii lor. Mai plutiră puţin şi se opriră în dreptul locului unde înainte se afla puntea de peste râu. De aici ducea spre furnicar o potecă bine bătătorită de furnici.

Spre surprinderea lor, constatară că între timp furnicile puseseră o nouă punte.

Legară barca de nişte tufe, mai jos de punte, luară în spate legăturile de vreascuri şi armele, încărcate pentru orice eventualitate cu alice, şi porniră, spre furnicar. Ajunşi aproape de tot, mai zăboviră puţin, pitiţi îndărătul tufişurilor, ca să fie siguri că nimic nu împiedica înfăptuirea planului.

Totul era liniştit şi puteau să se apuce de treabă.

Aşezară câte o legătură de vreascuri la fiecare din intrările principale, iar deasupra puseră câteva trunchiuri subţiri şi uscate, luate chiar din scheletul muşuroiului.

După asta dădură foc intrării vestice, cea mai depărtată, şi apoi alergară unul la intrarea nordică, iar celălalt la cea sudică, ca să le incendieze, urmând să se întâlnească la intrarea dinspre est, ca să desăvârşească incendierea furnicarului, iar la nevoie să fugă spre barcă.

Kaştanov, care trebuia să aprindă focul la intrarea dinspre nord, văzu că dinăuntrul galeriei vine spre grămada de vreascuri o furnică. El se ascunse îndărătul vreascurilor, nădăjduind că insecta va ieşi din galerie şi atunci va putea ucide această santinelă înainte ca ea să se apuce să dea alarma. Dar furnica, după ce cercetă vreascurile şi încercă să le înlăture, dispăru iar înăuntru, pesemne după ajutoare. Aşadar peste puţin timp avea să se dea alarma şi exploratorul trebuia să alerge spre ultima ieşire.

Aici îl şi găsi pe Makşeev; el se grăbea să aprindă focul şi-şi întâmpină prietenul cu îndemnul:

— Mai repede mai repede! Hai să fugim spre barcă!

Porniră cât putură de iute, dar se mai opriră o dată, ca să privească înapoi. Prin gura intrării de la est ieşea o vâlvătaie uriaşă. Furnicarul ardea în câteva locuri în partea de nord, iar din multe ieşiri superioare năvălea un fum gros. La sud, însă, unde Makşeev, văzând că insectele intraseră în panică, aprinsese focul în pripă, acesta abia ardea şi aici, prin toate ieşirile superioare,

dădeau buzna, claie peste grămadă, furnicile. Unele dintre ele duceau ouă sau nimfe, cu care coborau jos şi le puneau deoparte; altele alergau încoace şi încolo fără rost, se apropiau de foc sau de gurile prin care năvălea fumul şi aici cădeau cuprinse de flăcări sau ameţite.

— N-am făcut bine treaba! spuse Kaştanov. O parte dintre furnici au să scape, au să cutreiere împrejurimile şi au să ne atace. Va trebui să plecăm de aci chiar mâine, şi cât mai departe!

— Hai s-o ştergem chiar de pe-acum! strigă Makşeev, arătând o coloană de insecte care fugeau pe potecă, îndreptându-se spre punte.

— Nu cumva or fi alergând după apă, ca să stingă focul? glumi Kaştanov, luând-o la fugă după tovarăşul său.

Insectele îi văzură fără îndoială pe cei doi incendiatori şi încercau să-i ajungă din urmă. Ele alergau mai repede ca oamenii şi distanţa dintre unii şi alţii se micşora văzând cu ochii.

— Nu mai pot, mi se taie respiraţia! strigă Kaştanov, gâfâind. Vârsta şi viaţa pe care o dusese nu-i îngăduiau să ţină pasul cu Makşeev.

— Să ne oprim şi să tragem o salva, propuse acesta.

Vânătorii se opriră, se odihniră puţin, şi când insectele ajunseră la vreo cincizeci de paşi, traseră. Furnicile din primele rânduri căzură, iar celelalte se opriră. Erau mai bine de zece furnici, dar în spatele lor venea, la oarecare distanţă, un alt detaşament.

Adunându-şi ultimele forţe, urmăriţii izbutiră să

ajungă până la punte în vreme ce al doilea detaşament de furnici se apropia de locul bătăliei.

— Drace, unde o fi barca? întrebă Makşeev, care ajunse cel dintii la malul râului.

— Cum, nu-i acolo?

— Nu e, a dispărut!

— Eşti sigur că aici ai priponit-o?

— Da, aici, cunosc bine locul... Uite că pe tufă atârnă şi frânghia cu care am legat-o!

— Cine s-o fi luat?

— Poate s-a dezlegat singură şi a fost dusă de curent.

— Sau poate furnicile au luat-o?

— Ce ne facem?

— Deocamdată, hai să trecem puntea şi s-o distrugem, propuse Kaştanov. Cel puţin râul ne va despărţi de urmăritori.

Fără a zăbovi o clipă, trecură puntea, care se îndoia sub greutatea lor, şi ajunseră pe celălalt mal. Urmăritorii erau acum la vreo sută de paşi de râu.

— Să tragem bârnele dincoace, altminteri furnicile le pescuiesc din apă, propuse Makşeev.

Câteva clipe mai târziu, când primele furnici ajunseră pe mal, bârnele zăceau la picioarele exploratorilor. Apa adâncă a râului îi despărţea de urmăritori, care se opriseră pe mal şi nu ştiau ce să facă. Erau vreo douăzeci la număr, dar pe potecă se vedeau venind noi întăriri. În spatele insectelor, în poiană, furnicarul ardea ca un rug imens. Vâlvătăile se ridicau sus de tot, iar rotocoalele de fum negru se înălţau unduindu-se în

văzduhul liniştit şi formau o trâmbă neagră, înaltă până în tăriile cerului.

— Ai crede că erupe un vulcan! zise râzând Makşeev. Le-am plătit cu vârf şi îndesat pentru câte am pătimit din pricina lor.

— Totuşi nu ne-am atins ţelul, n-am stârpit toate furnicile de pe aceste meleaguri şi acum suntem nevoiţi să dăm bir cu fugiţii.

— Problema e cum ajungem la mare?

— Nici nu ne putem gândi s-o luăm prin pădure, de-a lungul malului.

— Şi apoi în felul ăsta am înainta prea încet, iar furnicile ar putea să ne-o ia înainte şi să-i atace pe tovarăşii noştri...

— Am o idee! Dacă nu putem merge pe uscat, o să înaintăm pe apă. Nu-i greu de construit o plută mică din aceste două bârne, iar apa o să ne ducă mai repede decât picioarele.

— Bine zici! Dar mai întâi să împrăştiem furnicile, ca să nu ne împiedice să plecăm.

Călătorii îşi încărcară armele şi traseră patru focuri în puhoiul de insecte care se buluciseră pe malul opus. Vreo zece dintre ele fură omorâte pe loc, alte câteva căzură în apă, iar celelalte se împrăştiară. Cele două bârne ale punţii fură coborâte la repezeală pe apă şi legate cu nuiele mlădioase, tăiate din tufişuri. Apoi exploratorii săriră pe pluta improvizată şi-i făcură vânt, proptindu-se cu picioarele de mal. Abia apucară să arunce o ultimă privire spre cetăţuia în flăcări a duşmanilor lor, că pluta fu luată de curent şi porni

repede la vale; când se apropia prea mult de mal cu vreun capăt, navigatorii se slujeau de armele lor ca de nişte prăjini, ca să ajungă din nou în mijlocul râului. Câteva furnici îi urmăriră un timp, alergând pe mal, dar curentul era mai repede şi, încetul cu încetul, ele rămaseră în urmă.

Când trecură de cot, înainte de a ajunge la marginea pădurii, acolo unde Kaştanov construise rugul său plutitor, navigatorii îşi văzură cu bucurie barca, pe care curentul o împinsese la mal, vârând-o printre tufe.

Pluta fu trasă şi ea de curent spre acel loc. Exploratorii prinseră barca, se urcară în ea şi începură să vâslească.

După o jumătate de ceas ajunseră cu bine în tabără.

O NOUĂ EXPEDIŢIE ÎN INIMA ŢINUTULUI

Incendierea neizbutită a furnicarului îi sili pe exploratori să părăsească în grabă tabăra de pe ţărmul golfului, căci dacă ar fi întreprins o călătorie în inima ţinutului, ar fi putut întâlni insectele întărâtate, pe care le lăsaseră fără adăpost şi care acum rătăceau pretutindeni. Lupta împotriva lor cerea mari eforturi şi pe deasupra ar fi mai trebuit să irosească multă muniţie, împuţinată simţitor în ultima vreme. Chiar dacă rămâneau în tabără, riscau să fie atacaţi în orice clipă de furnici şi lucrurile puteau lua o întorsătură tragică pentru ei.

Discutară cu însufleţire tot timpul micului dejun dacă să înainteze mai departe de-a lungul ţărmului sudic al Mării Reptilelor, îndreptându-se spre apus, sau să facă calea întoarsă spre răsărit. În cele din urmă hotărâră să mai meargă o bucată de drum spre vest.

Navigară ca şi înainte aproape de ţărm şi în curând ieşiră din golf. Ţărmul sudic era de o uniformitate dezolantă. După ce petrecuseră două săptămâni în mijlocul faunei şi florei jurasice, exploratorii noştri se obişnuiseră într-atâta cu ele, încât le găseau destul de plictisitoare. Ardeau de dorinţa să înainteze mai departe spre sud, unde nădăjduiau să întâlnească plante şi animale şi mai străvechi, să trăiască noi aventuri şi să vadă alte lucruri interesante.

Dar spre sud era cu neputinţă de mers din pricina pustiului, iar dacă ar fi navigat spre vest sau est, n-ar fi întâlnit decât aceeaşi privelişte a naturii jurasice. De aceea socotiră că ar fi mai bine s-o ia îndărăt spre nord.

În câteva locuri zăriră pe ţărm furnici, ceea ce însemna că aceste insecte cutreierau tot ţărmul sudic al Mării Reptilelor şi că erau într-adevăr regii naturii Jurasice.

— Noroc că furnicile mai şi dorm! remarcă Papocikin. Altfel n-am avea trai de răul lor.

— Da, dihăniile astea sunt mai primejdioase decât tigrii machairozi sau reptilele de pradă, care nu ne-au pricinuit nici a suta parte din necazurile pe care ni le-au căşunat furnicile, se învoi Makşeev.

Noaptea o petrecură pe ţărm. Hotărâră să mai

plutească o zi spre vest, şi dacă nu vor reuşi să înainteze mai mult spre sud, să se înapoieze.

Dar în această ultimă zi se petrecu şi schimbarea dorită. Ţărmul mării începu să coboare tot mai mult spre sud, păstrând însă mereu acelaşi caracter. După câteva ore observară că zidul verde al pădurii ia sfârşit şi încep nişte lanţuri muntoase.

— Iată din nou platoul, iar pe suprafaţa lui - pustiul negru! exclamă Kaştanov, care cerceta prin binoclu ţinutul. Glasul îi trăda dezamăgirea.

Când se apropiară însă de marginea pădurii, constatară că între ei şi poalele platoului se afla un golf întins, dincolo de care se deschidea o vale înverzită; dincolo de vale se înălţa un lanţ de munţi negricioşi, înalţi, cu piscurile ascuţite.

— Iarăşi vulcani! Dar de data asta foarte aproape de ţărmul mării! exclamă Gromeko.

Mânară bărcile spre malul sudic al golfului, în gura văii, unde se zărea o plajă netedă, acoperită cu nisip.

Prin vale şerpuia un râu destul de mare, pe malurile căruia creşteau copaci şi tufe; pe alocuri se vedeau pajişti. Cortul îl făcură chiar pe plajă. În pajiştile de pe malurile râului zăriră gândaci, libelule, muşte, descoperiră urme de iguanodoni şi reptile zburătoare, dar furnici nu întâlniră.

După masă porniră spre vulcani, dar avură grijă să ascundă în desişul pădurii bărcile, cortul şi lucrurile de care nu aveau nevoie, atârnându-le chiar pe unele dintre ele de crengile copacilor. Pe Generalu îl luară cu ei.

Urcară costişa văii, mergând pe lângă râu. Crângurile de pe malurile acestuia nu formau hăţişuri de nepătruns şi erau străbătute de poteci bătătorite de iguanodoni. Kaştanov luă probe de rocă din stâncile de pe ambele costişe şi constată că sunt aidoma rocilor întâlnite mult mai la nord, şi anume pe malul râului Makşeev: olivin cu incluziuni de fier şi nichel. Aici, însă, aceste incluziuni se transformau adeseori în cuburi mari de 0,50-1 metru în diametru, alcătuite din aglomerări metalice compacte.

— Iată un material minunat pentru fabricarea oţelului! exclamă inginerul, oprindu-se uimit şi entuziasmat în faţa unui zid înalt şi abrupt, înţesat cu cuburi de metal de toate mărimile, care luceau mocnit sub razele lui Pluton. Makşeev privea acest zid cu lăcomia unui copil care a văzut un cozonac cu stafide.

— Ce uzină uriaşă s-ar putea construi aici! spuse el cu părere de rău.

— Oare nu te-ar împiedica furnicile? îl întrebă Kaştanov zâmbind.

— Nicidecum! Dacă ar trebui să exploateze aceste comori, oamenii nu ar pregeta să extermine aceste insecte sâcâitoare. În goana după aur, europenii i-au alungat de pe meleagurile lor pe războinicii piei-roşii, pe canibalii din Australia, pe boşimani şi pe cafri. Ar fi de ajuns un tun şi câteva zeci de grenade ca să nimiceşti toate furnicarele de pe acest ţărm, cu tot cu locuitorii lor.

Din când în când deasupra văii înverzite treceau în zbor pterodactili mari, în căutare de pradă; probabil că

sălaşurile lor se aflau prin apropiere, pe cine ştie ce stânci inaccesibile. Pterodactilii nu cutezau să-i atace pe oameni, dar când Generalu se depărta mult de călători, deasupra lui apărea îndată o reptilă, care se rotea în văzduh, aşteptând momentul prielnic ca să atace. Gromeko trase două focuri într-o reptilă zburătoare şi cu al doilea o doborî. Animalul rănit se prăbuşi şi acum se zbătea în vârful unei ferigi înalte.

Mai departe întâlniră o turmă de iguanodoni, care se odihneau pe o pajişte, la poalele stâncilor, dar amânară vânătoarea până la întoarcere, ca să nu care carnea cu ei.

După ce merseră netulburaţi vreo trei ceasuri, ajunseră într-un loc unde valea cotea brusc spre vest. Ceva mai departe, costişa ei din dreapta era formată din povârnişurile unui grup de vulcani. Acum înaintau mai greu şi erau nevoiţi să treacă peste lavă solidificată, escaladând bolovanii negri.

În sfârşit intrară într-o pajişte mică, unde găsiră loc bun pentru popas şi câteva equisetacee uscate, pentru foc. Proviziile şi lucrurile le lăsară aici, ca să poată cerceta mai bine împrejurimile.

Între vârfurile a doi torenţi mari de lavă, care coborau de pe vulcan, se afla un lac de vreo cincizeci de metri în diametru, înconjurat de grupuri de palmieri nu prea înalţi, de equisetacee şi de o fâşie îngustă de trestii. Râul izvora din acest lac şi îşi croia drum prin lava torentului inferior. Faţa lacului era netedă ca oglinda şi reflecta până în cele mai mici amănunte chenarul de verdeaţă, torenţii negri de lavă şi

povârnişurile mohorâte ale platoului.

— Iată un locşor minunat pentru un schimnic care ar vrea să scape pentru totdeauna de deşertăciunile lumii! exclamă Papocikin. El şi-ar putea dura aici o colibă la adăpostul zidului acestuia negru şi tot restul vieţii ar contempla, stând la umbra palmierilor, cerul senin, acest soare veşnic şi măreţul vulcan de pe malul lacului liniştit.

— Iar într-o bună zi ar fi omorât de o grindină de pietre, sau de un torent de lavă care ar erupe din acest vulcan perfid, observă Kaştanov.

— Sau mai curând ar pieri de foame, căci, după cât se vede, aceşti palmieri nu au fructe comestibile, iar trestia de aici nu e dulce, adăugă Gromeko.

— Şi nicăieri, nici urmă de vânat! spuse Makşeev.

— Sunteţi nişte firi prozaice, vrednice de compătimire; nu-i îngăduiţi omului o clipă să viseze! Pustnicul şi-ar face un ogor, o grădiniţă, o mică livadă. Apă are din belşug, iar pe straturile vechi de lavă ar putea cultiva foarte bine viţa de vie şi...

Dar zoologul nu apucă să-şi termine fraza, că dinspre vulcan, al cărui vârf principal nu se vedea din pricina blocurilor de lavă din apropiere, se auzi o bubuitură surdă, asemenea tunetului, şi după câteva minute în jurul exploratorilor căzu o ploaie de lapili negri (pietricele).

— Vezi? Vulcanul, atotputernicul stăpân, te înştiinţează că nu va îngădui unui sihastru să cultive viţă de vie pe stratele străvechi de lavă... spuse râzând Makşeev.

— Hai să cercetăm iezerul şi să ne întoarcem în locul unde ne-am lăsat lucrurile. Aici e cam periculos să rămânem, propuse Kaştanov.

În vreme ce exploratorii coborau spre lac, păşind peste blocurile de lavă, bubuiturile se repetară şi din nou căzură lapili.

— Vulcanul nu e bucuros de aceşti oaspeţi nepoftiţi! Se teme să nu-i furăm comorile din crater, aşa cum am făcut cu pucioasa din craterul Satanei, înainte ca acesta să se trezească.

— Să denumim acest vulcan Mormăilă! propuse Gromeko.

Toţi fură de acord şi acest nume fu trecut pe harta pe care o schiţa Kaştanov. Cât despre iezer, îl numiră lacul Pustnicului, iar râul care izvora din el primi numele lui Papocikin.

— Iată că ne-am eternizat visurile râse Makşeev, însemnând aceste denumiri.

Apa lacului era rece şi potabilă, aducând chiar la gust cu apa gazoasă, iar dacă o încălzeai puţin, din ea ieşeau băşici mici de bioxid de carbon.

Cercetară lacul de jur împrejur şi, găsind un loc prielnic, se scăldară în apa lui înviorătoare; cu acest prilej constatară că adâncimea lui nu era mai mare de trei metri. În lac nu trăiau nici peşti, nici plante acvatice şi nici insecte.

Deoarece era prea devreme ca să se înapoieze la locul de popas, hotărâră să se urce pe platou. Nu era greu s-o facă, fiindcă torentul superior de lavă se sprijinea de costişa platoului şi blocurile alcătuiau un

fel de scară gigantică, aşa încât căţărându-se de pe un bloc pe altul, exploratorii ajunseră curând pe platou.

Spre est, la picioarele lor, se aşternea oglinda lacului, ce părea aşezat într-o groapă adâncă, iar dincolo de lac se ridicau coastele negre, râpoase ale lui Mormăilă, dominate de vârful său abrupt. Din vârf ieşea o trâmbă de fum negru, care se ridica în văzduhul liniştit la o mare înălţime. La sud, vest şi nord se întindea pustiul negru, aidoma deşertului de lângă craterul Satanei. La nord, pustiul se sfârşea la marginea mării, iar în alte părţi se întindea până la linia orizontului.

— Mormăilă e mult mai înalt decât Satana, iar povârnişurile conului său sunt mai abrupte, observă Kaştanov.

— Erupţia în curs nu ne va împiedica să ne suim pe vârful lui, adăugă Makşeev.

— O să vedem mâine ce facem. De pucioasă nu mai avem nevoie şi ne putem înapoia în orice clipă.

Coborâră spre lac şi, trecând din nou peste puhoaiele de lavă, ajunseră după o oră la locul de popas.

POZNELE LUI MORMĂILĂ

Dar Mormăilă nu-i lăsă să doarmă liniştiţi. După câteva ceasuri, exploratorii fură treziţi de un vuiet înspăimântător şi săriră toţi speriaţi în picioare.

— Oare şi acest vulcan aruncă nori arzători? Ia priviţi ce se petrece acolo! exclamă Gromeko.

Mormăilă era învăluit de nişte nori negri şi groşi, care coborau tot mai jos pe costişă, lăţindu-se mereu în toate părţile. Mirosea a pucioasă şi clor. Norii se învălurau, spintecaţi în răstimpuri de fulgere orbitoare, iar uruitul ce venea din adâncurile vulcanului se contopea cu nişte bubuituri ca de tunet.

— Nu, - observă Kaştanov, - nu trebuie să ne temem de un nor arzător. Această erupţie are alt caracter, şi anume seamănă cu erupţiile Vezuviului. Deocamdată vulcanul aruncă lapili şi cenuşă, pe urmă o să apară probabil şi lava.

— Asta înseamnă că trebuie să punem cruce ascensiunii noastre.

— Fireşte! Ar fi curată nebunie să urcăm acum pe acest vulcan.

— Atunci ce facem?

— Mai rămânem aici şi ne continuăm somnul, apoi o pornim înapoi spre mare.

— De ce să nu plecăm chiar acum?

— E foarte interesant să vedem o erupţie de la o distanţă atât de mică.

— Ce ne facem însă dacă o să înceapă o grindină de pietre?

— Nu cred; ne aflăm la poalele vulcanului şi lapilii nu ajung atât de departe.

— Dar dacă ne acoperă lava?

— Lava curge foarte încet şi oricând ne putem feri din calea ei, chiar fără să ne grăbim.

— Atunci, să rămânem şi să vedem ce-o să mai facă Mormăilă. N-ar strica însă ca între timp să îmbucăm

câte ceva.

Făcură focul, puseră ceaiul la fiert şi apoi începură să mănânce, dar fără să scape din ochi vulcanul.

Mormăilă dispăruse cu desăvârşire după perdeaua de nori. Chiar şi cerul era acoperit la zenit de un val cenuşiu, prin care se zărea Pluton asemenea unui disc roşiatic, care cernea asupra împrejurimilor mohorâte ale vulcanului o lumină slabă, lugubră.

Curând începu să cadă o cenuşă neagră, sub formă de pulbere, la început în particule răzleţe, apoi tot mai des şi mai des, încât până la urmă exploratorii se văzură siliţi să-şi bea ceaiul acoperindu-şi cănile cu mâna, ca să nu înghită acest praf vulcanic. Treptat, iarba, trestia şi frunzele de palmier deveniră negre, iar apa râului se făcu ca cerneala.

— Ce bine că ne-am umplut bidoanele, observă Makşeev. Altfel am fi rămas toată ziua fără apă. Dar cu vuietul ăsta ce mai e?

Bubuiturile din adâncul vulcanului se domoliră şi, când ele încetau, se auzea un vuiet surd, asemenea acelui produs de talazurile ce se sfărâmă de ţărm. Vuietul creştea mereu. Exploratorii se priviră nedumeriţi.

— N-o fi cumva un nor arzător? întrebă Papocikin neliniştit..

— Să fugim mai repede în sus! exclamă Kaştanov. În albia râului goneşte un torent de apă sau un puhoi mocirlos. Am uitat cu totul de o asemenea eventualitate. Hai, ne luăm calabalâcul şi să urcăm!

Vărsară la iuţeală ceaiul din căni, îşi luară lucrurile şi

armele şi porniră în grabă cu toţii spre vârf, pe torentul de lavă, căţărându-se pe blocurile negre, poticnindu-se pe alocuri şi străduindu-se să ajungă cât mai sus deasupra albiei.

Când se opriră în cele din urmă să-şi mai tragă sufletul, priveliştea care li se înfăţişa de la o înălţime de vreo cincizeci de metri de deasupra locului de popas le dovedi că fuga lor pripită fusese cât se poate de înţeleaptă. Pe albia râului care pornea de la costişa vulcanului venea vijelios un torent aprig de apă neagră; el smulgea blocuri întregi de lavă încremenită de pe cele două maluri. După câteva minute, acest val înspăimântător, înalt de vreo trei metri, se rostogoli până la locul unde mai adineauri exploratorii noştri îşi beau nepăsători ceaiul, şi cât ai clipi din ochi tufele verzi dispărură în undele noroioase, palmierii începură să se clatine şi căzură frânţi sau smulşi din rădăcină, iar întregul teren dispăru, de parcă nici n-ar ff existat.

— Straşnic puhoi! exclamă Papocikin, Noroc că am şters-o la timp!

Tot alergând, călătorii ajunseră mai sus de torentul de lavă. Din locul unde se aflau, se zăreau amândouă culmile. Torentul de noroi trecuse peste culmea din dreapta şi acum exploratorii îşi întoarseră privirile spre culmea din stânga, ca să vadă ce se întâmplă. După câteva minute prin valea strâmtă a muntelui din stânga năvăli un alt torent de noroi, care înainta însă mult mai încet, deoarece apa era plină de cenuşă şi de pietricele; torentul semăna cu un terci subţire, în undele căruia se învârteau tufe smulse din rădăcini şi

trunchiuri de palmieri.

— Le-a smuls de pe malurile lacului unde ne aflam ieri! exclamă Papocikin.

— Iată gura de rai paşnică şi idilică a pustnicului dumitale! Lacul nu mai există şi totul s-a prefăcut într-o mare de noroi, spuse Kaştanov.

— Ai dreptate, vulcanii de prin partea locului sunt nişte vecini cam zurbagii! încuviinţă Gromeko. Satana ne-a servit cu un nor arzător, iar Mormăilă cu noroi.

— Şi totuşi am scăpat şi de data asta, având prilejul să vedem fenomene naturale înfricoşătoare, dar interesante, spuse Kaştanov.

— Acum, însă, nu putem ajunge la mare şi la bărcile noastre! zise abătut Papocikin. Ia priviţi: în stânga şi în dreapta noastră avem nişte torenţi vijelioşi, iar în spate - pe Mormăită, care ne mai poate juca o festă.

Într-adevăr, exploratorii care reuşiseră să scape de noroi suindu-se pe o stâncă a vulcanului erau ca şi asediaţi şi nu puteau porni la vale, spre mare, iar în spatele lor vulcanul continua să mormăie!

— Dacă o să se mai verse şi lavă de sus, o să ne pomenim între foc şi apă. Halal de aşa perspectivă! spuse Gromeko.

— Da, Mormăilă nu şi-a spus încă ultimul cuvânt, observă Makşeev.

— Cred că nu există încă niciun motiv de îngrijorare, căută Kaştanov să-i liniştească. Puhoaiele de noroi o să se scurgă repede şi o să pornim spre mare înainte ca lava sa ne ajungă din urmă, dacă într-adevăr ea va lua această direcţie.

— Până una alta o să ne ude leoarcă aici! N-avem unde să ne adăpostim, bombăni Papocikin.

Zoologul avea dreptate. De la o vreme din norii emanaţi de vulcan cădea o ploaie măruntă, căreia exploratorii, cu gândul la puhoaiele de noroi, nu-i dăduseră nicio atenţie. Acum însă ploaia se înteţise şi începură toţi să privească în jur, în căutarea unui adăpost cât de mic. Încredinţaţi că vremea, care se menţinea frumoasă de câteva zile, nu se va strica, porniseră în exploatare fără mantale de ploaie, fără cort, şi acum nu aveau cu ce să se apere de intemperii.

— Cred că acolo, mai sus, unde se află o sumedenie de blocuri mari de lavă, o să găsim mai lesne un adăpost, spuse Makşeev, arătând spre vârful vulcanului.

— Şi o să fim mai aproape de vulcan! oftă Papocikin.

— Fiecare e liber să facă cum crede de cuviinţă, N-ai decât să rămâi aici în ploaie, noi însă o să urcăm până acolo, spuse Gromeko.

Dar zoologul nu avea de gând să rămână singur şi suiră cu toţii panta abruptă a puhoiului de lavă. Bocancii li se umpluseră de apă şi urcau anevoie, alunecând pe acest povârniş stâncos. Peste puţin timp însă ajunseră la un fel de meterez, format din blocuri îngrămădite unele peste altele; acestea se aflau la capătul unui puhoi mai recent, care cursese peste cel vechi. Între blocuri existau ici şi colo spaţii destul de mari pentru a adăposti un om. Se vârâră toţi patru în aceste adăposturi, iar Generalu, ud leoarcă, se aciui lângă Makşeev, pe care însă vecinătatea câinelui nu-l

prea încânta. Oamenii, uzi de-a binelea, stăteau zgribuliţi şi abătuţi, în poziţii incomode, pe pietroaiele colţuroase.Ca să se mai învioreze, se strigau unul pe altul, când bombăneala lui Mormăilă înceta pentru un timp.

Ploua într-una. Nu trecu mult şi pe suprafaţa puhoiului de lavă începură să şiroiască şuvoaie şi pârâiaşe de apă tulbure, plină de cenuşă, căşunând exploratorilor noştri noi necazuri.

Unul dintre ei se pomeni cu un duş rece drept în coaste, altul - în spate. Papocikin, întins cu faţa în jos, în ascunzişul lui lung şi puţin adânc, simţi că apa a pătruns sub el. Ieşi îndată afară şi începu să alerge printre blocuri, căutând un loc mai bun.

Makşeev, care urmărise această scenă, se tăvălea de râs: el reuşise să se aciuească, împreună cu Generalu, într-o mică peşteră, existentă în lavă.

— Eu zic să nu-i mai spunem Mormăilă! striga zoologul căţărându-se pe blocuri, în bătaia ploii. Naiba ştie cum ar trebui să-l botezăm: Bocilă, Umezilă, Ploilă.

— Să-l numim Vărsătorul! propuse Makşeev.

Dar Papocikin nu-l mai auzea; găsise o crăpătură puţin adâncă şi se vârâse în ea, cu capul înainte. Crăpătura însă era prea scurtă şi picioarele îi rămăseseră afară, în ploaie.

Deodată un bubuit înfricoşător cutremură văzduhul. O clipă, exploratorii crezură că blocurile de piatră îi vor strivi ca pe nişte şoareci prinşi în cursă. Săriră toţi afară din adăposturile lor.

— Cutremur! strigă Gromeko.

— Vulcanul a sărit în aer şi se năruie peste noi! urlă Papocikin.

— Să fie oare un nor arzător? murmură Kaştanov, pălind.

Nu se vedea nimic prin perdeaua de ploaie şi nori, dar după primele clipe de spaimă, le mai veni inima la loc. Iată însă că aproape de ei căzu bufnind un pietroi cât un cap de om, brăzdat de şănţuleţe în formă de spirală şi începu să sfârâie, să trozească şi să fumege, în bătaia ploii. În jurul lor, pretutindeni, se auzeau când ici, când colo loviturile şi pocniturile pietrelor ce cădeau.

— Înapoi în adăposturi! strigă Makşeev. Mormăilă a început să tragă cu artileria grea.

Se grăbiră toţi să se ascundă în vizuinele lor, de unde priveau cu inima cât un purice, dar cu viu interes, cum cădeau şi sfârâiau pietroaie de diferite mărimi. Unele din ele, lovindu-se de câte un bloc, se făceau ţăndări, ca o grenadă ce explodează. În schimb, ploaia încetă curând. O învăluire fierbinte de vânt izbucni la vale. Mirosea a pucioasă şi a ars. Norii începură să se împrăştie sau să se ridice mai sus. Nici ghiulelele nu mai cădeau. Makşeev îndrăzni cel dintâi să scoată capul din mica lui peşteră.

— Mormăilă şi-a luat căciula de pe cap şi scoate limba la noi! exclamă el.

Ceilalţi ieşiră şi ei din adăposturi şi priviră în sus, cu capul dat pe spate.

Printre norii negri se întrezărea din când în când vârful vulcanului, pe care atârna dintr-o parte o limbă

scurtă, roşie, de lavă incandescentă. Puteai crede că vulcanul se strâmbă la oamenii care au cutezat să-i tulbure singurătatea seculară.

— Da, s-a revărsat lava! spuse Kaştanov.

— Stăm din ce în ce mai bine! La început, vulcanul a vrut să ne înece în noroi sau în apă, pe urmă să ne ucidă cu pietre, iar când a văzut că n-o poate scoate la capăt cu noi, a recurs la ultimul mijloc şi acum vrea să ne îngroape de vii în lavă! glumi Gromeko.

— Curaj, Semion Semionovici! Acum ţi s-a-nfundat! râse Makşeev.

— Lasă-mă în pace! se burzului zoologul. Dacă primejdia ar fi într-adevăr atât de mare, ai fi luat-o din loc cel dintâi, cum ai făcut atunci când a dat năvală puhoiul de noroi.

— Lava curge încet, aşa că nu trebuie să ne grăbim! zise Kaştanov.

Dar de plecat n-aveau încotro să plece. În cele două albii goneau mânioase puhoaiele de noroi, cu neputinţă de străbătut. Iar sus, limba de foc se lungea mereu, dispărând când şi când în rotocoalele de aburi albi ce se înălţau de pe suprafaţa ei.

— Mormăilă ne-a udat bine şi acum şi-a pus de gând să ne usuce! Când lava o să se apropie de noi, la început o să ne uscăm hainele, iar pe urmă...

— Pe urmă o să ne udăm leoarcă din nou când o să străbatem puhoiul; asta, fireşte, dacă n-o să ne înecăm în el, încheie Papocikin gluma lui Gromeko.

Ploaia de cenuşă încetase şi ea, iar norii dispăruseră şi se ivi Pluton, ale cărui raze începură sa zvânte

coastele vulcanului. Blocurile negre de lavă fumegau, încinse parcă de un foc subteran.

Exploratorii îşi scoaseră hainele şi le întinseră pe pietre, după ce le stoarseră bine. Gromeko se dezbrăcă chiar până la piele şi începu să se încălzească la razele lui Pluton, sfătuindu-i pe ceilalţi să-i urmeze pilda.

— Ce ne facem dacă Mormăilă ne tratează cu o nouă porţie de ghiulele? Nu cred că ar fi prea comod să stăm goi în vizuinele noastre, zise Makşeev.

— Îndeobşte, după ce apare lava, exploziile şi erupţia materiilor friabile încetează, îi lămuri Kaştanov.

— Dar dacă se apropie lava, n-o să avem timp să ne îmbrăcăm.

În clipa aceasta, din vârful vulcanului ţâşni un nor alb de aburi şi pe marginea craterului apăru un şuvoi de foc, care luneca repede la vale.

— Primul puhoi de lavă s-a scurs în valea lacului, observă Kaştanov. Asta poate ajunge chiar până la noi!

— Peste cât timp? întrebară ceilalţi.

— Peste vreun ceas poate, sau mai târziu. Depinde de proprietăţile lavei; dacă e grea şi uşor fuzibilă, atunci e lichidă şi curge repede, iar dacă lava e uşoară, vâscoasă, bogată în siliciu, atunci e greu fuzibilă şi înaintează încet..

— Şi cu ce lavă ne tratează Mormăilă?

— Până acum, după cât am putut constata cercetând torenţii vechi, nu s-a revărsat din ei decât lavă grea. E de presupus să se întâmple la fel şi de data asta. În general, judecând după caracterul tuturor rocilor din Plutonia, roci foarte grele, bogate în olivin şi metale, nu

ne putem aştepta ca vulcanii de aici să arunce o lavă uşoară, bogată în siliciu.

— Va să zică trebuie s-o ştergem cât mai repede de aici.

— Întocmai. Sper însă că înainte ca lava să ajungă până la noi, puhoaiele de noroi vor seca şi vom putea trece uşor prin albia unuia din ele.

Razele lui Pluton, care luceau acum pe cerul fără pic de nori, precum şi vântul fierbinte ce sufla dinspre vulcan, uscară repede hainele exploratorilor. Aceştia se îmbrăcară şi, aşteptând să poată pleca, continuau să privească vulcanul. Capătul limbii de lavă dispăruse după creastă şi cobora pare-se în valea versantului vestic al lui Mormăilă, unde se afla înainte lacul. Alte şi alte puhoaie de lavă ce se revărsau din crater curgeau parte pe aci, parte mai spre nord, formând probabil un al doilea puhoi, care cobora pe versantul nordic sau nord-vestic; în acest caz din urmă era de presupus că el se îndrepta spre exploratorii noştri. Întrucât însă aceştia aveau în faţă grămezi de lavă, nu puteau vedea încotro o ia puhoiul.

În cele două albii, cu deosebire în cea din stânga, debitul de apă murdară scădea văzând cu ochii. Aici nu mai curgea un torent furios, ci un pârâiaş murdar care putea fi trecut destul de uşor.

LA ANANGHIE

Trecu aşa vreo jumătate de ceas. Erupţia continua potolit şi în crater nu se auzeau decât arar explozii înăbuşite. Iată însă că în vârful dealului, chiar deasupra locului unde se aflau exploratorii, se auzi un vuiet surd şi un fâşâit asemenea aceluia pe care îl fac sloiurile de gheaţă când gonesc la suprafaţa unui fluviu. În locul de unde venea vuietul se înălţa o culme alcătuită din blocuri uriaşe de lavă - pesemne frontul unui puhoi vechi ce se oprise acolo.

— E timpul, cred, să plecăm, spuse Kaştanov, sculându-se în picioare. Lava nu mai e departe.

Porniră cu toţii la vale, spre locul de popas, pe malul râului. Din când în când întorceau capul şi priveau în direcţia de unde venea vuietul, care se auzea tot mai tare. Acolo, deasupra crestei puhoiului vechi, îşi şi făcuse apariţia frontul noului puhoi de lavă; el nu avea însă înfăţişarea unui zid de lavă incandescentă, cum îşi închipuiau cu toţi în afară de Kaştanov, care cunoştea aceste fenomene. Acest front era un val negru, format din blocuri de diferite mărimi, care înainta mereu, împins parcă de o forţă nevăzută, monstruoasă.

Blocurile se deplasau încet, claie peste grămadă, trosnind şi scârţâind. Unele se rostogoleau de pe creastă, dar altele veneau să le ia locul. Alte blocuri ajungeau destul de departe pe pantă, ciocnindu-se cu un zgomot asurzitor şi sfărâmându-se de colţurile puhoiului vechi sau de blocurile întâlnite în cale. Din spaţiile ce despărţeau blocurile valului se înălţau necontenit dâre şi rotocoale de aburi albi. Pe alocuri, ţâşneau scântei albastre sau stropi de foc asemenea

tăciunilor unui foc care abia mai mocneşte sub cenuşă. Dar şuvoiul de foc înainta mereu, ca un balaur uriaş, înveşmântat în zale negre, din gâtlejul căruia ieşeau duhori otrăvitoare şi o răsuflare arzătoare.

Ferindu-se de blocurile care se rostogoleau pe povârniş, exploratorii alergară spre albia braţului drept al râului, aflată ceva mai sus de locul de popas; aici dădură de un platou deluros prin care şerpuiau câteva pârâiaşe noroioase. Fără a sta mult pe gânduri, exploratorii porniră cu îndrăzneală înainte, dar chiar de la primii paşi intrară până la genunchi în nămol.

— Ei drace! Am dat de bucluc! Nici nu-ţi poţi scoate picioarele din mocirla asta! Parcă am umbla prin cocă, nu altceva! exclamară înciudaţi exploratorii.

Gromeko, care mergea în urmă şi se împotmolise mai puţin, reuşi să-şi scoată picioarele din cizmele rămase în nămol. Ajuns pe malul pârâului, pe pământ uscat, el îşi salvă şi cizmele, ce-i drept destul de greu. Ceilalţi trei rămaseră ţintuiţi locului, ca nişte muşte pe o hârtie lipicioasă, neputând nici să înainteze, nici să se întoarcă pe mal.

Între timp, frontul puhoiului de lavă înainta neîndurător. Nu-i mai despărţea de el decât vreo două sute de metri. Situaţia era disperată: în apropiere nu exista o bârnă sau măcar o prăjină pe care Gromeko s-o poată arunca pe nămol, ca să vină astfel în ajutorul tovarăşilor săi imobilizaţi.

Dar Gromeko nu-şi pierdu capul. Fără a zăbovi, el aruncă câteva bucăţi de rocă de la malul râului până la Papocikin, care cântărea cel mai puţin dintre toţi, apoi

îşi scoase raniţa, arma şi haina, îşi suflecă pantalonii mai sus de genunchi şi, călcând pe pietre, ajunse până unde se afla zoologul, ajutându-l să se descotorosească şi el de lucruri. După aceasta îl luă de subsuori şi, încet, încet, îl scoase din nămol. Papocikin nu purta cizme, ci bocanci, care nu lunecau de pe picior şi de aceea nu-i rămaseră în noroi. El făcu împreună cu Gromeko o nouă cărare de pietre până la Makşeev şi cu forţe unite îl scoaseră afară şi pe acesta, dar fără cizme. În sfârşit, opintindu-se toţi trei, îl scăpară şi pe Kaştanov, cel mai trupeş dintre toţi. Cizmele lui rămaseră de asemeni în nămol.

În acest timp, frontul puhoiului de lavă se apropia mereu. Exploratorii simţeau dogoreala lui. Nu mai aveau vreme ca să scoată cizmele înnămolite, deoarece trebuiau să se depărteze cât mai mult de şuvoiul de lavă.

Cu calabalâcul în spate, exploratorii ghinionişti începură să alerge, la vale, de-a lungul albiei, în căutarea unui vad mai sigur.

Pretutindeni însă dădeau de acelaşi nămol cenuşiu, perfid, în care nu mai riscau să se afunde.

Tot căutând un vad, ajunseră la locul de popas din ajun. Aici, în albie, era un adevărat lac, cu apă puţină, dar cu fundul acoperit cu un strat de nămol, a cărui grosime n-o cunoşteau.

Din spate, puhoiul de lavă înainta neînduplecat.

Se auzea neîncetat şuieratul aburului, fâşâitului şi scârţâitul blocurilor care veneau de-a rostogolul. Mirosea a pucioasă şi a clor. Dogoarea sporea

necontenit...

În dreptul lacului, acolo unde cele două braţe ale râului se uneau, exploratorii străbătură în goană marginea puhoiului vechi şi ajunseră la albia braţului stâng. Dar şi aici dădură de nămol. Nu mai aveau decât o singură ieşire: să pornească pe drumul din ajun şi să urce de-a lungul albiei până la lacul Pustnicului, ca să scape de al doilea puhoi de lavă, riscând însă să dea peste primul puhoi. Această albie se îngusta într-una şi şerpuia între coastele abrupte ale platoului şi versantul vulcanului. Puteau nădăjdui să găsească aici un loc unde îngustimea albiei să le îngăduie să facă peste nămol o punte din blocuri de lavă, sau pur şi simplu să sară pe malul celălalt. Găsiră curând un asemenea loc, dar pe malul opus al râului se ridicau nişte stânci abrupte, înalte de câţiva metri. Nu se puteau căţăra pe ele, nici nu puteau înainta în dreapta sau în stânga stâncilor, deoarece ele erau înconjurate tot de nămol.

Istoviţi de atâta alergătură şi emoţii, exploratorii se aşezară deznădăjduiţi pe blocurile de lavă de pe malul râului. Aveau de ales între a pieri înecaţi în nămol, încercând să străbată albia, sau a arde de vii, când puhoiul de lavă avea să-i ajungă din urmă. Şi într-un caz şi în celălalt îi aşteptau nişte chinuri groaznice. În această situaţie desperată, fiecare dintre ei se hotărî să-şi pună capăt zilelor atunci când va vedea că nu mai are nicio scăpare.

După ce se odihni puţin, Kaştanov observă că lava şi-a încetinit înaintarea. Sări în picioare şi strigă:

— Să urcăm mai repede de-a lungul malului. O să izbutim să trecem prin faţa lavei. Puhoiul aproape s-a oprit!

— Bine, bine, dar dacă scăpăm de puhoiul ăsta, dăm de cel care a înghiţit lacul Pustnicului şi care de bună seamă a cotit prin albie, la vale, spuse Papocikin, care nu vedea nicio ieşire.

— E singura şansă care ne-a mai rămas! stărui Kaştanov. Mai întâi s-ar putea ca urcând de-a lungul albiei să găsim un vad într-un loc unde stâncile de pe malul opus sunt mai accesibile. Şi apoi e foarte posibil ca cele două puhoiuri de lavă să nu se unească, şi deci...

— Şi deci între ele să existe un spaţiu mai mic sau mai mare neacoperit de lavă! exclamă Makşeev, ghicind gândul lui Kaştanov.

— Întocmai. Iar acolo am putea aştepta până ce întinderea de nămol se va usca într-atâta, încât să putem călca pe el fără să ne ducem la fund.

— Ura! strigară Gromeko şi Papocikin.

Săriră toţi în picioare şi, prinzând parcă noi forţe porniră spre sud, de-a lungul albiei, pe drumul din ajun, căţărându-se peste blocurile de piatră ale puhoaielor vechi. În stânga şi deasupra lor, la vreo sută de paşi sau mai mult, se întindea frontul lavei, care dogorea ca un cuptor încins. Dar lava înainta încet, şi treptat distanţa dintre exploratori şi acest val negru, ucigător se mări. Curând observară că valul de lavă coteşte, urcând costişa vulcanului. Ei ocoliră cu bine frontul puhoiului.

— Ei, de ăsta am scăpat! spuse Makşeev, răsuflând uşurat.

În câteva locuri, albia se îngusta într-atâta, încât puteau sări peste nămol. Pe malul opus însă se înălţa peste tot un zid vertical, care le aţinea calea. Nu avură încotro şi porniră mai departe. Peste puţin timp începură urcuşul pe cel mal înalt dintre puhoaiele vechi, încremenit pe versantul vestic al vulcanului. Dincolo se afla depresiunea cu lacul. Ajunşi deasupra puhoiului, se încredinţară cu bucurie că au mulţi sorti de izbândă.

Acest puhoi vechi împărţea în două puhoiul cel nou, ridicându-se la mijloc asemenea unui gheb turtit. Exploratorii se aşezară să se odihnească în tihnă pe creasta puhoiului. La picioarele lor se vedea depresiunea unde în ajun se afla lacul cuprins într-un chenar verde, privelişte ce stârnise admiraţia lui Papocikin. Acum însă nu mai rămăsese nici urmă de lac, palmieri sau ierburi. Depresiunea era acoperită de un nămol cenuşiu, pe întinsul căruia se vedeau ici-colo băltoace negre. Dinspre vulcan înainta frontul celui de al doilea puhoi. Când blocurile încinse de lavă veneau în atingere cu nămolul umed, se produceau explozii; de aceea la poalele valului era o neîntreruptă canonadă. Ici-colo izbucneau norişori albi de aburi.

Deşi exploratorii poposiseră la vreo 500-600 de paşi de puhoaiele de lavă incandescentă, vecinătatea acestor mase încinse se făcea bine simţită. Era un zăduf straşnic, cu atât mai mult cu cât razele lui Pluton nu erau ascunse de nori şi dogoreau nemiloase.

Exploratorii nu puteau întreprinde nimic. Sufereau cumplit de căldură, deşi se dezbrăcaseră aproape până la piele. Le era foame şi se simţeau istoviţi, mai ales că în noaptea trecută dormiseră foarte puţin şi în schimb în timpul zilei alergaseră şi trecuseră prin nenumărate emoţii.

— Tare bun ar fi acum un ceai! zise cu jind Papocikin. E o zăpuşeală insuportabilă!

— Într-adevăr e foarte cald, dar ce putem face dacă nu avem lemne? Ce-ar fi să dau o fugă şi să pun ceainicul pe lava topită? glumi Makşeev. Într-o clipă ar fierbe ceaiul!

— Apă mai avem?

— Berechet! răspunse Gromeko, după ce se uită în bidon.

— Măcar hai să luăm o gustare, dacă ceai nu putem bea. Mi-e o foame de lup!

Se aşezară roată, scoaseră peşte uscat şi pesmeţi şi mâncară cu poftă, iar setea şi-o potoliră cu apă.

— Azi dimineaţă am făcut o mare greşeală şi acum tragem ponoasele, spuse Kaştanov.

— Ce greşeală?

— Când am fugit din calea puhoiului de nămol, ar fi trebuit din capul locului să trecem râul, iar nu să ne urcăm pe deal. Am fi fost acum pe malul mării şi n-am fi alergat atâta ca să scăpăm de lavă şi nămol.

— Aşa e, de pe malul celălalt, drumul spre mare era deschis!

— Nu e chiar aşa! Să nu uităm că prin vale a trecut un puhoi dublu de nămol, care a acoperit-o, probabil,

toată.

— Şi ne-ar fi prins şi pe noi!

— Dar am fi putut să urcăm, până la pustiul negru şi să înaintăm spre mare, pe acest platou.

— Da, am greşit! Nu-i mai puţin adevărat însă că am fost luaţi prin surprindere şi nimeni nu putea să prevadă toate urmările. Atunci am crezut că lucrul cel mai înţelept este să urcăm repede cât mai sus, ca să scăpăm de puhoi.

— Dacă în locul nostru ar fi fost alţi oameni care cunosc bine vulcanii activi, ar fi ştiut încotro s-o apuce ca să scape!

— Eu cred, - se vârî în vorbă Papocikin, - că cea mai mare greşeală am făcut-o aseară, când am poposit la poalele vulcanului, deşi era clar că erupţia începuse.

— Păi tocmai de asta am şi rămas, ca să vedem erupţia!

— Uite că am văzut-o! În ce mă priveşte, mă declar mulţumit pentru tot restul vieţii. De-acum încolo am să caut să fiu cât mai departe de aceşti munţi năbădăioşi. Satanei i-am sacrificat arma, iar lui Mormăilă...

— Lui Mormăilă, eu şi cu Makşeev i-am jertfit cizmele, ceea ce e mult mai rău. Dumneata, care ai cizme îns picioare, n-ar trebui să te vaiţi! Noi însă vom fi nevoiţi să mergem desculţi până la mare, păşind pe pietroaiele încinse ale pustiului negru.

— Ce-i drept, e drept, stau mai bine ca dumneavoastră şi trebuie să tac.

— Şi acum ce facem?

— Ce să facem? Nu ne rămâne decât să ne ducem la

culcare, dacă o să putem dormi pe bolovanii ăştia zgrunţuroşi.

— Oricum, să încercăm. Va trebui însă să facem cu rândul de gardă, ca să ţinem sub observaţie vulcanul. Mormăilă e în stare să ne mai joace o festă.

— Cât timp dormim?

— Cât o să ne îngăduie vulcanul.

— Asta-i maximum. Dar minimum - până ce nămolul din albie se va usca într-atâta, încât s-o putem străbate.

Zis şi făcut: trei dintre ei se ghemuiră pe blocurile de lavă, iar al patrulea stătea de veghe, cu ochii ţintă la vulcan, şi cerca din când în când nămolul. În pofida căldurii pe care o răspândeau puhoaiele de lavă şi razele lui Pluton, nămolul se usca foarte încet; abia după vreo şase ceasuri se întări îndeajuns, pentru ca exploratorii să poată trece peste el.

Îşi luară calabalâcul şi porniră spre albie. Traversară unul câte unul şi ajunseră cu bine pe malul celălalt. Apoi începură să se urce de pe un bloc pe altul, de pe o terasă pe alta, ajutându-se reciproc. O jumătate de oră mai târziu se aflau pe întinsul pustiului negru, în deplină siguranţă. În sfârşit putură răsufla uşuraţi.

Papocikin se întoarse cu faţa spre vulcan, îşi scoase pălăria, făcu o plecăciune adâncă şi glăsui:

— Rămâi cu bine, bătrâne Mormăilă! Îţi mulţumim pentru trataţie şi pentru cinstea cu care ne-ai învrednicit.

Gluma lui Papocikin îi făcu pe toţi să zâmbească.Kaştanov adăugă:

— Ehei, dacă aş fi avut cizmele, n-aş fi plecat eu de aici!

— Şi, mă rog, ce ai fi făcut?

— Am fi putut înainta spre miazăzi prin pustiul negru, ca să vedem ce se află dincolo de vulcan.

— Şi acolo tot deşert e! Se vede de aici.

— Cizmele ca cizmele, dar nici provizii nu mai avem, remarcă Makşeev.

— Iar apa e pe terminate! zise Gromeko, după ce se uită în bidon..

— Ai dreptate! Trebuie să ajungem cât mai repede la mare. Din nenorocire, pietroaiele astea negre ale pustiului sunt straşnic de fierbinţi. Am impresia că stau pe o plită încinsă. De când tot alerg pe lava împietrită, ciorapii mei cei groşi s-au făcut praf.

— Va trebui să ne rupem cămăşile fâşii şi să ne înfăşurăm picioarele, propuse Makşeev. Nu putem umbla desculţi.

Între timp, el şi Kaştanov ţopăiau într-una, ridicând, când un picior, când celălalt, deoarece piatra fierbinte iî frigea la tălpi. Îşi scoaseră cămăşile, îşi înfăşurară picioarele, le legară cu curelele de la arme şi după ce aruncară o ultimă privire spre vulcanul învăluit de nori negri, porniră voiniceşte prin pustiu spre nord. Înaintau destul de uşor: pustiul era cu desăvârşire neted. Pe alocuri se vedeau grămezi de lavă străveche, de un negru-verzui, erodate de vânturi. În alte părţi, deşertul era presărat cu pietricele. Ca şi în pustiul de lângă vulcanul Satanei, nici aici nu exista pic de vegetaţie. Şesul negru se întindea până în zare. Pe cerul senin

strălucea la zenit roşiaticul Pluton, care inunda deşertul cu razele sale; în lumina astrului subteran, întinderea netedă a pustiului părea pulverizată cu miriade de licurici. Exploratorii mergeau tot timpul cu ochii pe jumătate sau complet închişi, pentru ca acest potop de lumină să nu-i obosească.

Merseră spre nord-est ca să ajungă la cursul inferior al râului, singurul loc unde puteau nădăjdui să găsească un coborâş mai potrivit. După trei ceasuri ajunseră aproape de marginea peretelui abrupt şi începură să caute o văgăună. Valea, care nu mai departe decât în ajun părea o oază de verdeaţă, era pustiită de puhoiul de nămol; copacii erau doborâţi, tufele smulse din rădăcini şi duse de puhoi, iar poienile acoperite de nămol. Numai ici-colo, la poalele peretelui, se zărea câte un smoc de verdeaţă. La vederea acestei triste privelişti, exploratorii îşi amintiră că la întoarcere îşi puseseră în gând să vâneze iguanodoni în gura văii.

— Au fugit probabil spre mare!

— Sau au pierit în nămol.

Această presupunere se adeveri curând. Ceva mai departe, exploratorii observară că deasupra văii se roteau o sumedenie de pterodactili, ca nişte corbi atraşi de un stârv. Ajunşi mai aproape, văzură că în fundul văii era în toi un ospăţ sângeros. Din nămol ieşeau ca nişte movile cadavrele câtorva iguanodoni acoperite de nenumărate reptile zburătoare. Acestea smulgeau cu ciocurile înzestrate cu dinţi bucăţi de carne şi de măruntaie, se ciorovăiau şi se încăierau, fiecare râvnind la prada celeilalte, se înălţau în văzduh pentru a coborî din nou pe leş. Ţipetele lor ascuţite şi orăcăitul nu încetau o clipă.

— Iată şi vânatul nostru! exclamă Gromeko la vederea acestei privelişti dezgustătoare. Şi acum ce facem?

— Am putea doborî un pterodactil, zise Makşeev.

— După ce s-a îmbuibat bine cu mortăciuni? Foarte mulţumesc.

— Păi am mai mâncat carne de pterodactil.

— Fără să ştim însă că se hrănesc cu stârvuri. Şi-apoi nu uita că i-am mâncat fiindcă nu am avut altă carne, atunci când ne-au prădat furnicile.

— Dar nici acum nu avem altă carne.

— Ba avem peşte uscat în bărci, şi o să mai prindem peşte la gura râului.

— Ai uitat, se vede, că râul nu mai există, spuse Kaştanov. Cred că şi golful mării s-a umplut cu nămol adus de puhoi, aşa că peştele ori a pierit, ori a fugit în larg.

— Tare mi-e că nici apă de băut n-o să găsim, observă Gromeko.

— Bine zici, râul a dispărut.

— Iar eu mă tem că n-o să mai găsim lucrurile pe care le-am ascuns în desiş. Le-am lăsat lângă râu într-un loc situat doar puţin mai sus de nivelul apei. Dacă puhoiul de nămol a fost la gura văii tot atât de puternic ca mai la deal, se prea poate să fi dus în mare toate lucrurile noastre sau, în cel mai bun caz, să le fi acoperit cu nămol.

Aceste cuvinte ale lui Makşeev îi neliniştiră pe toţi. Uitară cu desăvârşire de pterodactili şi porniră la drum. Papocikin apucă totuşi să fotografieze acest ospăţ al pterodactililor.

Nu departe de gura văii găsiră o văgăună îngustă şi abruptă, pe unde şi coborâră. Ar fi vrut să alerge ca să ajungă mai repede la ţărmul mării, dar de alergat nu era chip; nămolul, deşi aşternut într-un strat destul de subţire, nu se uscase îndeajuns şi ei se împotmoleau la tot pasul. Chiar de unde se aflau putură să-şi dea seama că şi în gura văii puhoiul de nămol făcuse prăpăd. Aici râuleţul şerpuia mai înainte printr-un coridor îngust, între zidurile de equisetacee şi ferigi. Acum însă se deschidea aici un făgaş larg, iar copacii doborâţi erau acoperiţi de nămol. Puhoiul pustiise nu numai locurile pe unde trecuse şuvoiul principal de apă; în gura văii toată pădurea fusese acoperită de apă noroioasă, care, retrăgându-se, lăsase un strat gros de nămol.

Înaintând anevoie prin glod, călătorii izbutiră în cele

din urmă să ajungă la ţărmul golfului. Ceea ce văzură aici îi umplu de uimire: acolo unde înainte se întindea oglinda străvezie a apei albastre, era acum o imensă mocirlă, pe suprafaţa căreia pluteau frunze, ramuri, crăci, tufe şi trunchiuri întregi, duse de puhoi în mare. Makşeev şi Gromeko dădură fuga într-un suflet la desişul unde erau ascunse bărcile şi lucrurile, aproape siguri că totul fusese luat de puhoi, deoarece pretutindeni se vedeau urmele prăpădului. Chiar şi la gura râului, plaja era acoperită de un strat de nămol..

— Ura! se auziră strigătele lor. Totul a rămas neatins, veniţi să ne daţi o mână de ajutor!

Lucrurile rămăseseră într-adevăr la locul lor, deoarece exploratorii le puseseră în bărci, peste care întinseseră foile cortului şi aşezaseră pluta; pe lângă asta avuseseră grijă să lege bine bărcile de copaci Acum, după ce le mai veni inima la loc, se apucară să dezgroape bărcile şi să care avutul spre ţărmul mării, unde la o depărtare destul de mare de gura râului găsiră un locşor curat fără pic de nămol. Întrucât însă râul secase, trebuiau să părăsească aceste meleaguri care în ajun îi fermecaseră. Să plutească mai departe spre vest, ar fi fost primejdios, deoarece în direcţia aceea, ţărmul sudic al mării era format din stâncile golaşe ale platoului -- sinistru pustiu negru, şi nu puteau nădăjdui să găsească apă de băut. Se sfătuiră încotro să pornească.

— Nu putem pleca spre apus fără o rezervă de apă, pe câtă vreme la răsărit cunoaştem un izvor lângă care am poposit odată, rezumă Gromeko discuţiile.

SPRE RĂSĂRIT

O oră mai târziu, exploratorii navigau prin golful care devenise o adevărată mlaştină. Ocoliră capul şi cotiră spre răsărit, de-a lungul malului scund, uniform, mărginit de zidul pădurii. Vâsleau din răsputeri dornici să ajungă cât mai repede la izvor, unde puteau în sfârşit să se odihnească şi să doarmă în voie după toate cele prin care trecuseră în ultimele două zile.

Deşi grăbiţi, se opriră totuşi ca să vâneze câţiva iguanodoni, pe care-i observară într-un loc pe plajă.

A doua zi plutiră la fel de repede şi spre seară ajunseră la gura râului Furnicilor, pe malul căruia se afla muşuroiul ars. Aici plaja era acoperită de nisip şi se găsea apă de băut, în schimb mai departe nu mai exista niciun loc potrivit pentru popas, aşa că hotărâră să înnopteze aici. Nimic nu le tulbură odihna şi putură dormi în tihnă.

Apoi mai plutiră o zi spre răsărit, prin strâmtoarea dintre insulele care despărţeau Marea Răsăriteană de cea Apuseană.

De data asta navigară aproape de ţărmul nordic, ca să determine locul unde se vărsa râul; acesta era mult mai mare decât râul Makşeev, dar avea acelaşi caracter. Malurile sale joase erau acoperite de pădure, care ajungea până la apă, fără a lăsa o palmă de pământ unde exploratorii să-şi poată înălţa cortul. De

aceea se văzură siliţi să mănânce bucate reci, fără a ieşi din bărci.

În timpul odihnei de după prânz, lui Papocikin îi trecu prin minte o idee, pe care se grăbi s-o împărtăşească tovarăşilor săi.

— Ne aflăm acum lângă ţărmul nordic al mării, nu-i aşa? strigă el bucuros.

— Fireşte! răspunse Kaştanov.

— Vă propun să mergem de aci înainte de-a lungul lui, până ajungem la gura râului Makşeev. În felul acesta o să putem evita drumul plin de primejdii prin larg.

— Dacă nu mă înşel, aveam de gând să cercetăm amănunţit malul sudic, la răsărit de meleagurile primelor noastre explorări, spuse Gromeko.

— Cred că e timpul să ne întoarcem spre gheţuri, urmă zoologul.

— Dar de ce atât de repede?

— Fiindcă navigând în sus pe râu, acest drum ne va lua de trei sau patru ori mai mult timp decât dacă am urma cursul apei. Va trebui să vâslim neîncetat împotriva curentului.

— Ei şi ce? Timp avem berechet.

— Nu-s de aceeaşi părere. August e pe sfârşite. Pe ţărmurile acestei mări, vara nu se termină probabil niciodată. Acolo la nord, însă, în apropierea gheţurilor, o fi existând şi iarnă. Dacă zăbovim prea mult, riscăm să ne surprindă frigul, şi în loc să plutim pe râu, care va fi încătuşat de gheaţă o să fim siliţi să mergem pe jos, prin zăpadă...

— Fără schiuri şi fără haine călduroase, adăugă Makşeev.

— Tot ceea ce spui e adevărat, fireşte, şi va trebui să ţinem seama de spusele dumitale, zise Kaştanov. Dar dacă o să sacrificăm o săptămână ca să cercetăm mai bine malul sudic al mării, ne va rămâne încă destul timp pentru întoarcere.

— Există însă şi alte motive ca să nu mai zăbovim pe aici, stărui Papocikin. De câte ori am explorat ţărmul sudic al mării, am avut de furcă mereu cu furnicile. Mai mult ca sigur că şi pe celelalte meleaguri ale ţărmului sudic există asemenea insecte îngrozitoare. Ca să luptăm împotriva lor, trebuie să consumăm muniţii cu nemiluita, ori nu mai avem chiar atât de multe, iar la întoarcere ele ne vor fi necesare ca să vânăm şi să ne apărăm de sălbăticiuni.

— Şi, în sfârşit, - îl sprijini Gromeko, - este îndoielnic să descoperim ceva nou pe ţărmul sudic al mării în cele trei-patru zile cât am mai putea pluti spre răsărit. Ştim doar că în direcţia aceea se întind la nesfârşit coastele abrupte ale platoului, iar de pe vârful vulcanului Satanei am văzut că la răsărit nu există nimic altceva decât pustiul negru.

— În cel mai bun caz o să mai descoperim un râuleţ şi la izvorul său încă un grup de vulcani, care o să ne facă un alt pocinog! adăugă Papocikin, care nu putea uita spaima prim care trecuse. Am scăpat în două rânduri ca prin urechile acului. Dar ulciorul nu merge de multe ori la apă.

— Va să zică nimeni nu e de părerea mea! spuse

Kaştanov, cu oarecare ciudă. Majoritatea este pentru înapoiere, din motive bine întemeiate. Va trebui să ascult şi eu glasul prudenţei.

— O să plutim, deci, de-a lungul ţărmului nordic? întrebă Gromeko.

— Bineînţeles, de vreme ce am hotărât să nu mai explorăm ţărmul sudic.

— Atunci trebuie să ne facem de îndată o provizie de apă, fiindcă nu cred să ajungem astăzi la gura râului Makşeev, iar alt râu nu ştim dacă există prin apropiere.

După ce-şi umplură bidoanele cu apă dintr-un râu destul de mare, pe care-l botezaseră râul Gromeko, călătorii îşi continuată drumul printre bancurile şi insulele deltei, străduindu-se să nu se depărteze de ţărmul nordic. Acesta era aici tot atât de scund ca şi la gura râului Makşeev, plaja însă nu era acoperită de nisip. Pădurea şi trestiile ajungeau până la marginea apei. Încetul cu încetul, insulele se răriră, pentru a dispare apoi cu desăvârşire, şi ţărmul începu să cotească vădit spre nord. Pe ţărmul sudic începea în dreptul cotiturii regiunea dunelor nisipoase; în depărtare se zărea grupul vulcanului Satanei, din care mai ieşea încă o dâră destul de groasă de fum ce învăluia orizontul.

Deasupra apei şi a zidului de verdeaţă roiau insecte. Din când în când, exploratorii vedeau reptile mici zburătoare, care vânau libelule, iar deasupra apei, la o depărtare destul de mare, răsăreau când şi când capetele de pleziozauri. Lângă ţărm, apa nu era adâncă şi uneori vâslele aproape că atingeau fundul.

Pe alocuri, în peretele verde de trestii care mărginea pădurea, se deschideau poteci largi, adevărate coridoare verzi, pe unde mergeau probabil la adăpat reptilele ierbivore şi carnivore care populau desişurile.

A doua zi înainte de amiază, exploratorii ajunseră la gura râului Makşeev, pe care îl recunoscură, cu uşurinţă după piramida ridicată de ei.

Aici se opriră aproape douăzeci şi patru de ore, ca să facă unele observaţii pe ţărmul mării, să prindă şi să usuce peştele, să repare bărcile şi pluta, pregătindu-se astfel pentru un drum lung împotriva curentului.

Navigau destul de încet. Erau nevoiţi să vâslească fără întrerupere şi nu-şi îngăduiau decât scurte răgazuri pentru odihnă, mâncare şi somn.

Nu făceau mai mult de treizeci-patruzeci de kilometri pe zi, în funcţie de repeziciunea curentului.

În afara de asta, îşi mai pierdeau timpul în tot felul de peripeţii cu reptile sau mamifere ierbivore şi carnivore. Dar întrucât căutau să cruţe muniţia, nu trăgeau decât ca să-şi procure carne proaspătă sau să se apere.

În primele săptămâni de drum, natura din jur rămase aproape neschimbată. Mai târziu, însă, când începură pădurile de foioase caracteristice climei temperate, observară că frunzele copacilor s-au îngălbenit şi au căzut. Pe măsură ce înaintau spre nord, vedeau tot mai des plante desfrunzite.

Vremea se schimbă şi ea: deşi Pluton se afla ca şi înainte la zenit, nori groşi îl acopereau tot mai des; dinspre miazănoapte sufla un vânt răcoros şi adeseori

se pornea o ploaie măruntă de toamnă. Când cerul se însenina, vremea se încălzea iarăşi, dar temperatura medie scădea mereu.

Uneori ploi puternice, însoţite de un vânt rece, care bătea din faţă, îi împiedicau să înainteze. Atunci erau nevoiţi să se adăpostească în cort şi să se încălzească la foc. După ce petrecuseră câteva lumi într-o climă foarte caldă şi uscată, exploratorii deveniseră mai sensibili la frig şi umezeală.

Iarna începuse când călătorii ajunseră pe meleagurile unde trăiau mamuţii, rinocerii păroşi, cerbii gigantici şi taurii primitivi. Temperatura era în medie de 0° şi doar arar creştea puţin, când se însenina. De cele mai multe ori însă, cerul era acoperit de o perdea de nori groşi. Câteodată ningea, iar dinspre nord sufla un vânt rece. În acelaşi timp, apa din râu începuse să scadă simţitor, iar albia lui îngustă devenise şi mai strâmtă, din pricina gheţii formate pe ambele maluri. Numai la mijloc, unde curentul era mai repede, apa nu era acoperită de gheaţă. Exploratorii se puteau aştepta ca peste o zi, două să nu mai poată naviga. Din pricina îngustării necontenite a canalului navigabil, renunţaseră de mult la plută, care lega între ele bărcile şi care ducea o bună parte din încărcătura lor. Acum bărcile, împovărate din greu, înaintau încet una în urma celeilalte, împotriva curentului puternic. Viteza de înaintare scădea mereu. Nu izbuteau să facă pe zi decât cel mult cincisprezece-douăzeci de kilometri.

Mai aveau peste o sută de kilometri până la dealul pe care ridicaseră cortul.

Pădurile şi poienile de pe maluri îmbrăcaseră un veşmânt subţire de zăpadă.

URMA MISTERIOASA

Într-o zi, după ce prânziră, Gromeko şi Makşeev se duseră să pescuiască de pe un povârniş nisipos, care se contura ca o pată galbenă pe mal, între ierburile veştejite de geruri. Makşeev aruncă undiţa şi urmărea cu privirea pluta undiţei. Deodată observă pe nisip, alături de urma lăsată de cizma sa, urma unui picior desculţ, de om.

„Ciudat, - gândi el, - nu-mi aduc aminte să-mi fi scos cizmele şi nici doctorul nu cred să se fi descălţat pe o vreme atât de rece.”

Se aplecă şi cercetă urma; ea fusese lăsată de talpa piciorului stâng şi era de dimensiuni foarte mari, depăşind chiar urma cizmei inginerului, care nici el nu avea piciorul prea mic. Probabil că omul care lăsase urma avea talpa plată şi umbla întotdeauna desculţ. Dar lucrul cel mai curios era că toate cele cinci degete, bine conturate pe nisip, erau foarte lungi, iar degetul mare rămânea mult în urma celorlalte. Nu părea urma unui picior, ci a unei mâini uriaşe, cu palma foarte lungă.

Ceva mai departe, Makşeev descoperi şi urma piciorului drept, care se afla mai toată sub apă, astfel că putea fi anevoie recunoscută. Pesemne că omul

trecuse râul prin vad, deoarece nu se vedeau urme care să urce povârnişul.

— Mihail Ignatievici, vrei să vii pentru o clipă aici? strigă Makşeev.

— Dar ce s-a întâmplat? Aşteaptă puţin, mi se pare că s-a prins ceva în undiţă şi trage de ea, răspunse botanistul.

— Dă-l încolo de peşte! Vino mai bine aici, să vezi ceva foarte interesant.

— Ce anume? Un rac, o broască ţestoasă?

— Nu, urma unui, picior desculţ de om, întipărită pe nisip.

— Nu se poate!

Gromeko lăsă undiţa din mână şi veni în fugă. După ce examină cu uimire urma, fu şi el de părere că piciorul care o lăsase avea într-adevăr o formă ciudată.

— N-o fi trecut vreo maimuţă pe aici? se întrebă el.

— O maimuţă aici, într-o regiune subpolară, printre lariţe şi mesteceni?

— Mai ştii! O dată ce pot trăi aici, în păduri şi tundre nordice, mamuţi şi rinoceri, ale căror rude apropiate trăiesc acum pe suprafaţa Pământului, numai în ţinuturile cu climă caldă, de ce n-am admite că ar exista maimuţe adaptate acestei clime?

— Poate că ai dreptate. Să-l chemăm pe zoolog şi pe geolog, ei o să înţeleagă mai curând despre ce este vorba.

— Dumneata vezi-ţi de peşte, iar eu mă duc după ei.

Gromeko porni cu barca spre locul de popas şi după puţin timp se întoarse cu ceilalţi exploratori.

— E o maimuţă uriaşă! fu de părere geologul.

— Eu cred însă că e mai curând un om care aduce cu maimuţa, zise. zoologul. Priviţi, a mers numai în picioare, fără să se sprijine în mâini. Dacă ar fi coborât spre apă pe acest povârniş destul de abrupt, o maimuţă ar fi mers şi în mâini, dar nicăieri nu se văd urme care să dovedească acest lucru.

Cercetară cu atenţie pământul şi descoperiră pe amândouă malurile o potecă, iar în râu un vad nu prea adânc. Urmele de pe potecă erau mai puţin vizibile, dar după distanţa dintre ele îşi putură da seama că omul avea cel puţin o sută optzeci de centimetri în nălţime.

— Ce-aţi descoperit acolo? întrebă Makşeev, când exploratorii se apropiară de el. Cât timp ceilalţi cercetară urmele, el şi Gromeko îşi văzură mai departe de pescuit.

— După toate probabilităţile, urmele au fost lăsate de un om care seamănă cu maimuţa. El a mers pe această cărare bine bătătorită spre un vad ştiut dinainte, spuse Kaştanov.

— Vrei să spui că înaintea noastră au venit alţi oameni în Plutonia?

— Da, şi anume nişte oameni care umblă desculţi, deşi a început să ningă! Unde mai pui că trec fără să le pese prin apa rece ca gheaţa! exclamă botanistul.

— Să fie nişte sălbatici? Forma piciorului lor aproape că nu se deosebeşte de aceea a maimuţei.

— Drept să spun, nu mi-ar face nicio plăcere să dăm ochii cu ei! Sunt poate canibali!

— Dacă furnicile nu ne-au putut veni de hac, deşi ne-au împiedicat să ne vedem de treaba, apoi cu sălbaticii fii sigur că ne-am înţelege noi într-un fel sau altul.

Trebuiau însă să fie cu ochii în patru, ca să nu fie atacaţi prin surprindere. În timpul odihnei făcură cu rândul de strajă, iar în ziua următoare iscodiră cu privirile fiecare petic de pământ pe lângă care treceau cu bărcile.

După o altă zi însă nu mai putură naviga. Dinspre miazănoapte se porni o vijelie năprasnică, neostoită. Râul îngheţă şi chiar se acoperi cu un strat de zăpadă de vreo cincisprezece centimetri.

Dar ca să nu lase bărcile în voia soartei şi să nu fie nevoiţi să ducă în spinare tot calabalâcul, hotărâră să pună bărcile încărcate pe nişte tălpici meşterite la iuţeală şi să le tragă prin zăpadă; de mers mergeau prin albia râului, unde înaintarea nu era stânjenită de tufe şi copaci. Dar nu le era de loc uşor să umble fără schiuri prin zăpada afânată şi pe deasupra înhămaţi la săniile încărcate vârf. Nu izbuteau să facă decât vreo doisprezece-cincisprezece kilometri pe zi. Pluton nu se mai arăta de loc de după perdeaua groasă de nori, iar temperatura coborî până la cinci şi chiar zece grade sub zero. Deoarece erau îmbrăcaţi uşor, dârdâiau de frig în cortul lor cu pânza subţire. În timpul odihnei făceau cu rândul de gardă, ca să întreţină focul de la intrarea în cort. În vâltoarea luptei cu gerul şi zăpada uitaseră cu desăvârşire de oamenii primitivi. De altfel, nici nu mai descoperiră urme. Probabil că toate vietăţile migraseră spre miazăzi, şi pădurile rare,

acoperite de linţolii albe, se cufundaseră în tăcerea iernii.

Abia în a opta zi de când mergeau prin zăpadă, pădurea, din ce în ce mai rară, se sfârşi, iar la orizont, spre nord, apărură valurile albe care marcau marginea gheţurilor. Pe fundalul lor abia se putea desluşi un punct negru - cortul de pe dealul ce aproape se pierdea pe întinsul tundrei.

Mai aveau de mers vreo zece kilometri, pe un drum anevoios. Acolo aveau să-şi revadă tovarăşii şi să se odihnească în iurta călduroasă, după câteva săptămâni de peregrinări. Trei ore mai târziu se aflau la un kilometru de iurtă şi se aşteptau ca dintr-o clipă în alta să audă lătratul câinilor şi să vadă oamenii dând buzna din iurtă şi grăbindu-se să ie iasă în întâmpinare cu sănii şi schiuri. Dar nu se vedea ţipenie de om şi nici nu se auzeau câinii lătrând. Iurta, aproape îngropată în zăpadă, părea un punct negru singuratic, în vârful dealului, ca şi când cei ce locuiseră în ea o părăsiseră. Exploratorii fură cuprinşi de îngrijorare şi începură să facă tot felul de presupuneri.

— Oare să doarmă ziua în amiaza mare?

— De ce nu se văd şi nu se aud câinii?

— Să li se fi întâmplat ceva?

Călătorii porniră cât putură de repede prin zăpada afânată şi aşternută într-un strat gros, în care picioarele le intrau aproape până la genunchi.

Iată-i ajunşi la o aruncătură de băţ de deal, dar, ca şi înainte, totul în jur era tăcut şi pustiu. Se opriră la poalele dealului şi începură să strige care mai de care:

— Hei, Borovoi, Igolkin! Sculaţi-vă, am sosit!

Mai strigară de câteva ori, dar nu primiră niciun răspuns la chemările lor. Această tăcere îi îngrijoră de-a binelea.

— Dacă tovarăşii noştri trăiesc, tăcerea asta nu poate însemna altceva decât că au plecat cu săniile să vâneze vreo sălbăticiune, - spuse Makşeev, - mai ales că nici câinii nu se văd.

— Dar de o săptămână n-am întâlnit niciun vânat, replică Papocikin.

— Tocmai de aceea, s-or fi dus mai departe, spre sud.

— Poate au plecat în întâmpinarea noastră, văzând că nu ne mai întoarcem, zise Gromeko. Când a început să ningă şi s-a lăsat gerul, şi-au adus aminte probabil că am plecat în haine de vară şi fără schiuri.

— Nu-mi vine să cred. Ştiau doar pe ce râu am pornit, şi daca ar fi mers în întâmpinarea noastră, ne-am fi întâlnit, observă Kaştanov.

Cred că o să găsim în iurtă dezlegarea acestui mister, apuse Makşeev. Dar înainte de a urca dealul, să-i dăm ocol, ca să vedem dacă nu cumva există urme, pe care din nebăgare de seamă le-am putea distruge.

Lăsară săniile la poalele dealului şi-i dădură ocol toţi patru, cercetând zăpada cu băgare de seamă. Dar nicăieri nu văzură urme, nici noi, nici vechi. Prin urmare, de la căderea zăpezii, nimeni nu urcase şi nu coborâse dealul.

ÎN IURTA PĂRĂSITĂ

Uşa de pâslă a iurtei, care dădea spre miazăzi, era închisă şi legată pe dinafară. Aşadar, iurta era goală. Exploratorii dădură pâsla la o parte şi intrară înăuntru. Iurta părea locuită. Lângă peretele din spate stăteau rânduite frumos lăzile expediţiei, cu diferite instrumente, colecţii şi cu lucrurile mai de preţ. Tot aici atârnau armele, cartuşierele, hainele tovarăşilor lor, iar lângă pereţii laterali erau făcuţi sul sacii lor de dormit. În mijlocul cortului, în vatră, se afla un morman de cenuşă, iar pe un tripied atârna ceainicul; alături erau o grămadă de lemne şi vreascuri. După înfăţişarea iurtei se putea crede că vânătorii n-au plecat pentru multă vreme.

Îngrijorarea noilor sosiţi spori şi mai mult. Îşi putură da seama că tovarăşii lor nu plecaseră nici la vânătoare şi nici ca sa dea o raită prin împrejurimi, deoarece atât armele, cât şi sacii de dormit rămăseseră în iurtă. Altă explicaţie nu putea fi decât că nişte duşmani necunoscuţi - fiare sau oameni - îi atacaseră prin surprindere undeva prin apropierea iurtei, lângă gheţari bunăoară, sau în tundră, la poalele dealului, iar câinii, pierzându-şi stăpânii şi fiind chinuiţi de foame, pieriseră sau fugiseră. Dar dacă o hoardă primitivă atacase iurta, cum de rămăseseră neatinse lucrurile?

Când cercetară mai atent avutul rămas, constatară

că ceainicul, armele ca şi toate lucrurile erau acoperite de un strat de praf. Makşeev ridică capacul ceainicului: ceaiul rămas prinsese mucegai. Nu mai încăpea îndoială că iurta fusese părăsită de mult.

— Dar asta ce-o mai fi? întrebă Kaştanov, arătând un obiect ciudat de lemn, ce se afla pe una din lăzi şi pe care nu-l observase până atunci.

Se adunară toţi în jurul lăzii şi când colo ce sa vadă? O figurină înfăţişând un mamut, cioplită grosolan în lemn. Figurina era acoperită de dungi groase, castanii şi de un strat de grăsime, încât ţi-era silă s-o atingi.

— Să se fi apucat Igolkin de sculptură, ca să-i mai treacă de urât? se întrebă Papocikin.

— Da' de unde! zise Makşeev. Acesta este fără îndoială un idol. E mânjit cu sângele şi grăsimea animalelor ucise, ca un fel de ofrandă. L-or fi găsit pe undeva tovarăşii noştri.

— Da, figurina asta şi urmele pe care le-am descoperit pe nisip dovedesc că aici trăiesc oameni primitivi, conchise Kaştanov.

— Să ştiţi că ei i-au ucis sau i-au rănit pe tovarăşii noştri! exclamă Gromeko.

— Dar de ce or fi lăsat neatinse lucrurile?

La un moment dat, Makşeev luă figurina, ca s-o examineze mai bine, şi spre uimirea tuturor găsiră dedesubtul ei două scrisori frumos împăturite. Kaştanov le desfăcu în grabă şi începu să citească cu glas tare.

În prima scrisoare, datată în 25 septembrie, se spunea:

„Vă înştiinţăm că suntem prizonierii unor sălbatici care au apărut pe neaşteptate în tundră. Au pus mâna pe noi prin surprindere, cu două săptămâni în urmă, când ne aflam dezarmaţi în gheţar, unde ne duseserăm să controlăm magazia, şi ne-au luat cu ei în pădure. De cort şi magazie nu s-au atins, dar nu ne-au îngăduit să luăm nimic cu noi; câinii ne-au urmat. Nu ne fac niciun rău, ne dau de mâncare, ba ne ţin în mare cinste, socotindu-ne pesemne vrăjitori sau zei, dar de eliberat nu ne eliberează. Ne păzesc cu străşnicie şi ne-au luat cizmele şi aproape toate hainele. Ei umblă goi puşcă, trăiesc în colibe făcute din prăjini şi blănuri, nu cunosc focul, iar carnea o mănâncă crudă. Armele lor - suliţe, săgeţi şi cuţite - sunt din os şi lemn. Hoarda, formată în cea mai mare parte din femei, numără mai bine de o sută de oameni; femeile vânează deopotrivă cu bărbaţii. În hoardă sunt puţini bărbaţi şi aceştia sunt plăpânzi; în schimb femeile sunt trupeşe şi viguroase. Trupul lor este acoperit cu un păr destul de des şi la înfăţişare seamănă cu nişte maimuţe mari (fără coadă), dar ştiu să vorbească. Noi am început să le înţelegem graiul. Am aflat că ei socotesc cortul nostru drept un lăcaş al zeilor şi se duc acolo să se închine. Am profitat de asta ca să trimitem răvaşul de faţă, ca o ofrandă unui zeu. Ne-au făgăduit să-l lase în cort. Când ne-au răpit, ne-au dus spre sud-est, în jos, pe râul peste care am trecut când ne-am dus după mamutul ucis, cale de vreo cincizeci-şaizeci de kilometri. Nădăjduim că veţi izbuti să ne eliberaţi fără vărsare de sânge, făcându-i să

creadă că sunteţi nişte zei. Aduceţi-ne haine călduroase, chibrituri şi tutun. Am petrecut vara cu bine şi am strâns în magazie multe provizii.

Borovoi, Igolkin.”

Scrisoarea a doua fusese scrisă la 2 noiembrie:

„S-a făcut frig şi ninge destul de des. Sălbaticii noştri se pregătesc să migreze spre sud, unde e mai cald, Noi facem foc ca să frigem carnea şi să ne încălzim. Sălbaticii se tem de foc şi acum ne venerează şi mai mult. Ne păzesc îndeosebi femeile, cărora le suntem pe plac, fiind mai chipeşi şi mai viguroşi decât bărbaţii din tribul lor. Aceştia însă ne-ar ajuta cu dragă inimă să fugim. Răvaşul acesta va fi ultimul, deoarece sălbaticii nu se vor mai duce la iurtă. Dar mergând spre sud, probabil de-a lungul aceluiaşi râu, vom lăsa răvaşe prin tufe, în locurile unde vom poposi peste noapte, sau în drum, ca să ne daţi de urmă. Dacă nu vom izbuti să scăpăm prin vreun şiretlic cu ajutorul bărbaţilor, când veţi ajunge aproape, daţi-ne de ştire prin focuri de armă. Veniţi fără a vă ascunde, trăgând. salve în aer, ca să-i înfricoşaţi pe sălbatici şi să-i siliţi să vi se supună. În cel mai rău caz, răniţi câteva femei. Nu ne pierdem curajul şi nu ne temem de nimic, suferim însă din pricina frigului şi ni s-a urât să tot mâncăm carne. Ne nelinişteşte faptul că nu v-aţi întors pină acum şi ne întrebăm dacă n-aţi păţit ceva în timpul expediţiei.

Borovoi, Igolkin.”

— Trăiesc! exclamă Gromeko.

— N-avem timp de pierdut. Trebuie să-i salvăm.. Au trecut aproape trei luni de când au fost răpiţi: astăzi

suntem în cinci decembrie, spuse Gromeko, consultându-şi jurnalul.

— Ei scriu că sălbaticii n-au luat de aici niciun lucru, spuse Makşeev. Prin urmare, săniile şi schiurile trebuie să fie în magazia din gheţar, împreună cu proviziile; nu ne rămâne decât să dăm la o parte zăpada de la intrarea în magazie şi să ne pregătim de drum..

— Da, se pare că în iurtă toate au rămas la locul lor. Cred că şi depozitul e neatins, afară numai daca au lăsat uşa deschisă, căci atunci au avut grijă câinii să isprăvească alimentele, zise Papocikin.

După drumul anevoios făcut prin zăpadă şi după ce dormiseră atâta vreme într-un cort din pânză subţire, fără altă hrană decât carnea şi pesmeţii, aici, în iurtă, unde era cald şi aveau tot felul de conserve, viaţa exploratorilor deveni neasemuit mai plăcută. Hotărâră să se odihnească câteva zile şi totodată să se pregătească pentru o nouă expediţie, care putea ţine câteva săptămâni. Durata expediţiei depindea de distanţa care îi despărţea de tabăra oamenilor primitiv! plecaţi spre sud.

În jurul iurtei, dealul era acoperit de o zăpadă destul de înaltă. În magazii totul era intact. Scoaseră săniile şi schiurile, ca să cerceteze în ce stare sunt şi la nevoie să le repare. Depozitul cel mare avea o uşă adevărată, solidă, astfel că fiarele nu putuseră scoate nimic de aici, deşi nu era păzit de oameni sau câini. Cei doi pustnici se dovediseră a fi buni gospodari şi pregătiseră pentru iarnă o mare cantitate de carne afumată, care le prindea acum foarte bine

exploratorilor, scutindu-i să-şi mai piardă timpul cu vânătoarea.

Ceva mai departe, pe deal, se afla un mic post meteorologic, construit de Borovoi. Instrumentele erau în perfectă ordine. În cort găsiră şi un jurnal meteorologic, ale cărui date caracterizau clima din tundră în a doua jumătate a verii şi la începutul toamnei.

Se hotărâră să ia cortul cu ei, iar toate lucrurile care deocamdată nu le trebuiau, să le lase în depozit, să pună la uşă un lacăt şi să acopere intrarea cu zăpadă, ca să-şi ferească avutul de oaspeţi nepoftiţi.

După aceasta pregătiră pentru călătorie două sănii, şase perechi de schiuri, provizii pentru o lună, haine calde şi saci de dormit, precum şi zahăr, bomboane, cuţite, ace, aţă, mărgele şi inele, drept daruri pentru sălbatici, dacă aceştia s-ar fi înduplecat să-i elibereze de bună voie pe prizonieri. Pentru orice eventualitate luară spirt şi coniac, ca la nevoie să-i îmbete pe paznici.

ÎN CĂUTAREA CAPTIVILOR

După trei zile de odihnă porniră la drum. La început merseră spre sud-est, către râul pe care îl trecuseră când Kaştanov şi Papocikin vânaseră pentru prima oară mamuţi. Pe urmă însă o luară la vale, de-a lungul albiei.

A doua zi dădură pe malul stâng al râului de o poiană, unde se afla înainte aşezarea oamenilor primitivi; din aceasta nu mai rămăseseră decât scheletele a vreo douăzeci de colibe - un fel de conuri formate din prăjini ca la colibele evencilor sau hanţilor din Asia.

În vârful unei prăjini era prins un bileţel cu următorul cuprins:

„Am trăit aici în captivitate până în ziua plecării spre sud. Astăzi, hoarda porneşte la drum. Poate vom reuşi să eva...

Pesemne că restul biletului fusese rupt.

Hotărâră să-şi continue drumul de-a lungul râului şl să cerceteze cu băgare de seamă poienile la fiecare cincisprezece-douăzeci de kilometri, cât putea face pe zi hoarda, care ducea cu ea toată gospodăria şi de aceea nu putea înainta prea repede. Nădăjduiau să găsească bileţele la marginea acestor poieni.

Către seară ajunseră într-o poiană mare şi găsiră pe o tufă următorul bileţel, prins de o rămurică:

„Facem cam douăzeci de kilometri pe zi. Mergem uneori prin pădure, pe cărările din apropierea râului, alteori de-a dreptul prin apă, care e foarte rece şi pe alocuri trece de genunchi. Sălbaticii însă nici nu se sinchisesc. Ne-au dat înapoi o parte din îmbrăcăminte dar când poposim pentru noapte, ne-o iau înapoi, dându-ne în schimb piei de animale sălbatice, ca să ne apărăm de frig. Când fac popasuri, nu-şi ridică colibe şi dorm sub tufe. Rezistăm datorită focului pe care-l alimentăm tot timpul, cu rândul, până ce pornim din

nou la drum.

Borovoi.”

A doua zi parcurseră vreo patruzeci de kilometri, fără a mai găsi însă bileţele. Le smulsese vântul, poate, sau le distruseseră fiarele.

Mai merseră o zi şi după-amiază găsiră un alt bileţel, cu următorul cuprins:

„Sălbaticii iau bileţelele noastre din tufe când observă unde le am pus şi le păstrează ca pe nişte talismane. Ei socotesc aceste bileţele drept o ofrandă destinată spiritului rău, care aduce gerul şi zăpada. De aceea ne va fi greu să vă mai lăsăm biletele, dar atunci când vom merge pe malul râului, vom prinde de crengi bucăţele albe de hârtie, ca să ştiţi că am trecut pe acolo. Când veţi ajunge într-o regiune deszăpezită, iar râul nu va mai fi îngheţat, fiţi cu ochii în patru. După părerea noastră, hoarda va poposi acolo pentru multă vreme.

Borovoi.”

Mai merseră aşa vreo şase zile, găsind din când în când câte un scurt răvaş şi de cele mai multe ori bucăţele albe de hârtie, prinse în tufele de pe malul râului. În a zecea zi de drum, stratul de zăpadă se subţie de tot, iar gheaţa care încătuşa râul începu să pârâie sub picioare. Temperatura nu cobora mai jos de 1-2 grade sub zero. În ziua următoare se văzură siliţi să se abată de pe râu, deoarece gheaţa era aici prea subţire, iar pe alocuri se deschideau ochiuri de apă. Exploratorii găsiră o cărare care şerpuia când prin pădure, când de-a lungul malului. Spre seară, grosimea

zăpezii ajunse la vreo patru centimetri, iar râul era îngheţat numai la mal.

În sfârşit, în a douăsprezecea zi de drum, ajunseră într-o regiune unde numai în preajma tufelor şi în pădure se mai vedeau nişte pete de zăpadă, aşa încât fură nevoiţi să tragă săniile pe covorul de frunze uscate care acoperea cărarea. Pe la amiază găsiră din nou un bileţel, din care aflară, că după o zi de drum vor ajunge probabil într-o poiană întinsă, unde hoarda va rămâne pentru iernat, afară numai dacă zăpada n-o va alunga mai departe.

Exploratorii priveau cu mare atenţie în jur, pentru ca să nu se pomenească nas în nas cu sălbaticii rătăciţi prin împrejurimi; unul dintre călători, însoţit de Generalu, mergea înaintea săniilor în chip de cercetaş.

Peste noapte poposiră într-o poieniţă nu departe de râu. Îndată ce terminară de mâncat, Makşeev şi Kaştanov plecară înainte în recunoaştere. După ce merseră vreo trei kilometri, auziră în faţa lor o larmă ciudată şi nişte strigăte; se furişară până la marginea unei poieni mari şi văzură în partea opusă tabăra oamenilor primitivi.

Aceasta cuprindea douăsprezece colibe conice făcute din prăjini acoperite cu piei de animale sălbatice şi aşezate circular, la o mică distanţă una de alta, cu uşile spre interiorul cercului; în centru se afla a treisprezecea colibă, mai mică, lângă care ardea un foc puternic. Era mai mult ca sigur că în colibă se aflau tovarăşii exploratorilor. Judecând după dimensiunile celorlalte colibe, Makşeev ajunse la concluzia că

hoarda număra vreo sută de adulţi.

În cercul format de colibe nu se vedeau decât copii,, care alergau mai tot timpul în patru labe, semănând cu nişte maimuţe negre, fără coadă. Ei se jucau, săreau, se hârjoneau şi se încăierau, scoţând ţipete ascuţite. La intrarea unei colibe şedea pe vine un om adult, care şi el semăna cu o maimuţă. Examinându-l prin binoclu, constatară că trupul său era acoperit cu păr de culoare închisă. La chip aducea cu un australian, dar avea maxilarele mai proeminente, iar fruntea foarte îngustă. La faţă era negricios şi purta o barbă mică, neagră, ceea ce însemna că era bărbat.

După puţin timp, din aceeaşi colibă apăru un alt om; ca să poată ieşi, el îi dădu brânci celui de la intrare. Acesta se aplecă înainte şi sări în picioare alături de omul care ieşise. Exploratorii observară că acesta din urmă era mai înalt, avea umerii şi şoldurile mult mai late şi de aceea, în comparaţie cu el, cel dintâi părea un băieţandru. Sălbaticul ieşit din colibă nu era chiar atât de hâd şi purta plete lungi, care îi ajungeau până la umeri. Părul de pe corp era mai rar, îndeosebi pe piept, care prin forma sa dovedea că acest sălbatic e femeie.

Ea se îndreptă spre coliba din mijlocul cercului; mergea aplecată puţin înainte, legănându-se. Mâinile îi atârnau până aproape de genunchi, iar muşchii braţelor şi picioarelor erau foarte dezvoltaţi. Ajunsă aproape de coliba prizonierilor, femeia îngenunche în faţa focului, întinse mâinile într-un gest de implorare şi apoi intră în colibă de-a buşilea.

— S-a dus în vizită la tovarăşii noştri! spuse Kaştanov.

— Ce-ar fi să profităm de faptul că în tabără se află numai câţiva oameni, ca să-i înştiinţăm de venirea noastră? propuse Makşeev.

— Cum să facem? Nu ne putem apropia fără a fi văzuţi!

— Tragem un foc, două, din pădure. O să ghicească ei tâlcul, doar ei înşişi ne-au propus să procedăm astfel.

— Dar sălbaticii n-or să intre în sperieţi?

— Nu cunosc armele de foc şi nu-şi vor da seama de cele ce se întâmplă.

— Ce ne facem însă dacă pornesc în căutarea noastră?

— Nu cred s-o facă. Vor fi înspăimântaţi şi nu vor îndrăzni.

— În cazul acesta, hai să încercăm!

Exploratorii se afundară în pădure şi traseră un foc de armă, iar peste câteva minute, un al doilea. Pe urmă se înapoiară la punctul lor de observaţie,de!a marginea pădurii.

Întreaga tabără intrase în panică. Lângă fiecare colibă se aflau câţiva adulţi, mai ales femei şi copii de toate vârstele. Priveau toţi în direcţia de unde răsunau misterioasele bubuituri şi vorbeau ceva între ei. Lângă foc stăteau prizonierii, goi până la brâu. Pantalonii li se făcuseră zdrenţe; pielea lor bronzată devenise tuciurie, iar părul le era în mare neorânduială şi le crescuseră bărbile.

Priveau şi ei spre pădure; pe chipurile lor se putea citi bucuria şi surprinderea.

Deodată, ca şi când ar fi fost înţeleşi dinainte, ei se întoarseră în direcţia de unde răsunaseră detunăturile şi ridicară mâinile. În această clipă, toţi sălbaticii căzură în genunchi şi-şi lipiră frunţile de pământ Se aşternu o linişte mormântală. Atunci Igolkin se ridică în picioare, îşi făcu mâinile pâlnie şi strigă:

— Aproape toţi bărbaţii hoardei au plecat azi dimineaţă la vânătoare, departe de aici, iar mâine vor porni într-acolo şi femeile, ca să-i ajute la împărţirea şi transportarea prăzii. În tabără nu vor rămâne decât bătrânii şi copiii. Atunci puteţi veni să ne eliberaţi. Aduceţi-ne rufe şi haine. La dumneavoastră totul e în ordine, v-aţi întors teferi toţi? În semn că m-aţi înţeles, trageţi un foc de armă dacă totul e în regulă şi două focuri dacă lucrurile nu stau tocmai bine.

Makşeev făcu câţiva paşi înapoi şi trase. Auzind detunătura, Igolkin ridică iarăşi braţele, iar oamenii, care în timp ce prizonierul striga se ridicaseră în picioare şi-l priveau nedumeriţi, se prosternară din nou.

Lăsându-i puţin în această poziţie, Igolkin se întoarse cu faţa spre foc şi începu să cânte cu glas tare un cântec vesel marinăresc. Sălbaticii se târâră mai aproape şi, adunându-se roată în jurul focului, scoteau exclamaţii de uimire. Pesemne că până atunci prizonierii lor nu mai făcuseră ceva asemănător.

Makşeev numără în totul vreo cincizeci de adulţi, în majoritate femei. În schimb, tinerii şi copiii se puteau

număra pe degete. Ei stăteau jos sau în picioare, în afara cercului format de adulţi. Pe chipurile lor se putea vedea cât de mult le plăcea cântecul lui Igolkin. Adulţii erau însă uluiţi, ba chiar speriaţi.

După ce cântă vreo zece minute, Igolkin ridică din nou mâinile, apoi se îndreptă spre colibă, urmat de Borovoi, care tot timpul cât Igolkin cânta, rămăsese nemişcat lângă foc. Primitivii se împrăştiară şi ei prin colibe. Numai două femei se apropiară de coliba prizonierilor şi se aşezară la intrare, probabil pentru a le veghea somnul.

Curând, tabăra se cufundă în tăcere; nu se auzea decât pârâitul lemnelor de pe foc, care abia mai pâlpâia în mijlocul cercului pustiu.

Kaştanov şi Makşeev se înapoiară la tovarăşii lor şi le povestiră cele întâmplate. Apoi toţi împreună puseră la cale eliberarea captivilor.

ELIBERAREA PRIZONIERILOR

După ce se odihniră în lege, exploratorii îşi încărcară lucrurile în sănii, pentru ca la nevoie să poată pleca în orice clipă. Porniră apoi spre tabăra sălbaticilor, luând cu ei haine, încălţăminte şi arme pentru prizonieri, precum şi daruri pentru sălbatici. Când ajunseră aproape de poiană, auziră strigăte şi lătrat de câini. Pesemne că sălbaticii nu plecaseră încă. De aceea, călătorii se furişară până la marginea poienii, pentru

ca, ascunşi îndărătul tufelor, sa vadă ce se petrece.

Toată tabăra era în fierbere. Vânătorii se adunaseră în cercul format de colibe. Femeile şi bărbaţii scoteau din colibe suliţe, darde, răzuitoare şi mănunchiuri de curele. Copiii alergau printre vânători, puneau mâna pe câte o armă, erau înghiontiţi, ţipau şi urlau. Tinerii încercau dardele, cercetau suliţele şi, ca să se încredinţeze că sunt bine ascuţite, se împungeau în glumă unii pe alţii. Vreo cincisprezece câini, printre care exploratorii recunoscură uşor câţiva dintre cei care aparţinuseră expediţiei acum aproape sălbăticiţi, aşteptau în afara cercului, la oarecare distanţă de colibe; urmau probabil să-i însoţească pe vânători, iar în aşteptare, se hârjoneau şi se încăierau. În sfârşit, toate armele fură scoase din colibe şi adulţii, înarmaţi cu suliţe, porniră toţi buluc spre răsărit, în urma lor veneau tinerii, care duceau darde, cuţite şi curele. Ei aveau, pare-se, rolul unor scutieri, ajutând totodată la transportarea prăzii. Copiii mergeau în coada convoiului sau alergau pe de lături, ţipând şi strigând, care în două picioare, care în patru. Câinii veneau în urma oamenilor, la oarecare distanţă. La marginea poienii, copiii se opriră şi făcură cale întoarsă, iar ceata vânătorilor, care număra cel puţin cincizeci de oameni, se înşirui pe o potecă în flanc câte unul, dispărând în pădure.

În tabără nu mai rămăseseră decât bătrânii, care se apucară să deretice colibele şi să scuture blănurile, ce slujeau şi ca aşternut, şi ca învelitori. Din câteva colibe ieşiră câteva bătrâne gârbovite şi se aşezară la intrare,

apoi apărură pe brânci şi ţâncii. Sugacii fură scoşi afară în braţe şi culcaţi pe blănuri, lângă colibe, până la terminarea curăţeniei.

Numai lângă coliba prizonierilor rămaseră trei femei, care făceau probabil de pază. Una dintre ele începu să taie blănuri cu un cuţit de os, pentru a face curele; alta ascuţea cu un cuţit asemănător nişte beţe pentru săgeţi, iar ultima despica oase groase, ca să facă aşchioare destinate a sluji ca vârfuri de suliţe şi săgeţi.

Curând din colibă ieşi Igolkin, care, ca şi în ajun, era gol până la brâu. El puse lemne pe foc şi se aşeză lângă paznice. După ce sporovăi puţin cu ele, scoase cuţitul său cel mare, marinăresc, şi le ajută să facă curele; acum munca mergea mai cu spor. Apoi îşi făcu apariţia şi Borovoi, care în loc să ajute femeile căta cu luare-aminte în direcţia de unde răsunaseră în ajun detunăturile.

La vederea acestei scene de colaborare paşnică între un marinar din secolul al XX-lea şi nişte oameni din epoca de piatră, iscoditorii ascunşi după tufe nu-şi putură stăpâni un zâmbet. Întrucât în tabără rămaseră doar o mână de oameni, care nu aveau decât nişte arme rudimentare, exploratorii erau siguri că, cu binele sau cu forţa, vor reuşi să-şi elibereze tovarăşii. Trebuiau să aştepte însă o oră-două, pentru ca vânătorii să se depărteze îndeajuns şi să nu poată auzi nici strigătele, nici împuşcăturile, iar paznicele să nu-i poată ajunge din urmă, ca să-i aducă îndărăt în tabără înainte ca exploratorii noştri să fie destul de departe.

Încetul cu încetul, toţi copiii care îi însoţiseră pe

vânători se înapoiară în tabără şi începură să se joace în cerc ori în preajma lui. Se trânteau, făceau tumbe, se încăierau, iar unii, mai măricei, aruncau darde în aer sau în pieile ce acopereau colibele.

După ce tăie o piele, Igolkin intră în colibă şi aduse de acolo o bucată de carne, o mărunţi, iar bucăţelele de carne le înşiră pe beţişoarele pregătite pentru săgeţi, pe care le înfipse în pământ, lângă foc, în chip de frigărui. Captivii, pare-se, nu mâncaseră încă şi aveau de gând să se ghiftuiască înainte de evadare. Când carnea se rumeni bine, se aşezară amândoi lângă foc şi începură să înfulece de zor. Igolkin oferea câte o bucăţică de carne femeilor aşezate în preajma focului, dar ele râdeau şi întorceau capul. Apoi una dintre femei aduse din coliba ei o bucată mare de carne şi începu s-o mănânce crudă, tăind cu cuţitul de os felii lungi şi subţiri, din care dădea şi copiilor, care din când în când se apropiau în fugă, ca apoi să-şi vadă iarăşi de joacă.

Când prizonierii terminară de mâncat, exploratorii, care stăteau la pândă, se uitară la ceas şi văzură că trecuse destul timp.

Ieşiră din pădure, se aşezară unul lângă altul, apoi cu armele ridicate şi trăgând cu rândul în aer gloanţe oarbe, se îndreptară cu paşi repezi spre colibe.

Chiar la primele detunături, tabăra amuţi. Cei aşezaţi jos săriră în picioare, iar cei aflaţi în picioare încremeniră cu capul întors spre călătorii noştri, care înaintau însoţiţi de bubuituri înfricoşătoare, ca de tunet. Când exploratorii intrară în cercul format de

colibe, sălbaticii se prosternară în faţa lor în tăcere şi numai ţâncii începură sa ţipe ca din gură de şarpe.

Apropiindu-se de coliba prizonierilor, eliberatorii le dădură îmbrăcăminte şi arme. Apoi continuară să tragă cu rândul, până ce Igolkin şi Borovoi se îmbrăcară. Când aceştia fură echipaţi, Makşeev spuse marinarului:

— Explică-le că le-aţi fost destul timp oaspeţi şi că acum nişte vrăjitori mai puternici decât voi au venit să vă ia. Drept recunoştinţă pentru ospitalitatea lor li s-au adus daruri, ca să nu uite de străinii năzdrăvani, veniţi din ţara gheţurilor veşnice. Avertizează-i că dacă ne vor urmări, vor fi crunt pedepsiţi, Spune-le de asemenea că zeii gheţurilor ştiu să dezlănţuie nu numai tunete, ci şi fulgere, cu care îi trăsnesc pe cei care nu li se supun..

După ce Igolkin şi Borovoi se îmbrăcară şi ieşiră din colibă, ceilalţi încetară să mai tragă, iar marinarul, care cunoştea mai bine graiul sălbaticilor, deoarece era mai comunicativ, ţinu oamenilor prosternaţi o cuvântare, în care repetă spusele lui Makşeev. Drept încheiere, însă, el adăugă, adresându-se celor trei femei care îi păzeau:

— Daţi aceste daruri maimarilor voştri, când se vor înapoia de la vânătoare, ca să le împartă cum vor crede de cuviinţă. Vă lăsăm de asemenea focul, de care vă puteţi folosi, dar să nu-l lăsaţi niciodată să moară. Hrăniţi-l cum l-am hrănit şi noi. Vă amintesc încă odată porunca: să nu care cumva să porniţi în urmărirea noastră. Ne ducem în ţara gheţurilor veşnice, şi ne vom întoarce când se va face iarăşi cald.

După ce termină şi puse darurile la intrarea în colibă, toţi cei şase exploratori trecură, trăgând cu rândul în aer, printre oamenii prosternaţi, care nu îndrăzneau să se clintească, şi dispărură în pădure.

La marginea pădurii se opriră o clipă, ca să vadă ce fac sălbaticii. Când detunăturile încetară, aceştia se ridicară în picioare şi începură să vorbească în şoaptă între ei, pesemne despre această nemaipomenită întâmplare. Unii dintre ei se strânseră în jurul focului lăsat în grija lor şi priveau flăcările, de parca ar fi putut găsi aici o explicaţie. Dar nu trecu mult, că două paznice se înarmară cu suliţe şi porniră în fuga mare în direcţia unde dispăruse hoarda, ca să comunice, probabil, cele întâmplate. Femeia rămasă lângă coliba prizonierilor veghea pesemne ca niciun copil sau tânăr să nu pună mâna pe daruri, dar nici ea nu îndrăznea să le atingă.

Ajunşi la săniile lăsate în pădure, exploratorii se îndreptară spre miazănoapte, către iurtă. Dar săniile abia lunecau pe poteca îngustă, aşternută cu frunze uscate.

În vreme ce se depărtau de tabără, Igolkin fluiera ascuţit din când în când, fluierat cu care deprinsese câinii. Aceştia se ţinuseră tot timpul în preajma hoardei, ascultând de acest sunet. Igolkin îi hrănea cu resturi de mâncare, însă câinii aproape se sălbăticiseră, deoarece primitivii se temeau de ei şi nu-i lăsau să se apropie de colibe. Parte din câini pieriseră în luptele cu diferite fiare, iar ceilalţi urmaseră hoarda plecată la vânătoare. Numai cinci câini, care rătăceau

prin împrejurimile taberei, răspunseră la chemarea marinarului. Ei urmau la o oarecare distanţă săniile, dar nu se lăsau pe mâinile oamenilor şi mârâiau aprig când se apropia Generalu. Ca să formeze un atelaj măcar pentru o singură sanie, exploratorii trebuiră să-i domesticească timp de câteva zile, dându-le să mănânce din mâna lor.

După un drum de aproape cincizeci de kilometri făcuţi în douăsprezece ceasuri, poposiră în sfârşit, convinşi că nu vor fi ajunşi din urmă şi că vor petrece noaptea netulburaţi.

ATACAŢI DE SĂLBATICI

Noaptea o petrecură într-o poiană. Pentru orice eventualitate ridicară iurta în mijlocul poienii, ca să nu fie atacaţi prin surprindere de după tufişuri; în afară de asta făcură cu rândul de gardă. Câinii recunoscură iurta şi se culcară pe zăpadă în apropiere. Generalu nu-i lăsa să se apropie prea mult.

Dar iată că la un moment dat, pe când Kaştanov făcea de pază, Generalu ciuli

urechile, începu să mârâie, iar apoi se porni pe un lătrat furios. Kaştanov observă că tufişurile din jurul poienii se mişcă uşor şi auzi trosnituri. Într-o clipită îşi trezi tovarăşii, care săriră în picioare cu armele în mână.

Văzând că nu pot ataca prin surprindere, sălbaticii ieşiră din pădure, împresurară poiana şi începură să înainteze încet şi şovăielnici spre cort. Atacatorii erau femei cu cuţite în dinţi şi înarmate cu suliţe. În spatele lor se vedea venind o ceată de fetişcane cu darde.

Pentru moment nu foloseau armele. Trăgeau nădejde, pesemne, să pună mâna uşor pe vrăjitori, ca şi prima dată, pentru a-i sili apoi să se întoarcă în tabără. Igolkin spuse de aceea tovarăşilor săi să nu tragă deocamdată, până ce el nu va vorbi sălbaticilor. Propuse ca, pentru orice eventualitate, fiecare să încarce una din ţevile armei cu alice mărunte.

— Cred că va fi de ajuns să le trântim în picioare o încărcătură de alice, zise el. Dacă nu dau înapoi, atunci tragem cu gloanţe.

Când femeile ajunseră la vreo treizeci de paşi, Igolkin începu să dea din mâini şi strigă:

— Opriţi-vă, ascultaţi ce vă spun! V-am poruncit să nu ne urmaţi. Nu mi-aţi dat ascultare. Săgeţile noastre de foc sunt pregătite şi vor lovi pe oricine va îndrăzni să se apropie! Plecaţi!

Sălbaticii se opriră, ascultară cuvintele lui şi începură să se sfătuiască. Apoi una dintre femei strigă ceva, iar celelalte începură să dea din mâini în semn că se învoiesc.

— Pe mine şi pe Borovoi ne roagă să ne înapoiem la tabăra lor. Hoarda nu se poate lipsi de noi. Ceilalţi îşi pot vedea de drum, tălmăci Igolkin, apoi strigă: Vrăjitorii nu pot trăi multă vreme printre oameni. Plecăm spre marile gheţuri, ca să petrecem iarna în colibele noastre. Ne întoarcem la primăvară. Plecaţi odată!

Dar o ceată de femei înaintă câţiva paşi, iar una dintre scutiere zvârli cu îndrăzneală tinerească o dardă, care trecu pe lângă urechea dreaptă a lui Kaştanov şi se înfipse în cort.

— Nu-i nimic de făcut, trebuie să tragem până nu devin prea îndrăzneţe, strigă Borovoi. Să tragem cu alice, ţintind în picioare, acolo unde stau strânse grămadă. Un, doi, trei!

Şase detunături răscoliră împrejurimile şi din diferite locuri ale cercului de atacatori se auziră ţipete şi vaiete de răniţi. Femeile făcură stânga împrejur şi o luară la goană spre pădure; multe dintre ele şchiopătau, lăsând în zăpadă dâre de sânge, iar fetişcana care fu cât p-aci să-l ucidă pe Kaştanov, se prăbuşi după câţiva paşi şi rămase nemişcată.

— Acum ce facem? întrebă Gromeko, când ultimele fugare dispărură în tufişuri. Ce ziceţi, ne mai putem aştepta la un atac, sau le-a pierit pofta de aşa ceva?

— Cred că le-a venit mintea la cap, răspunse Igolkin. În orice caz, să intrăm în cort, ca să nu ne lovească darda vreunei fetişcane zurlii.

Precauţiunea era de prisos. Urlând, femeile se depărtau mereu şi peste puţin timp totul în jur amuţi.

Câinii încetară să mai latre, se năpustiră asupra fetei căzute şi începură să lingă cu lăcomie sângele cald care-i curgea din rană. Igolkin, urmat de ceilalţi, dădu fuga acolo, ca să alunge animalele.

Exploratorii examinară fetişcana rănită şi constatară că, deşi nu era rănită decât la coapsa dreaptă, sângera abundent.

— Ciudat, alicele mărunte nu puteau pricinui această rană, remarcă Papocikin.

— Se vede treaba că unul dintre noi a tras fără să vrea din cealaltă ţeavă.

— Eu am ochit în ea! spuse Kaştanov.

— Trăieşte, sărăcuţa de ea, zise Gromeko, examinând-o. E doar leşinată de spaimă şi durere. Glonţul a trecut prin carnea piciorului, fără să atingă osul, dar i-a sfârtecat zdravăn muşchii.

— Ce facem cu ea? Celelalte au şters-o.

— Va trebui s-o luăm cu noi, ca prizonieră. Când s-o înzdrăveni, o să-i dăm drumul.

— Să-i dăm drumul? sări Papocikin, Nici gând! O luăm cu noi pe „Steaua Polară”, ca pe un minunat exemplar de primitiv apropiat de maimuţă. O adevărată comoară pentru antropologi.

Gromeko aduse din cort pansamente pentru sălbatică, îi opri sângele şi-i bandajă rana. În acest timp, fata deschise ochii, şi văzându-se înconjurată de vrăjitori, începu să tremure ca varga de frică.

Deşi nu prea înaltă, era totuşi chipeşă, neavând încă formele pline şi musculatura puternic dezvoltată a femeilor adulte. Spatele îi era acoperit cu păr negru,

scurt, dar destul de des. Pe faţă, pe palme şi pe tălpi nu avea păr. Purta plete potrivit de lungi şi uşor ondulate. Talpa nu era de om, dar nici de maimuţă; degetele de la picioare erau foarte dezvoltate, cel mare fiind puternic şi mult depărtat de celelalte. După ce privi fata cu luare-aminte, Borovoi exclamă:

— Asta e Katu, buna mea prietenă!

— Cum de ai recunoscut-o? întrebă Kaştanov. După câte am observat, sălbaticii seamănă foarte mult între ei.

— Aşa se pare la prima vedere. Dacă îi priveşti însă cu atenţie, vezi că se deosebesc. Pe mulţi din ei îi cunoşteam pe nume, mai ales pe tineri şi pe copii. Katu îmi aducea deseori carne, rădăcini şi îndeobşte tot felul de mâncăruri, care, după părerea ei, sunt un deliciu; ea îşi exprima astfel simpatia faţă de mine.

— Tocmai de aia a şi îndrăznit să arunce darda într-unul din cei care-i răpiseră drăguţul! spuse râzând Makşeev.

— Da, dacă nimerea numai patru centimetri mai la stânga, rămâneam chior, spuse Kaştanov.

După ce o bandajă pe Katu, încercară s-o ducă în cort, dar ea începu să se zbată şi să urle, spunându-le ceva. Igolkin le explică că fata îi roagă s-o lase să moară aici, pe loc, şi să n-o ducă în colibă ca s-o mănânce.

— Cum adică s-o mâncăm? se miră Gromeko. Ce, ei sunt canibali?

— Da, pe semenii lor ucişi sau grav răniţi la vânătoare ori în vreo încăierare îi mănâncă fără a sta o

clipă pe gânduri.

— Linişteşte-o şi spune-i că n-avem de gând s-o mâncăm, ci vrem s-o ducem în colibă, ca să doarmă. Când o să se facă bine, o s-o lăsam să se înapoieze la ai ei.

Cu chiu, cu vai, marinarul izbuti s-o înduplece. Borovoi o luă cu gingăşie de mână, şi până la urmă fata se lăsă dusă în iurtă. Aici o întinseră pe pat, şi ea adormi îndată, ţinând strâns mâna lui Borovoi.

Cum timpul rezervat pentru odihnă se isprăvise, începură să se pregătească de drum; făcură focul, puseră ceaiul la fiert şi se apucară să mănânce. Când ieşi din iurtă ca să umple ceainicele cu zăpadă, Igolkin observă că la marginea pădurii rătăcesc câţiva câini, care veniseră probabil cu primitivii, dar care nu-i mai urmaseră la înapoiere. Când văzuseră iurta, îşi amintiseră poate de hrana lor de dinainte - minunatul peşte uscat, precum şi de vechii lor stăpâni. Marinarul fluieră şi mai veniră încă doisprezece câini, astfel că împreună cu Generalu şi cu ceilalţi cinci, care li se alăturaseră aveau acum destui pentru ca să-i înhame la toate cele trei sănii.

— Dar cu ce o să-i hrănim? întrebă Igolkin. Căci numai cu mâncare îi putem ţine în preajma cortului şi-i putem domestici.

— Am luat cu noi provizii pentru o lună de zile, spuse Gromeko. Peste şapte-opt zile vom ajunge la dealul nostru. Prin urmare avem şuncă berechet ca să le putem da şi lor.

— Nu trebuie să le dăm prea mult de mâncare!

adăugă Borovoi. În felul acesta vor trage sania în goană mare, ştiind că vor fi hrăniţi bine la prânz şi seara.

După ce terminară masa, dădură câinilor resturile rămase, oasele şi câte o bucăţică de carne, iar apoi începură să strângă lucrurile. Într-o sanie pe care puseră învelitoarea de pâslă şi prăjinile de susţinere a cortului, o culcară pe Katu, iar în alta încărcară restul bagajelor. Zăpada era acum bună pentru schiuri, astfel că, deşi încărcătura sporise, puteau înainta mai repede decât în ajun. Când convoiul se urni şi Katu îşi dădu seama că nu este dusă în direcţia unde se afla tabăra hoardei, ci în sens opus, începu să ţipe, sări jos din sanie şi o luă la goană, dar după câţiva paşi se prăbuşi. Când o ridicară şi voiră s-o culce din nou în sanie, ea se împotrivi cu înverşunare, îi lovi cu pumnii şi încercă să-i muşte.

Înţelesese, pesemne, din spusele lui Igolkin, că o vor duce înapoi în tabără şi acolo îi vor da drumul. Acum însă vedea că vrăjitorii aveau de gând s-o ia cu ei, spre marile gheţuri. Exploratorii fură nevoiţi s-o imobilizeze şi s-o lege de sanie, ca să împiedice o nouă încercare de evadare. Biata Katu dârdâia de frică şi plângea cu sughiţuri, încredinţată că până la urmă tot o să fie mâncată.

În ziua aceea, de la amiază putură înainta chiar prin albia râului, unde zăpada era mică şi îndesată de vânturi, astfel încât săniile şi schiurile se afundau mai puţin decât pe cărarea din pădure. De aceea merseră destul de repede şi parcurseră încă cincizeci de

kilometri.

În timpul popasului de noapte făcură cu rândul de gardă, dar nimic nu le tulbură odihna. Katu refuză să mănânce, iar noaptea se văzură siliţi s-o lase legată, în grija santinelei. Când văzu cuţitele strălucitoare cu care vrăjitorii tăiau şunca în timpul prânzului şi a cinei, biata fată începu să tremure de frică, urmărindu-le fiecare mişcare; se aştepta, probabil, dintr-o clipă în alta s-o căsăpească.

Exploratorii merseră mai departe spre nord, iar în a opta zi de drum ajunseră în tundră. Către prânz poposiră la dealul lor. Încetul cu încetul lui Katu îi veni inima la loc. Ea se obişnui cu vrăjitorii şi începu să mănânce carne crudă, dar când i se oferea carnea fiartă sau friptă, o refuza cu scârbă. După trei zile de drum îi dezlegară mâinile, iar după cinci zile şi picioarele; de altfel le făgădui că nu va mai încerca să fugă.

VIAŢA ÎN CAPTIVITATE

În timpul acestei călătorii, Igolkin şi Borovoi istorisiră din fir-a-păr tovarăşilor lor viaţa pe care au trăit-o ei printre sălbatici, iar Kaştanov notă cele povestite.

După plecarea exploratorilor spre sud, Igolkin şl Borovoi, rămaşi în cort, construiră o cabină meteorologică pentru instrumente şi făcu o uşă solidă la depozitul din gheţar, ca să ferească proviziile de

câini şi de diferite jivine. După ce isprăviră această treabă, se apucară să sape o nouă galerie în gheaţa dealului, mai jos de prima, ca să aibă câinii unde să se adăpostească în timpul căldurii care creştea mereu, silind animalele să fugă până la marginea gheţurilor, ce se retrăgeau treptat spre nord. Înainte de a termina aceste treburi grabnice, se duceau rareori la vânătoare. Mai târziu însă începură să vâneze în fiece zi ca să facă rezerve de carne pentru iarnă: uscată, pentru câini, şi afumată, pentru oameni. Când se întorceau din pădure cu sania, luau în drum şi lemne de foc, astfel că încetul cu încetul adunară lemne pentru toată iarna.

În timpul vânătorilor au văzut mamuţi, rinoceri, tauri primitivi şi moscaţi, cerbi gigantici şi reni. Pe malurile râuleţelor şi în tundră au vânat gâşte, raţe şi alte păsări, care alcătuiau hrana lor de căpetenie. Carnea animalelor mari, o uscau sau o afumau. Aveau de lucru de nu-şi vedeau capul, încât uneori nici nu apucau să doarmă îndestul. În timpul vânătorilor au trecut prin fel de fel de peripeţii, dar toate s-au sfârşit cu bine.

După plecarea expediţiei spre sud, un timp vremea se îmbunătăţi, norii se răriră, iar Pluton lumina ore în şir, aşa încât temperatura creştea până la +20° la umbră. În tundră era vară în toată puterea cuvântului. Dar de pe la mijlocul lui august începu să se simtă toamna. Pluton dispărea tot mai des în nori. Câteodată ploua, iar după ploaie în tundră se lăsa ceaţă.

Temperatura scăzu iar la începutul lui septembrie. Când dinspre nord băteau uneori vânturi puternice, ea

ajungea până la 0°. Frunzele îngălbeniră şi pe la mijlocul lunii tundra îşi lepădă veşmântul verde şi căpătă o culoare brună. Din când în când ningea.

În vederea iernii, Igolkin şi Borovoi revizuiră proviziile, conservele şi lucrurile din depozit. O parte din ele le duseră în iurtă. În cea de-a doua zi de când începuseră această treabă, tocmai când plecau din depozit ca să se ducă să mănânce, fură atacaţi pe neaşteptate de oamenii primitivi, veniţi tiptil din cealaltă parte a dealului. Borovoi şi Igolkin, care nici nu bănuiau că ar putea exista oameni în Plutonia, nu aveau asupra lor nicio armă în afară de cuţite. În schimb, atacatorii erau înarmaţi cu suliţe, cuţite, săgeţi, astfel că orice împotrivire ar fi fost de prisos. Sălbaticii se purtară bine cu ei; după ce cercetară cortul, cabina meteorologică şi tot ce aparţinea acestor fiinţe nemaiîntâlnite până atunci, îi duseră în tabără.

Sălaşul primitivilor nu era departe - la vreo zece kilometri de iurtă, într-o pădurice (mai târziu prizonierii aflară că hoarda venise în ajun dinspre răsărit). Sălbaticii se sfătuiră îndelung ce să facă cu prizonierii; bărbaţii propuneau să fie sacrificaţi zeilor, dar majoritatea femeilor se împotriviră. Ele socoteau, pesemne, că prezenţa acestor străini năzdrăvani în mijlocul hoardei va insufla acesteia puteri noi, izbânzi la vânătoare sau în luptele cu alte hoarde şi de aceea hotărâră să nu-i elibereze, dar totodată să nu le facă vreun rău, ci să-i instaleze într-o colibă deosebită, în mijlocul taberei.

În acest timp, hoarda culegea prin tundră tot felul de

fructe şi rădăcini comestibile, ca să aibă provizii de iarnă, şi rămase câteva zile pe loc. Mai târziu căzu însă o zăpadă abundentă, care îi sili pe sălbatici să plece spre sud, la o depărtare de vreo patruzeci de kilometri, unde pădurea era mai înaltă, apărându-i de vânturile reci.

La început, prizonierii suferiseră cumplit. Nu li se dădea de mâncat decât carne crudă, fructe şi rădăcini. Erau nevoiţi să doarmă pe piei grosolan lucrate şi tot cu ele să se acopere, ca să se apere de frig. Nu se puteau înţelege cu primitivii decât prin semne şi nu ştiau încă ce soartă îi aşteaptă. Despre evadare nici vorbă nu putea fi, căci erau păziţi cu străşnicie.

Când poposiră în alt loc - într-o poiană mare, în mijlocul unei păduri - sălbaticii se apucară să taie copaci subţiri şi uscaţi, ca să-şi facă prăjini pentru colibe. Pretutindeni în jur se aflau crengi uscate şi bucăţi de scoarţă. Când dădu cu ochii de ele, Igolkin îşi aduse aminte că avea în buzunar o cutie cu chibrituri, fiindcă în ziua când fură luaţi prizonieri, aprinseseră felinarul în depozit. El adună un braţ de vreascuri şi făcu un foc. La vederea vâlvătăii, primitivii îşi lăsară toţi treaba şi se adunară în jurul ei. Această privelişte nemaipomenită îi ului. Când simţiră că flăcările le ard mâinile, căzură în genunchi în semn de veneraţie faţă de foc. De atunci nutriră mai mult respect pentru străinii care stăpâneau focul, şi acesta arse mereu lângă coliba prizonierilor, care frigeau în nişte frigări carnea ce le era adusă.

Peste puţin timp, prizonierii începură să înţeleagă

graiul lor, care de altfel era destul de simplu. Noţiunile primitivilor se mărgineau la vânătoare, la mâncare şi la tot ceea ce alcătuia viaţa lor; limba era formată din cuvinte monosilabice şi bisilabice şi nu cunoştea declinarea, conjugarea, adverbele şi prepoziţiile, astfel că erau nevoiţi să-şi completeze graiul prin mimică şi mişcări ale corpului. De numărat nu ştiau să numere decât până la douăzeci, pe degetele de la mâini şi de la picioare.

În fiecare colibă locuiau câteva femei şi câţiva bărbaţi, uniţi prin căsătoria pe grupe, precum şi copiii acestei familii, fiecare având o singură mamă şi mai mulţi taţi. Bărbaţii se îndeletniceau cu vânătoarea şi confecţionau aşchii de cremene pentru suliţe, darde, cuţite şi răzuitoare. Femeile culegeau fructe şi rădăcini, argăseau piei şi luau parte la hăituirea fiarelor mari, pe care nu le puteau răpune decât cu forţele unite ale întregii hoarde.

Primitivii vânau orice animal şi mâncau atât carnea, cât şi măruntaiele; nu le displăceau nici viermii, melcii, omizile şi gândacii. Vânătorii se înfruptau din carnea aburindă încă şi beau sângele cald al animalelor doborâte, iar ceea ce rămânea, precum şi pieile, le duceau acasă, în tabără. Animalele mari, ca mamuţii sau rinocerii, erau înconjurate şi gonite spre nişte gropi săpate în pădure, pe cărările pe care obişnuiau să meargă sălbăticiunile, şi aruncau în ele cu pietre şi suliţe până le omorau.

La vânătoare, fiecare familie mergea separat; uneori se uneau câte două-trei familii. Când hăituiau un

animal mai mare, întreaga hoardă lua parte la vânătoare, în afară de două-trei femei care rămâneau să păzească prizonierii. Aceste femei hrăneau pe sugacii din toate colibele, ale căror mame nu se întorceau multă vreme de la vânătoare.

În timpul vânătorii se întâmplau şi nenorociri. Câteodată fiarele ori mamuţii şi rinocerii îi răneau pe urmăritori. Atunci vânătorii nu se dădeau înapoi să-şi mănânce semenii ucişi sau grav răniţi.

După spusele lui Borovoi, primitivii aveau capul mare, trunchiul scurt şi îndesat, iar membrele scurte, butucănoase şi vânjoase. Umerii lor erau largi, spinarea puţin adusă, iar capul şi gâtul plecate înainte Bărbia scurtă, arcadele masive ale sprâncenelor şi fruntea teşită îi făceau să semene cu nişte maimuţe antropoide. Picioarele primitivilor erau puţin arcuite. Umblau aplecaţi înainte, iar când mâncau sau lucrau, şedeau pe vine.

Pe temeiul celor povestite de Borovoi şi Igolkin, şi după ce examină armele şi obiectele lucrate de aceşti oameni, Kaştanov ajunse la concluzia că tribul avea multe trăsături comune cu oamenii din Neanderthal, care au trăit în Europa în Paleoliticul mijlociu, adică în epoca pietrei cioplite, nelustruite, o dată cu mamutul, rinocerul păros, taurul primitiv şi alte animale din epoca glaciară.

Oamenii aceştia primitivi aveau unelte de piatră foarte rudimentare, făcute din aşchii de silex, sub formă de răzuitoare (cu ajutorul cărora prelucrau pieile animalelor sălbatice), topoare şi cuţite, precum şi

vârfuri pentru suliţe şi darde, care le foloseau la vânătoare. De asemenea, ei puneau aşchii ascuţite în ghioage, transformându-le astfel în arme înfricoşătoare.

Sălbaticii numeau soare mic focul aprins de călători şi i se închinau. Ei se încredinţară de acţiunea binefăcătoare a focului în timpul îndelungatului drum spre sud, când fuseseră nevoiţi să migreze din pricina iernii care începuse în zona pădurii nordice. Întrucât le era prea greu să care cu ei prăjinile pentru colibe, iar ca să taie altele la fiecare popas ar fi trebuit să piardă prea multă vreme, în timpul migraţiunii dormeau noaptea la adăpostul tufelor, în păduri, unde vântul rece îi pătrundea până la oase. Când se apropiară de focul prizonierilor, văzură că acesta îi încălzeşte; urmarea fu că după puţin timp, întreaga hoardă îşi făcu obiceiul să doarmă noaptea în jurul focului. Strângeau lemne de foc pe întrecute. Dar niciunul dintre ei nu îndrăzni să-şi aprindă un foc numai pentru el, şi nici captivii nu încercară să le dea această idee, deoarece voiau să rămână singurii stăpâni ai focului şi să-şi păstreze autoritatea asupra hoardei. Îşi dădeau seama că dacă nu vor fi eliberaţi curând, situaţia lor se va înrăutăţi.

Tot mai îngrijoraţi, prizonierii numărau zilele ultimelor săptămâni ale toamnei şi se întrebau mereu când se vor întoarce ceilalţi exploratori din expediţia spre sud, ca să-i scape. Încetul cu încetul se apropia dinspre nord iarna şi ei simţeau că foarte curând hoarda se va depărta şi mai mult de dealul de la

marginea gheţurilor. De aceea, e lesne de închipuit cât de bucuroşi au fost când au auzit detunăturile vestitoare ale apropiatei lor eliberări.

DIN NOU ÎN IURTĂ

În ultima săptămână a lunii decembrie, exploratorii ajunseră la dealul de la marginea gheţurilor. Ei hotărâră să se odihnească, şi să sărbătorească aici Anul Nou, izbânda expediţiei întreprinse spre sud şi eliberarea prizonierilor. Aveau rezerve suficiente de alimente şi lemne de foc, astfel că nu mai trebuiau să facă incursiuni în pădure sau în tundră.

Curăţiră locul în jur, ridicară iurta şi săpară în zăpadă, care trecea de un metru, un şanţ spre depozit, spre adăpostul câinilor şi spre cabina meteorologică. Acum se puteau odihni. În iurtă ardea focul şi era cald şi plăcut. Timpul şi-l petreceau ospătându-se, plimbându-se, dormind, povestindu-şi peripeţiile şi amintindu-şi diferite întâmplări din expediţia spre sud sau din viaţa trăită în mijlocul hoardei.

Katu asista tăcută la taifasul lor şi nutrea un respect crescând faţă de vrăjitorii albi, care aveau atâtea lucruri ciudate. Piciorul era pe cale de a i se vindeca, şi în scurtă vreme începu să umble. Adeseori o găseau stând lângă iurtă cu privirile aţintite spre miazăzi, unde se vedea în zare fâşia întunecată a pădurilor. Nu încăpea îndoială că tânjea după tribul ei.

Igolkin încercă s-o convingă pe Katu să rămână cu ei, iar pe urmă să plece împreună peste gheţuri, în ţinuturile calde, unde va vedea toate minunăţiile făptuite de oamenii albi. Dar ea dădea cu încăpăţânare din cap, repetând într-una:

— Eu pădure, coliba mamei, carne crudă, vânătoare, vesel!

Exploratorii nădăjduiau totuşi că până la urmă se va obişnui cu ei şi se va învoi să meargă cu dânşii. Ce senzaţie ar fi produs expediţia, dacă ar fi putut aduce un exemplar viu de primitiv.

Când gerul se înăspri, Katu începu să sufere cumplit de frig, dar refuza orice îmbrăcăminte ce i se dădea. Când ieşea din cortul încălzit, se înfăşura numai în pătura ei. Nu ajuta de loc la dereticarea cortului, la spălatul vaselor, la desfundarea şanţului săpat în zăpadă sau la căratul lemnelor. Îl întreba pe Igolkin câte neveste are, dacă ele se duc la vânătoare, dacă e

mare hoarda vrăjitorilor albi, şi clătina din cap neîncrezătoare când i se povestea despre viaţa europenilor despre oraşe, mări, vapoare ş.a. În afară de mâncat şi dormit nu făcea decât să ascută beţişoare pentru darde şi să cioplească din lemn moale de salcie figurine grosolane înfăţişând mamuţi, rinoceri, urşi şi tigri.

Katu îşi făcuse o colecţie întreagă de asemenea idoli, li se închina lor şi se ruga mereu de Igolkin să-i dea sânge, ca să ungă figurinele. Dar exploratorii nu se duceau la vânătoare, în tundră nu se vedea nicio fiară sau pasăre, astfel că nu-i puteau împlini rugămintea.

Prin ianuarie începură să facă scurte plimbări cu săniile, ca să deprindă câinii la ham. Animalele se domesticiseră, se învăţaseră iarăşi cu vechii lor stăpâni şi trăiau în adăpostul săpat în gheaţă la poalele dealului. Numai Generalu rămânea de pază lângă iurtă. După ce câinii se deprinseră cu hamul, exploratorii începură să înainteze în tundră pe distanţe mai mari, până la marginea pădurilor, ca să aducă lemne, rezerva lor de combustibil fiind pe sfârşite. Plecau câte cinci inşi cu trei sănii, iar unul rămânea în cort s-o păzească pe Katu.

Într-o zi, pe la sfârşitul lui ianuarie, era rândul lui Papocikin să rămână de pază, în iurtă. Katu urmărea întotdeauna atentă pregătirile exploratorilor şi aştepta cu nerăbdare întoarcerea lor, trăgând nădejde că vor vâna vreo sălbăticiune şi-i vor aduce carne proaspătă, sângerândă, la care jinduia atâta. Dar speranţele ei se dovediseră deşarte, deoarece exploratorii nu întâlniră

niciun animal.

După plecarea celorlalţi călători, Papocikin stătu vreo două ceasuri în iurtă, lângă foc. Neavând ce face, aţipi şi dormi, se vede destul de mult. Când se trezi, Katu dispăruse din iurtă. Ieşi repede afară şi zări departe, spre miazăzi, pe întinderea imaculată a câmpiei, un punct negru, care se depărta. Captiva fi furase schiurile, cu care învăţase să meargă, iar fără schiuri, Papocikin n-avea cum s-o urmărească prin zăpada adâncă. Fata luase de asemenea pătura ei, o şuncă începută, care atârna în cort, un cuţit mare şi o cutie de chibrituri, pe care învăţase să le folosească.

Seara, când se înapoiară, exploratorii aflară cu mare părere de rău de fuga lui Katu. Fireşte, Papocikin fu aspru dojenit, dar nu mai era nimic de făcut. Nu puteau porni pe urmele fugarei; ea ajunsese desigur foarte departe şi ar fi trebuit să organizeze o întreagă expediţie, fără a avea totuşi prea mulţi sorţi de izbândă. Katu nu ducea nicio povară şi se obişnuise în timpul vânătorii să facă chiar şi o sută de kilometri pe zi; or, expediţia cu săniile nu ar fi putut parcurge nici măcar o jumătate din această distanţă. În afară de asta, nu avea niciun rost să se războiască cu tribul acestei fete, ca s-o ia cu dânşii împotriva voinţei ei.

Din fericire, înainte de a evada apucaseră s-o fotografieze de câteva ori din faţă, din profil şi din spate şi s-o măsoare după toate regulile antropologiei; totodată îi luaseră o mască în ghips, precum şi amprentele mâinilor şi picioarelor.

Abia la sfârşitul lui martie sau începutul lui aprilie

puteau porni înapoi peste gheţuri. Atunci acolo sus zilele aveau să fie îndeajuns de lungi, iar până la începutul verii, exploratorii puteau nădăjdui să ajungă pe ţărmul sudic al Ţării lui Nansen. Mai rămâneau aproape două luni până la plecare. Hotărâră să profite de acest timp ca să se antreneze împreună cu câinii, parcurgând distanţe tot mai lungi cu săniile. În ultimele zile descoperiseră la marginea pădurilor urme proaspete de cerbi sau, mai probabil, de reni, precum *şi* de boi moscaţi şi de lupi. Puteau spera deci că dacă s-ar depărta de iurtă cale de o zi sau două, s-ar putea să întâlnească ceva vânat. Atât oamenii, cât şi câinii duceau mare lipsă de carne proaspătă: li se urâse cu şunca, şi apoi nici carne afumată prea multă nu le mai rămăsese din pricina nepotolitei pofte de mâncare a lui Katu. Erau nevoiţi să păstreze şunca rămasă, ca să aibă ce mânca pe drum, urmând ca până atunci să se hrănească cu vânat. Plecau la vânătoare cu rândul, câte trei, luând cu ei două sănii şi cortul mic, în vreme ce ceilalţi membri ai expediţiei şi un atelaj de câini rămâneau în cortul mare, ca să se odihnească până ce le va veni din nou rândul.

PESTE GHEŢURI

La sfârşitul lui martie, exploratorii hotărâră să pornească înapoi peste gheţuri. În cabina meteorologică de pe deal şi în magazia de la poalele

dealului lăsară închise într-o ladă bine ferecată scurte însemnări despre componenţa expediţiei care descoperise Plutonia, precum şi despre principalele rezultate ale călătoriei spre sud. Era de aşteptat ca o dată cu venirea verii, primitivii să dea din nou o raită până la dealul lor. Pentru ca ei să nu ia lăzile şi să nu distrugă cabina meteorologică, aşezară în interiorul acesteia, pe un raft, câţiva din idolii de lemn ciopliţi de Katu, iar pe duşumea strânseră, în chip de ofrandă, o grămadă de oase, cutii goale de conserve şi alte nimicuri. Ideea fusese a lui Igolkin, care ajunsese să-i cunoască mai bine pe sălbatici decât savantul Borovoi.

În sfârşit, săniile, greu încărcate cu colecţii, provizii şi alte lucruri ale expediţiei, porniră prin pustiul de zăpadă spre marginea gheţurilor.

Drumul de întoarcere, care trecea prin Ţara lui Nansen, dură o lună de zile. Trebuiră să înfrunte mormane de gheaţă, să urce pantele abrupte ale muntelui Russki şi să coboare pe versantul opus, să străbată întinderile de gheaţă de tip Gletcher şi să meargă împotriva vânturilor puternice, care suflau din faţă. Cei câţiva câini care le mai rămăseseră abia trăgeau săniile încărcate cu vârf. Toate acestea făceau înaintarea anevoioasă şi biruirea piedicilor cerea sforţări supraomeneşti. Vijeliile dese îi ţineau şi ele pe loc, în schimb ofereau oamenilor şi câinilor ore în plus de odihnă. Îndată ce lăsară în urmă mormanele de gheaţă, ziua începu să alterneze cu noaptea, fenomen pe care exploratorii nu-l mai văzuseră de mult. Nu izbutiră să găsească unele dintre depozitele de provizii

lăsate în drum, dar când ajunseră la capul Truhanov dădură de un nou depozit cu provizii suficiente pentru un an, amenajat de „Steaua Polară”. Tot aici găsiră şi o scrisoare din care aflară că vasul se oprise să ierneze la zece kilometri est de cap. De pe creasta acestuia zăriră în depărtare „Steaua Polară”, iar la jumătatea distanţei care îi despărţea de vas fură întâmpinaţi cu bucurie de membrii echipajului. Până şi Truhanov le ieşi în întâmpinare, cu o sanie trasă de câini tineri, născuţi pe „Steaua Polară”. Urările de bun venit şi întrebările nu mai conteneau. Truhanov fu nespus de fericit când află că ipoteza lui cu privire la cavitatea interioară a Pământului se adeverise în chip strălucit.

O DISCUŢIE ŞTIINŢIFICĂ

După câteva zile de la întoarcerea expediţiei pe „Steaua Polară” se dezlănţui o vijelie năprasnică, obişnuită la această latitudine. Orice plimbare sau muncă în aer liber deveni cu neputinţă. Oamenii îşi petreceau timpul în salonul ofiţerilor, povestind despre iernatul vasului între gheţuri şi despre călătoria în Plutonia. Pe Truhanov îl interesau cu deosebire amănuntele coborâşului în lumea subterană, însoţit de tot felul de fenomene inexplicabile pentru membrii expediţiei.

— Mărturisesc, Nikolai Innokentievici, - spuse Kaştanov, - că scrisoarea dumitale, pe care am

deschis-o în ziua în care am văzut mamuţi în tundra ce luase locul întinderilor de gheaţă, ne-a explicat unde ne aflăm, dar nu ne-a mulţumit. Am fi vrut să ştim pe ce temei susţineai dumneata că globul pământesc e gol pe dinăuntru, ipoteză care s-a adeverit în chip atât de strălucit.

— Ca să fiu sincer,- răspunse Truhanov,- această ipoteză nu-mi aparţine şi nici măcar nu este nouă. Ea a fost lansată acum mai bine de un secol de câţiva savanţi din Europa Occidentală şi am dat de ea răsfoind revistele vechi. Din primui moment m-a captivat şi nu m-am lăsat până n-am verificat toate datele ei. În cele din urmă m-am încredinţat că e pe deplin posibilă.

— Fii aşa de bun şi împărtăşeşte-ne şi nouă datele pe care te-ai întemeiat.

— Cu plăcere. Dacă doriţi, am să vă fac chiar astă seară o expunere amănunţită.

Seara, în salonul ofiţerilor, avu loc o interesantă discuţie ştiinţifică.

După ce expuse pe scurt concepţiile popoarelor antice, potrivit cărora Pământul ar avea forma ovală şi ar fi înconjurat de ape, precum şi teoria lui Aristotel, care susţinea că Pământul este rotund, Truhanov analiză mai amănunţit concepţiile moderne.

— La sfârşitul secolului al XVIII-lea, savantul Leslie a afirmat că interiorul Pământului e plin cu aer, care din pricina presiunii are lumină proprie. În acest spaţiu se mişcă două planete: Proserpina şi Pluton...

— Pluton? se miră Borovoi. Aşadar noi n-am născocit

un nume nou pentru acest astru interior!

— Întocmai, v-au luat-o alţii înainte, urmă Truhanov. Unii savanţi au făcut chiar anumite calcule, pe baza cărora au schiţat traiectoriile acestor planete, susţinând că apropierea lor de scoarţa Pământului provoacă cutremure şi furtuni magnetice.. După părerea lui Leslie, în cavitatea interioară a Pământului, unde totul este scăldat într-o lumină electrică dulce, domneşte primăvara eternă, şi de aceea acolo există o vegetaţie nemaivăzută şi o lume cu totul aparte...

— Şi a avut perfectă dreptate! zise Papocikin, uimit.

— După teoria lui Leslie, intrarea în această cavitate a Pământului trebuie să se afle undeva pe paralele, la 82° latitudine nordică.

— Extraordinar! exclamă Makşeev, pocnindu-şi palmele. Cum de a ştiut atât de precis? Noi am dat de marginea sudică a acestei intrări ceva mai sus de paralela 81°.

— Leslie a determinat acest punct ţinând seama de locul în care aurora boreală atinge intensitatea maximă, deoarece considera că ea îşi are sursa în interiorul Pământului, nefiind altceva decât razele electrice care luminează cavitatea interioară a globului nostru. Teoria lui Leslie a avut mulţi adepţi şt chestiunea trimiterii unei expediţii în interiorul Pământului a fost pusă cu toată seriozitatea.

— Interesant, - spuse zâmbind Gromeko, - cât p-aci să avem şi predecesori!

— Dar expediţia nu a fost niciodată trimisă, deoarece somităţile ştiinţei din acele vremuri - Buffon, Leibnitz,

Kircher - au luat în râs ipoteza lui Leslie, susţinând că e o pură fantezie. Ei afirmau că în interiorul Pământului se află un nucleu lichid, incandescent, format dintr-o masă compactă unică, sau din numeroase focare mai mici, numite pirofiliaţii. La sfârşitul secolului al XVIII-lea ipoteza bine închegată şi armonioasă a lui Kant şi Laplace despre formarea întregului nostru sistem planetar dintr-o nebuloasă gazoasă incandescentă a cucerit aproape toate minţile, înlăturând celelalte ipoteze. În 1816 însă, Cormuls a susţinut că Pământul este gol în interior, iar scoarţa lui nu depăşeşte în grosime trei sute de mile engleze. Halley, Franklin, Lichtenberg şi Cormuls s-au străduit să explice fenomenele magnetismului terestru şi variaţiile sale în decursul veacurilor pornind de la ipoteza existenţei unei planete interioare. În 1817, profesorul german Steinhauser a considerat aproape sigură existenţa acestei planete, pe care a numit-o Minerva. Şi iarăşi s-a proiectat trimiterea unei expediţii în interiorul Pământului. În aprilie 1818, căpitanul de infanterie în retragere Symmes din St. Louis, statul Missouri, a publicat în ziare şi a trimis unui mare număr de instituţii din America şi Europa o scrisoare adresată „lumii întregi”, cu următoarea deviză: „Universul ne dă lumină, ca să descoperim un univers infinit”.

Iată textul scrisorii:

„Pământul are în interior o cavitate locuită.. El este format dintr-o serie de sfere concentrice şi are la poli nişte deschizături de 12-16°. Sunt gata să chezăşuiesc

cu viaţa mea veracitatea acestei afirmaţii şi sunt dispus să cercetez această cavitate, dacă lumea îmi va da ajutorul necesar. Am pregătit pentru tipar un tratat asupra acestei probleme, în care demonstrez afirmaţiile de mai sus, explic diferite fenomene şi dezleg „misterul de aur” al doctorului Darwin. Condiţia pe care o pun este să obţin patronatul acestei lumi, precum şi al altor lumi noi. Dedic şi testez această descoperire soţiei mele şi celor zece copii ai mei. Aleg ca protector pe doctorul Mitchell, pe sir Davy şi pe baronul Alexander von Humboldt. Am nevoie de o sută de oameni cutezători, cu care să pornesc din Siberia la sfârşitul verii, cu sănii trase de reni, pe gheaţa Mării Nordului.

Dau toate asigurările că îndată ce vom trece paralela 82°, vom găsi ţinuturi calde şi bogate, unde există tot felul de plante şi animale folositoare, poate chiar şi oameni. Ne vom înapoia primăvara următoare”.

— Şi expediţia asta a avut loc? întrebă Kaştanov.

— Din nenorocire, sau dacă vreţi din fericire, nu. Scrisoarea lui Symmes a făcut mare vâlvă. Redacţiile ziarelor şi revistelor, ca şi oamenii de ştiinţă au primit nenumărate scrisori cu întrebări de la cititorii interesaţi. Propunerea curajosului căpitan, care risca să lase o văduvă şi zece orfani, a fost discutată cu aprindere în presă, dar nu s-au găsit nici cei o sută de oameni cutezători şi nici banii necesari. Savanţii pe care Symmes şi i-a ales ca protectori îl socoteau probabil nebun sau fantezist pe bietul căpitan. Mulţi

erau convinşi că Pământul este gol în interior şi că acolo se află o planetă, dar aproape nimeni nu credea că ar exista o deschizătură prin care să se poată pătrunde înăuntru.

Astfel, fizicianul Hladney, într-un articol prilejuit de scrisoarea lui Symmes, în care se ocupa de cavitatea internă a Pământului, articol publicat într-o revistă ştiinţifică, a arătat că o asemenea deschizătură nu există, şi chiar dacă ar fi existat vreodată, ea s-a umplut inevitabil cu apă. Hladney explica deplasarea extrem de lentă a planetei, despre existenţa căreia vorbise Steinhauser, prin faptul că această planetă se mişcă într-un mediu foarte dens de aer comprimat, probabil sub influenţa atracţiei exercitate de soare şi de lună. El a mai formulat şi alte ipoteze interesante, fără a pretinde, fireşte, că ele sunt indiscutabile: astfel, după el, dat fiind că la o puternică comprimare a aerului se degajă căldură, iar un corp încălzit la o temperatură foarte înaltă începe să lumineze, în centrul cavităţii pământului, unde se exercită din toate direcţiile o presiune foarte mare, aerul, puternic comprimat, trebuie să fi format o masă, un fel de astru central, care luminează şi încălzeşte.

Locuitorii cavităţii interioare a Pământului, presupunând că asemenea făpturi există, văd acest soare întotdeauna la zenit, iar în jurul lor - întreaga suprafaţă a cavităţii interioare luminată de acest astru - o privelişte nespus de frumoasă.

Ipotezele despre planeta interioară au dăinuit un oarecare timp. În deceniul al patrulea al secolului

trecut, Bertrand a formulat şi el ipoteza că globul pământesc este gol pe dinăuntru şi că în această cavitate ar exista un nucleu magnetic, care se deplasează de la un pol la altul sub influenţa cometelor.

În secolul al XIX-lea, cei mai mulţi partizani îi avea ipoteza despre nucleul lichid şi incandescent al Pământului, aşa cum afirmă teoria lui Kant-Laplace. Într-o singură problemă nu se înţelegeau susţinătorii acestei teorii şi anume în problema grosimii scoarţei solide a Pământului. Unii pretindeau că scoarţa terestră nu e mai groasă de 40-50 de kilometri, alţii calculau că această scoarţă are o grosime de 100 de kilometri, iar alţii, în sfârşit, susţineau că această grosime variază între 1275 şi 2220 de kilometri, adică de la o cincime până la o treime din raza Pământului. Această presupunere însă este contrazisă de fenomenele vulcanice şi geotermice ale Pământului, precum şi de ipoteza că Pământul este un corp solid, cu desăvârşire răcit. De aceea, cei ce susţin că scoarţa este foarte groasă, admit că în ea s-au mai păstrat bazine de lavă topită, care nu sunt altceva decât focare de vulcani.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea a câştigat mai mulţi adepţi o a patra ipoteză, care susţinea că Pământul are o scoarţă solidă nu prea groasă şi un nucleu solid, iar între acestea există un strat mai mult sau mai puţin gros de roci în stare lichidă, aşa numita zonă de olivin.

Existenţa nucleului solid este admisă pe temeiul

faptului că în apropiere de centrul Pământului, din cauza presiunii uriaşe, deşi temperatura este foarte înaltă, depăşind de multe ori punctul lor de topire (la presiune normală), toate corpurile trebuie să fie în stare solidă.

Scoarţa Pământului este alcătuită din roci mai uşoare, iar în zona de olivin sunt concentrate rocile mai grele, bogate în olivin şi fier; în nucleul Pământului predomină substanţele grele, ca, de pildă, metalele. Se crede că meteoriţii de fier, formaţi îndeosebi din fier şi nichel, sunt bucăţi desprinse din nucleele unor planete, iar meteoriţii nemetalici, formaţi din olivin şi din alte minerale bogate în fier, cu incluziuni de fier şi nichel, ne îngăduie să ne dăm seama de constituţia substanţei care alcătuieşte zona de olivin.

Şi astăzi încă această ipoteză are numeroşi adepţi, dar ea îşi dispută întâietatea cu o altă ipoteză şi anume cu ipoteza lui Zoppritz, care a reînviat într-o formă nouă teoria lui Leslie, precum şi cu teoriile altor savanţi de la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea.

Această ipoteză porneşte de la legea fizică potrivit căreia la temperaturile înalte, existente fără îndoială în adâncurile Pământului, toate corpurile trebuie să fie în stare gazoasă, deşi presiunea este uriaşă.

Ştiţi, cred, că gazele au o aşa numită temperatură critică, la care ele nu se comprimă şi nu se lichefiază, indiferent de presiune. Este neîndoielnic că în centrul Pământului această temperatură critică este mult depăşită. De aceea nucleul Pământului este format

probabil din aşa-numitele gaze monoatomice, care şi-au pierdut proprietăţile chimice caracteristice, deoarece moleculele lor s-au scindat în atomi sub influenţa unei temperaturi foarte ridicate. Acest nucleu este înconjurat de un strat de gaze a căror temperatură depăşeşte punctul critic, iar acest strat este înconjurat la rândul său de un strat de gaze obişnuite.

Urmează un strat lichid, care conţine substanţe topite, iar apoi un strat format dintr-un lichid dens, ca lava sau smoala, şi încă un strat semi-lichid, aşa numita stare criptoplastică, cu o consistenţă asemănătoare cleiului de cizmărie fiert (pap).

În sfârşit, deasupra tuturor acestora se află scoarţa solidă. Fireşte, stratele nu sunt precis delimitate, ci între ele există treceri treptate. De aceea ele nu se pot deplasa unele faţă de altele când Pământul se roteşte, nu au nicio influenţă asupra mareelor şi nu pot determina modificarea unghiului de înclinare a axei Pământului În ce priveşte grosimea scoarţei Pământului, nu există unitate de păreri. Geofizicianul suedez Arrhenius socoteşte că nucleul gazos ocupă 95% din diametrul Pământului, stratele lichide incandescente - 4%, iar scoarţa solidă numai 1%, având deci o grosime de aproape 64 de kilometri.

Alţii înclină să creadă ca scoarţa Pământului este mai groasă; de 80, 100 sau chiar 1000 de kilometri. Dar ipoteza potrivit căreia scoarţa Pământului este mai subţire, adică de cel mult 60-100 de kilometri, explică mai bine fenomenele vulcanice, formarea munţilor,

fenomenele geotermice ş.a.

După cum vedeţi, această ipoteză a readus la ordinea zilei teoria lui Leslie, precum şi teoriile altor savanţi; ce-i drept, nu se mai susţine că ar exista planete interioare sau deschizături care răspund la suprafaţa Pământului. Ea a confirmat chiar ipoteza căpitanului Symmes despre sferele concentrice. Desigur însă că nici vorbă nu poate fi ca această cavitate interioară a Pământului să fie locuită, dacă admitem că acolo există o temperatură, care provoacă dezagregarea chiar şi a atomilor de gaze.

— Şi totuşi ea este locuită! exclamă Kaştanov. Cred că şi dumneavoastră presupuneaţi că ea e locuită, atunci când aţi trimis expediţia.

— E adevărat. Şi acum trec la ipoteza mea, continuă Truhanov. Sunt de mult partizan al ipotezei lui Zoppritz. Am făcut diferite observaţii şi calcule ca s-o dezvolt mai departe şi să descopăr date noi în confirmarea ei. Observaţiile priveau stabilirea forţei de gravitate în diferite regiuni, fenomenele geomagnetismului şi răspândirea cutremurelor.

După cum bine ştiţi, undele cutremurelor se propagă nu numai prin scoarţa solidă a Pământului, ci şi direct prin adâncurile planetei noastre. De aceea, dacă Pământul se cutremură la antipozi, aparatele sensibile înregistrează două serii de şocuri: la început şocurile propagate pe calea cea mai scurtă, aceea a diametrului terestru, iar apoi zguduiturile care se propagă prin scoarţa Pământului, adică la periferia globului. Viteza de propagare a şocurilor depinde de

densitatea şi omogenitatea mediului. După viteza de propagare putem stabili constituţia acestui mediu.

Dar iată că o serie de observaţii, făcute la diferite staţiuni seismice şi mai ales la observatorul meu de pe muntele Munku-Sardâk, unde am instalat aparate noi, de mare precizie şi extrem de sensibile, în fundul unei mine adânci de la poalele muntelui, au avut ca rezultat date care infirmă ipoteza lui Zoppritz. Am ajuns la concluzia că nucleul Pământului nu se compune din gaze extrem de comprimate din pricina presiunii, ci, dimpotrivă, din gaze rarefiate, poate doar puţin mai dense decât aerul nostru, gaze care ocupă aproape trei sferturi din diametrul globului terestru. Cu alte cuvinte, putem presupune că acest nucleu gazos are un diametru de aproximativ 8000 de kilometri, aşa încât nu rămân decât vreo 2400 de kilometri în fiecare parte pentru stratele lichide şi solide. Iar în mijlocul nucleului gazos, trebuie să admitem că există un corp aproape solid, adică o planetă interioară cu un diametru de cel mult 500 de kilometri.

— Cum aţi putut stabili diametrul acestui corp nevăzut? întrebă Borovoi.

— Foarte simplu. El se afla în calea şocurilor numai când se produceau cutremure direct la antipozii observatorului meu, adică în Oceanul Pacific, la est de Noua Zeelandă; dacă se întâmpla însă să se producă vreun cutremur chiar în Noua Zeelandă sau în Patagonia, nu constatam existenţa unui corp solid în drumul propagării sale. O serie întreagă de observaţii mi-au îngăduit să stabilesc dimensiunile maxime ale

acestui corp, fireşte cu oarecare aproximaţie.

Aşadar, aceste observaţii au arătat că în interiorul Pământului există o cavitate mare, plină de gaze, care ca densitate se deosebesc foarte puţin de aer, iar între ele se află, în centru, o planetă interioară cu un diametru de cel mult 500 de kilometri. În genere, aceste observaţii se potrivesc mai bine cu ipotezele unor savanţi mai vechi, decât cu ipoteza lui Zoppritz. În acest caz însă devin îndoielnice toate calculele pe baza cărora s-a stabilit repartiţia substanţelor grele în scoarţa Pământului. După cum se ştie, densitatea medie a Pământului e de 5,5, iar densitatea rocilor aflătoare în stratul superficial al scoarţei nu este decât de 2,5-3,5 sau chiar mai mică, dacă ţinem seama de vastele întinderi acoperite de apa oceanelor. De aceea oamenii de ştiinţă sunt de părere că pe măsură ce ne apropiem de centrul Pământului, întâlnim substanţe cu o densitate tot mai mare, care atinge 10-11 în mijlocul nucleului. Dar dacă în interiorul Pământului un spaţiu uriaş este ocupat de gaze având densitatea aerului, gaze în mijlocul cărora există o mică planetă, cu totul alta va fi şi repartiţia densităţilor în scoarţa Pământului ce înconjoară cavitatea interioară plină cu gaze. După părerea mea, partea uşoară, exterioară, a scoarţei, are o grosime de circa 77 de kilometri, partea grea, interioară, care conţine mari cantităţi de metale grele, are 2300 de kilometri, iar cavitatea interioară cu gaze - 4000 de kilometri (inclusiv planeta); obţinem un total de 6377 de kilometri - raza Pământului. Dacă admitem că densitatea medie a părţii grele a scoarţei este 7,8,

atunci densitatea Pământului în ansamblu este de 5,5, ceea ce corespunde teoriilor geofizicienilor.

Ca să-şi demonstreze teoria despre repartiţia maselor, Truhanov făcu pe o tablă instalată în salonul ofiţerilor toate calculele din care rezulta volumul şi greutatea stratelor componente ale Pământului. Acceptând ipoteza lui Zoppritz într-o formă modificată, Truhanov arătă cum s-a format, după părerea sa, deschizătura prin care suprafaţa Pământului comunica cu cavitatea interioară şi prin care ieşiseră probabil afară gazele comprimate şi fierbinţi. Pe temeiul faptului că din spaţiul cosmic cad deseori pe Pământ corpuri cereşti numite meteoriţi, el socotea că în trecutul îndepărtat al planetei noastre a căzut pe Pământ un meteorit uriaş, care a străpuns scoarţa Pământului groasă de 2377 de kilometri şi a rămas în interiorul său, transformându-se în planeta Pluton. Ca dovadă că o astfel de cădere ar fi posibilă, el menţiona uriaşa depresiune din statul Arizona din America de Nord, numită craterul meteoritului, care este o groapă făcută de un meteorit uriaş; de dimensiunile acestui meteorit ne putem da seama după bucăţile de rocă găsite acolo. El n-a reuşit însă să străpungă scoarţa Pământului, ci a ricoşat şi a căzut probabil în Oceanul Pacific, în vreme ce Plutonia a trecut prin scoarţa Pământului şi a rămas în interiorul său.

— Şi când s-a produs această catastrofă? întrebară toţi într-un glas.

— Cel mai târziu în Jurasic, dacă ţinem seama de faptul că în regiunea cea mai îndepărtată a cavităţii

interioare, până unde a reuşit să ajungă expediţia, există reprezentanţi ai faunei şi florei din Jurasic, care s-au deplasat în această cavitate de pe suprafaţa Pământului posterior formării deschizăturii, după ce gazele au ieşit, iar cavitatea s-a răcit. Mai târziu s-a mutat treptat, în acelaşi mod, fauna şi flora din Cretacic, Terţiar şi Cvaternar, împingând încetul cu încetul în adâncul cavităţii pe reprezentanţii epocilor precedente [*Cititorii care vor să cunoască mai pe larg expunerea lui Truhanov, o pot găsi în ediţia din 1941 a „Plutoniei”, apărută în Editura de literatură pentru copii, din Moscova, la p. 347-- 469. (Nota red. ruse*)].

Cât timp Ţara lui Nansen va fi încătuşată de gheţuri, reprezentanţii florei şi faunei noastre nu vor putea pătrunde în cavitatea interioară. Şi numai omul secolului al XX-lea, în persoana dumneavoastră, a înfrânt cu curaj această piedică şi a pătruns în ţinutul misterios, unde datorită climei constante şi condiţiilor de viaţă s-au păstrat ca prin minune reprezentanţi ai florei şi faunei dispăruţi de mult de pe faţa Pământului. În felul acesta aţi descoperit, un muzeu paleontologic la care nici n-am visat vreodată.

— Aţi explicat foarte bine cum s-a petrecut popularea cu animale şi plante a cavităţii interioare, - remarcă Kaştanov, - deşi paleontologii nu vor fi poate de acord cu toate ipotezele dumneavoastră. Aş vrea însă să vă întreb: unde au dispărut bucăţile din scoarţa Pământului rămase de pe urma spărturii?

— Cred că bucăţile mici au fost aruncate afară, la suprafaţă, de gazele ţâşnite din adâncuri, cele mai

mari s-au contopit probabil cu meteoritul, alcătuind corpul luminos al lui Pluton, iar celelalte au căzut pe suprafaţa interioară, unde au rămas sub formă de coline şi platouri. S-ar putea ca dealurile mari de olivin, bogate în fier, pe care le-aţi descoperit pe cursul mijlociu al râului Makşeev, să fie tocmai astfel de bucăţi. S-ar putea de asemenea ca întregul platou al pustiului negru de pe ţărmul sudic al Mării Reptilelor să nu fie altceva decât o bucată uriaşă a scoarţei Pământului. Toate acestea urmează a fi temeinic, studiate.

— Cum explicaţi însă existenţa vulcanilor stinşi său activi pe care i-am descoperit pe acest platou?

— Cred că nu-mi va fi prea greu să răspund la această întrebare. Potrivit ipotezei lui Zoppritz, deasupra stratelor sau zonelor alcătuite din gaze se afla un strat incandescent în stare lichidă. După ce s-a produs spărtura, când gazele au năvălit prin ea, iar în interiorul Pământului presiunea a scăzut brusc, o parte din acest strat trebuia să se fi transformat în gaze şi vapori, iar restul a căpătat aspectul unei mări clocotinde de foc. Încetul cu încetul, vaporii şi gazele au ieşit afară prin spărtură, temperatura şi presiunea din cavitatea interioară au scăzut mereu şi marea de lavă a început să prindă o pojghiţă. La început, aceasta era subţire şi puţin rezistentă, rupându-se deseori sub presiunea gazelor şi a vaporilor degajaţi de masa topită. Treptat însă, ea s-a consolidat şi s-a rupt tot mai rar, tot mai rar, aşa cum s-a întâmplat şi la suprafaţa Pământului în prima perioadă a vieţii planetei noastre.

Existenţa vulcanilor dovedeşte că la o oarecare adâncime sub această scoarţă s-au mai păstrat bazine cu lavă lichidă, incandescentă, de unde şi erupţiile asemănătoare celor de la suprafaţă, cu singura deosebire că de pe urma unei astfel de erupţii iau naştere roci foarte grele, bogate în fier, cum nu există pe Pământ.

— Odată ce suprafaţa interioară a avut la început aspectul unei mări de foc, aşa cum aţi spus, - remarcă Makşeev, - bucăţile scoarţei care au căzut s-ar fi înecat în această mare sau s-ar fi topit.

— Nu trebuia neapărat să se întâmple aşa, interveni Kaştanov. Se înţelege că bucăţile mici s-au topit, dar cele mari, datorită dimensiunilor lor, căci puteau atinge câţiva kilometri în diametru, s-au topit numai în parte. Cât priveşte scufundarea lor în adâncul mării de foc, aceasta depindea de greutatea lor specifică. Dacă erau mai uşoare decât masa topită, ceea ce e foarte posibil, fiind vorba de nişte schije, ele au plutit la suprafaţă, asemenea gheţarilor din ocean, şi tot ca gheţarii s-au topit numai la margini şi dedesubt.

— Nu insist, spuse Truhanov. A fost prima idee care mi-a trecut prin minte când m-ai întrebat. Toate acestea mai trebuie studiate. Deocamdată nu cunoaştem decât o fâşie îngustă din Plutonia, de-a lungul râului Makşeev şi pe ţărmurile Mării Reptilelor. Ce înfăţişare o fi având acest ţinut uriaş la stânga şi la dreapta râului? Cât se întinde spre sud pustiul negru? Ce se află dincolo de acest pustiu? Or fi existând şi acolo oaze, unde viaţa pulsează din plin?

— N-aş crede, - obiectă Papocikin, - şi iată de ce: vânturile care bat dinspre nord aduc prin deschizătură umezeala fără de care nu e cu putinţă viaţa. Această umezeală ia naştere îndeosebi pe faţa Pământului. După cum ne-am putut încredinţa, ploile se opresc pe ţărmul sudic al Mării Reptilelor, Vânturile îşi lasă toată umezeala pe această distanţă, relativ mică, dintre deschizătură şi ţărm, iar dincolo de mare, în restul cavităţii interioare, se află un pustiu arid, format din lavă solidificată. Cred chiar că la început, viaţa caracteristică perioadei jurasice era răspândită pe o mică întindere în jurul deschizăturii, şi numai treptat, pe măsură ce umiditatea, sub formă de râuleţe şi lacuri, a sporit, pătrunzând neîncetat prin deschizătură, aceste forme de viaţă s-au răspândit tot mai departe spre sud. Se prea poate ca şi Marea Reptilelor să se fi format relativ recent şi de aceea apa acestei mări nu este atât de sărată ca apa oceanului.

— Aici nu sunt de acord, spuse Kaştanov. Dacă această mare ar fi de origină recentă, n-am fi găsit în ea reprezentanţi ai faunei jurasice, ca peşti, ihtiozauri şi pleziozauri. Nici peştii şi nici ihtiozaurii nu puteau veni acolo de pe suprafaţa Pământului, mergând pe uscat, asemenea furnicilor, sau prin aer, ca, de pildă, pterodactilii. De aci deduc că prin spărtură a pătruns totuşi apa mării, poate numai scurtă vreme, scurgându-se printr-un canal îngust.

— Daţi-mi voie! interveni Papocikin. Cum putea pătrunde marea înăuntru, îndată după meteorit? Apa ar fi dat aici de gaze incandescente şi de o mare de

foc, şi toţi dinozaurii şi peştii s-ar fi prefăcut într-o uriaşă ciorbă, şi nu ne-ar mai fi lăsat nicio progenitură.

Toţi pufniră în râs, dar Kaştanov nu se dădu bătut:

— Tragi concluzii prea pripite din spusele mele, Semion Semionovici. Eu n-am afirmat că marea a pătruns îndată după meteorit. Acesta a căzut, după cum presupune Nikolai Innokentievici, în Triasic, ori fauna mării este jurasică. Aşadar a existat un interval suficient ca gazele să iasă, iar cavitatea interioară să se răcească. Se poate ca în altă regiune a Plutoniei, Marea Reptilelor să se fi întins mult mai departe spre nord, indicând drumul pe care l-a urmat pe vremuri fauna marină, când a pătruns în interiorul globului nostru.

— Vedeţi, dar, câte probleme, extrem de interesante şi de importante, se ivesc îndată ce începem să discutăm despre Plutonia, spuse Truhanov. Şi fiecare din noi poate ridica o serie întreagă de asemenea probleme în domeniul său. Prin urmare trebuie să trimitem o nouă expediţie, care să continue explorarea Plutoniei. Am sau nu dreptate?

EPILOG

Trecu şi luna mai, dar mult aşteptata primăvara tot nu sosi. Cu toate că soarele era mereu la orizont, coborând foarte puţin la nord şi ridicându-se la sud, el abia, abia încălzea, iar zăpada nu se topea decât spre

miazăzi, precum şi pe stâncile abrupte de pe coastă. În afara de asta, zilele însorite alternau deseori cu zile mohorâte; vântul sufla năprasnic, zăpada se ridica în vârtejuri şi deseori se pornea câte o adevărată vijelie, de puteai crede că s-a întors iarna. Ninsorile proaspete întârziau topirea zăpezii vechi, care începuse să se prefacă în apă chiar în primele zile destul de călduroase. Vremea nu se încălzi decât în prima jumătate a lunii iunie, când veni, în sfârşit, mult aşteptata primăvară.

Pe stânci şiroiau o sumedenie de pârâiaşe, iar în ochiurile de pământ deszăpezit se iviră floricele, care uneori se deschideau chiar sub ochii exploratorilor. Prin băltoacele încălzite de soare mişunau insecte de apă, apărute cine ştie de unde. Dar marea, încătuşată de gheţuri, nu se trezise încă. În zilele cu cer senin însă, de sus, din vârful catargului, se vedea departe spre sud o fâşie întunecată de apă.

— Anul acesta, primăvara a venit cam târziu pe aici! spuse într-o zi căpitanul călătorilor adunaţi pe punte şi care, din pricina apei ce acoperea aproape pretutindeni gheaţa, erau nevoiţi să-şi petreacă aproape tot timpul pe vas.

— Da, anul trecut pe vremea asta ne apropiam de ţărmurile acestui pământ.

— Pentru că vânturile puternice au răscolit marea şi au spart gheaţa. Acum însă e linişte de zece zile, sau abia adie câte o boare dinspre sud.

— N-o să fim siliţi să mai iernăm o dată aici, dacă marea nu va scăpa din chinga gheţurilor? întrebă

îngrijorat Papocikin.

— Asta în niciun caz! În iulie, sau cel târziu în august, nu va mai fi gheaţă pe mare, chiar dacă nu va bate vântul.

— În iulie sau august? exclamară Gromeko şi Makşeev. Să rămânem aici până la mijlocul verii?

— Da, e un lucru de care trebuie să ţii seama când navighezi prin regiunile polare. În anii neprielnici se poate naviga numai o lună sau cel mult o lună şi jumătate, iar în anii prielnici două sau trei luni.

Răbdarea exploratorilor de pe „Steaua Polară” fu pusă la o lungă şi grea încercare. În iunie, vremea fu liniştită, dar în ultimele două săptămâni ale lunii se făcu frig şi cerul se înnoura. Noaptea se lăsa îngheţ şi uneori ningea, încât exploratorii aveau impresia că vara s-a şi terminat.

În sfârşit, la începutul lui iulie veni dinspre răsărit o furtună, care deşi acoperi totul în jur cu un strat de zăpadă, sparse gheaţa, şi acum vasul, pe care echipajul îl scăpase de mult din strânsoarea gheţurilor, era gata de drum. Printr-o salvă de tun, el îşi luă rămas bun de la mohorâta Ţară a lui Nansen şi se îndreptă spre sud.

Vremea rămânea însă închisă şi umedă, adesea fulguia sau ploua; câteodată din cauza ceţii erau nevoiţi să stea pe loc ore întregi.

Abia la începutul lui august, „Steaua Polară” scăpă din captivitate şi porni cu toată viteza prin strâmtoarea Behring. Toţi răsuflară uşuraţi. Peste două-trei săptămâni avea să fie la Vladivostok.

La mijlocul lui august se aflau în dreptul gurii râului Kamciatka; ţărmurile peninsulei, movilele conice ale vulcanilor şi vulcanul fumegând Kliucevskaia se desluşeau bine în depărtare. Era o zi nespus de liniştită şi de senină, iar vijelioasa Mare Behring se aşternea netedă ca o oglindă cât vedeai cu ochii. Aerul străveziu de toamnă le îngăduia să vadă la sud-est culmile insulei Behring, cea mai apropiată din grupul insulelor Comandore. Din direcţia aceea venea cu toată viteza un vas mare, ce părea că se îndreaptă spre Nijni-Kamciatsk.

— E probabil un crucişător rus care face de pază în aceste ape, răspunse Makşeev la întrebarea tovarăşilor săi, adunaţi pe punte, şi care erau într-o dispoziţie minunată, dat fiind calmul desăvârşit al mării şi condiţiile admirabile de navigaţie.

— Dar ce poate păzi aici? se interesă Kaştanov.

— Bogăţiile noastre, împotriva vaselor de piraţi americani şi japonezi. Insulele Comandore reprezintă cea mai bogată regiune din lume, dacă nu singura unde există preţiosul lutru de mare, animal care a început să dispară din pricina exterminării lui necruţătoare. De aceea guvernul nostru îngăduie vânarea lutrului numai în anumite luni, cu respectarea unor anumite restricţii privitoare la femele şi la animalele tinere. Dar vânătorii lacomi trec peste această interdicţie. De aceea insulele sunt deseori cercetate de vasele flotei militare, împuternicite să oprească vasele suspecte care navighează în aceste ape.

— Cred că vor cerceta şi vasul nostru! exclamă Truhanov. Crucişătorul se îndreaptă direct spre noi.

Într-adevăr, crucişătorul - un vas mare cu trei catarge - înainta cu toată viteza, urmărind să taie drumul „Stelei Polare”. Acum se distingeau bine ţevile strălucitoare ale tunurilor şi câţiva oameni adunaţi pe puntea de comandă. Deodată dintr-una din ţevi ţâşniră vălătuci de fum, se auzi o bubuitură, şi în acelaşi timp pe catarg se înălţă fanionul care semnaliza: „Opriţi, altfel tragem!”

„Steaua Polară” se supuse ordinului şi opri maşinile. Conformându-se legilor maritime, îndată ce văzu crucişătorul, căpitanul dădu ordin să fie înălţat pavilionul rus. Dar crucişătorul nu-i urmă pilda.

Pasagerii se îngrămădiră lângă bord, cătând spre impunătorul vas ce se apropia cu repeziciune.

— Ce-i asta? Crucişătorul nu e rusesc. Se numeşte „Ferdinand”, iar numele său e scris cu litere latine! exclamă căpitanul, care privea vasul prin lunetă.

— Atunci cu ce drept opreşte un vas rusesc în apele ruseşti? se miră Kaştanov.

— Ce pavilion are acest „Ferdinand”? Trebuie să fie german.

— Asta o să aflăm îndată! răspunse căpitanul, consultându-şi agenda maritimă de buzunar.

— Am găsit! „Ferdinand” - crucişător al flotei maritime militare austro-ungare, construit în 1909, tonaj - atâta şi atâta, zece tunuri de calibru cutare şi cutare etc, echipaj - 205 oameni, viteza cutare etc.

Între timp, crucişătorul ajunse aproape de tot,

încetini viteza şi se opri la o ancablură de „Steaua *Polară”;* de pe vas fu coborâtă îndată o barcă şi exploratorii putură vedea cum doi ofiţeri şi vreo douăzeci de marinari, înarmaţi cu puşti, coborâră scara. Barca se îndreptă spre „Steaua Polară”. Pasagerii, căpitanul şi întregul echipaj al vasului se strânseră lângă bord, neînţelegând ce se întâmplă. Vrând, nevrând, coborâră scara, pentru ca oaspeţii nepoftiţi să poată urca.

Amândoi ofiţerii, însoţiţi de zece marinari, urcară pe punte.

— Vas rusesc? întrebă ofiţerul mai mare în grad, ducând dreapta la chipiu.

— Da, vas rusesc. Iahtul „Steaua Polară”, proprietate particulară, răspunse Truhanov.

— Dumneavoastră este căpitan?

— Nu, eu sunt proprietarul vasului.

— Vas comercial sau balenieră?

— Niciuna, nici alta. „Steaua Polară” are pe bord o expediţie ştiinţifică, înapoiată dintr-o călătorie în Oceanul Îngheţat. Aş dori să ştiu însă pe ce temei aţi oprit un vas rusesc în apele ruseşti şi cu ce drept ne interogaţi?

— Pe temei ligii maritime militare şi stare de război.

— Ce-aţi spus? Stare de război? Ce s-a întâmplat? îl asaltară cu întrebări pasagerii, foarte îngrijoraţi.

Ofiţerul zâmbi:

— Dumneavoastră nimic nu aflat? Dumneavoastră pluteşti de mult în Oceanul Îngheţat?

— Din primăvara anului trecut.

— *Diese Russen sind wie vom Himmel gefallen* (ruşii ăştia parcă au căzut din cer!), spuse austriacul camaradului său, care, pare-se, nu prea înţelegea ruseşte. Acesta zâmbi şi răspunse:

— *Sie wissen gar nichts vom Kriege* (habar n-au de război)?

Apoi ofiţerul, superior în grad continuă:

— Dacă aşa, eu spun la dumneavoastră că de un an imperiul austro-ungar şi imperiul german au război cu Rusia, şi noi, crucişătorul flotei imperiale „Ferdinand”, luăm vasul dumneavoastră ca pradă de război. Înţeles?

— Bine, dar iahtul meu nu e un vas militar, ci un vas paşnic, care navighează în scopuri ştiinţifice. Vasele particulare nu se confiscă.

— Vas paşnic? Dar asta ce este? Şi spunând acestea, austriacul arătă micul tun care se afla la prora şi servea pentru semnalizări şi salve. Acesta tun!

Truhanov zâmbi.

— Tot vas paşnic,- continuă austriacul, - poate fi înarmat, poate face debarcări de trupe, poate duce încărcătură de război, poştă militară. Vas paşnic trebuie luat, nu se poate făcut nimic!

— N-aş putea vorbi cu comandantul crucişătorului?

— Dumneavoastră ştii şi vorbiţi nemţeşte?

— Nu, dar ştiu franţuzeşte şi englezeşte.

— Bun! Mergem la crucişător.

Ofiţerul şopti ceva camaradului său apoi coborî împreună cu Truhanov în barcă, ce porni repede spre crucişător. Celălalt ofiţer şi marinarii înarmaţi rămaseră pe „Steaua Polară”.

Kaştanov, care ştia bine limba germană, intră în vorbă cu ofiţerul; acesta răspundea bucuros la întrebări şi informă pe pasageri despre evenimentele principale ce duseseră în iulie 1914 la izbucnirea războiului european. Timpul trecu pe nesimţite până la înapoierea lui Truhanov, El se întoarse cu doi ofiţeri şi cu alţi câţiva marinari neînarmaţi.

— Vom debarca pe ţărmul Kamciatkăi, spuse el. Să mergem în cabine şi să ne facem bagajele, până ce „Steaua Polară” va ajunge sub escortă la ţărm. Vasul va fi confiscat cu întreaga sa încărcătură.

În cabină, îndată ce scăpă de austrieci, care rămăseseră să comande pe punte, Truhanov istorisi tovarăşilor săi cele ce urmează:

— Comandantul crucişătorului mi-a confirmat spusele ofiţerului. La început, după ce s-a sfătuit cu ajutorii săi, avea de gând să ne ia prizonieri. Trebuie să vă spun că vorbesc şi înţeleg foarte bine germana, dar am ascuns înadins acest lucru, ca să aflu ce vor hotărî ei în privinţa noastră. Astfel că am aflat că au provizii puţine şi că au pus ochii pe rezervele noastre. Prizonierii n-ar însemna pentru ei decât câteva guri de hrănit în plus. Deşi unul din ajutorii comandantului stăruia să ia cu ei măcar pe cei care nu au împlinit încă patruzeci şi cinci de ani, buni, deci, pentru serviciul militar, adică pe toţi în afară de mine, comandantul a reuşit însă să-l liniştească, spunându-i că până ce noi o să ajungem din Kamciatka la Moscova, războiul se va termina fără îndoială prin înfrângerea Rusiei şi a Franţei. Aşadar, - urmă Truhanov, -au hotărât să ne debarce pe toţi şi să

ne îngăduie să luăm cu noi numai hainele necesare, ceva provizii şi banii ce aparţin fiecăruia, rămânându-le însă casa expediţiei. Această casă şi restul lucrurilor vor fi confiscate.

— Cum, şi toate colecţiile, toate rezultatele expediţiei noastre? exclamă Papocikin revoltat.

— Da, absolut totul! Fireşte că o să ascundem prin buzunare jurnalele, dar fotografiile, craniile, pieile de animale, ierbarele şi celelalte va trebui să le lăsăm aici. Ne-au făgăduit că toate vor ajunge la Viena în perfectă stare şi ne vor fi înapoiate după terminarea războiului.

— Dacă în drum spre Viena nu vor fi scufundaţi de vreun submarin francez sau rusesc, ori de o mină! observă Borovoi indignat.

— Tot ce se poate! continuă Truhanov. Mai ales că şi Anglia a intrat în război...

— Într-un cuvânt, expediţia este jefuită, ca şi atunci când furnicile ne-au furat totul, zise cu un zâmbet amar Makşeev.

— Ar exista, poate, o şansă, ca să ne luăm lucrurile înapoi, spuse Truhanov, Din cele câteva cuvinte pe care le-au schimbat, am ghicit că au o bază prin apropiere. Cred că această bază se află pe insulele Comandore, din direcţia de unde a venit încoace crucişătorul. „Steaua Polară” o vor duce într-acolo. Când vom sosi la Vladivostok, vom informa vasele noastre de război şi ele vor distruge baza austriecilor.

— Cine ştie când vom ajunge acolo!

— În orice caz, asta este singura noastră şansă. Şi

acum, să ne facem bagajele.

Fiecare se duse în cabina lui. „Steaua Polară” mergea cu toată viteza spre Kamciatka, escortată de crucişător; ţinta ei era Ust-Kamciatsk, prima aşezare omenească de pe ţărmul mării, la nord de Petropavlovsk. Curând, năpăstuiţii pasageri se adunară pe punte cu bagaje şi boccele. Austriecii controlară destul de sumar bagajele, fără a umbla prin ele şi fără a scotoci buzunarele călătorilor. În felul acesta, Makşeev reuşi să-şi salveze aurul pe care îl ascunsese în chimirul lat de piele al căutătorilor de aur, în formă de săculeţ lung şi îngust. Ducând aproape douăzeci de kilograme, inginerul se mişca anevoie, dar caltaboşul cu aur pe care-l purta la brâu era bine ascuns sub cuhleancă, iar austriecii nu se mirară de mişcările neîndemânatice ale acestui pasager. Colecţiile şi întregul avut al expediţiei, ambalate de mult în lăzi pentru a fi transportate pe calea ferată, fură predate cu inventar austriecilor. Se înţelege că exploratorii nu le povestiră nimic despre meleagurile cercetate de expediţie.

— Am străbătut Ciukotka şi am iernat pe insula Wrangel, spuse Truhanov, ofiţerului, care lua în primire lucrurile. Acesta dădu din cap cu compasiune şi zise:

— Tatăl meu fost expediţie polară la Ţara lui Franz Iosef, pe coverta austriacă „Tegetthof'„. Aţi citit, probabil, nu?

— O, da! zâmbi Truhanov.

Spre seară, cele două vase se opriră în dreptul unei lungi limbi de nisip, la gura râului Kamciatka. Ceva mai

departe se afla un cătun de pescari. Bagajele şi pasagerii fură urcaţi la repezeală în trei bărci şi duşi pe ţărm. Igolkin şi căpitanul porniră îndată spre cătun, în căutarea vreunui mijloc de locomoţie. Ceilalţi rămaseră şi priviră cu amărăciune cum bărcile fură ridicate pe bord, pentru ca apoi cele două vase să se întoarcă şi să pornească în larg cu toată viteza. În amurg, înainte ca ceilalţi să se fi înapoiat cu calul găsit, singurul din cătun, vasele se mistuiră în întuneric.

Întrucât nu aveau niciun mijloc de transport, călătorii noştri fură siliţi să rămână zece zile în Ust-Kamciatsk. Puţinii locuitori de pe malul râului Kamciatka erau foarte ocupaţi cu pescuitul, căci începuse migraţiunea de toamnă a peştelui, şi niciunul din ei nu se îndura să lase baltă această muncă ce oferă oamenilor şi câinilor hrană pentru toată iarna, ca să ducă numeroasa expediţie în luntre împotriva curentului. Numai Igolkin, care se grăbea să ajungă la Petropavlovsk, unde se afla soţia sa, îl luă pe Generalu şi porni la drum: el avea asupra sa o scrisoare către guvernator, în care Truhanov informa autorităţile despre capturarea „Stelei Polare”, despre baza militară inamică de pe insulele Comandore, şi cerea ajutor.

La sfârşitul lunii august, o goeletă japoneză de pescari aruncă ancora la Ust-Kamciatsk. Căpitanul se învoi, în schimbul unei sume mari de bani, să ducă în Japonia pe toţi călătorii. Ca să facă loc pentru pasageri, goeleta trebui să lase aici o parte din încărcătură.

Călătoria, care dură trei săptămâni, nu fu de loc plăcută. Unii se instalară pe punte, alţii în cală, între

butoaiele cu peşte. Mâncau ca şi japonezii - peşte, orez şi ceai. Vasul se legăna bine de tot, iar ceaţa, ploile şi furtunile se ţineau lanţ. În apropierea insulelor Curile, în timpul unei furtuni, fură cât p-aci să naufragieze pe recifuri. Japonezii încercară să-i debarce în golful Patienţii, sub pretextul că Sahalinul japonez face parte şi el din Japonia, şi se învoi să-i ducă mai departe numai contra unei sume de bani în plus.

La Wakkanai, situat în partea de nord a insulei Hokkaido, cea mai nordică insulă japoneză, pasagerii, istoviţi, părăsiră din proprie iniţiativă goeleta, întrucât de aici puteau ajunge în portul Hakodate pe calea ferată, care era un mijloc de transport mai rapid şl mai comod.

De la Hakodate, situat la extremitatea sudică a insulei, aproape la aceeaşi latitudine cu Vladivostokul, legătura cu acest oraş era destul de regulată. După o serie de interogatorii şi formalităţi, datorită faptului că şi Japonia intrase în război alături de Antantă, un vas poştal rapid îi duse pe toţi la Vladivostok.

Mare fu uimirea călătorilor când, apropiindu-se de chei, văzură ancorată în radă, printre alte vase, „Steaua Polară” cu o santinelă pe punte. Se informară la repezeală, şi aflară că guvernatorul Kamciatkăi, care primise scrisoarea lui Truhanov, dar nu dispunea de vase destul de mari ca să atace crucişătorul austriac, înştiinţase prin radio Vladivostokul. Un crucişător rapid plecase îndată spre insulele Comandore, unde găsi „Steaua Polară”; dar vasul austriac apucase să se facă nevăzut.

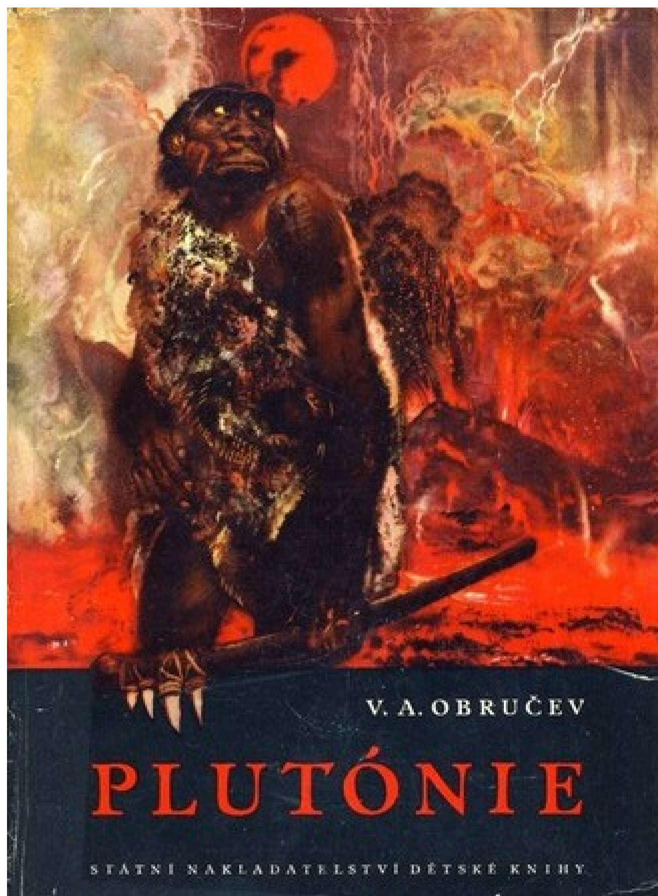
Comandantul portului, care le dădu toate aceste informaţii, comunică şi o veste tristă exploratorilor noştri, dornici să-şi redobândească colecţiile. „Steaua Polară” fusese jefuită de austrieci. Ei luaseră colecţiile, echipamentul, proviziile, chiar şi mobilierul, precum şi piesele mai preţioase ale maşinilor, aşa încât vasul trebui să fie remorcat. El nu putea naviga înainte de a fi reparat, şi Truhanov fu nevoit să accepte propunerea departamentului marinei ca până la terminarea războiului vasul să servească drept navă de semnalizare.

Cu inima îndurerată, exploratorii luară expresul siberian şi plecară spre patrie. După ce cumpăniră îndelung situaţia, hotărâră să nu sufle niciun cuvânt despre Plutonia până nu se va sfârşi războiul; nădăjduiau toţi că în curând se va încheia pacea şi-şi vor redobândi colecţiile şi fotografiile. Pentru moment însă, cu ce ar fi putut dovedi ei, în afară de propriile lor mărturii, existenţa Plutoniei, cu toate minunăţiile ei, şi posibilitatea de a pătrunde în acest ţinut? Orice om cu mintea sănătoasă ar fi considerat relatările lor ca o pură fantezie, socotindu-i ori mincinoşi, ori nebuni.

Dar războiul a durat câţiva ani, apoi a venit revoluţia şi alte evenimente... Au trecut zece ani. Membrii expediţiei s-au răzleţit; unii dintre ei au căzut pe front, alţii au murit. Colecţia şi documentele au dispărut. Truhanov, care s-a înapoiat la observatorul său de pe Munku-Sardâk, unde trăieşte ca un pustnic, nu mai nădăjduieşte să dea de urma lor.

Din întâmplare, în mâinile autorului au căzut jurnalul

şi desenele aparţinând unuia dintre membrii dispăruţi ai expediţiei. Cartea de faţa a fost scrisă pe baza acestor materiale.

POSTFAŢĂ

Citind descrierea acestei extraordinare călătorii în adâncul Pământului, a peripeţiilor celor şase îndrăzneţi exploratori şi a descoperirilor făcute de ei în lumea subterană, unii dintre cititorii tineri sunt ispitiţi să creadă că toate cele povestite aci s-au. petrecut aievea.

Autorul a primit de la cititorii „Plutoniei” numeroase scrisori, în care este întrebat cu toată seriozitatea de ce nu se trimit noi expediţii pentru explorarea, acestei lumi subterane, sau de ce n-a fost regăsită şi studiată deschizătura pierdută între gheţurile Arctice, care duce în străfundurile Pământului. Unii dintre cititori se interesează de soarta lui Truhanov - iniţiatorul expediţiei, ca şi de a celorlalţi exploratori.

Iată de ce, în postfaţa noii ediţii a „Plutoniei”, autorul socoteşte necesar să explice că această expediţie în Plutonia nu a avut loc şi nici n-ar fi putut avea loc, deoarece nicăieri în Arctica şi, în genere, pe glob, nu există o deschizătură prin care oamenii să poată coborî în străfundurile Pământului. Deşi craterele vulcanilor sunt nişte canale care pătrund mai mult sau mai puţin adânc în scoarţa Pământului, craterele vulcanilor activi sint pline de lavă topită sau de gaze asfixiante, iar cele ale vulcanilor stinşi sunt astupate cu lavă răcită.

De aceea este neverosimil cunoscutul roman al lui

Jules Verne „O călătorie în centrul Pământului”, în care un grup de exploratori coboară în adâncuri prin craterul unui vulcan din Islanda şi ies din nou la suprafaţă, pe o plută, prin craterul unui alt vulcan din Marea Mediterană. În acest roman, lumea subterană este prezentată extrem de superficial.

Când am scris “Plutonia”, m-am străduit să fac cunoscută cât mai exact cititorilor natura din perioadele geologice trecute, plantele şi animalele din acele timpuri îndepărtate, dând materialului expus forma atrăgătoare a unui roman ştiinţifico-fantastic. În acest scop m-am folosit de o ipoteză discutată cu toată seriozitatea în literatura ştiinţifică din străinătate cu mai bine de o sută de ani în urmă, ipoteză care a avut numeroşi adepţi. Aceştia susţineau că globul pământesc ar avea în interior o cavitate, că adâncurile lui sunt luminate de un astru mic şi totodată sunt populate. În capitolul „O discuţie ştiinţifică”, această ipoteză este expusă amănunţit şi Truhanov, fireşte, o apără. Dar ştiinţa a respins-o demult şi, cu toate că deocamdată nu ştim exact în ce stare se află miezul Pământului, este sigur însă că nu există un astru sub pământ şi nici vreo deschizătură care să ducă în adâncuri. Totuşi autorul a socotit această ipoteză mai potrivită pentru un roman ştiinţifico-fantastic decât craterul vulcanului din romanul lui Jules Verne. Autorul nădăjduieşte că ediţia de faţă a „Plutoniei” va fi un îndemn pentru tinerii sovietici de a se interesa mai îndeaproape de geologie şi că ea va contribui la atragerea unor noi forţe în munca de studiere a acestei

ştiinţe interesante, de explorare a adâncurilor, a bogăţiilor fosile şi a rămăşiţelor de animate şi plante dispărute. Aceste forţe sunt necesare pentru dezvoltarea neîncetată a ştiinţei sovietice despre Pământ, despre istoria planetei noastre.

Exploratorii şi savanţii ruşi au descoperit în diferite regiuni ale întinsei noastre patrii nenumărate locuri unde se află rămăşiţe ale florei şi faunei dispărute. Trebuie să menţionăm descoperirea profesorului V. P. Amaliţki, care a găsit numeroase fosile de reptile - carnivore şi ierbivoare - din Permian în nisipurile roşii de pe malurile Dvinei de Nord; osemintele găsite acolo sub formă de schelete întregi au fost expuse la Muzeul Paleontologic din Moscova. Academicianul A. A. Borisiak a descoperit în depunerile terţiare din regiunea Turgai rămăşiţele celui mai mare mamifer ierbivor, care a fost denumit indricoter, după numele balaurului din basme, Indric. În Siberia de Nord, savanţii ruşi au găsit cadavre de mamut, păstrate neatinse cu pielea, blana şi măruntaiele lor în depunerile glaciare cvaternare. În Mongolia, eu am descoperit în depunerile din deşertul Gobi un dinte de rinocer, ceea ce dovedeşte că în depresiunile din această întinsă regiune nu a fost odinioară o *mare, cum cred savanţii străini. În ultimii treizeci de ani, expediţiile care au studiat depresiunile deşertului Gobi din Asia Centrală au găsit în depunerile de aici o faună foarte bogată: broaşte ţestoase, amfibii, reptile, mamifere şi păsări din diferite epoci ale Cretacicului şi Terţiarului, precum şi trunchiurile unor copaci uriaşi;*

aceasta înseamnă că în acele perioade depresiunile nu aveau înfăţişarea unui pustiu sau a unul semipustiu, ca în ziua de azi. Aci existau numeroase lacuri şi păduri, cu o faună şi o floră variată. A. M. Krişţofovici a descoperit pe malurile Amurului rămăşiţele unei reptile uriaşe din Cretacic, care astăzi este o podoabă a Muzeului Geologic din Leningrad. În muzeele multor universităţi şi institute geologice din Uniunea Sovietică pot fi văzute rămăşiţe de animale inferioare, de corali, moluşte, echinoderme, crustacee, de frunze, scoarţe şi trunchiuri de plante de diferite vârste geologice, strânse de savanţii sovietici.

Coperta: VAL MUNTEANU.

